ÇOCUK İŞÇİLİĞİYLE
Mücadele Programı

Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocuklarına Yönelik

Uygulama Modeli Geliştirme Rehberi

KALKINMA ATÖLYESİ

unicef

Bu yayın UNICEF’in teknik ve finansal desteği ile hazırlanmıştır. İçeriği tamamen Kalkınma Atölyesi’nin sorumluluğundadır; ifadeler Kalkınma Atölyesi’nin kendi görüşleri olup UNICEF'in politikalarını veya görüşlerini yansıtmamaktadır.

ÇOCUK İŞÇİLİĞİYLE
Mücadele Programı

Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocuklarına Yönelik

Uygulama Modeli Geliştirme Rehberi

Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocuklarına Yönelik

Uygulama Modeli Geliştirme Rehberi

Hazırlayanlar **Sinem Sefa Akay**
Mehtap Taşkın
İhsan İznebioğlu
Özlem Zehir
Buse Ceren Otaç
Cemre Yaşkeçeli
Ertan Karabıyık

+90 (541) 457 31 90 info@ka.org.tr www.ka.org.tr /kalkınmaatolyesi /kalkinmatolyesi
/kalkinmatolyesi Çankaya Mah. Üsküp Cad. No: 16/14 Çankaya - Ankara/Türkiye

İçindekiler

Önsöz 5
Teşekkür 6
Kısaltmalar 6
Kullanılan Semboller 7
Giriş 8

Bölüm 1: Tarihsel Süreç Şeması Hazırlama 16

EK 1.1: Örnek Tarihsel Süreç Bilgi Derleme Formu
EK 1.2: Açık Kaynak Tarama Kılavuzu
EK 1.3: Örnek Tarihsel Süreç Arşiv Listesi
EK 1.4: Tarihsel Süreç Şeması Tasarımı için Öneri Listesi

Bölüm 2: Aktörler Şeması ve İlişki Ağı Hazırlama 36

EK 2.1: Örnek Aktör Haritalama ve Değerlendirme Tablosu
EK 2.2: Örnek Aktör Veri Derleme Formu
EK 2.3: Örnek Aktör Özet Bilgi Notu
EK 2.4: Örnek Aktörler arası İlişkiler Tablosu
EK 2.5: Graph Commons ile İlişki Ağı Hazırlama Kılavuzu

Bölüm 3: Mevcut Durum Haritası ve Raporu Hazırlama ... 62

Ek 3.1: Örnek Mevcut Durum Tespit Formu
Ek 3.2: Mevcut Durum Tespit Formunu Doldurma Yönergesi
EK 3.3: Örnek Mevcut Durum Veri Tablosu
EK 3.4: Excel'de Veri Analizi Yapma Kılavuzu
EK 3.5: Örnek Mevsimlik Tarım İşçileri Çadır Yerleşimleri Mevcut Durum Raporu
EK 3.6: Harita Hazırlama Kılavuzu
EK 3.7: Excel'de Grafik Oluşturma Kılavuzu

Bölüm 4: Uygulama Programı Hazırlama 154

EK 4.1: Örnek İl Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocuklarına Yönelik Tespitler Bilgi Notu

EK 4.2: Örnek Temaya Göre Çalıştay Katılımcı Tablosu

EK 4.3: Uygulama Programı Hazırlama Çalıştayı Yönergesi

EK 4.4: Örnek Uygulama Programı Faaliyetler Tablosu

EK 4.5: Materyal Basım Ölçüleri Tablosu

EK 4.6: Uygulama Programı Belgesi

Kavramlar ve Tanıtımlar 182

Kaynakça 194

Ekler

EK 1: Tarihsel Süreç Bilgi Derleme Formu

EK 2: Tarihsel Süreç Arşiv Listesi Şablonu

EK 3: Boş Tarihsel Süreç Şeması

EK 4: Aktör Haritalama ve Değerlendirme Tablosu Şablonu

EK 5: Aktör Veri Derleme Formu

EK 6: Aktör Özet Bilgi Notu Şablonu

EK 7: Aktörler arası İlişkiler Tablosu Şablonu

EK 8: Boş Aktörler Şeması

Ek 9: Mevcut Durum Tespit Formu

EK 10: Mevcut Durum Veri Tablosu Şablonu

EK 11: Mevcut Durum Raporu Şablonu

EK 12: İl Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocuklarına Yönelik Tespitler Bilgi Notu Şablonu

EK 13: Temaya Göre Çalıştay Katılımcı Tablosu

EK 14: Uygulama Programı Faaliyetler Tablosu

EK 15: Uygulama Programı Detaylı Zaman Planı Tablosu

EK 16: Uygulama Programı Detaylı Bütçe Tablosu

EK 17: Uygulama Programı Belgesi

Önsöz

UNICEF Türkiye Ofisi ve Kalkınma Atölyesi Kooperatifi iş birliğinde 2017 yılının Ocak ayından itibaren yürütülmekte olan **Çocuk İşçiliği ile Mücadele Programı** kapsamında, Türkiye tarafından en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinden biri olarak tanımlanan mevsimlik gezici tarım işlerindeki çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik faaliyetler desteklenmektedir. Ana amacı, çocuk işçiliği ile mücadelede ilgili tüm aktörlerin harekete geçirilmesi ve kanıta dayalı politikaların ve uygulamaların güçlendirilmesi olan program kapsamında, tarımsal üretimin ve dolayısıyla mevsimlik gezici tarım işçiliğinin yoğun olduğu iller olan Adana, Ankara, Bursa, Eskişehir, Konya ve Manisa'da mevsimlik ve gezici tarım işçiliği yapan haneler ve onların çalışan veya çalışmayan çocuklarına yönelik eş zamanlı Uygulama Modeli Hazırlama çalışması gerçekleştirilmiştir.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma Genel Müdürlüğü, İstihdam Politikaları Daire Başkanlığı ile iş birliği ve diyalog halinde devam eden bu çalışmada, Cumhurbaşkanlığı II. 100 Günlük İcraat Programı kapsamında her ilde Çalışma ve İş Kurumu (İŞKUR) İl Müdürlükleri koordinasyonunda kurulan Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimleri (ÇİMB) personeli ve Kalkınma Atölyesi'nin saha uzmanları, altı ilin mevsimlik ve gezici tarım işçiliğinde çocuk işçiliği ile mücadeleye yönelik uygulama programının hazırlanması ve hali hazırdaki uygulamaları izleme konusunda yerel kapasitenin güçlendirilmesi bağlamında birlikte çalışmıştır. Nihai hedef, altı ilde bitkisel üretim faaliyetlerinde çalışmak üzere belirli süreli ve geçici olarak konaklayan mevsimlik gezici tarım işçisi haneler ve onların çocuklarının eğitim, sağlık, çocuk koruma hakları ve ihtiyaçları ile çalışma ve yaşam ortamlarının iyileştirilmesine yönelik hizmet sunumunun arttırılması, bunun için illerin mevcut finansal ve insan kaynaklarının en etkili şekilde değerlendirilmesini sağlamaktır.

2019 yılının Şubat ve 2020 yılının Nisan ayları arasında gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda her ilin;

- Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Tarihsel Süreci Şeması,
- Mevsimlik Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliği ile İlgili Aktörler Şeması ve Aktörler Arası İlişki Ağı,
- Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Geçici Çadır Yerleşim Yerleri Mevcut Durum Haritası ve Mevcut Durum Raporu,
- Mevsimlik Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliği ile Mücadele Uygulama Programı,

merkezi ve yerel düzeyde ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri ve de geribildirimleri alınarak İl Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimleri ve Kalkınma Atölyesi tarafından hazırlanmış ve nihayetinde altı ilin valisi ve Mevsimlik Tarım İşçileri Projesi'nden (METİP) sorumlu vali yardımcılarına sunulmuştur.

Bu Rehber, söz konusu 18 aylık süreçte deneyimlenen, gözlemlenen, ders çıkartılan ve öğrenilen tüm unsurları göz önünde bulundurmak suretiyle, mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerdeki -çocuklar öncelikli olmak üzere- tüm bireylerin eğitim, sağlık, çocuk koruma hakları ve temel ihtiyaçları ile çalışma ve yaşam ortamlarının iyileştirilmesine yönelik hizmet sunumunu arttırmak için kullanılan planlama araçlarını tanıtmaktadır. Her bir aracın nasıl, ne zaman, nerede ve kim tarafından kullanılacağı, olabildiğince detaylı bir şekilde ve örneklerle aktarılmaktadır. Rehberin temel amacı ve gerekçesi, en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği türleri başta olmak üzere, çocuk işçiliği ile mücadele etmek ve mevsimlik tarımsal üretimde insana yakışır yaşam ve çalışma koşullarının temini için bilgi ve becerinin kazanılması veya arttırılmasına, dolayısıyla kapasitenin güçlendirilmesine katkı vermektir.

Kısaltmalar

AÇSHB	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
ASM	Aile Sağlığı Merkezi
ÇİMB	Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimi
FAO	Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
IOM	Uluslararası Göç Örgütü
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
METİP	Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi Projesi
SHM	Sosyal Hizmet Merkezi
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TSM	Toplum Sağlığı Merkezi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNFPA	Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
UNHCR	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

Kullanılan Semboller

Teşekkür

Kalkınma Atölyesi Kooperatifi, kurulduğu 2004 yılından bu yana mevsimlik gezici tarım işçileri ve onların çocuklarının yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve düzenlenmesi bağlamında saha araştırmaları yürütme, uygulama modelleri ve politika önerileri geliştirme, kapasite arttırma ve savunuculuk çalışmalarını hem merkezi hem de yerel düzeyde yürütmektedir. Kalkınma Atölyesi'nin tüm çalışmalarının ve faaliyetlerinin dayanağı İnsan Hakları Beyannamesi; dolayısıyla insan haklarıdır. Çalışmalarda hak sahiplerinin yaşam koşulları, haklarına erişim veya bu hakları kullanma durumları odaktadır. Bu nedenle hakların ve ilgili hizmetlerin temininden sorumlu olan kurum, kuruluş veya kişilere bu durumu aktarmak, savunu yapmak, kurum, kuruluş veya kişileri harekete geçirmek için model önerileri sunmak, Kalkınma Atölyesi'nin temel çalışma biçimidir.

Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocuklarına Yönelik Uygulama Modeli Geliştirme Rehberi 'en kötü biçimdeki çocuk işçiliği' olarak tanımlanan mevsimlik tarımsal üretimde gezici tarım işçisi olarak çalışan çocukların sayısının azaltılması, bu çocuk işçiliği biçiminin ortadan kaldırılması ve mevsimlik gezici tarım işçiliği yapan hanelerin yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi için yerel düzeyde izleme, tespit, değerlendirme, belgeleme çalışmaları yürütmeyi ve nihayetinde uygulamaların yapılmasına katkı vermeyi hedeflemektedir.

Bu çalışmanın bir bileşeni olduğu Çocuk İşçiliği ile Mücadele Programı'na verdikleri teknik ve finansal destek için UNICEF Türkiye Ofisi'ne, tüm çalışmalarda sağladıkları kolaylaştırıcılık, iş birliği ve destekleri için, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma Genel Müdürlüğü, İstihdam Politikaları Daire Başkanlığı'na ve illerdeki METİP Koordinasyon Büroları'na, tüm süreçte çalışmaları birlikte yürüttüğümüz ve tüm çıktıları birlikte ürettiğimiz Çalışma ve İş Kurumu (İŞKUR) İl Müdürlükleri koordinasyonunda kurulan Adana, Ankara, Bursa, Eskişehir, Konya ve Manisa illeri Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimleri (ÇİMB) personeline teşekkür ederiz.

Mevsimlik gezici tarım işçiliği yapan ailelerin ve bu ailelerin çalışan veya çalışmayan çocuklarının mevcut durumuna, ihtiyaçlarına ve çocuk işçiliği ile mücadeleye dair uygulamaların planlanmasına yönelik kapasitenin güçlenmesi için özveri ve titizlikle çalışan saha ekibimize, süreci yöneten ve bu rehberi katkılarıyla zenginleştiren yönetim ekibimize, rehberi anlaşılır ve kolay takip edilebilir şekilde görselleştiren tasarım ekibimize şükranlarımızı sunarız.

18 yaşın altındaki her bireyin çocuk olarak kabul edildiği anlaşmalara taraf olan Türkiye'de, çocukların çalıştırılmadığı ve eğitimlerine devam ederek, tüm temel hak ve özgürlüklerinden yararlandığı ve bu çocukların ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınmasında etkili olduğu yarınlar ümidiyle…

Kalkınma Atölyesi
Kasım, 2020
Ankara

Cemre Yaşkeçeli, Adana, 2020

Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocuklarına Yönelik

Uygulama Modeli Geliştirme Rehberi

GİRİŞ

Mevsimlik gezici tarım işçileri ve onların çocuklarının haklarının temini ve temel hizmetlerden yararlanmalarına ilişkin uluslararası ve ulusal mevzuat ve politikalar bulunmaktadır. Bunların başında gelen ***Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*** Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilmiştir. Türkiye de dâhil olmak üzere 142 ülke sözleşmeyi imzalamış ya da onay ve katılma yoluyla taraf devlet durumuna gelmiştir. Türkiye Sözleşme'yi 14 Eylül 1990 tarihinde imzalamış ve Sözleşme, 10 Aralık 1994'te TBMM tarafından kabul edilmiştir.

Bir diğer önemli belge 2001 yılında Türkiye tarafından onaylanan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ***182 sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi***'dir. Sözleşme gereğince Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB) tarafından ilgili tüm kurum ve kuruluşların katkılarıyla 2005-2015 yıllarını kapsayan ***Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi için Zamana Bağlı Ulusal Politika ve Program Çerçevesi*** hazırlanmış ve uygulanmıştır. 2015 yılında tamamlanan söz konusu politika ve program çerçevesi, 2017- 2023 dönemini kapsayacak şekilde güncellenmiş ve ***Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı (2017-2023)*** hazırlanmıştır. Ulusal Program'da öncelikli hedef grupları *"sokakta çalışma, küçük ve orta ölçekli işletmelerde ağır ve tehlikeli işlerde çalışma, tarımda aile işleri dışında, ücret karşılığı gezici ve geçici tarım işlerinde çalışma"* olarak belirlenmiştir.

UNICEF Türkiye Ofisi ve Kalkınma Atölyesi Kooperatifi işbirliğinde 2017 Ocak ayından itibaren yürütülen **Çocuk İşçiliği ile Mücadele Programı** kapsamında Türkiye tarafından en kötü biçimdeki çocuk işçiliğinden biri olarak tanımlanan gezici mevsimlik tarım işlerindeki çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik faaliyetler desteklenmektedir.

Tarım sektörü, bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretiminin yanı sıra; bu ürünlerin yetiştiricileri tarafından işlenmesi, taşınması, saklanması ve mağazalara devredilmeden satılması, tarım alet ve makinelerinin diğer tarım üreticilerinin üretimle ilgili faaliyetlerinde bir bedel karşılığında kullandırılmasını ve ormancılık ile balıkçılık faaliyetlerini içerir.[1] Mevsimlik tarımsal üretim[2], bitkisel üretimde toprak hazırlığından hasada, aylara ve/veya mevsimlere bağlı olarak gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Ayrıca hayvansal üretimde hayvan bakımı ve ot biçme işlerini de kapsamaktadır. Türkiye'de bitkisel üretimin, çeşitli ürün ve coğrafyaları içeren, toprak hazırlığı dahil olmak üzere, tüm üretim süreci göz önünde bulundurulduğunda, neredeyse tüm yıl devam eden bir yapısı ve işleyişi vardır. Bir il veya yörenin tarımsal üretimi için *"mahalli işgücü"* denilen il nüfusu içerisindeki yerel emek gücünün yanı sıra il içi ve il dışından mevsimlik gezici tarım işçiliğinin de kullanımı söz konusudur.[3] İl sınırları içerisinde bitkisel üretimin yapıldığı tarla ve/veya bahçelerde[4]

1 www.muhasebedersleri.com/ekonomi/tarim.html
2 Bakınız; Tanımlar-Kavramlar-Açıklamalar Bölümü, Mevsimlik tarımsal üretim.
3 Bakınız; Tanımlar-Kavramlar-Açıklamalar Bölümü, Mahalli, Mevsimlik, Mevsimlik gezici tarım işçiliği.
4 Bakınız; Tanımlar-Kavramlar-Açıklamalar Bölümü, Tarla, Bahçe.

çalışmak için yatılı olarak o yöre, bölge, il içinden veya dışından göç eden mevsimlik gezici tarım işçileri, çoğunlukla çocukların da dahil olduğu aileler veya hanelerdir. Türkiye'de bu gezici işçi gruplarına son senelerde Suriyeli göçmenler başta olmak üzere yabancı göçmen işçiler[5] de dahil olmuşlardır. Mahalli veya mevsimlik gezici tarım işçilerinin mevcut durumları; yaşam ve çalışma koşulları ile ihtiyaçları diğer sektörlerde (sanayi ve hizmetler) çalışan işçilerden farklı olup farklı bir bakış açısıyla değerlendirilmeli ve ele alınmalıdır.[6]

Mevsimlik gezici tarım işçisi haneler, ikamet ettikleri yerden başka bir yörenin bitkisel üretim faaliyetlerinde çalışmak için göç etmekte ve gittikleri yörede çalıştıkları tarla veya bahçelere en yakın kırsal alanlarda kendi imkanlarıyla kurdukları çadırlarda veya kamu kurumlarının tahsis ettiği sınırlı sayıda barınma yerlerinde konaklamaktadırlar. Yani akşam olup çalışılan tarla veya bahçede iş bittiğinde sürekli yaşadıkları evlere dönmemektedirler. Mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerdeki çocukların yaşam ve çalışma ortamlarında, ilgili hizmetlerin sunumuna dair planlama ve izleme yapabilmek için öncelikle ilin bu bağlamdaki tarihsel sürecinin bilinmesi önemlidir. Buradan hareketle, konuyla ilgili kurumların başta çocuklar olmak üzere mevsimlik gezici tarım işçilerine yönelik faaliyetlerini gözden geçirmek gerekmektedir. Geçmişe yönelik çalışmaların derlenmesi ve değerlendirilmesindeki temel amaç; mevsimlik gezici tarım işçilerine uygulanan program, proje veya faaliyetleri, süreci etkileyen sosyal ve ekonomik değişimlere dair bilgileri tespit ederek zaman çizelgesini çıkartmak ve geleceğe yönelik dersleri belirleyerek hizmet sunumuna dair planlama sürecine katkı sağlamaktır.

Bir diğer ihtiyaç, mevsimlik gezici tarım işçileri ve onların -çalışan veya çalışmayan- çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamının iyileştirilmesi amacıyla doğrudan hizmet veren, faaliyet uygulayan, araştırma, izleme, değerlendirme, model geliştirme ve savunu yapabilecek konumda bulunan rol ve sorumluluğu olan aktörlerin (kurum/kuruluş) listelenmesidir. Bu noktada bu kurum ve kuruluşların yasalar ve kendilerine ait yönetmelik, tüzük, ana sözleşme, vakıf senedi gibi bağlayıcı belgelerinden hareket edilmelidir. Kurumsal çalışmaların veya aktörlerin birbiriyle ilişkileri, birbirlerinden veya yaptıkları çalışmalardan haberdar olma durumları, aktörler arası eş güdüm, iş birliği yapma ve etkileşim halinin tespiti ise yerel düzeyde hedef kitleye hizmet sunumunu ve özellikle çocuk işçiliğiyle mücadeleyi ortaya koymaktadır.

Tarihsel süreçten çıkarılan dersler ile aktörlerin rol, sorumluluk ve faaliyetlerine ilişkin bulgular; mevcut durumun analizinde ve ihtiyaçlarının tespiti ile planlamada

5 Bakınız; Tanımlar-Kavramlar-Açıklamalar Bölümü, Geçici Koruma Statüsü, Göçmen, Mülteci.

6 Türkiye'de mevsimlik tarımsal üretim ve gezici tarım işçileri odaklı kaynaklardan bazıları şunlardır; Friedrich Ebert Stiftung Derneği-2012, UNFPA-2012, Hayata Destek Derneği-2014, TBMM Araştırma Komisyonu-2015, İstanbul Bilgi Üniversitesi-2018, Kalkınma Atölyesi-2012, 2014, 2016a-b, 2017, 2018a-b-c, 2019, Mura-2017. Bunların dışında da konuya yönelik araştırmalar veya çalışmalar bulunmakla beraber, bunlara daha geniş bir kitle ile yapılan orijinal araştırmalar olduğundan yer verilmiştir.

mutlaka dikkate alınmalıdır. Bu hanelerin demografik özelliklerini, yaşam koşullarını, konakladıkları yerleşim alanındaki riskler ile eğitim ve sağlık başta olmak üzere kamusal hizmetlerden yararlanma durumlarını ve ihtiyaçlarını yerinde tespit ve analiz etmek gereklidir. Yapılması gereken ilk çalışma mevsimlik gezici tarım işçilerinin il/ilçelerde yerleştikleri yerlerin belirlenmesi ve il haritası üzerine işaretlenmesidir. Bunun ardından çadır yerleşimlerinde bulunan tüm hanelere yönelik veriler saha çalışması ile toplanmalıdır. Bu veriler; demografik bilgiler, bireylerin eğitim ve sağlık durumları, yaşam ortamının altyapı ve özellikle çocuklar için olası risk durumu ile çalışma ortamındaki koşullardır. Buna ek olarak il/ilçelerde hangi ürünler için hangi aylarda çalışmanın yapıldığının ve çalışma sürelerinin de belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bilinmektedir ki, mevsimlik gezici tarım işçiliği çok dinamik bir süreçtir ve iklim koşulları, ürün çeşitleri, tarımsal faaliyet türleri ve teknolojik altyapı gibi değişkenler bu süreci etkilemektedir. Bu nedenle temel hizmetlerin sunumu da dinamik ve esnek bir yaklaşım ile planlanmalıdır. Bu bağlamda, bütüncül bir yaklaşım ile ilgili tüm aktörlerin faaliyet alanları, hedef grupları ve ihtiyaçlarının belirlenmesine, kapsamlı, kapsayıcı, uzun vadeli ve çok ortaklı çözümlere ihtiyaç duyulmaktadır.

UNICEF Türkiye Ofisi ve Kalkınma Atölyesi Kooperatifi iş birliği dahilinde 2017 Ocak ayından beri uygulanmakta olan ve çocuk işçiliği ile mücadelede ilgili tüm aktörlerin harekete geçirilmesi ve kanıta dayalı politikaların ve uygulamaların güçlendirilmesini amaçlayan ***Çocuk İşçiliği ile Mücadele Programı*** kapsamında, tarımsal üretimin ve dolayısıyla mevsimlik gezici tarım işçiliğinin yoğun olduğu iller olan Adana, Ankara, Bursa, Eskişehir, Konya ve Manisa'da mevsimlik gezici tarım işçiliği yapan haneler ve onların çalışan veya çalışmayan çocuklarına yönelik eş zamanlı ***Uygulama Modeli Hazırlama*** çalışması gerçekleştirilmektedir.

Harita 1. Çocuk İşçiliği ile Mücadele Programı Uygulama Modeli Bileşeni İlleri (2019-2020)

Cemre Yaşkeçeli, Bursa,2019

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma Genel Müdürlüğü, İstihdam Politikaları Daire Başkanlığı ile iş birliği ve diyalog halinde devam eden bu çalışmada, Cumhurbaşkanlığı II. 100 Günlük İcraat Programı kapsamında her ilde Çalışma ve İş Kurumu (İŞKUR) İl Müdürlükleri koordinasyonunda kurulan ***Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimleri*** (ÇİMB) personeli ve Kalkınma Atölyesi saha ekibi, altı ilde mevsimlik gezici tarım işçiliğinde çocuk işçiliği ile mücadeleye yönelik uygulama programı hazırlama ve hali hazırdaki uygulamaları izleme konusunda yerel kapasitenin güçlendirilmesi bağlamında birlikte çalışmaktadır. Nihai hedef, bu altı ilde bitkisel üretim faaliyetlerinde çalışmak üzere belirli süreli ve geçici olarak konaklayan mevsimlik gezici tarım işçisi haneler ve onların çocuklarının eğitim, sağlık, çocuk koruma hakları ve ihtiyaçları ile çalışma ve yaşam ortamlarının iyileştirilmesine yönelik hizmet sunumunu arttırmak, bunun için illerin mevcut finansal ve insan kaynaklarını en etkili şekilde değerlendirmektir.

2019 yılının Şubat ve 2020 yılının Nisan ayları arasında gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda her ilin;

- Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Tarihsel Süreci Şeması,
- Mevsimlik Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliği ile İlgili Aktörler Şeması ve Aktörler Arası İlişki Ağı,
- Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çadır Yerleşim Yerleri Mevcut Durum Haritası ve Mevcut Durum Raporu,
- Mevsimlik Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliği ile Mücadele Uygulama Programı,

İl Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimleri ve Kalkınma Atölyesi tarafından hazırlanmıştır. İlk üç aşamada tamamlanan belgeleme, analiz, tespit ve haritalama çalışması bulguları ve taslak çıktılar Ankara, Bursa, Eskişehir, Konya ve Manisa illerinde İŞKUR İl Müdürlüğü'nün daveti ve ev sahipliğinde, tarım sektöründe çocuk işçiliği ile mücadele konusunda rol ve sorumluluğu olan kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımı ile gerçekleşen doğrulama toplantılarında[7] görüşe açılarak geri bildirimler alınmıştır. Alınan geri bildirimler sonrasında nihai haline getirilen tüm çıktılar, 17 Aralık 2019 tarihinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma Genel Müdürlüğü, İstihdam Politikaları Daire Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, UNICEF, ILO, Kalkınma Atölyesi ve altı ilin Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimi personelinin katılımıyla Ankara'da gerçekleştirilen Ara Değerlendirme Toplantısı'nda, hem illerin hem de AÇSHB İstihdam Politikaları Daire Başkanlığı, UNICEF Türkiye Ofisi Sosyal Politika Bölümü ve Kalkınma Atölyesi'nin değerlendirmeleri ile paylaşılmıştır. Toplantıda ayrıca illerdeki mevcut duruma ve sürece dair bilgilendirme yapılmıştır. Ardından 2020 yılının Ocak ayında İl Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birim sorumluları ve Kalkınma Atölyesi program ekibi Adana, Ankara, Bursa, Eskişehir, Konya ve Manisa

7 Bakınız; EK 1 Doğrulama Toplantıları Infografik

illerinde Mevsimlik Tarım İşçileri Projesi'nden (METİP) sorumlu Vali Yardımcılarını ziyaret ederek sürece ve çıktılara dair sunum yapmıştır. Şubat-Mart 2020 ayları arasında ise Ankara, Bursa, Eskişehir, Konya, Manisa ve Adana valiliklerinin daveti ve eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamı temalarında teknik bilgi, deneyim ile rol ve sorumluluğu olan kurum veya kuruluşların katılımı ile altı çalıştay düzenlenmiştir. Bu çalıştaylarda katılımcı kamu kurumları, belediyeler, meslek örgütleri, STK temsilcileri ve akademisyenler 2021-2024 yıllarında mevsimlik gezici tarım işçilerine yönelik ilde uygulanması olası faaliyetleri belirlemiştir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma Genel Müdürlüğü, İstihdam Politikaları Daire Başkanlığı, UNICEF, Kalkınma Atölyesi ve beş ilin Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimi personelinin de katılımıyla gerçekleşen çalıştaylar sonrasında İl Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimleri ve Kalkınma Atölyesi ekibi Uygulama Programı dokümanını nihai haline getirmiştir. Her ilin Uygulama Programı, altı ilin Valisi ve METİP'ten sorumlu Vali Yardımcısı ile paylaşılmıştır.

Bu rehber, Çocuk İşçiliği ile Mücadele Programı kapsamında, 18 aylık süreçte deneyimlenen, gözlemlenen, ders çıkartılan ve öğrenilen tüm unsurları göz önünde bulundurmak suretiyle, mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerdeki -çocuklar öncelikli olmak üzere- tüm bireylerin eğitim, sağlık, çocuk koruma hakları ve temel ihtiyaçları ile çalışma ve yaşam ortamlarının iyileştirilmesine yönelik hizmet sunumunu arttırmak için kullanılan planlama araçlarını tanıtmaktadır. Rehber aynı zamanda her bir aracın nasıl, ne zaman, nerede ve kim tarafından kullanılacağını olabildiğince detaylı bir şekilde ve örneklerle aktarmaktadır.

Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocuklarına Yönelik Uygulama Modeli Geliştirme Rehberi dört ana bölümden oluşmaktadır. Tüm bölümlerde öncelikle her aşamada yürütülen çalışmanın ne olduğu, amacı ve kapsamı açıklanmakta, çalışma sonucunda elde edilecek çıktılardan, çalışmanın öneminden, kullanılacak yöntem ve araçlardan bahsedilmektedir. Ardından, yapılması gerekenler adım adım ve mümkün olduğunca detaylı aktarılmaktadır. Her bölümün sonunda, kullanılması önerilen araçların (tablolar, formlar gibi) nasıl kullanılacağını açıklamak amacıyla örnekler ek olarak sunulmaktadır. Rehberin sonuna ise, çoğaltılabilmeleri için bu araçların boş halleri eklenmiştir. Ayrıca söz konusu amaçlar doğrultusunda, bazı bilişim programlarının veya çevrim içi[8] platformların kullanımına yönelik hazırlanan kısa kılavuzlar da rehber sonunda yer almaktadır.

Birinci bölüm olan ***Tarihsel Süreç Hazırlama,*** geçmişte il düzeyinde yapılmış olan çalışmaların derlenmesi ve değerlendirilmesine odaklanmaktadır. Bu çalışmanın yapılmasındaki temel amaç; il özelinde, mevsimlik tarımsal faaliyetlerde çalışan gezici haneler ve onların çalışan veya çalışmayan çocuklarını odak alan program, proje, araştırma veya faaliyetleri tespit etmek, ildeki tarımsal üretim süreci ve çocuk işçiliğini

8 Bakınız; Tanımlar-Kavramlar-Açıklamalar Bölümü, Çevrim içi.

etkileyen sosyal ve ekonomik değişimleri incelemek ve elde edilen veriler ile detaylı bir zaman çizelgesi oluşturmaktır. Böylelikle ileriye dönük dersler çıkarmak; olası müdahale ve uygulama planlama sürecine katkı sağlamak hedeflenmektedir.

İkinci bölüm olan ***Aktörler Rol ve Sorumluluklar Şeması ve İlişki Ağı Hazırlama*** ise, mevsimlik gezici tarım işçileri ve onların çalışan veya çalışmayan çocuklarına yönelik,

- il düzeyinde doğrudan hizmet veren, faaliyet uygulayan, araştırma, izleme, değerlendirme, model geliştirme ve savunu yapan kurum ve kuruluşların,
- yasalar ve kurumun kendisine ait yönetmelik, tüzük, ana sözleşme, vakıf senedi gibi bağlayıcı belgelerinden hareketle, rol ve sorumluluğu bulunan tüm kurum veya kuruluşların yani aktörlerin haritalandırılması amaçlanmaktadır. Çalışma tamamlandığında, il özelinde konuya dair rol ve sorumluluğu olan aktörler ve bu bağlamda yürüttükleri çalışmalar ve bu çalışmaların hedef kitle üzerindeki etkisi hakkında detaylı bilgiye sahip olunmakta, aktörlerin birbirleri ile temasının hangi düzeyde ve ne durumda olduğu ortaya konmaktadır.

Üçüncü bölüm, ***Mevcut Durum Haritası ve Raporu Hazırlama,*** geçici çadır yerleşimlerinde yaşayan mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerin demografik bilgileri ile yerleşim yerlerinin konumu (eğitim ve sağlık kurumlarına, il ve ilçe merkezi ile en yakın mahallere uzaklığı) altyapı ihtiyaçları, temel hizmetlere erişim durumu ve özellikle çocukların karşılaştıkları riskleri belirleyen saha çalışması sonucunda elde edilen verilerin analizini içermektedir.

Son bölüm olan ***Uygulama Programı Hazırlama*** ise, tüm bu çalışmalardan elde edilen veriler, bilgi ve analizler ışığında, mevsimlik gezici tarım işçisi haneler ve bu hanelerdeki çocuklara yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamı temalarında uygulanacak faaliyetlerin temel amaçlarını ve uygulama yöntemlerini, bu faaliyetlerin takvimlendirilmesini ve bütçesini kapsamaktadır.

Cemre Yaşkeçeli, Adana, 2020

Tarihsel Süreç Hazırlama

BÖLÜM 1

Tarihsel Süreç Hazırlama Çalışması Nedir?

Bir ilde mevsimlik gezici tarımsal üretimde çocuk işçiliği odağında, (kamu kurum ve/veya kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, sendikalar, meslek örgütleri, üniversiteler veya üniversite birim/merkezleri, yerel yönetimler gibi) konuyla ilgili veya sorumluluğu olan çeşitli aktörlerin belirlendiği bir çalışmadır. Kurumların bu konudaki çalışmaları ve planları, ilgili genelgeler, yönetmelikler, strateji veya idari belgeler, araştırmalar ve etkinliklere dair bilgi ve belgeleri derlemeyi, tüm faaliyetlerin süreç ve sonuçlarına bakmayı ve tüm bu çalışmaların zaman akışını ortaya koymayı içermektedir.

Tarihsel süreç hazırlama çalışması ile, mevsimlik tarımsal faaliyetlerde çalışan gezici haneler veya işçiler ve onların çalışan veya çalışmayan çocuklarını odak alan program, proje, araştırma veya faaliyetleri tespit etmek, bunlar hakkında bilgi ve belgeleri derlemek, uygulanmış olan veya hali hazırda devam eden program ve projelerin sonuçlarına ve etkilerine bakarak kurum veya kuruluşların proje ve programları nasıl uyguladıklarını anlamak ve ileriye dönük planlanan uygulamalar için dersler çıkarmak amaçlanmaktadır.

Bu çalışma, mevsimlik tarımda çocuk işçiliği konusunda doğrudan veya dolaylı yollardan sorumluluğu olan kurum ve kuruluşların tespiti ve uyguladıkları program ve projelerin süreç ve sonuçlarına dair bilgi ve belgeleri edinmek için masabaşı çalışma ve yüz yüze veya uzaktan yapılan görüşmeleri içermektedir. Masabaşı çalışmasında, kurumların açık kaynak[1] web sayfalarının incelenmesi, alanyazın taramasının yapılması ve ulaşılan belgeler ve bilgilerin arşivlenmesi, konuya dair lisans ve/veya yüksek lisans ile çeşitli kurumların uzmanlık tezlerinin ve basında yer alan ilgili haberlerin derlenmesi, kurum arşivlerinin incelenmesi gibi farklı kaynakların kullanımı ile, görüşmelerden önce bilgi, veri ve belge toplanmaktadır.

Tüm bu araştırmalar tamamlandığında, geçmişten günümüze kadar yapılmış olan çalışmalar hakkında detaylı bilgiye sahip olunur ve bu bilgiler ışığında çıkarılan dersler, planlanacak olan programlar veya projelere yön verir.

1 Bakınız; Tanımlar-Kavramlar-Açıklamalar Bölümü, Açık kaynak.

Amaç

a. Mevsimlik gezici tarım işçileri ve onların çalışan veya çalışmayan çocuklarına yönelik çıkarılan veya hazırlanan idari belgeler dahil olmak üzere, uygulanmış olan program ve projeleri, araştırmaları, etkinlikleri ve yürütücü kurum/kuruluşları tespit etmek, ilgili bilgi ve belgeleri derlemek,

b. Program, proje ve etkinliklerin sonuçlarına ve yarattığı etkiye odaklanarak kurum ve kuruluşların söz konusu program, proje ve etkinlikleri nasıl uyguladığını anlamak,

c. Gelecekte uygulanması öngörülen program ve projeler konusunda dersler çıkarmak, maliyet etkin, etkisi olan ve kalıcı çalışmalar için planlamaya katkı vermek.

Çıktı

➡ ***Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Tarihsel Süreç Şeması***

Neden önemlidir?

Mevsimlik gezici tarım işçileri ve onların çocuklarının (a) eğitim, (b) sağlık, (c) çocuk koruma, (d) yaşam ortamı ve (e) çalışma koşullarını iyileştirme bağlamında, yasalar ve kurumsal yapı gereğince rol ve sorumluluğu olan veya konuya dair sosyal fayda açısından rutin veya süreli çalışmalar yapan tüm aktörlerin tespiti önemlidir. Bu aktörlerin geçmişte gerçekleştirdikleri program ve projelerin, rutin faaliyetlerin ve bunları etkileyen sosyal, ekonomik ve kültürel durum ve değişimlerin detaylı bilgi ve verilerini zaman çizelgesine göre tespit etmek, gelecekte uygulanması öngörülen program ve projelerin maliyet etkin, gerçekçi, etkili, sonuç odaklı ve sürdürülebilir olması için önemlidir. Öncelikle ildeki bitkisel üretimin tarihsel olarak gelişimine bakılır ve sürecin teknik veya ekonomik yönleri ortaya konularak, değişim ve mevsimlik gezici tarım faaliyetlerinde çocuk işçiliği ilgili mücadele amaçlı uygulanan program ve projeler, uygulayan kurumlar (yerel, ulusal ya da uluslararası) ve hedefler ortaya konur. Böylece ildeki mevsimlik gezici tarım faaliyetlerinde çalışan işçiler ve onların çocuklarının ve mevsimlik gezici tarımdaki çocuk işçiliğinin bu süreçten nasıl etkilendiği veya nasıl dönüştüğü kronolojik (yıllara veya dönemlere göre) olarak görülür.

Özetle, geçmişin izlerini sürerek, yaşanan değişimlerin hangi tecrübe üzerine şekillendiğinin ve dinamiklerinin neler olduğunun açıklanması, şimdiki zamandaki gelişmeleri anlamak ve çözüm önerileri sunabilmek için bakış açısı sunar. Geleceğe dair geçerli, tutarlı çözümlerin geliştirilmesi açısından da tarihsel sürecin çıkarılması büyük önem taşımaktadır.

İzlenecek Yöntem ve Kullanılacak Araçlar Nelerdir?

Çalışma süresince tespit edilecek, analiz edilecek, arşivlenecek bilgi ve belgelere erişim ve bu kaynakların kullanımı, çeşitli yöntemler ve araçlar ile yapılacaktır. Bu yöntemler ve araçlar, çalışmanın zaman, insan ve finansal kaynağının maliyet-etkin olması, aynı zamanda da hedeflenen çıktı olan Tarihsel Süreç Şemasına pratik şekilde ve kısa sürede ulaşılmasını sağlamaktadır.

Öncelikle derlenen bilgi ve belgeyi kaydetmeyi sağlayacak formlar hazır hale getirilmelidir, masabaşı araştırmayla mevcut kaynakların tespiti ve incelenmesi yapılmalıdır. Bunun yanı sıra tüzel, özel veya gerçek kişilerden yazılı soru formlarına cevaplar alınması ve bu kişiler ile yüz yüze veya çeşitli iletişim araçlarıyla görüşmeler gibi yöntemlerle de bilgi derlemesine başvurulmalıdır. Masabaşı çalışmada veya yapılan görüşmelerde tespit edilen ve erişim sağlanan kaynaklar, dijital ortamlarda araştırmayı yapan kişilerce kolay erişilebilir bir şekilde arşivlenmelidir. Tarihsel süreç şeması, kronolojik sıra ile listelenmiş kaynaklar ve 'tarihsel süreç bilgi derleme formu'nda yer alan bilgilerin işlenmesi ile hazırlanmalıdır.

Yöntem

a. Masabaşı çalışması
b. Bilgi toplama; yüz yüze veya uzaktan
c. Kronolojik sıralama
d. Görselleştirme

Araçlar

a. Tarihsel Süreç Bilgi Derleme Formu
b. Açık Kaynak Tarama Kılavuzu
c. Tarihsel Süreç Arşiv Listesi
d. Boş Tarihsel Süreç Şeması

Adımlar

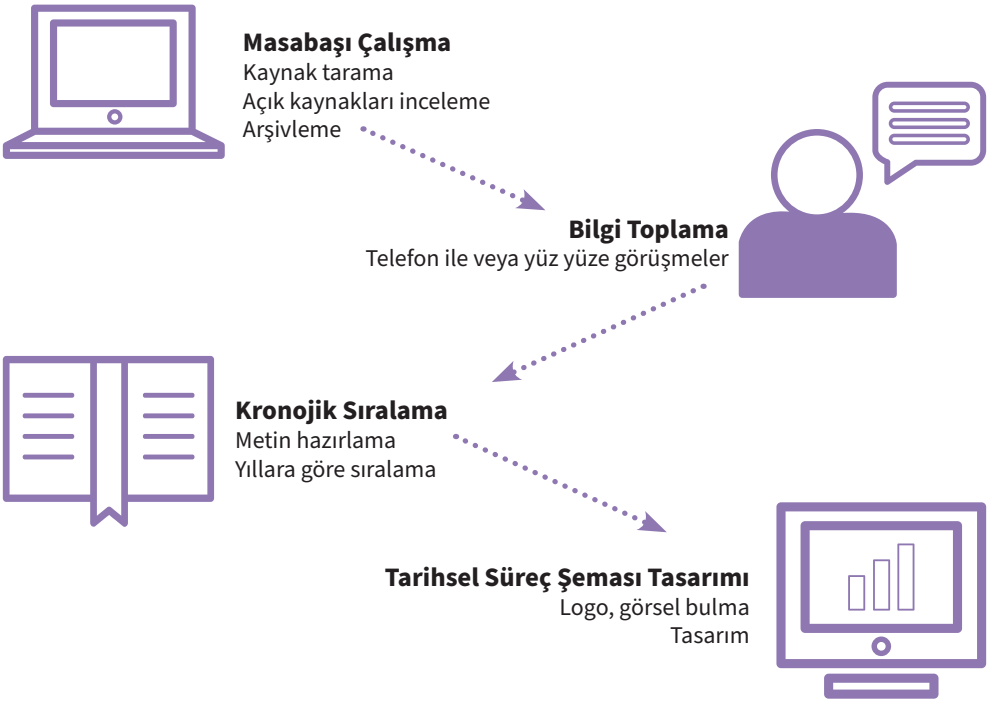

Adım 1 : Masabaşı Çalışma

Masabaşı çalışması, mevsimlik tarımsal üretimde çocuk işçiliği konusunda ön araştırma yapılması, il düzeyinde bu konuda program, proje, araştırma veya faaliyetlerin tespit edilmesi, bunlar hakkında bilgi ve belge toplanması, program ve projelerin sonuçlarına ve etkilerine odaklanılması, mevsimlik tarımdaki çocuk işçiliği özelinde rol ve sorumluluğu olan kurum veya kuruluşların proje ve programlarının potansiyelinin araştırılmasıdır. Masabaşı çalışması üç aşamadan oluşmaktadır; (a) kaynak tarama, (b) açık kaynakların incelenmesi ve (c) arşivleme[2]. Çalışma sırasında kullanılacak araçlar, çalışmanın işlevsel olmasını sağlayacaktır. Bunlar ***Tarihsel Süreç Bilgi Derleme Formu, Tarihsel Süreç Arşiv Listesi, Açık Kaynak Tarama Kılavuzu***'dur.

Bilgi Derleme Formu kaynak taraması ile ulaşılan bilgilerin girildiği, ilgili konuya yönelik özetin yaratılabildiği bir araçtır. ***Açık Kaynak Tarama Kılavuzu*** ise, internet ortamında

2 Bakınız; Tanımlar-Kavramlar-Açıklamalar Bölümü, Arşivleme.

yapılacak aramalarda kullanılacak anahtar kelimeler vasıtasıyla sonuçlara ulaşmak için kolaylaştırıcı olması için hazırlanmıştır. ***Tarihsel Süreç Arşiv Listesi,*** yapılan taramalar sonrasında elde edilen veriler ve ulaşılan kaynakları tarihsel sıra ile listelemeye ve sistematik kayıt tutmaya yardım eden bir araçtır.

KAYNAK TARAMASI

Çalışma yapılacak il özelinde mevsimlik gezici tarım işçiliği konusuna dair veya konuyla kısmen ilgili olan mevcut tüm kaynakların tespit edilmesini, kaynaklardaki bilgilerin derlenmesini, arşivlenmesini ve tarihsel süreçteki akışın nasıl olduğunun anlaşılabilmesi için analiz edilmesini içermektedir.

Kaynak tarama çalışması birbirini takip eden şu aşamalar ile yürütülmelidir;

1. İldeki veya ilçelerdeki halk kütüphaneleri, üniversitenin(lerin) kütüphanesi, yerel gazete(ler)nin arşivleri gibi yerlerde konuyla ilgili araştırma, rapor, tez, makale, kitap, fotoğraf albümü, haber, yazı dizisi, etkinlik afişi, çalıştay, panel, konuşma notu, bilgilendirme, görsel materyal gibi çeşitli yayın ve belgelerin aranması, tespit edilen ve ulaşılan belgelerin veya içerisindeki bilgilerin kaydedilmesi, fotoğrafının çekilmesi veya fotokopi ile birer adet çoğaltılması,
2. Elde edilen belgelerdeki bilgilerin ***EK 1: Tarihsel Süreç Bilgi Derleme Formu***na girilmesi,
3. Ulaşılan belgelerin arşiv listesi ve dosyasına aktarılması.

AÇIK KAYNAKLARIN İNCELENMESİ

Çeşitli çevrim içi platformlarda anahtar kelimeler kullanılarak yapılan tarama sonucunda elde edilen bilgi ve belgelerin derlenmesi ve tarihsel akışı ortaya koymak için bu çıktıların analiz edilmesini içermektedir.

Açık kaynak tarama çalışması birbirini takip eden şu aşamalar ile yürütülmelidir;

1. Google, Yandex gibi arama motorları, Ulusal Tez Merkezi, haber siteleri, haber ajansları, ulusal ve yerel basın, Youtube, Vimeo gibi video paylaşım platformlarında konuyla ilgili anahtar kelimeleri kullanarak arama yapılması, (Anahtar kelimeler ve önerilen internet siteleri ve videolar için bakınız ***EK 2: Açık Kaynak Tarama Kılavuzu***)
2. Elde edilen bilgilerin Tarihsel Süreç Bilgi Derleme Formuna girilmesi,
3. Ulaşılan belgelerin arşiv listesi ve dosyasına aktarılması.

ARŞİVLEME

Masabaşı araştırma çalışması süresince elde edilen tüm bilgiler, veriler ve belgelerin kayıt altına alınması çok önemlidir. Ulaşılan belgelerin (kaydedilmiş veya fotokopisi alınan belgenin taratılmış versiyonu) sanal ortamda oluşturulacak arşiv dosyasında saklanmalıdır. Buna dair kronolojik olarak sıralamaya olanak veren bir arşiv listesi hazırlanması tarihsel süreç çizelgesinin oluşturulmasını kolaylaştırır.

EK 3: Tarihsel Süreç Arşiv Listesi kaynak türü, konu, başlık, tarih, hazırlayan kişi veya kurum, özet veya önemli bilgi, açık kaynak ise link gibi detayları içermelidir. Listenin ve dosyanın mümkünse ilgili kurumun, yoksa dropbox, Google Drive gibi dijital depolama platformlarından herhangi birinde depolanabilir. Bu depolama alanının ekip içi paylaşıma açık halde olması hem kurum içinde hem de ekip içinde paylaşımın pratik, kolay ve hızlı olmasını sağlar. Bu alan aynı zamanda kurum içi hafızanın kişilere bağlı kalmadan oluşturulabilmesini ve sürdürebilirliğini sağlayacaktır.

Öneri

Dijital depolama alanlarına her yerden (evde, işte, bilgisayardan veya mobil cihazlardan) her zaman ulaşılabilmektedir. Bu alanların kişisel ve ticari versiyonları bulunmakta olup ilk 2 ila 15 GB depolama alanı ücretsiz sunulur. Alan dolunca ya boşaltılmalı ya da ücret karşılığı ek alan satın alınmalıdır. Bu nedenle bu alanların içerisine düzenli bir dosyalama sistemi kurarak, paylaşılması ve depolanması elzem olan belgeler konulmalıdır. Ayrıca belgelerin silinmesini engellemek amacıyla yönetici (owner) atanabilir; sadece yönetici belgeleri değiştirebilir (edit), diğerlerine sadece görme (view) ve indirme izni verebilir.

Adım 2: Bilgi Toplama

İl özelinde konuyla ilgili rol ve sorumluluğu ya da çalışması olduğu tespit edilen kurum veya kuruluş, uzman, akademisyen, meslek elemanları veya kişiler ile yüz yüze veya telefonda görüşerek daha derinlemesine bilgi ve belge derlemek amaçlanmaktadır. Masabaşı çalışmada erişim sağlanamayan ilgili bilgi ve belgelere ulaşmak için de bu yöntem tercih edilebilir. Çeşitli nedenlerden dolayı (iş yoğunluğu, uzaklık, erişim sıkıntısı vb.) yüz yüze veya farklı iletişim kanallarıyla temas kurulamaması durumunda bilgi derleme formu elektronik posta ile gönderilerek cevaplar alınabilir. Elektronik postanın ulaşma durumu teyit edilmelidir.

Bilgi toplama çalışması birbirini takip eden şu aşamalar ile yürütülmelidir;

1. Kurum temsilcisi ya da konuyla ilgili kişi ile telefonla temas kurarak yüz yüze görüşme ayarlanması; görüşme ayarlanamadığı durumlarda ise bilgi derleme formunun e-posta veya resmi yazışma ile gönderilmesi,
2. Görüşme sırasında bilgi derleme formunun doldurulması, ilgili basılı kaynak, fotoğraf, kitap, proje çıktısı vb. belgelerin birer örneğinin veya fotokopisinin veya fotoğrafının alınması; bilgi derleme formunun yazışma ile gönderilerek doldurulduğu durumlarda yazılanların kontrol edilerek varsa eksik kalan bilgilerin yeniden talep edilmesi
3. Ulaşılan belgelerin Tarihsel Süreç Arşiv Listesine ve arşiv dosyasına aktarılması

Öneri

Tarihsel sürece dair ek ve detaylı bilgi rehberin ikinci bölümü olan Aktörler Şeması ve İlişki Ağı Hazırlama Çalışması sırasında da elde edilebilir. Bu iki çalışma (Tarihsel Süreç ve Aktörler) birbirini besleyerek yürütülmelidir. Dolayısıyla eş zamanlı ve eş güdüm içerisinde yapılmalıdır. Tarihsel Süreç Hazırlama Çalışması için kaynak taramasında ve bilgi toplama görüşmelerinde elde edilen bilgiler böylelikle doğrulanmış da olur.

Adım 3: Kronolojik Sıralama Yapma ve Tarihsel Süreç Şeması Hazırlama

İl özelinde tarımsal üretim ister iç tüketim ister uluslararası ticarete konu olsun farklı emek biçimlerinin (mahalli işçi, mevsimlik gezici işçi, ücretsiz aile emeği vb.) kullanımını gerektirebilir. İlde ya da bölgede tarihin farklı dönemlerinde mevsimlik tarım işçiliği bağlamında farklı politika ve programlar uygulanmış olabilir. Mevsimlik tarımsal üretim ve özellikle mevsimlik gezici tarım işçileri ve onların çalışan veya çalışmayan çocukları odaklı çalışmaların tarihsel seyrini ortaya koymada öne çıkan belli dönem ve yılları sıralamak gerekir. Bu esnada temel araştırmalar, uygulamalar, odaklanılan konu ve alanlar, temel kurum veya kuruluşlar ile yerel, ulusal veya uluslararası paydaşların ilgisi ve etkisi, sürdürebilirlik durumu ortaya çıkmaktadır. Bu kronolojik akış genel bir değerlendirme yapmayı sağlamaktadır.

Örnek

Kronolojik Sıralama – Temel Dönemler

Adana Ovası'nda bitkisel üretimde mevsimlik tarım işçiliğine bakıldığında, tarihsel olarak, kabaca üç dönem öne çıkmaktadır;

1800'LÜ YILLAR

Çukurova tarımının yoğunlukla pamuk üretimi ile küresel piyasalara entegre olduğu dönemdir. 1861 – 1865 yılları arasında gerçekleşen Amerikan İç Savaşı'nın Amerika'daki pamuk üretimini azaltmasının da etkisiyle İngilizlerin ve Fransızların alternatif pamuk üretim alanı olarak Çukurova'da yoğunlaşmaya ve etkili olmaya başladıkları, bölgedeki pamuk çırçırlama, iplik ve dokuma sanayiine yatırım yaptıkları yıllardır. Aynı zamanda Mersin Limanı ve Adana-Mersin demiryolu inşaatının tamamlandığı, buna bağlı olarak küresel aktörlerin tarımsal üretimde belirleyici olduğu dönemdir. 1800'lü yıllarda ayrıca, tarımsal üretim büyük çiftliklerde yapılmaya başlanmıştır. Bitkisel üretimin gelişmesine yönelik başlatılan faaliyetlerin de etkisiyle, işgücü ihtiyacı artmış; buna çözüm olarak bölge dışından işgücünün getirtilmesi ve özellikle de göçer aşiretlerin Çukurova'ya kalıcı olarak yerleştirilmesiyle bölge nüfusunda artış yaşanmıştır. Bu demografik dönüşüm, bölgede yaşanan yapısal değişimlerin de önemli nedenlerinden biridir.

1900'LÜ YILLAR

Çukurova'da mevsimlik tarım işçiliğinin üretim miktarına bağlı olarak dalgalandığı, yoğunlaştığı yıllardır. İki Dünya Savaşı arasında yaşanan ulusal ve küresel gelişmeler, üretimde ve işçilikte konjonktürel dalgalanmalar yaşanmasına neden olmuştur. Özellikle başta pamuk üretiminin arttığı, ancak Birinci Dünya Savaşı esnasında ve sonrasın da üretimin düştüğü, buna bağlı olarak işgücünde de yıllara göre dalgalanmaların yaşandığı yıllardır. 1950'li yıllardan sonra bölgede başta pamuk üretimi olmak üzere, bitkisel üretimde büyümeyle birlikte, yeniden mevsimlik tarım işçiliğine ihtiyaç artmıştır. Başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu illeri olmak üzere, Çukurova'nın çevre il ve ilçelerinden mevsimlik gezici tarım işçileri yoğun olarak bölgeye gelmiştir. 20. yüzyılın başında Almanlar, İngiliz ve Fransızlarla bölge ölçeğinde rekabete girmiş; tarımsal üretime kredi, girdi ve pazarlama konularında destek vermiştir. Ayrıca Ova'da üretimin daha yaygın ve etkili olması için bataklıklar kurutulmaya, sulama kanalları açılmaya başlanmıştır.

2000'LI YILLAR

Küresel aktörlerin (Birleşmiş Milletler kuruluşları, uluslararası sendikalar, vakıflar vb.) etkisiyle doğrudan veya dolaylı olarak özellikle mevsimlik gezici tarım işçilerine, onların çalışan veya çalışmayan çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, çalışma ve yaşam ortamını iyileştirmeye yönelik çeşitli program ve projelerin uygulandığı yıllardır. 2011'de başlayan Suriye krizinin sonucunda ortaya çıkan Türkiye'ye göç dalgası ise, Adana Ovası'nda çok yüksek oranda Suriyeli göçmenin Türkiye vatandaşı mevsimlik tarım işçilerinin yerini aldığı; yoksulların rekabetinin başladığı dönemdir.

Tablo 2. 1900'lü yıllarda Adana Ovası'nda gerçekleşen, mevsimlik tarım işçileriyle ilgili gelişmeler

1940	1940'lı yıllar	Çukurova'da çalışmaya gelen mevsimlik gezici tarım işçilerinin çok arttığı yıllar
1978	Murat Şeker	Türkiye'de Tarım İşçilerinin Toplumsal Bütünleşmesi kitabı basılmıştır.
1982	UNICEF Türkiye-Çukurova Üni.	Temel Sağlık Koruma Projesi Adana Çalıştayı gerçekleştirilmiştir.
1986	Asian American Free Labor Institute (AAFLI) ve Tarım İş Sendikası	Adana Karataş İlçesinde Mevsimlik Tarım İşçileri Araştırması yapılmıştır.
1989	Şemseddin Koçak	Mevsimlik Tarım İşçi Çocuklarının Eğitimi konusunda Yüksek Lisans Tezi hazırlanmıştır.
1990	Y. Yaser	"Family planning for seasonal migrant workers in Adana Province" yayımlanmıştır.
1990-1995	UNICEF Türkiye Ofisi-Milli Eğitim Bakanlığı	Çukurova Bölgesi'nde Mevsimlik Tarım İşçilerinin Çocukları İçin Temel Eğitim Projesi uygulanmıştır.
1995	Tacettin İnandı	Doğankent Solaklı ve Yüzbaşı Sağlık Ocakları Bölgesine Gelen Mevsimlik Tarım İşçilerinin 1-6 Yaş Çocuklarında Malnütrasyon Prevalansı ve Etkileyen Faktörler Uzmanlık Tezi tamamlanmıştır.
1995	Buhara Önal	Tarım İşçilerinin Sağlık Sorunları Uzmanlık Tezi tamamlanmıştır.
1996	Çukurova Tarım Aracıları Derneği	Çukurova Tarım Aracıları Derneği kurulmuştur.

Kaynak. *Kalkınma Atölyesi (2017) Adana Ovası'nda Yaşayan Mevsimlik Tarım İşçileri ve Çocuklarına Yönelik Hizmet Modeli Mevcut Durum Analizi Raporu.*

Tarihsel Süreç Hazırlama Çalışması, Bursa, 2019

Tarihsel Süreç Hazırlama Çalışması, Konya, 2019

Kronolojik sıralama çalışması birbirini takip eden şu aşamalar ile yürütülmelidir;

1. ***Tarihsel Süreç Arşiv Listesi***nin çıktısının alınması ve her bir satırının kesilerek A3 boyutundaki boş ***Tarihsel Süreç Şeması***na (Rehberin sonundaki Ekler bölümünde örnek olarak yer alan) yıl sıralamasına (kronolojik) göre tek tek yapıştırılması,

2. Bu sıralamanın ***Tarihsel Süreç Şeması*** haline getirilebilmesi için her yapıştırılan veri (her bir satır içerisinde yer alan) hakkında özetleyici metinlerin hazırlanması; rutin faaliyet, program ve proje adı, uygulandığı tarihler, uygulayıcı kurum veya kuruluşun tam adı, yapılan araştırma, yayınlanan idari belge veya mevzuat, rapor, makale veya kitap adı–tarihi–hazırlayan kişi veya kurum adı, haber ile faaliyet, program, proje, belge, rapor, makale, kitap hakkında (amaç, temel bulgu gibi) kısa bilgilerin bulunacağı şekilde.

3. Faaliyet, program veya proje, idari belge, rapor, araştırma, kitap vb. görselin ve/veya kurum logolarının bulunması.

Tarihsel süreç şeması hazırlamak için; özetleyici metinler, kurum logoları ve görseller ***EK 4: Tarihsel Süreç Şeması Tasarımı için Öneri Listesi***nde yer alan çevrim içi ücretsiz programlar veya Microsoft Word içerisinde yer alan şekiller, smartart işlem grafikleri veya grafik çeşitleri kullanılarak tarih sırasına göre yerleştirilir.

Word belgesine grafik eklemek için;

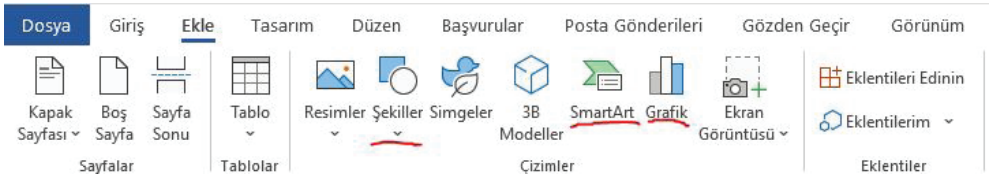

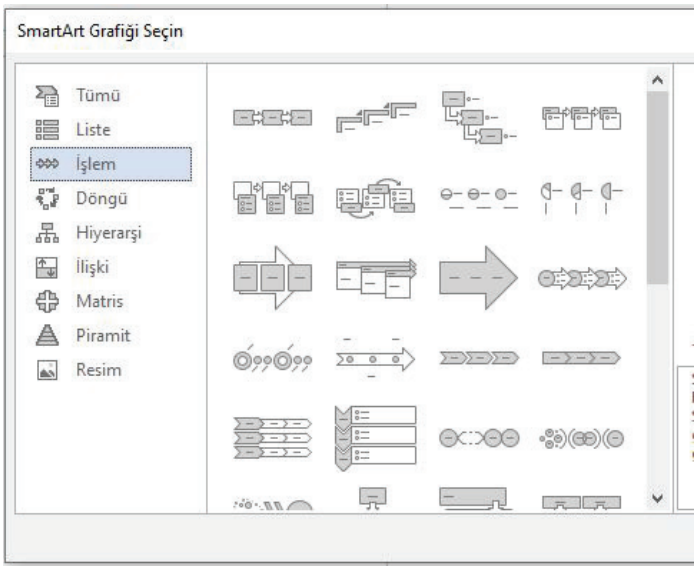

Öneri

Bilgi toplama sırasında elde edilen en eski ve en yeni bilgi kronolojik sıralamanın hangi yıllar arasında olacağını bir başka ifade ile yıl aralığını ortaya koyar. Örneğin; 2000 ila 2020 arası. Ne var ki bazı yıllarda konuya dair faaliyet, yayın, haber bulunamayabilir. Yine de bu yılların şemaya işaretlenmesi önemlidir. Ayrıca bazı yıllarda birden fazla faaliyet, yayın, haber olabilir. Bu da şemanın kalabalıklaşmasına ve özellikle tasarım aşamasında zorlanmaya ve hatta yer sıkıntısı yaşamaya neden olur. Bu durumda hangi bilginin mutlaka yer alması gerektiğine karar verilmeli, gerekirse bazı metinler kısaltılmalıdır.

EK 1.1: Tarihsel Süreç Bilgi Derleme Formu (Örnek)

ESKİŞEHİR İlinde Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Tarihsel Süreci Bilgi Derleme Formu

Yıl	2015-2019
Program, proje, faaliyeti uygulayan kurum/kişi Araştırma, makale, tezi hazırlayan kurum/kişi	Eskişehir Büyükşehir Belediyesi
Uygulanan program, projeler, faaliyet Yayın adı	"Oyuncağım Tarladaki Arkadaşıma" isimli oyuncak toplama kampanyası Masal Anlatan Gönüllüler Projesi Eğitim kampüsü projesi (Göç Kampüsü)
İlgili Tema(lar)	**Eğitim (...X..)** **Sağlık (.....)** **Çocuk koruma (..X..)** **Yaşam ortamı (.....)** **Çalışma ortamı (.....)**
Program, proje, faaliyet veya yayın hakkında kısa bilgi	Kent Konseyi ile "Oyuncağım Tarladaki Arkadaşıma" isimli oyuncak toplama kampanyası düzenleyerek toplanan yüzlerce oyuncağı Alpu'da geçici olarak ikamet eden ve Göç Okulu'nda eğitim alan Mevsimlik Tarım İşçisi çocuklarına yaşlarına uygun şekilde teslim etmiştir. Ayrıca okul kırtasiye yardımı yapılmıştır. Masal Anlatan Gönüllüler Projesi kapsamında eğitim alan gönüllüler, Alpu'da geçici olarak ikamet eden Mevsimlik Tarım işçisi çocuklarına yönelik masal anlatımı yapmışlardır ve yapmaya devam edeceklerdir. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Anadolu Rotary Kulüp ve Odunpazarı Belediyesi ortaklığı ile Alpu'da geçici olarak ikamet eden tarım işçilerine ve çocuklarına yönelik 5 konteynerden oluşan bir eğitim kampüsü projesi (Göç Kampüsü) yürütmektedir.
Elde edilen sonuçlar, (yayın ise)temel bulgular	Büyükşehir Belediyesi Çocuk Hakları Birimi ve Eskişehir Kent Konseyi Gençlik Çalışma Grubunca düzenlenen "Yaşasın Oyuncak Kardeşliği" kampanyası ile AVM'lere yerleştirilen oyuncak kumbaralarında toplanan oyuncaklar, mevsimlik tarım işçisi çocuklar ile buluşturuldu. Paketlenen oyuncaklar Alpu çevresindeki kırsala çalışmak üzere aileleri ile göç eden mevsimlik tarım işçisi çocuklara hediye edildi. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Çocuk Hakları Birimi mevsimlik tarım işçiliği yapmak için Güneydoğu'dan Eskişehir'e göç eden ailelerin çocuklarıyla buluştu. Çocukların hayal dünyalarının gelişimine katkıda bulunmak amacıyla Alpu kırsalında çadırlarda kalan yaklaşık 40 çocuğa Midas'ın Altınları, Yardımsever Çocuk ve Korkak Fare masallarını anlatan Çocuk Hakları Birimi, daha sonra çocuklarla eğlenceli sokak oyunları oynadı.
İlgili bilgiler	http://www.eskisehirkentkonseyi.org.tr/icerik_dvm.php?icerik_id=275 http://www.eskisehir.bel.tr/icerik_dvm.php?icerik_id=4165&cat_icerik=1&menu_id=24 http://www.odunpazari.bel.tr/haber-2780-odunpazari_ile_eskisehir_anadolu_rotary_kulubu_arasinda_goc_kampusu_protokolu_#PopupGoster[popup]/0/

EK 1.2: Açık Kaynak Tarama Kılavuzu

AMAÇ: çevrim içi arama platformlarında aşağıdaki anahtar kelimeleri (il veya ilçe adı veya yıl eklenerek) kullanarak tarama yapmak.

KAYNAKLAR: Araştırma, Rapor, Kitap, Makale, Tez, Haber, İnternet Siteleri, Sosyal Medya

KONU: Mevsimlik (gezici) tarım işçiliği yapan hanelerdeki çocuklar ve çocuk işçiliği

ANAHTAR KELİME(LER):

- Tarım işçiliği
- Mevsimlik (gezici) tarım işçiliği
- Mevsimlik göç
- Mevsimlik tarım
- METİP
- Tarımda çocuk işçiliği (emeği)
- Tarımsal üretimde çocuk işçiliği
- Tarımda (sektöründe) çocuk işçiliği ile mücadele
- Tarımda (sektöründe) çocuk işçiliğinin önlenmesi
- Suriyeli tarım işçileri
- Suriyeli mevsimlik tarım işçileri
- Suriyeli göçmen işçiler
- Göçmen tarım işçileri

KAYNAK KURUMLAR ve İNTERNET SİTELERİ

- Valilikler ve Kaymakamlıklar
- Belediyeler
- Bakanlıkların il ve ilçe müdürlükleri
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
  https://www.ailevecalisma.gov.tr/
  - Çalışma Genel Müdürlüğü
    https://birim.ailevecalisma.gov.tr/cgm/news/047/#

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri
- Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri

- Tarım ve Ormancılık Bakanlığı
  https://www.tarimorman.gov.tr/
  http://www.mevsimliktarimiscileri.com/
  http://www.tarimtv.gov.tr/

VİDEOLAR

Kalkınma Atölyesi

https://www.youtube.com/watch?v=iiLmlv5cjmM

Mehmet Ülger, Mevsim Çocukları

https://www.youtube.com/watch?v=o-wtnYz78qI

Medyaskop, Mevsimlik tarım işçisi çocuklar. Konuk: Umay Aktaş Salman

https://www.youtube.com/watch?v=T1O8MzsxLRk

Mevsimlik İşçiler/Sen Olsaydın Ne Yapardın? Belgesel, 2014, Çiftçi-Sen

https://www.youtube.com/watch?v=UVi8aCKR4Jw

CNN, Türk, Okula Değil İşe: Türkiye'nin Çocuk İşçileri, Ocak 2016, 4 Bölüm

1. Bölüm https://www.youtube.com/watch?v=RQKsBlvVYPU
3. Bölüm https://www.youtube.com/watch?v=mJcM3pGkbNU
4. Bölüm https://www.youtube.com/watch?v=mmBEds6tYdg

EK 1.3: Tarihsel Süreç Arşiv Listesi (Örnek)

Türü	Konu	Başlık	Tarih	Hazırlayan	Özet/Önemli Bilgi	Link
Kamu	Mevsimlik tarım işçileri	Vali Güvençer Akhisar Beyoba Mahallesinde Mevsimlik Tarım İşçileri İçin Yapılan Geçici Konaklama Tesisleri Ziyaret etti	20.07.2018	Manisa Valiliği	4:07 dk.	https://www.youtube.com/watch?v=Vb2PGe5zfK8
Haber	Tarım Sektörü	Adana'daki çiftçiler: Perişan durumdayız	18.6.2018	BBC Türk	2:54 dk.	https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-44494840
Makale	Mevsimlik tarım işçileri	Ankara-Polatlı Örneğinde Sosyal Dışlanma Açısından Mevsimlik Tarım İşçiliği	2009	Ercan Geçcin	Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2009, 1(1)	http://sobild.ankara.edu.tr/index.php/sobild/article/view/711/100
Rapor	Mevsimlik tarım işçileri	Mevsimlik Tarım İşçilerinin Barınma Koşulları ve Sağlık Sorunları: Bursa'dan bir Kesit	3.10.2018	Güliz Avşar Baldan	Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı	https://www.bto.org.tr/yayinlarimiz/
Haber	Mevsimlik tarım işçileri	Tarım işçisi kadınların 1 saatlik ücreti 4 lira 45 kuruş	6.4.2017	Yeni Adana Gazetesi	6:27 dk.	https://www.youtube.com/watch?v=jrPcJvUwR9w
Makale	Mevsimlik tarım işçileri	Mevsimlik (Gezici/Geçici) tarım işçilerinin iki yerleşim birimindeki yaşam koşulları ve sağlık durumlarına niteliksel bakış	13.4.2015	Mehmet Kaya, Nuray Özgülnar		http://dergipark.gov.tr/download/article-file/152905
Haber	Hayvancılık	Hayvancılıkta işçi sorunu	21.10.2018	Eskişehir Gündem	Bloomberg'de yayınlanan Mevsiminde Tarım programı	http://www.eskisehirgundem.com/?sec=1&newscatid=7&newsid=134117
Haber	Çocuk işçiliği	Manisa'da Çocuk işçi çalıştayı	15.01.2019	Yeni Haber		http://www.yenihaberden.com/maniada-cocuk-isci-calistayi-818797h.htm
Haber	Mevsimlik tarım işçileri	Konya Ovası mevsimlik işçilerin ekmek kapısı	29.08.2018	Tarım TV	1:14 dk. Şanlıurfa'nın özelikle Eyyübiye ilçesinden Konya'ya geliyorlar.	https://www.youtube.com/watch?v=qzf8_tJNj4A

EK 1.4: Tarihsel Süreç Şeması Tasarımı için Öneri Listesi

Teknik bilgi veya beceri gerektirmeden kolayca kullanılabilen, içeriğindeki ücretsiz şablonlar, şekiller, renkler ve diğer özellikler ile hızlıca tasarım yapmaya olanak veren çevrim içi yazılımlar/ sayfalar;

*Bu yazılımlar/sayfalar İngilizce dilindedir. Ne var ki kullanımları oldukça kolay olup, çevrim içi çeviri sayfaları kullanılabilir.

Tureng https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce

Google Çeviri https://translate.google.com/?hl=tr

Yandex Çeviri https://ceviri.yandex.com.tr/

Cambridge Dictionary https://dictionary.cambridge.org/tr/translate/

• Canva

https://www.canva.com/

Öneri; templates > Infographics > Timeline

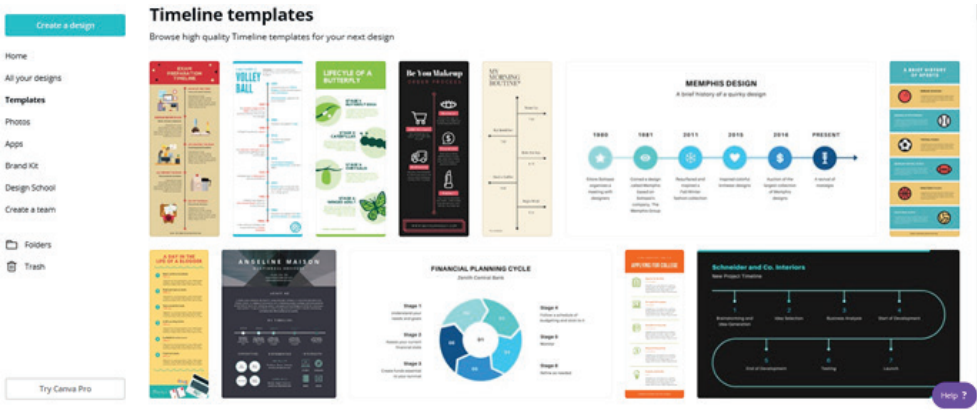

• Designcap

https://www.designcap.com/

Öneri; templates > Infographics > Timeline

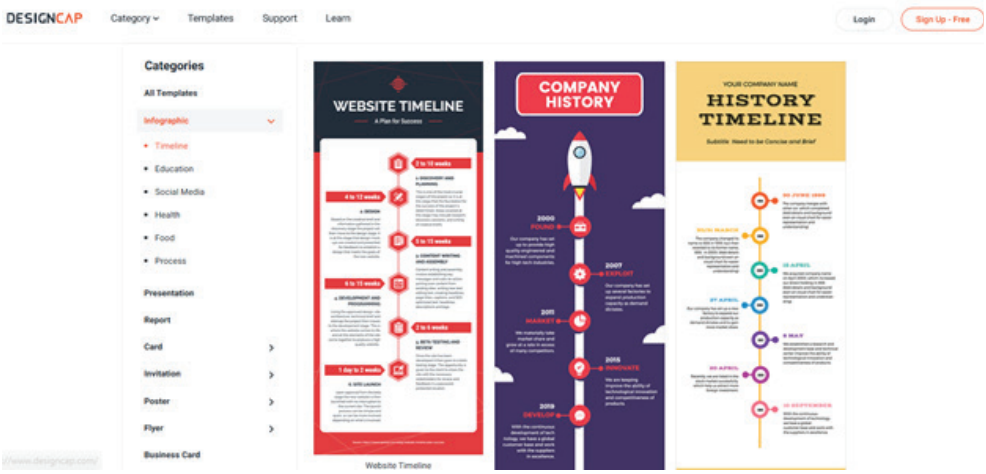

• Infogram

https://infogram.com/

Öneri; Infographics

• Easelly

https://www.easel.ly/

Öneri; search butonu yanındaki choose category > Timeline

Cemre Yaşkeçeli, Adana, 2020

Aktörler Şeması ve İlişki Ağı Hazırlama

BÖLÜM 2

Aktörler Şeması ve İlişki Ağı Hazırlama Çalışması nedir?

Bir ilde mevsimlik gezici tarımsal üretim faaliyetlerinde çocuk işçiliği konusunda uluslararası, ulusal mevzuat ve teşkilat yapısı gereğince yükümlülüğü, rol ve sorumluluğu olan veya konu odağında çalışmalar yapan tüm aktörleri (kurum veya kuruluşlar) belirleyerek listelemek, gerektiğinde bu aktörler ile görüşmeler yaparak veya temas kurarak onların amaç ve planlarını öğrenmek, yürüttükleri çalışmalar, araştırmalar, etkinliklere dair bilgileri, belgeleri veya verileri derlemek, tamamlanan faaliyetlerin süreç ve sonuçlarına bakmak ve aynı zamanda ildeki konuyla ilgili tüm bu aktörlerin birbirleriyle temas, ilişki, işbirliği olmak üzere ilişki ağını ortaya koymak için yapılan bir çalışmadır. Böylelikle ilgili tüm aktörlerin rol ve sorumlukları da tespit edilmektedir.

Bu çalışmada mevsimlik gezici tarım işçileri ve onların çalışan veya çalışmayan çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamının iyileştirilmesi amacıyla doğrudan hizmet veren, faaliyet uygulayan, araştırma, izleme, değerlendirme, model geliştirme veya savunu yapan kurum ve kuruluşların, yasalar ve kurumun kendisine ait yönetmelik, tüzük, ana sözleşme, vakıf senedi gibi bağlayıcı belgelerden hareketle rol ve sorumluluğu bulunan tüm kurum veya kuruluşların yani aktörlerin haritalandırılması amaçlanmaktadır.

Aktörler şeması ve ilişki ağı hazırlama çalışması; tarihsel süreç şeması hazırlama çalışmasında tespit edilen ve irtibat kurulan aktörlerin uyguladıkları program ve projelerin süreç ve sonuçlarına dair bilgi ve belgelerden yararlanılarak listeleme ve arşivleme yapılmasını, aktör bilgi derleme formunun yazılı, yüz yüze veya çeşitli iletişim araçlarıyla yapılan görüşmeler ile doldurularak aktör raporlarının hazırlanmasını içermektedir.

Tüm çalışma tamamlandığında konuya dair il özelinde rol ve sorumluluğu olan aktörler ve bu bağlamda uyguladıkları faaliyetler ve bu faaliyetlerin hedef kitle üzerindeki etkisi hakkında detaylı bilgiye sahip olunur, aktörlerin birbirleri ile temasının ne düzeyde ve durumda olduğu görülür ve tüm bu bilgiler ışığında çıkarılan dersler planlanacak olan programlar veya projelere yön verir.

Amaç

a. Mevsimlik gezici tarım işçileri ve onların çocuklarına insan hakları bağlamında ilgili hizmetlerin sağlanması konusunda rol ve sorumluluğu olan aktörleri tespit etmek ve tanımak,

b. Bu aktörlerin faaliyetlerinin ve uyguladıkları program veya projelerin sonuçlarının etkisine bakmak,

c. Bütüncül bir yaklaşım gerektiren çocuk işçiliği dahil mevsimlik gezici tarım işçiliği ile mücadele bağlamında aktörlerin birbirleriyle temasını, işbirliğini, ilişkisini ve özellikle aktörler arası koordinasyonu görmek.

Çıktı

➡ ***Mevsimlik Gezici Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliği İle İlgili Aktörler Şeması***
Mevsimlik Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliği İle İlgili Aktörler Arası İlişki Ağı

Neden önemlidir?

Mevsimlik gezici tarım işçileri ve onların çocuklarının (a) eğitim, (b) sağlık, (c) çocuk koruma, (d) yaşam ortamı ve (e) çalışma koşullarını iyileştirme bağlamında yasalar ve kurumsal yapısı gereğince rol ve sorumluluğu olan veya konuya dair sosyal fayda bağlamında rutin veya belli süreli çalışmalar yapan tüm aktörlerin tespiti konunun muhataplarının veya konuya katkı verenlerin kimler olduğunu bilmek açısından gereklidir. Ayrıca, yükümlülüklerin kâğıt üzerinde kalmaması ve pratikte yansımalarının olabilmesi için zorluklar, eksiklikler veya sorunların tespiti açısından da önemlidir. Böylece kurum ve kuruluşların rol ve sorumluluklarını ne kadar yerine getirebildikleri, yürütülen faaliyetlerin hedef kitlenin yaşam kalitesi üzerinde ne kadar etkili olduğu, kurum ve kuruluşların birbirleriyle temasın mevcudiyeti, sıklığı veya boyutu ortaya konulmalıdır.

Bir ilde mevsimlik gezici tarım işçiliğinin insana yakışır yaşam ve çalışma koşullarında gerçekleşmesi başta kamu kurumları olmak üzere çok sayıda aktörün sürece katılımı ile mümkün olabilir. Bu süreçte yer alacak kamu kurumları, meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, basın ve diğer aktörlerin işbirliği içerisinde çalışmaları esas olmalıdır. Bu nedenle her bir aktörün ne yaptığı ve yapmayı planladığını bilmek önemlidir.

Özetle, mevsimlik gezici tarım faaliyetlerinde çocuk işçiliği ile mücadeleye yönelik izleme, denetleme ve önleme konusunda rol ve sorumluluğu olan kurum ve kuruluşların, sistemli ve sorunu çözme odaklı bir planlama ve/veya uygulama yapmalarına ışık tutacaktır. Ayrıca, bitkisel üretime katılan mevsimlik gezici tarım işçisi haneler ve bu hanelerdeki çocukların eğitim, sağlık, çocuk koruma ve çocukların işten el çektirilmesine yönelik çalışmaların

birbiriyle ilişkilendirilmesi, eşgüdüm içerisinde olması, uzun vadeli ve sürdürülebilir hale getirilmesi, aktörler arası düzenli bilgi ve deneyim paylaşımının sağlanması için de gereklidir.

İzlenecek Yöntem ve Kullanılacak Araçlar Nelerdir?

Çalışma süresince masabaşı bilgi toplama çalışması yürütülecek ve kurumlar ile detaylı bilgi toplamak amacıyla temas kurulacaktır. İlgili formlar doldurulacak, bilgiler veri derleme tablosunda derlenecektir. Bu yöntem ve araçlar çalışmanın zaman, insan ve finansal kaynaklarının maliyet-etkin ve verimli kullanılması hedeflenen çıktıya (kurumlar hakkında metinler, aktörler şeması ve ilişki ağı haritası) pratik şekilde ve kısa sürede ulaşılmasını sağlamaktadır.

Öncelikle kurumlara dair bilgi ve belge derlemeyi ve tüm bilgileri kaydetmeyi sağlayacak form gözden geçilerek çoğaltılacak ve yazılı, sözlü veya uzaktan kurumların görüşlerini alabilmek için gereken ön hazırlık tamamlanacaktır. Formlardaki veya görüşmelerden elde edinilen bilgiler ilgili tablolara işlenerek tüm veriler analiz edilecektir. Süreçte kurumların paylaştığı kaynaklar var ise dijital ortamda arşivlenecektir. Son olarak, tüm veriler ve bilgiler görselleştirilerek açık kaynak bir yazılım aracılığıyla ***Mevsimlik Gezici Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliğiyle İlgili Aktörler, Rol ve Sorumluluklar Şeması ve Aktörler Arası İlişki Ağı*** hazırlanmalıdır.

Yöntem

a. Masabaşı çalışması
b. Bilgi toplama
c. Bilgi analizi
d. Görselleştirme

Araçlar

a. Aktör Haritalama ve Değerlendirme Tablosu
b. Aktör Veri Derleme Formu ve Aktör Özet Bilgi Notu
c. Aktörler arası İlişkiler Tablosu
d. Boş Aktör Şeması

ADIMLAR

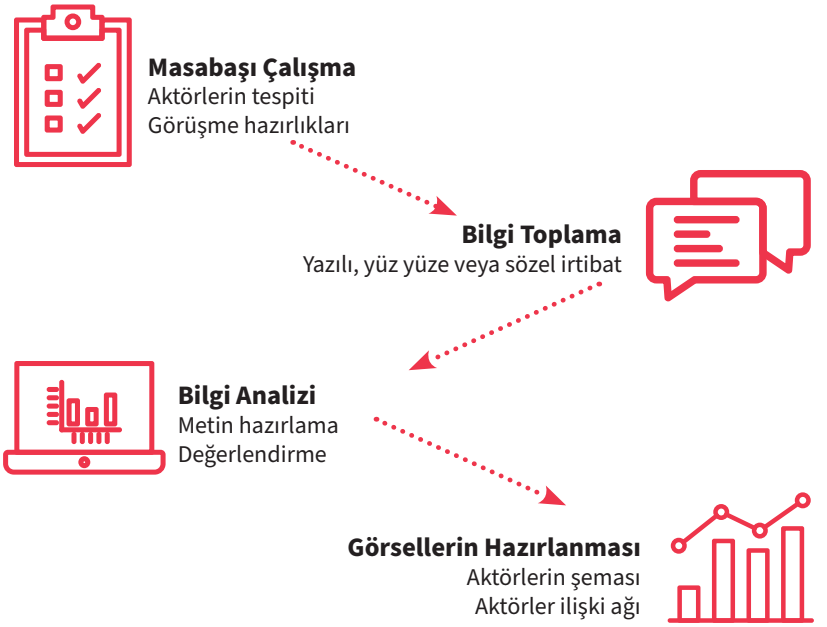

Adım 1: Masabaşı Çalışma

Masabaşı çalışması mevsimlik gezici tarım işçiliği ve çocukların çalışması konusunda ön araştırma yapmak, il düzeyinde bu konuda program, proje, araştırma veya faaliyetleri tespit etmek, bunlar hakkında bilgi ve belge toplamak, program ve projelerin sonuçlarına ve etkilerine odaklanarak kurum veya kuruluşların program ve projelerinin mevcudiyetinin araştırılmasıdır. Üç aşamadan oluşmaktadır; kaynak tarama, açık kaynakların incelenmesi, arşivleme. Tarihsel süreç çalışmasında elde edilen veriler bu aşamada da kullanılmalıdır.

AKTÖRLERİN TESPİTİ VE GÖRÜŞME HAZIRLIKLARI

İl özelinde konuya dair rol ve sorumlulukları olan kurum ve kuruluşları tespit etmek ve bilgi/belge toplamak için hazırlık yapılması amaçlanmaktadır.

Tespit ve bilgi toplama hazırlıkları birbirini takip eden şu aşamalar ile yürütülmelidir;

1. ***EK 1: Aktör Haritalama ve Değerlendirme Tablosu***nun şu bilgileri içerecek şekilde bir excel dosyası olarak hazırlanması; kurum/kuruluş adı, türü, yetkili kişi ad-soyad, ünvanı, telefon, elektronik posta, kurum veya kuruluşun posta adresi, internet sitesi adresi, varsa görüşme veya temas (telefon ile) tarihi, görüşme notları. Tablo ile ayrıca

beş temada (sağlık, eğitim, çocuk koruma, yaşam ortamı, çalışma ortamı) kurumların mevsimlik tarımsal üretim faaliyetlerinde çocuk işçiliği ile mücadele odağındaki rol ve sorumluluklarına göre faaliyet durumlarının puanlanması.[1]

2. Aktörlerin belirlenmesi ve listenin hazırlanması; Tarihsel Süreç Çalışmasında tespit edilen ve aktif halde olan kamu kurum veya kuruluşları, yerel yönetimler, meslek örgütleri, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları vb. kurum ve kuruluşların bilgilerinin girilmesi veya var olan bilgilerin güncellenmesi.

3. Yazılı, sözel (yüz yüze) veya uzaktan (telefon) iletişimde kullanılacak ***EK 2: Aktör Veri Derleme Formu***nun incelenmesi; a) form yazılı olarak paylaşılacaksa bir ön (veya resmi) yazının hazırlanması ve gönderim yönteminin (elektronik posta veya kamu kurumları yazışma sistemi yanı sıra kargolanması gibi) belirlenmesi, b) yüz yüze görüşme yapılacaksa görüşme yapılacak kurum sayısına göre formun çoğaltılması.

4. Çeşitli nedenlerden dolayı (iş yoğunluğu, uzaklık, erişim sıkıntısı vb.) yüz yüze veya telefon ile görüşme yapılamama durumunda veri derleme formu elektronik posta ya da kargo ile gönderilerek cevap talep edilmesi.

5. Yüz yüze görüşme yapılacaksa kurumu temsil eden, konuyla ilgili ve yetkili kişilerden randevuların alınması. Randevuları planlarken maliyet etkin olmak ve zaman-insan kaynağını verimli kullanmak için birbirine yakın konumda bulunan kurum veya kuruluşlar ile görüşmelerin aynı gün yapılmasına özen gösterilmelidir.

Mevsimlik gezici tarım işlerinde çocuk işçiliğiyle mücadele konusunda yasal olarak rol ve sorumluluğu bulunan başlıca aktörler

Kamu kurumları; Valilik, kaymakamlıklar, bakanlıkların il müdürlükleri; eğitim, sağlık, göç, aile, çalışma ve sosyal hizmetler ve ilgili kuruluşları, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, emniyet ve jandarma.

Meslek örgütleri; ziraat odaları, mimar ve mühendis odaları, tabip odası, diş hekimleri odası, sanayi odası, ticaret odası ve ticaret borsası, baro (çocuk ve kadın hakları, mülteci komisyonları veya merkezleri).

Sendikalar; eğitim, işçi, sağlık, hizmet, tarım vb. işçi ve memur sendikaları.

Yerel yönetimler; büyükşehir ve ilçe belediyeleri, kent konseyleri.

Üniversiteler; fakülteler, bölümler, merkezler, enstitüler, öğrenci toplulukları.

Sivil toplum kuruluşları; yerel ve ulusal düzeyde dernekler, vakıflar, kooperatifler, girişimler/platformlar, uluslararası kuruluşlar.

Birleşmiş Milletler örgütleri; UNICEF, ILO, UNFPA, UNHCR, FAO, IOM.

**Burada listelenen kurum/kuruluşlar dışında da aktörler bulunabilir.*

1 Bakınız Adım 3: Bilgi Analizi ve Grafiklerin Hazırlanması

Öneri

Mevsimlik tarım işlerinde çocuk işçiliğiyle mücadele konusunda ulusal mevzuat ve bu mevzuata göre rol ve sorumluluğu bulunan kurum ve kuruluşlar için şu belgeler öncelikli olmak üzere bu rehberin Kaynakça bölümüne bakılabilir;

Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı (2017-2023)

https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/1322 cocukisciligimucadele_2017_2023_tr.pdf

Mevsimlik Tarım İşçileri Başbakanlık Genelgesi, 19 Nisan 2017, Resmî Gazete Sayı: 30043

https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/04/20170419-8.pdf

http://www.ka.org.tr/dosyalar/file/Yayinlar/Raporlar/TURKCE/12/Basbakanlık%20MTİ%20Genelgesi%20%2021_05_2018.pdf

MEB Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi Genelgesi, 24 Mart 2010, Resmî Gazete Sayı: 27531

https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/03/20100324-15.htm

Kalkınma Atölyesi (2018b) Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliğinin Önlenmesine Yönelik Yasal Boşluk Analizi ve Öneriler Raporu, Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliğinin Önlenmesine Yönelik Kurumsal Boşluk Analizi ve Öneriler Raporu, Türkiye'de Mevsimlik Tarım İşçileriyle İlgili Ulusal ve Uluslararası Hukuksal Düzenlemeler Tarihçesi (1869-2017)

http://www.ka.org.tr/TumYayinlar

Adım 2: Bilgi Toplama

İl özelinde konuyla ilgili rol ve sorumluluğu ya da faaliyeti olduğu tespit edilen kurum, kuruluş veya uzman, akademisyen, meslek elemanları veya kişiler ile yazılı, yüz yüze veya sözel (telefonda) olarak irtibat kurularak daha derinlemesine bilgi ve belge derlemek amaçlanmaktadır. Masabaşı çalışma sırasında erişim sağlanamayan bazı bilgi ve belgelere ulaşmak için de bu yöntem tercih edilebilir.

Bilgi toplama çalışması birbirini takip eden şu aşamalar ile yürütülmelidir;

1. Bilgi derleme formunun doldurulması, ilgili basılı kaynak, fotoğraf, kitap, proje çıktısı vb. belgeler varsa birer örneğinin, fotokopisinin veya fotoğrafının alınması,

2. Ulaşılan belgelerin birinci bölümde bir örneğine yer verilen Tarihsel Süreç Arşiv Listesi ve dosyasına aktarılması.

3. Görüşmeler sonunda Aktör Haritalama ve Değerlendirme Tablosunun doldurulması.

Örnek

Bilgi Toplama için Resmi Yazıya Cevap

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 21291472-200-E.14378978 01.08.2019
Konu : Çocuk İşçiliği İle Mücadele

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE
(Ankara Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü)

İlgi: 24/07/2019 tarihli ve 91717869-600 sayılı yazınız.

Mevsimlik tarım işçisi ile göçer ve yarı göçer ailelerin çocukları hakkındaki ilgi yazınız ekinde yer alan "Aktör Veri Derleme Formu" doldurularak ilişikte gönderilmiştir.
Bilgilerinize arz ederim.

T A
Milli Eğitim Müdürü

Ek : 1 adet form.

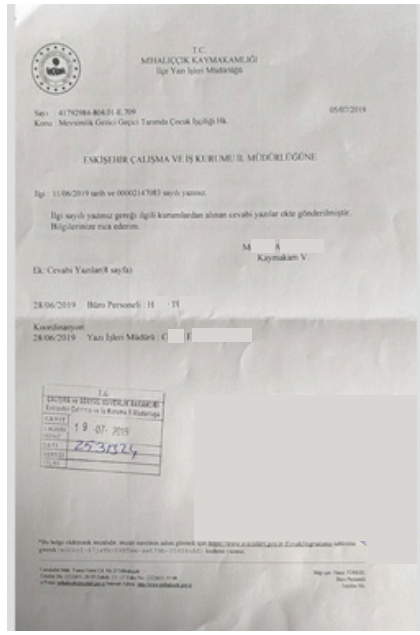

T.C.
MİHALİÇÇİK KAYMAKAMLIĞI
İlçe Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : 41792986-804.01-E.709 05/07/2019
Konu : Mevsimlik Gezici Geçici Tarımda Çocuk İşçiliği Hk.

ESKİŞEHİR ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 11/06/2019 tarih ve 00002147083 sayılı yazınız.

İlgi sayılı yazınız gereği ilgili kurumlardan alınan cevabi yazılar ekte gönderilmiştir.
Bilgilerinize rica ederim.

M A
Kaymakam V.

Ek: Cevabi Yazılar(8 sayfa)

28/06/2019 Büro Personeli : H Tİ

Koordinasyon
28/06/2019 Yazı İşleri Müdürü : C E

T.C.
ÇALIŞMA ve İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ
Eskişehir Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü
19 -07- 2019
2531324

Adım 3: Bilgi Analizi

"Türkiye Cumhuriyeti Anayasası her çocuğun 'korunma ve bakımdan yararlanma' hakkı olduğunu ve devletin 'her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri' almakla görevli olduğunu düzenler (md.41). Devletin, Anayasa'nın öngördüğü bu görevi yerine getirebilmesi için, bu sorumluluğun kimleri kapsadığını ve nasıl yerine getirileceğini yasalarla düzenlemesi gerekir. Bunun için öncelikle sorumlulukları belirlemek gerekir. Ana sorumluluk, çocuğun ve haklarının korunmasıdır. Bu sorumluluk çocuğun her tür istismardan olduğu gibi emeğinin sömürülmesinden korunmasını da kapsar." [2]

2 Kalkınma Atölyesi (2018) Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliğinin Önlenmesine Yönelik Kurumsal Boşluk Analizi ve Öneriler, Sayfa 61.

Mevsimlik tarım işlerinde çocuk işçiliğiyle mücadele konusunda her bir sorumluluğun kapsamının ve sorumlusunun tam olarak belirlenmesi, amaca ulaşmaya katkı sağlayacaktır. Bu amaçla listelenen, yazılı temas kurulan, yüz yüze veya telefonda görüşülen kurum veya kuruluşlardan alınan bilgiler analiz edilerek ve görselleştirilerek konuya dair tüm aktörlerin haritalanması ve tanıtılması amaçlanmaktadır.

Öneri

Dijital depolama alanlarına her yerden (evde, işte, bilgisayardan veya mobil cihazlardan) her zaman ulaşılabilmektedir. Bu alanların kişisel ve ticari versiyonları bulunmakta olup ilk 2 ila 15 GB depolama alanı ücretsiz sunulur. Alan dolunca ya boşaltılmalı ya da ücret karşılığı ek alan alınmalıdır. Bu nedenle bu alanların içerisine düzenli bir dosyalama sistemi kurarak, paylaşılması ve depolanması elzem olan belgeler konulmalıdır. Ayrıca belgelerin silinmesini engellemek amacıyla yönetici (owner) atanabilir; sadece yönetici belgeleri değiştirebilir (edit), diğerlerine sadece görme (view) ve indirme izni verebilir.

AKTÖRLERİ TANITAN METİNLERİN HAZIRLANMASI

Veri derleme formundaki veya görüşme notlarındaki bilgiler ışığında her bir kurum veya kuruluşu tanıtan; görev ve sorumluluklarını belirten kısa metinler ***EK 3: Aktör Özet Bilgi Notu*** kullanılarak hazırlanacaktır. Aktör Raporu olarak da adlandırılan bu metinlere mümkünse ilgili kurum veya kuruluşların yazılı geri bildirimlerinin alınması bilgilerin ve analizin doğrulanması açısından önemlidir.

DEĞERLENDİRME

Kurum ve kuruluşların mevsimlik gezici tarımsal üretim faaliyetlerinde çocuk işçiliği ile mücadele kapsamında yürüttükleri faaliyetler ve/veya planlarının analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Böylece halihazırda faal olan aktörler belirlenir. Sonuçlar aktör haritalama ve değerlendirme tablosuna girilmektedir.

Aktörlerin 5 tema kapsamında rol ve sorumlulukları ile faaliyet gerçekleştirme durumları	
0	kurum/kuruluşun ilgili temada rol ve sorumluluğunun olmadığı ve dolayısıyla faaliyet uygulamadığını veya uygulama planının bulunmadığını göstermektedir.
1	kurum/kuruluşun ilgili temada rol ve sorumluluğunun olduğu fakat faaliyet uygulamadığını veya uygulama planının bulunmadığını göstermektedir.
2	kurum/kuruluşun ilgili temada rol ve sorumluluğunun olduğu ve faaliyet uyguladığını göstermektedir.

Toplanan bilgiler ayrıca kurum veya kuruluşların mevsimlik gezici tarım işçileri konusunda diğer kurum veya kuruluşlar ile ne düzeyde ilişki (iletişim, işbirliği veya eş güdüm halinde olma) içerisinde olduğunu belirlemek için ***EK 4: Aktörler arası İlişkiler Tablosu***na işlenecektir. Aktörler arası ilişkiler tablosu kurum veya kuruluşlar ile yapılan görüşmelerden edinilen bilgilerin girildiği, aktörler arasındaki rutin temas, iletişim, proje veya etkinlik işbirlikleri, kurulan ortaklıklar gibi ilişkilerin işaretlendiği Excel formatında bir tablodur. Örneğin; İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün konu bağlamında iletişimde, işbirliği içerisinde olduğu veya birlikte faaliyet yürüttüğü tüm kurum veya kuruluşlar (Valilik, STK'lar, üniversiteler, belediyeler gibi) işaretlenecektir.

Adım 4: Görsellerin Hazırlanması

Verilerin ve bilgilerin grafik, şema, harita gibi formlarda görselleştirilmesi mevcut durumu anlatmayı, sunum ve planlama yapmayı kolaylaştırmaktadır. Görsel materyaller raporların, notların ve önemli detayların hızlı, kolay ve etkileyici bir şekilde aktarılmasını sağlar. Birbiri ile anlaşılır ve anlamlı bir şekilde ilişkilendirilmiş verilerin görsel hali mevcut durumu görünür kılar.

Mevsimlik Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliği ile İlgili Aktörler Şeması

Boş Aktör Şeması'nın (Rehberin sonundaki Ekler bölümünde örnek olarak yer alan) A3 boyutunda renkli çıktısı alınarak kurum adları ve puanlar üzerine yazılabilir. Bunun için; öncelikle her kurum türü için bir renk atanarak Aktör Haritalama ve Değerlendirme Tablosunda yer alan tüm aktörler buna göre gruplanır. Kurum ve kuruluşların adlarının doğru yazıldığına (güncel isim olduğuna) özellikle dikkat edilmeli, mutlaka kontrol yapılmalıdır. Beş tema (eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamı) için de aynı şekilde farklı renk atamaları yapılır.

Örnek

Aktörler Şeması – Kurum Türleri ve Renkleri

- Kamu Kurumları
- Akademik Kuruluşlar
- Meslek Örgütleri
- Sendikalar
- Yerel Yönetimler
- Sivil Toplum Kuruluşları & Kooperatifler

Örnek

Aktörler Şeması – 5 Tema Renkleri

- Eğitim
- Sağlık
- Çocuk Koruma
- Yaşam Ortamı
- Çalışma Ortamı

Ardından aktörlerin mevsimlik tarımsal üretimde çocuk işçiliği kapsamındaki rol ve sorumluluklarına göre 5 temada faaliyet durumlarının değerlendirmesi işaretlenir.[3]

Örnek

Aktörler Şeması – Aktör Faaliyet Alanları ve Değerlendirme Sonucu

Out of the 2,638 tents in 46 settlements, 32 percent (855 tents) housed migrants, and 68 percent (1,783 tents) housed Turkish citizens.

In the temporary tent settlements 20 thousand 575 people, of which 35 percent (7,190 people) are migrants[3], and 65 percent (13,385 people) are Turkish citizens. Regarding the ages of these 20 thousand 575 people, 12 thousand 356 are children of which 29 percent (3,560 people) are migrants and 71 percent (8,796 people) are Turkish citizens. Thus, more than half (60 percent) of the inhabitants of seasonal migratory agricultural workers' tent settlements in the province are children.

Table 2. The Distribution of Seasonal Migratory Agricultural Workers' Temporary Tent Settlements Population by Nationality

Nationality	Tents (number)	Tents (rate)	Person (number)	Person (rate)	Children (number)	Children (rate)
T.C. Vatandaşı	1,783	68	13,385	65	8,796	71
Göçmen	855	32	7.190	35	3.560	29

3 Bakınız Adım 3: Değerlendirme Tablosu

Tabloda kurum/kuruluşun ilgili temalarda rol ve sorumluluğu yoksa ve dolayısıyla faaliyet uygulanmamışsa veya uygulama programı bulunmuyorsa 0 puan verilir. Sorumluluğu yasa, yönetmelik, vizyon, misyon vb. sebebiyle mevcut olan fakat faaliyet uygulamayan kuruma 1 puan verilir. Sorumluluğu olan veya sorumluluğu olmadığı halde faaliyet uygulayan kuruma ise 2 puan yazılır.

Öneri

Şema görselinin hazırlanması için bir Tasarımcı ile çalışma veya tasarım programlarını kullanma bilgi ve becerisine sahip olma durumu söz konusu değilse rehberin üçüncü bölüm olan Mevcut Durum Haritası ve Raporu Hazırlama Çalışması ekinde yer alan Excel'de Grafik Oluşturma Kılavuzu yanı sıra rehberin birinci bölümü olan Tarihsel Süreç Hazırlama Çalışması sırasında tasarım yapabilmek için paylaşılan Tarihsel Süreç Şeması Tasarımı için Öneri Listesi içerisindeki çevrim içi yazılımlar/sayfalardan biri kullanılabilir.

Mevsimlik Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliği ile İlgili Aktörler Arası İlişki Ağı

Beş tema (eğitim, sağlık, çocuk koruma, yasam ortamı, çalışma ortamı) kapsamında ilde mevsimlik tarımsal üretimde çocuk işçiliği ile mücadele konusunda rol ve sorumluluğu ya da herhangi bir çalışması olan kurum ve kuruluşlar, yürüttükleri ilgili faaliyetler ve konuyla ilgili diğer kurum ve kuruluşlar ile ilişkileri, iletişimleri veya işbirliklerine dair elde edilen bilgiler ışığında hazırlanan ağ haritası aktörlerin birbirleriyle olan rutin veya faaliyet bazlı ilişkilerini göstermektedir.

Ağ haritası açık kaynak ***graph commons*** yazılımı kullanılarak hazırlanabilir. Graph commons; kişiler, kurumlar ya da kurumlar arasındaki ilişkileri kurarak kolektif "ağ haritası" oluşturmayı, onu yaygın şekilde paylaşmayı ve anlamlandırmayı amaçlamaktadır (www.graphcommons.com). İlişki ağı haritası, ***Aktörler Arası İlişkiler Tablosu***ndaki bilgilere göre oluşturulacaktır. ***EK 5: Graph Commons ile İlişki Ağı Hazırlama Kılavuzu*** çevrim içi yazılımı kullanarak görselin nasıl hazırlanacağını adım adım anlatmaktadır.

EK 2.1: Aktör Haritalama ve Değerlendirme Tablosu (Örnek)

	Kurum Adı	Kurum Türü	Yetkili Kişi	Ünvanı	Telefon	e-mail	adres	web adresi	Görüşme Tarihi	Görüşme Notları	Eğitim	Sağlık	Çocuk Koruma	Yaşam Ortamı	Çalış-ma Ortamı
1	Karatay Ziraat Odası	Meslek Örgütü	Mustafa Akar	Başkan	0332 245 67 78	ilceziraat@gmail.com	Yavuzlar Mah. Bağdat Cd. Kat 7 No 10 Mevlana/Konya	www.karatayziraa-todasi.org/	21.05.2018						x
2															
3															
4															
5															
6															

Kurum Türü ve Renkleri		5 Tema Alanı
Kamu Kurumları		Burada belirtilen beş tema alanında, bu alandaki kurumun faaliyetlerine göre 1 ile 5 arasında puan verilecektir.
Akademik Kuruluşlar		
Meslek Örgütleri		
Sendikalar		
Yerel Yönetimler		
Sivil Toplum Kuruluşları Kooperatifler		
Kurum adının yazdığı hücreler türlerine göre bu şekilde aynı gruplarla aynı renler ile ren-klendirilebilir.		

EK 2.2: Aktör Veri Derleme Formu (Örnek)

KONYA İlinde Çalışan ve Yaşayan Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Onların Çocuklarına Yönelik Aktör Veri Derleme Formu

Aktör: Mevsimlik gezici tarım işçilerine yönelik kurumsal olarak herhangi bir program veya proje uygulayan, eğitim, sağlık, çocuk koruma, sosyal yardım gibi rutin faaliyetler gerçekleştiren, kuruluş yasasında, tüzüklerinde, sözleşmelerinde, vakıf senetlerinde veya yönerge, genelgelerle bu kesime yönelik bir faaliyeti öngören ilde kurulmuş veya il dışından sürece katılmış her türlü kurumu ifade eder.

Kurumun Adı	KONYA KARATAY İLÇE ZİRAAT ODASI
Statüsü	Meslek örgütü
Kurumun Adresi	Yavuzlar Mah. Bağdat Cd. Kat 7 No 10 Mevlana/Konya
Telefonu	03322456778
Web adresi	www.ilceziraat.org.tr
E-mail adresi	ilceziraat@gmail.com
Görüşülen kurum temsilcisi ve ünvanı/ görevi	
Kurum temsilcisinin iletişim bilgileri	
Kaç yıldır meslekte görev aldığı	7
Kaç yıldır kurumda görev aldığı	3
Kurumun kuruluş tarihi	03.01.2000
Kurumun aktif olduğu yıl sayısı	19

1. Kurum Hakkında Kısa Bilgi

Neden Konya ilinde çalışıyor?

Bu ilde tarım alanında yapılan faaliyetlerin çokluğu bu alanda duyulan ihtiyaç ve odanın merkezi rol ve sorumlulukları gereği ilçe faaliyetlerini yürütme zorunluluğu.

Çalışmalarını ilgilendiren mevzuat hangisidir?

6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanunu.

Üye/çalışan sayısı?

5000 üye/15 çalışan

Çalışma alanı ve temel faaliyetleri nedir?

Meslek hizmetleri görmek, çiftçilerin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, çiftçilik mesleğinin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak, meslek disiplin ve ahlakını kollayıp gözetmek.

Hedef kitlesi kimlerdir/hangi kurumlardır?

Hedef kitlesi ilçe sınırları içerisinde tarımsal üretim yapan ve odaya kayıtlı olan çiftçilerdir.

Finansal kaynakları nelerdir?

Belirlenen dekar başına göre ödenen üye aidatlarıdır. Ayrıca Çiftçi Kayıt Sistemi için üreticilerden alınan dosya ücretleri. Kalkınma Ajanslarına veya başka kurumlardan alınan proje fonları.

Yıllık ortalama bütçesi nedir?

1.000.000 TL civarındadır.

2. Kurumun mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik amaçları, tamamlanan veya devam eden faaliyetleri

Amaçlar; Tarla ve /veya bahçelerde temiz suya erişimin, dinlenme alanlarının, tuvaletlerin insana yakışır bir şekilde düzenlenmesi.

Faaliyetler; (uygulama tarihleri, süresi, nere(ler)de yapıldığı, varsa işbirliği yapılan kurum veya kuruluş, hedef kitle veya faydalanıcı)

Bu alanda yaptığı faaliyetler tarla bahçe sahiplerine bilgilendirici toplantılar ve eğitimler düzenlenmesi. İlçe belediyesi ile temiz suya erişim için işbirliği yapılmaktadır. Hedef kitlesi tarla veya bahçelerde çalışan tarım işçileridir.

3. Kurumun mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik planları

Amaçlar; Tarla ve /veya bahçede temiz suya erişimin, dinlenme alanlarının, tuvaletlerin insana yakışır bir şekilde düzenlenmesi için belirlenen tarla ve/veya bahçelerde pilot uygulamaların yapılması.

Faaliyetler; (uygulama tarihleri, süresi, nere(ler)de yapılacağı, varsa işbirliği yapılacak kurum veya kuruluş, hedef kitle veya faydalanıcı)

1 yıl süresince, ilçede belirlenen 5 tarlada/bahçede. Hedef kitlesi tarla veya bahçelerde çalışan tarım işçileridir.

4. Kurumun mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik faaliyet gerçekleştirmek için insan kaynağı (sayı ve yetkinlik), finansal kaynağı, bilgi ve deneyimi nedir? Varsa bunlara dair sorunları ve ihtiyaçları nedir?

Çalışma ortamlarının düzenlenmesi için personel sıkıntısı bulunmaktadır. Şu anda kurumda görevli 6 personel bulunmakta ve bunların ikisi sürekli tarımsal üretim alanlarında sahada görevli olarak çalışmaktadır. Finansal kaynağı mevcuttur. Konuyla ilgisi bilgisi vardır, fakat deneyimi olmadığı için öncelikli olarak pilot uygulamalar yapılacaktır.

5. Kurumun mevsimlik gezici tarım işçiliği ve tarımda çocuk işçiliği konusunda yayınları veya kaynakları (kendi ya da başka kurum veya kuruluş, akademinin) var mı? (kitap, araştırma, broşür, fotoğraf, faaliyet raporu gibi) Kaynakların adı, varsa açık kaynak adresi (web sayfası linki) veya (basılı materyal ise) nereden ve nasıl ulaşılabileceği?

Bulunmuyor

6. Kurumun mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik iletişim, işbirliği veya koordinasyon halinde olduğu kurum, kuruluş, STK veya gerçek kişiler

İlçe belediyesi

Konya Çocuk Hakları Derneği.

EK 2.3: Aktör Özet Bilgi Notu (Örnek)

***Kırmızı bölümler Aktör Veri Derleme Formundan alınmıştır.**

Kurum Hakkında Bilgi;

Bir meslek örgütü olan Karatay İlçe Ziraat Odası Konya ilinde 2000 yılında kurulmuş olup 19 yıldır aktif olarak faaliyet göstermektedir. İlde tarım alanında yapılan faaliyetlerin çokluğu, bu alanda duyulan ihtiyaç ve odanın merkezi rol ve sorumlulukları gereği ilçe faaliyetlerini yürütme zorunluluğu nedeniyle Konya ilinde Karatay ilçesinde çalışmalarını sürdürmektedir. Kurum çalışmalarını 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanunu çerçevesinde yapmakta olup 5000 üyesi/ 15 çalışanı bulunmaktadır. Kurumun çalışma ve temel faaliyet alanları; meslek hizmetleri görmek, çiftçilerin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, çiftçilik mesleğinin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak, meslek disiplin ve ahlakını kollayıp gözetmek olup, hedef kitlesi ilçe sınırları içerisinde tarımsal üretim yapan ve odaya kayıtlı olan çiftçilerdir. Finansal kaynakları belirlenen dekar başına göre ödenen üye aidatlarıdır. Ayrıca Çiftçi Kayıt Sistemi için üreticilerden alınan dosya ücretleri, Kalkınma Ajanslarına veya başka kurumlardan alınan proje fonlarıdır. Kurumun yıllık ortalama bütçesi 1.000.000 TL civarındadır.

Mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik amaçlar, tamamlanan veya devam eden faaliyetler;

Kurumun mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik amaçları tarla ve/veya bahçelerde temiz suya erişimin, dinlenme alanlarının, tuvaletlerin insana yakışır bir şekilde düzenlenmesi olup, bu kapsamda yürüttükleri (devam eden) çalışmalar tarla bahçe sahiplerine bilgilendirici toplantılar ve eğitimler düzenlenmesidir. İlçe belediyesi ile temiz suya erişim için işbirliği yapılmaktadır. Hedef kitlesi tarla veya bahçelerde çalışan tarım işçileridir.

Kurumun mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik planları;

Mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik gelecek döneme ilişkin planları tarla ve/veya bahçede temiz suya erişimin, dinlenme alanlarının, tuvaletlerin insana yakışır bir şekilde düzenlenmesi için 1 yıl süresince, ilçede belirlenen 5 tarlada/bahçede pilot uygulamaların yapılmasıdır. Hedef kitlesi tarla veya bahçelerde çalışan tarım işçileridir.

Kurumun mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik faaliyet gerçekleştirmek için insan kaynağı (sayı ve yetkinlik), finansal kaynağı, bilgi ve deneyimi. Varsa sorunları ve ihtiyaçları;

Kurumun mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik faaliyet gerçekleştirmek için mevcut insan kaynağı 6 kişidir, bunların ikisi sürekli tarımsal üretim alanlarında sahada görevli olarak çalışmaktadır ve bu sayı yeterli değildir. Çalışma ortamlarının düzenlenmesi için personel sıkıntısı bulunmaktadır. Mevcut insan kaynağının kapasitesi (bilgi düzeyi ve saha deneyimi) geliştirilmelidir. Konuyla ilgisi bilgisi vardır, fakat deneyimi olmadığı için öncelikli olarak pilot uygulamalar yapılacaktır. Kurumun bu kapsamda faaliyet gerçekleştirmek için finansal kaynağı mevcuttur. Bilgi ve deneyimi geliştirilmelidir.

Kurumun mevsimlik gezici tarım işçiliği ve tarımda çocuk işçiliği konusunda yayınları veya kaynakları;

Bulunmuyor.

Kurumun mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik iletişim, işbirliği veya koordinasyon halinde olduğu kurum, kuruluş, STK veya gerçek kişiler;

Kurum mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik İlçe belediyesi ve Konya Çocuk Hakları Derneği ile iletişim halindedir.

EK 2.4: Aktörler arası İlişkiler Tablosu (Örnek)

KURUM ADI	KURUM TÜRÜ (Kamu kurumu, akademik kuruluş, meslek örgütü, sendika, yerel yönetim, STK & Kooperatif)	İLÇE ADI (ilçe müdürlüğü, temsilciliği ya da şube ise)	İLİŞKİSİ BULUNAN KURUM													
			Bursa Valiliği	Karacabey Kaymakamlığı	Mustafakemalpaşa Kaymakamlığı	Yenişehir Kaymakamlığı	Bursa Karacabey Ziraat Odası	Bursa Mustafakemalpşa Ziraat Odası	Bursa Yenişehir Ziraat Odası	Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü	Mustafakemalpaşa İlçe Milli Eğitim Müd.	Yenişehir İlçe Milli Eğitim Müd.	Karacabey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	Bursa Tabipler Odası	Bursa Barosu	Bursa Kent Konseyi
Bursa Valiliği	Kamu Kurumu															
Karacabey Kaymakamlığı	Kamu Kurumu	Karacabey														
Mustafakemalpaşa Kaymakamlığı	Kamu Kurumu	Mustafakemalpaşa														
Yenişehir Kaymakamlığı	Kamu Kurumu	Yenişehir														
Bursa Karacabey Ziraat Odası	Kamu Kurumu	Karacabey														
Bursa Mustafakemalpşa Ziraat Odası	Kamu Kurumu	Mustafakemalpaşa														
Bursa Yenişehir Ziraat Odası	Kamu Kurumu	Yenişehir														
Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü	Kamu Kurumu															
Mustafakemalpaşa İlçe Milli Eğitim Müd.	Kamu Kurumu	Mustafakemalpaşa														
Yenişehir İlçe Milli Eğitim Müd.	Kamu Kurumu	Yenişehir														
Karacabey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	Kamu Kurumu	Karacabey														
Bursa Tabipler Odası	Mesle Örgütü															
Bursa Barosu	Mesle Örgütü															
Bursa Kent Konseyi	Yerel Yönetim															

EK 2.5: Graph Commons ile İlişki Ağı Hazırlama Kılavuzu

Ağ Haritalamasının İnsan Hakları Bağlamında Kullanımı

Ağ haritalama çalışmaları 20. yüzyılın başında özellikle psikoloji ve sosyoloji alanlarında kullanılmıştır. Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle ağ haritalaması ekonomiden, biyolojiye birçok uygulama alanı bulmuş ve farklı alanlarda farklı haritalar ortaya konulmuştur. 2008 yılında Skye BenderdeMoll, Ağ Analizi ve Haritalama'nın İnsan Hakları'nda Potansiyel Kullanımı adlı makalesi ile ağ haritalamasının alışılmışın dışında farklı bir alanda uygulanabileceğini göstermiştir. Ağ haritalamasının insan hakları bağlamında kullanılması yöntemiyle;

- Bilgi, haber ve bakış açılarını genişletmek, değiştirmek,
- Kurumsal yapılanmaları belirleyerek sosyal bilgi hazinesini artırmak,
- Bir topluluk ya da oluşum içerisindeki dinamikleri ortaya koymak,
- Önemli odak (aktör, kişi) ve öbekleri (grupları) belirleyerek müdahalede bulunmak, karar alıcı mekanizmaları işletmek, politikacıları yönlendirmek,
- Matematiksel ve görsel analiz yapmak,
- Topluluğun katılımını sağlamak,
- Etkili savunuculuk taktikleri geliştirmek, gibi amaçlar hedeflenmektedir.

Türkiye'de insan hakları bağlamında vaka temelli olarak yapılan harita örneklerinden biri de Kalkınma Atölyesi'nin Mevsimlik Tarım İşçilerinin Göç Ağ Haritası yollarını gösteren göç haritasıdır. http://www.ka.org.tr/dosyalar/file/Yayinlar/Raporlar/TURKCE/02/MEVSİMLİK%20TARIM%20GÖÇÜ%20AĞ%20HARİTASI.pdf

Graph Commons Hakkında Bilgi

Graph Commons, veri ağlarını haritalamak, analiz etmek, yayınlamak amacıyla kullanılan ortak bir platformdur. İnsanlara ve kurumlara ait verileri etkileşimli haritalara dönüştürmeyi ve onları ve toplumu etkileyen basit ya da karmaşık ilişkileri görünür kılmayı sağlar.

Graph Commons web sitesi inşaat mühedisi ve sanatçı Burak Arıkan'ın önderliğindeki bir ekip tarafından kurulmuş olup, bu program aracılığıyla oluşturulan ağ haritalarının çevrimiçi görüntüleme imkânı sunmaktadır. https://graphcommons.com/about

1. https://graphcommons.com web sitesine giriş yapılmalıdır.

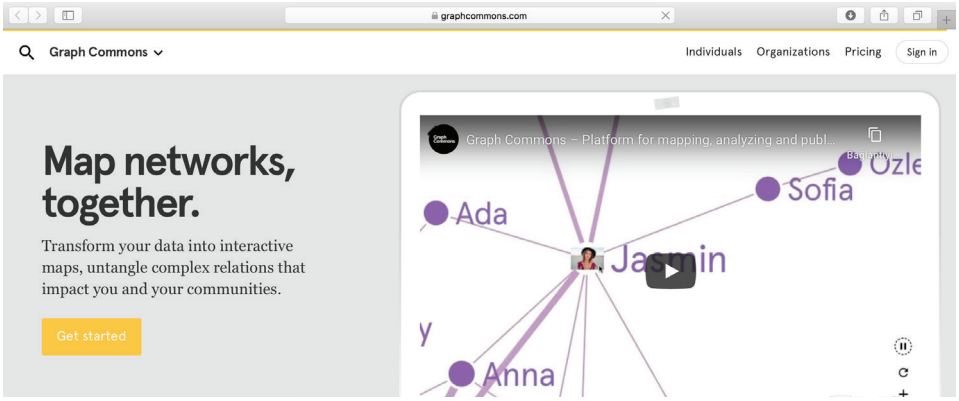

2. Graph Commons sitesinde üye hesabı oluşturulması için ekrandaki “sign in” (giriş yapın) butonuna tıklanması ve açılan pencerede “sign up with email” (elektronik posta adresi ile kayıt olma) butonuna tıklanarak kayıt oluşturulmalıdır.

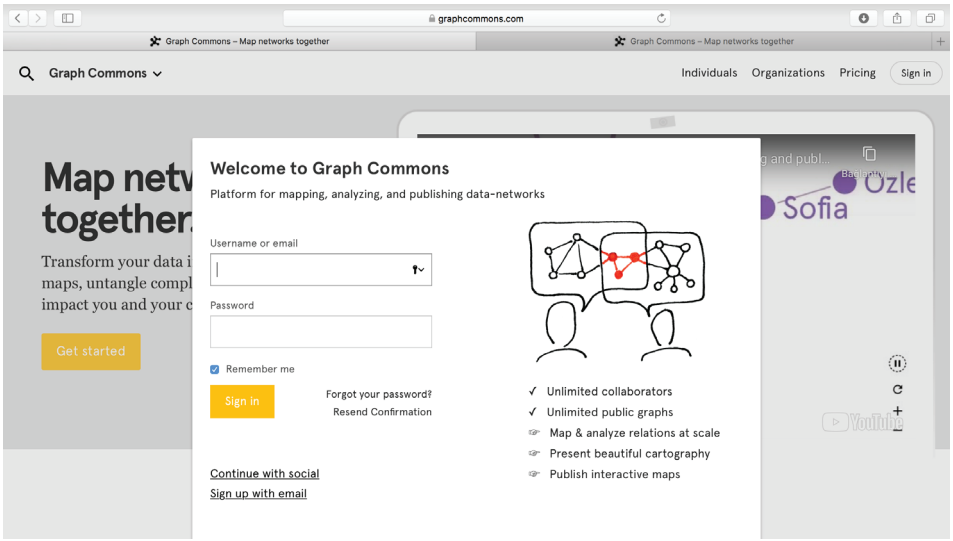

3. Hesap oluşturma işlemi sonrası e-mail adresi ve şifre kolay ulaşılabilecek şekilde arşivlenmelidir.

4. Oluşturulmuş hesap bilgileri ile giriş yapılması sonrası “start a graph” (bir grafik başlat) butonuna basılmalıdır. İlişki ağı oluşturmak için Aktörler arası İlişkiler Formu excel dosyası veri almak için hazır hale getirilmiş olmalıdır.

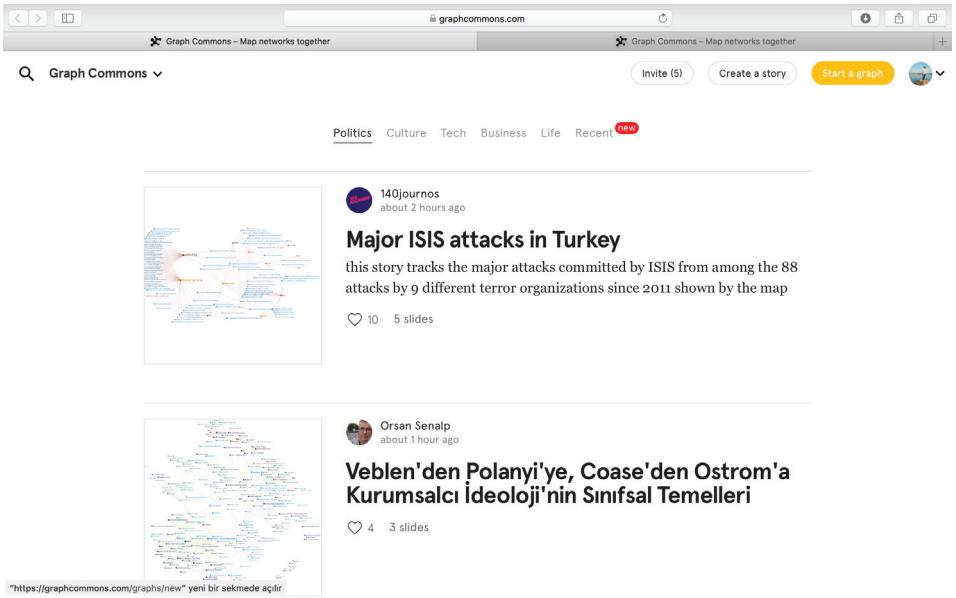

5. Sayfa açıldığında “data”(veri) butonuna tıklanınca açılan “add a new node” (yeni bir bağlantı oluşturun) başlıklı pencerede “type” (yazın) karşısına “Çocuk İşçiliği ile Mücadele” yazılması, “name” (ad) karşısına da kurumun adının yazılarak “ADD” (ekle) butonuna basılması gerekmektedir. Aktörler arası İlişkiler Formunda yer alan bütün kurumların adı tek tek bu şekilde yazılmalıdır.

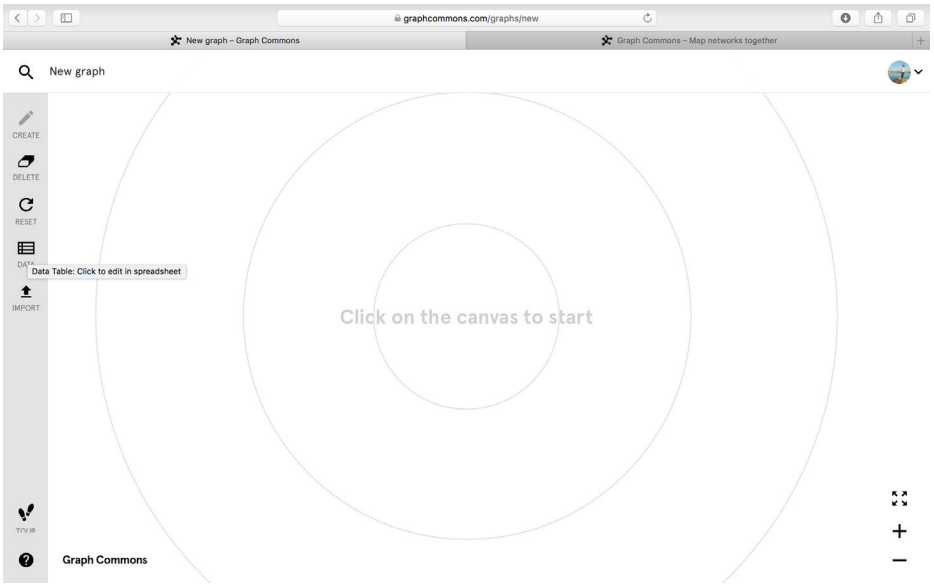

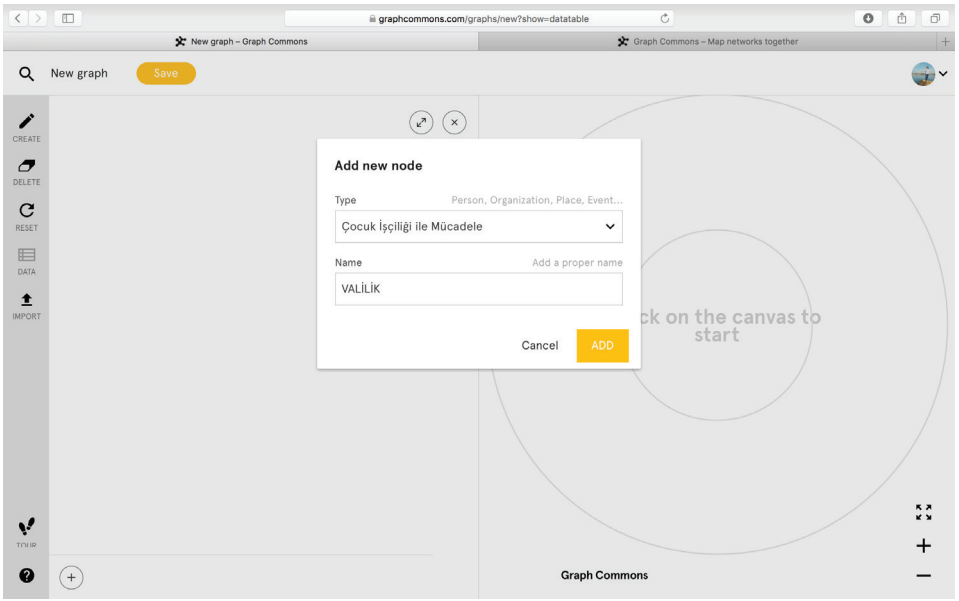

Oluşacak liste örneği;

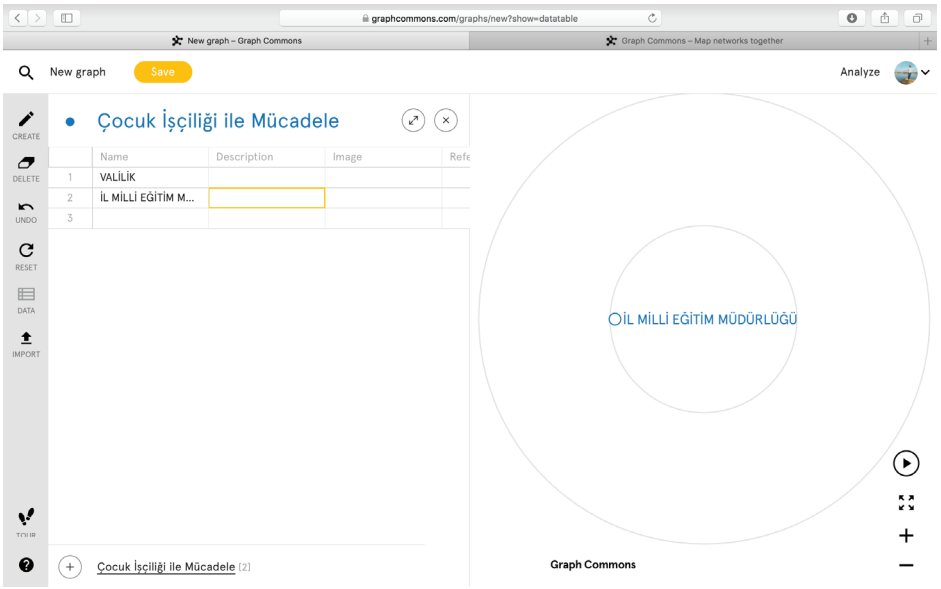

6. Aktörler arası ilişkiler formunda yer alan kurumları kendi aralarındaki ilişkilerin gösterilmesi için (örnek: Valilik ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü arasında konuyla ilgili bir ilişki mevcut) işaretlenmenin yapılması için imleç önce valilik üzerine getirilerek tıklanmalı, daha sonra da milli eğitim il müdürlüğü üzerine getirilerek tıklanmalıdır. Açılan ekranda “add new edge” kutucuğunda ilişkinin türü sorulmaktadır; “tarımsal üretimde çocuk işçiliği ile mücadele” yazılarak açılan pencere kapatılmalıdır. Bu işlem ile iki kurum arasında düz bir çizgi oluşur. Bu çizgi iki kurumun tarımsal üretimde çocuk işçiliği konusunda aralarında bir ilişkinin olduğunun göstergesidir.

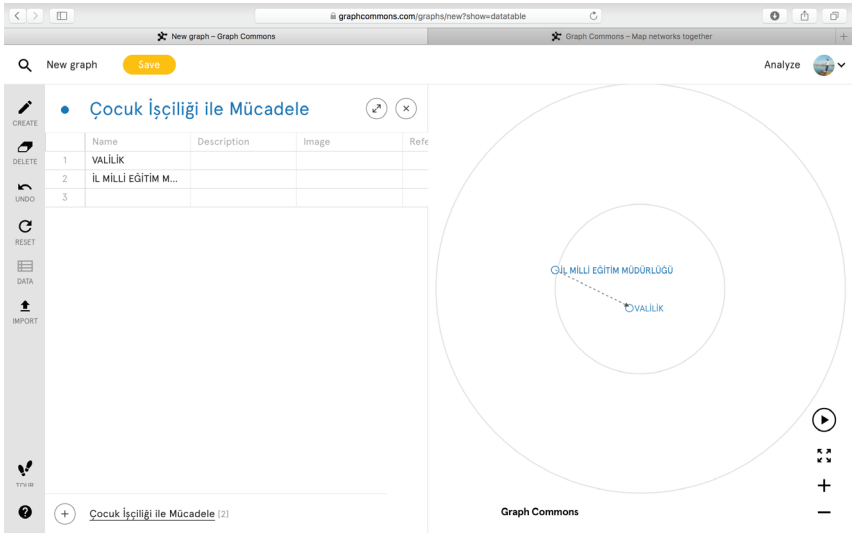

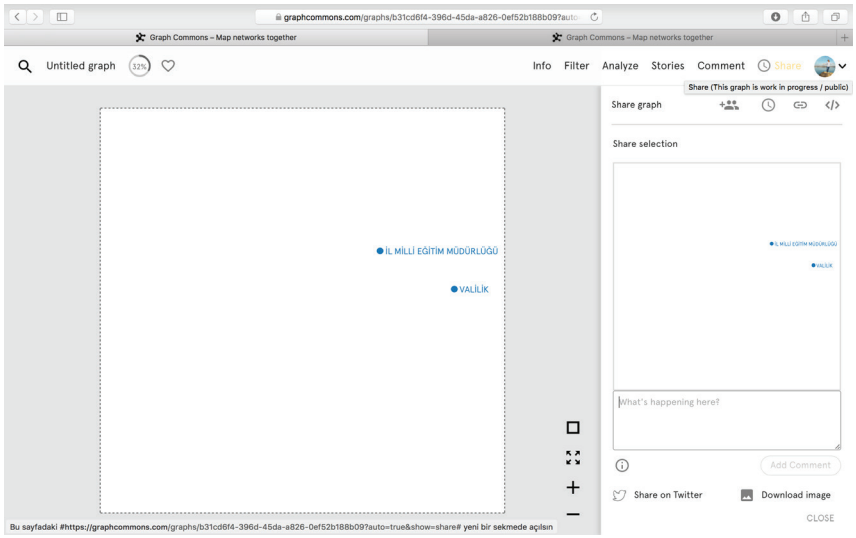

7. Ekranın sağ üst köşesinde yer alan “share” (paylaş) butonuna tıklayarak açılan barın altında PDF “download” (indirme) seçeneği kullanarak indirebilir, kaydedilebilir ve istenilen ölçülerde baskı alınabilir.

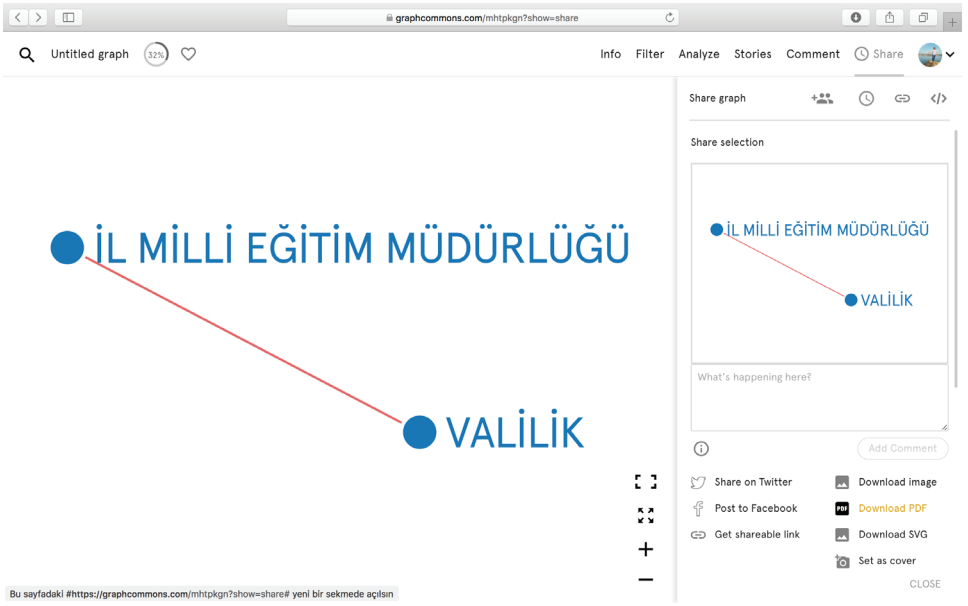

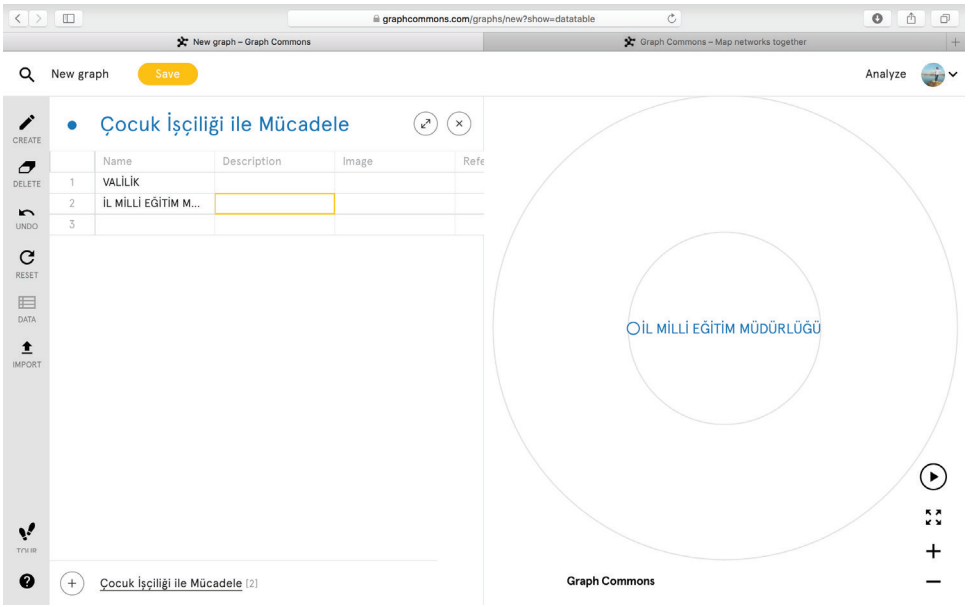

ÖNEMLİ

İlk veri yazıldıktan sonra ilişki ağı haritası “save” (kaydet) butonu tıklanarak ve belgeye isim vererek kaydedilir ve böylece verilerin korunması sağlanır.

Programdan çıkmadan önce kaydetme unutmamalıdır.

Programa yeniden giriş yapıldığında profile girilerek kalınan yerden devam edilebilir.

Cemre Yaşkeçeli, Adana, 2020

Cemre Yaşkeçeli, Adana, 2020

Mevcut Durum Haritası ve Raporu Hazırlama

BÖLÜM 3

Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Geçici Çadır Yerleşim Yerleri Mevcut Durum Haritası ve Raporu Hazırlama Çalışması Nedir?

İkamet ettikleri ilden başka bir ilin bitkisel üretim faaliyetlerinde çalışmak için göç eden ve gittikleri ilde tarla veya bahçelere en yakın kırsal yerleşimlerde kendi imkanlarıyla kurdukları çadırlarda veya kamu kurumları tarafından tahsis edilen sınırlı sayıdaki yerleşim yerlerinde konaklayan mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerin demografik özellikleri, yaşam koşulları, konakladıkları yerleşim alanındaki riskler ile eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanma durumları ve çalışma ortamındaki ihtiyaçlarını tespit etmek için yapılan bir çalışmadır.

Bitkisel üretimde mevsimlik gezici tarım işçiliği yapan hanelerin yaşadıkları geçici çadır yerleşim yerleri öncelikli olacak şekilde işçi hanelerin yaşam koşullarına dair;

- Geçici çadır yerleşimlerinin altyapı durumu; konumu, kapasitesi, temiz suya erişim, elektrik, tuvalet, banyo gibi altyapı durumu ve ihtiyaçları, yol, çöp toplama, ilaçlama gibi belediye hizmetlerinin mevcudiyeti,
- Ailelerin ve çocukların eğitim, sağlık, çocuk koruma hizmetlerinde yararlanma durumu ile çalışma ve yaşama ortamı konusunda karşı karşıya kaldıkları riskler ve öncelikli veya en acil ihtiyaçları belirlenmelidir.

Ayrıca, ildeki tüm geçici çadır yerleşimlerinin konumu harita üzerine işlenecek, bu yerleşimlerde yaşayan hanelere ilişkin demografik bilgilerin analizleri ve yörede yetiştirilen tarım ürünleri, bu ürünlerin üretimi sırasında kullanılan işçilik biçimleri ve yıl içerisinde üretim zamanlarına dair görseller bu haritaya eklenmelidir.

Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çadır Yerleşim Yerleri Mevcut Durum Haritası ve Raporu hazırlama çalışması ile ildeki mevsimlik gezici tarımsal üretim faaliyetlerinde çocuk işçiliği olgusuna dair genel bilgiye sahip olunur. Mevsimlik gezici tarım işçilerinin yaşadıkları yerleşimlerin konumu ve koşulları ile buralarda yaşayan işçi gruplarındaki çocuk ve yetişkinlerin karşı karşıya kaldıkları riskler ve ihtiyaçlar tespit edilir. İşçi hanelere dair temel demografik bilgiler, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim durumu ve olası engeller hakkında güncel ve detaylı veri toplanır. Nihayetinde, bu veriler ve bilgiler maliyet etkin, kapsayıcı, etkili, uzun vadeli ve sürdürülebilir program veya projelerin planlanmasına katkı verir.

Amaç

a. Mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerdeki çocukların yaşam ve çalışma ortamlarında hizmet sunumuna dair planlama ve izleme faaliyeti için ön tespitleri yapmak,

b. Bütüncül bir yaklaşım ile bu bağlamda tüm ilgili aktörlerin faaliyet alanlarını, hedef gruplarını ve ihtiyaçlarını belirlemek,

c. Kapsamlı, kapsayıcı, uzun vadeli ve çok ortaklı çözüm ihtiyacını ve gerekliliğini göstermek.

Çıktı

➡ ***Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Geçici Çadır Yerleşim Yerleri Mevcut Durum Haritası ve Raporu***

Neden önemlidir?

Taraf Devletler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme; Madde 6

Mevsimlik gezici tarım işçilerinin ve onların çalışan veya çalışmayan çocuklarının yaşam ortamlarını iyileştirmek, çocuk dostu alanlar yaratmak ve bu alanları kullanan ailelerin ve çocukların yaşam kalitesini yükseltmek için çaba gösterilmelidir. Özellikle çocukları etkileyen riskler ortadan kaldırılmalı, çocuk haklarının temini için önleyici ve koruyucu önlemler alınmalıdır.

Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Geçici Yerleşim Yerleri Mevcut Durum Haritası ve Raporu hazırlama çalışması; il genelinde bulunan mevsimlik gezici tarım işçilerinin konakladıkları geçici çadır yerleşimlerinde yaşayan nüfusun demografik özelliklerini (yaş grupları, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim düzeyi, uyruk vb.) çalışmak için nereden geldiklerini, çocukların yaş grubu, eğitim düzeyi ve genel durumunu ortaya koymak, çocukların eğitim, sağlık ve yaşam alanında karşılaştıkları olası riskleri belirlemek, yaşam ortamının altyapı ve üstyapı durumunu, çalışma ortamına ulaşım ve diğer temel ihtiyaçları tespit etmek, hangi ürünlerde ne tip işçilik yapıldığını öğrenmek, hizmet sunan kurumların sundukları hizmetleri, mekanları ve hedef gruplarını belirlemek, eksiklerin giderilmesine yönelik iyileştirici faaliyetlerin neler olması gerektiği belirleyebilmek konusunda önem teşkil etmektedir.

İzlenecek yöntem ve kullanılacak araçlar nelerdir?

Çalışma süresince kullanılması için geliştirilen yöntem ve araçlar; zaman, insan ve finansal kaynakların maliyet-etkin ve verimli planlanarak, hedeflenen çıktılara ***(Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Mevcut Durum Haritası ve Raporu)*** pratik şekilde ve mümkün olan en kısa sürede ulaşılmasını sağlamaktadır.

Öncelikle mevcut durum tespit formunun kullanıldığı saha çalışması ile tespit yapılacak ve veriler toplanmalıdır. Bunun yanı sıra mevsimlik gezici tarım işçilerinin konakladıkları geçici çadır alanlarına hizmet sağlayan/sağlaması gereken kurumlarla iletişime geçerek veya doğrudan görüşerek ildeki mevsimlik gezici tarım işçileri hakkında bazı demografik veriler toplanmalı, yaşam ortamlarında verilen hizmetlerin niteliği ve niceliği hakkında bilgi toplama ve doğrulama[1] da yapılacaktır. Elde edilen ve erişim sağlanan veriler ve bunların analizi dijital ortamda arşivlenecek ve görselleştirilecektir. Bunun için, tespit formunda yer alan bilgiler il haritası üzerine işlenecek ve mevcut durum raporu hazırlanmalıdır.

Yöntem

a. Masabaşı çalışma
b. Bilgi toplama ve doğrulama; yüzyüze veya uzaktan
c. Saha çalışması
d. Veri analizi
e. Raporlama
f. Veri görselleştirme

Araçlar

a. Mevcut Durum Tespit Formu
b. Mevcut Durum Tespit Formu Doldurma Yönergesi
c. Mevcut Durum Veri Tablosu
d. Mevcut Durum Raporu
e. Excel'de Veri Analiz Yapma Kılavuzu
f. Harita Hazırlama Kılavuzu
g. Excel'de Grafik Oluşturma Kılavuzu

[1] Bakınız; Tanımlar-Kavramlar-Açıklamalar Bölümü, Bilgi doğrulama.

ADIMLAR

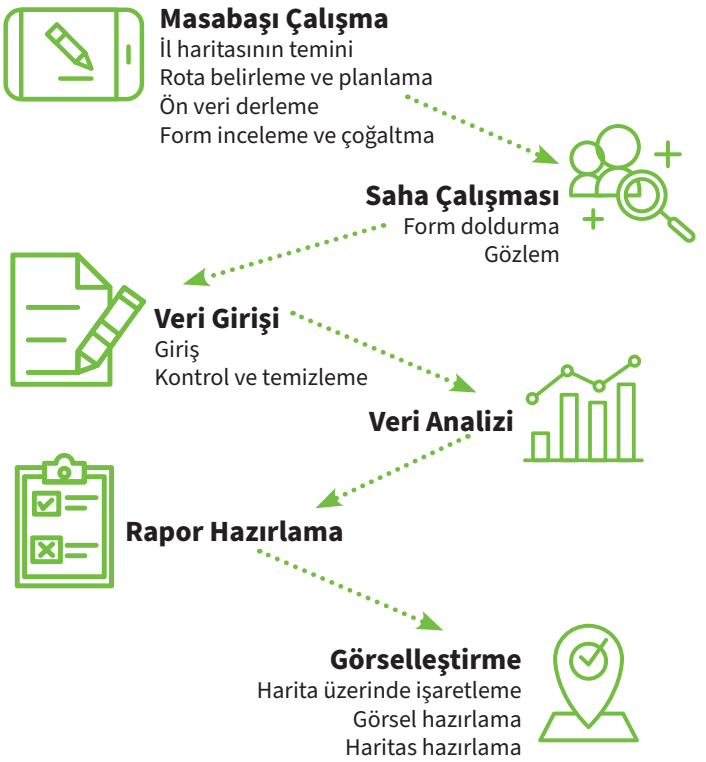

Adım 1: Masabaşı Çalışma

Bitkisel üretimde çalışan mevsimlik gezici tarım işçisi hanelere yönelik masabaşı çalışması bilgi toplama ve doğrulama için yapılan saha çalışması ve kurum görüşmeleri öncesindeki hazırlık sürecidir. Şu faaliyetleri kapsamaktadır; köy düzeyinde durumu gösterir il haritasının temini, saha çalışması için rotanın ve takvimin çıkarılması, tespit formu ve veri girişi yapılacak tablonun gözden geçirilmesi, kullanımının anlaşılması, formların çoğaltılması, ön veri toplama amaçlı kurumlar ile temas kurulmasıdır.

SAHA ÇALIŞMASI HAZIRLIKLARI

Öncelikle çalışmanın yapılacağı ilin ilçelerini ve mahallelerini gösteren bir haritanın temin edilmesi ve A3 ya da A2 boyutunda mümkünse renkli çıktısının alınması gerekmektedir. Haritanın ilin tüm ilçeleri ile köylerini, mahallerini ve yollarını gösterir şekilde olması planlama ve tespit yapabilmeyi kolaylaştıracaktır.

ADANA İLİ ARAZİ HARİTASI

İl haritası üzerine mevsimlik gezici tarım işçilerinin konakladıkları geçici yerleşimlerinin tam konumları veya bulundukları, yakındaki köy/mahallelerin konumları işaretlenmelidir. Bu veri toplamak için saha çalışmasının nerede yapılacağını belirlemeyi sağlayacaktır. Geçici yerleşimlerin nerelerde olduğuna dair ön bilgi İl Jandarma Komutanlığı veya Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi Projesi (METİP) Koordinasyon Bürosu veya koordinasyonu yapan kurumlardan alınabilir. Bu ön bilgi toplama çalışması saha çalışması planlamasını ve mümkün olduğu kadar çok çadır noktası tespit edebilmeyi kolaylaştırmaktadır.

Ardından, geçici çadır yerleşimlerinde veri toplama amaçlı saha çalışmasının tarihleri ile çadır yerleşimlerinin il merkezine ve kendi aralarındaki uzaklıklar belirlenmelidir. Yerleşimlere araç ile ulaşım süresi hesaplanarak saha çalışmasının en kısa sürede tamamlanmasına yönelik bir rota planlaması yapılmalıdır. Bu planlama yapılırken internet haritalama servislerinden yararlanılabilir. Yüzölçümü büyük olan, birçok ilçesinde geçici yerleşimi bulunan veya yerleşimlerin dağınık konumlandığı illerde veri toplama için görev dağılımı yapılıp ekipler kurularak aynı anda (eş zamanlı) saha çalışmaları yürütülebilir. Ayrıca, kurumların ilçe teşkilatlarından bu konuda destek alınabilir. Böylesi bir destek alma durumunda, sahaya gitmeden önce görev alacak tüm ekiplerin bir araya gelerek hem zaman planlama yapması hem de kullanılacak tespit formu üzerinden geçilerek, formun kullanımına ilişkin tüm detayları öğrenmesi çok önemlidir.

Örnek

Saha Çalışması - Rota

Bursa ilinin mevcut durum tespiti saha çalışması öncesinde planlama yapmak için Bursa METİP Koordinasyon Bürosu ve İl Jandarma Komutanlığından alınan geçici çadır yerleşim alanları listesi ve İlçe ziraat odalarından alınan bilgilerden faydalanılmıştır. Öncelikle geçici yerleşim yerleri ilçelere göre sınıflandırılmıştır. Sonrasında, Google Maps (https://www.google.com/maps) veya Yandex Haritalar (https://yandex.com.tr/harita) gibi internet haritalama servislerine geçici yerleşimlerin bulunduğu ve yakınındaki mahalle adları girilerek (yol tarifi, hedef ve durak eklenerek) mesafeler ve seyahat süreleri incelenmiştir. Bu bilgiler ışığında günlük en uygun rotalar çıkarılmıştır. Belirlenen rota ve duraklar bir kâğıda çizilmiş, gidilecek yerleşim noktaları, aralarındaki mesafeler ve ortalama varış süreleri yazılmıştır. Planlama yapılırken yola çıkış saati, ilk noktaya varış saati, yerleşim alanında geçirilecek süre, yerleşimler arası mesafe ve ihtiyaç molaları da hesaplanmıştır.

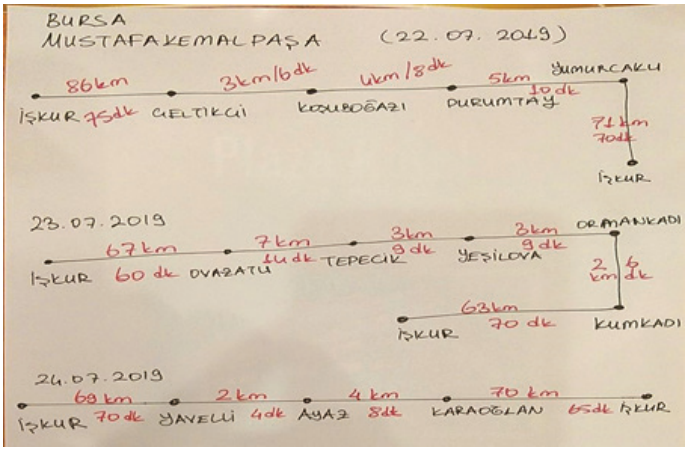

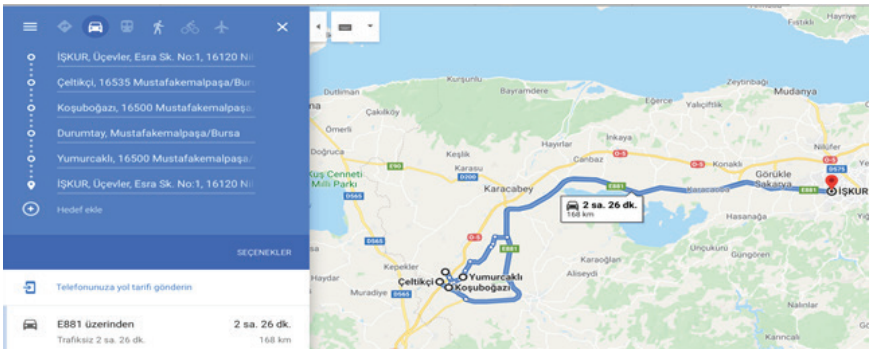

İnsan kaynağının nicel kapasitesi (kaç kişinin ekipte yer alacağı veya alması gerektiği) saha çalışması için ayrılacak süre (günlük, haftalık ya da aylık) ile bağlantılıdır. Bir

geçici yerleşim alanında tespit formu kullanılarak veri toplamanın tamamlanma süresi o yerleşimde bulunan toplam çadır sayısı ve yerleşimin boyutsal büyüklüğü ile doğru orantılıdır. Ayrıca, mevzu bahis yerleşime ve bir yerleşimden diğer yerleşim noktasına ulaşım süresi de saha çalışması için ayrılacak süre açısından önemli bir etkendir. Çadır yerleşimine dair bilgiler yerleşimde bulunan tarım aracısı(ları) (elci, dayıbaş, çavuş)[2] ve yerleşimdeki yetişkinlerin beyanına dayalı olarak alınacaktır. Örneğin, il merkezine 30 dakika uzaklıktaki 40 çadırın bulunduğu göreceli orta büyüklükteki bir çadır yerleşiminde yapılacak saha çalışması gidiş-geliş toplam bir saatlik ulaşım süresini, en az 40 çadırlık alandaki bilgilerin aktarılacağı ortalama 30 ila 45 dakika arası süren görüşmeyi(leri) ve yerleşim alanında 5 ila 10 dakika arası gözlem yapılmasını kapsar. Özetle 1,5 ila 2 saat arası bir süre gerektirir.

Ek 1: Mevsimlik Tarım İşçilerinin Çadır Yerleşim Yerleri Mevcut Durum Tespit Formu ve Ek 2: Tespit Formunu Doldurma Yönergesi birlikte okunmalı ve dikkatli incelenmelidir. Her yerleşimde bir adet form doldurulacağı için en az ziyaret edilecek geçici yerleşim alanı sayısı kadar (2 adet de yedek alınarak) formdan çoğaltılmalıdır. Formdaki verilerin girileceği excel formatındaki ***EK 3: Mevsimlik Tarım İşçilerinin Çadır Yerleşim Yerleri Mevcut Durum Veri Tablosu***nun gözden geçirilmesinde fayda vardır.

ÖN VERI DERLEME

İldeki mevsimlik gezici tarım işçilerinin geçici çadır yerleşimleri ve işçiler ile onların çocuklarına dair bazı bilgiler ve veriler sahada tespit ve takip yapan, kayıt tutan, veri tabanı olan kurum veya kuruluşlarda mevcut olabilir. Örneğin; çocukların okul kayıt veya devam, taşımalı eğitim sisteminden yararlanma durumu, bebek ve çocukların aşılanma veya çeşitli sağlık tarama sonuçları, yerel yönetimlerin altyapı hizmetleri (çöp toplama, ilaçlama gibi), jandarma veya muhtarlıkların il dışından gelenlerin kimlik veya sayısal bilgilerini bildirimi gibi konularda kamu kurum ve kuruluşlarının il ve ilçe teşkilatlarının düzenli veya tespite yönelik elde ettikleri veriler. Bunlar ilgili kurumlar ile yazılı, yüz yüze ya da telefon ile sözel temas kurularak talep edilebilir. Ayrıca bazı kurum veya kuruluşların (AÇSHB ilçe sosyal hizmet merkezleri[3], Sağlık Bakanlığı toplum sağlığı merkezleri[4], aile sağlığı merkezleri[5] gibi) rutin faaliyetleri kapsamında yaptıkları saha ziyaretlerinde

[2] Bakınız; Tanımlar-Kavramlar-Açıklamalar Bölümü, Tarım aracısı.

[3] Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM) çocuk, genç, kadın, erkek, engelli, yaşlı, şehit yakını ve gaziler ile ailelerine yönelik olarak, AÇSHB mevzuatı çerçevesinde yapılan başvurular değerlendirilmekte ve gerekli incelemeler gerçekleştirilmekte, uygun görülen hizmet modelleri uygulanmaktadır. İl müdürlüklerine gitmeden, en yakın SHM'den hizmet alınabilir. Detaylı bilgi için Kaynakçaya bakınız.

[4] Her ilçede ve 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa tabi olmayan il merkezlerinde bir toplum sağlığı merkezi kurulması esastır. Bakınız; Tanımlar-Kavramlar-Açıklamalar Bölümü, Toplum Sağlığı Merkezi

[5] Sağlıkta Dönüşüm Programı kapsamında 13.11.2010 itibariyle Türkiye genelinde 81 ilde Sağlık Ocakları Aile Sağlığı Merkezlerine (ASM) dönüştürülmüştür. ASM bir veya daha fazla aile hekiminin (uzman veya pratisyen doktor) ebe, hemşire, sağlık memuru ve tıbbi sekreter gibi sağlık personeli eşliğinde aile hekimliği hizmeti verdiği

topladıkları bilgileri paylaşması veya kurumlardan gerçekleştirdikleri bu saha çalışmaları sırasında tespit formunda yer alan bazı detaylı bilgileri de sormaları istenebilir. Bu ön veri derleme çalışması, saha ziyaretlerinin nerede yapılacağının belirlenmesine ve planlamasına da katkı verecektir. Kimlerden hangi verilerin istenebileceğine dair bilgi Tespit Formunu Doldurma Yönergesinde yer almaktadır.

Ön veri derleme çalışması yüz yüze veya farklı iletişim araçlarıyla görüşme yapılarak yürütülebilir. Çeşitli nedenlerden dolayı (iş yoğunluğu, uzaklık, erişim sıkıntısı vb.) yüz yüze veya telefon ile görüşme yapılamama durumunda veri derleme formu elektronik posta ile gönderilerek cevaplar alınabilir. Yüz yüze görüşme için ilgili ve yetkili kişilerden randevu alınmalıdır. Randevuları planlarken maliyet etkin olmak, zaman ve insan kaynağını verimli kullanmak için birbirine yakın konumda bulunan kurum veya kuruluşlar ile görüşmelerin aynı gün yapılmasına özen gösterilmelidir.

Öneri

Rehberin ikinci bölümü olan ***Aktörler Şeması ve İlişki Ağı Hazırlama Çalışması*** sırasında ilgili aktör ile paylaşılacak Aktör Veri Derleme Formuna Mevcut Durum Tespit Formu ilgili kısımları eklenebilir.

Adım 2: Saha Çalışması

Saha çalışması; mevsimlik gezici tarım işçisi ailelerin geçici çadır yerleşim yerlerinde yaşayanların demografik bilgileri ile (nüfus, cinsiyet dağılımı, yaş grupları, engelliler gibi) yerleşim yerlerinin konumu, eğitim ve sağlık kurumlarına, il ve ilçe merkezi ile en yakın mahallere uzaklığı, altyapı ve üstyapı ihtiyaçları, temel hizmetlerin ne ölçüde ve sıklıkla sağlandığı ve çocukların çadır alanlarında karşılaşmaları olası risklerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Yerinde tespit ve gözlem yapmak verilerin güvenilir, objektif ve doğru olması açısından önemlidir. Ön veri derleme çalışmasında elde edilen bulgular da böylelikle doğrulanır ve eksik bilgiler tamamlanır. Ayrıca doğrudan hak sahipleri veya potansiyel faydalanıcılar ile görüşmek, bilgiyi doğrudan onlardan almak sadece sorunların değil çözümlerin tespitine de katkı verir.

Veri toplama amaçlı saha çalışması birbirini takip eden şu aşamalar ile yürütülmelidir;

1. Geçici yerleşimler hakkında bilgi almak amacıyla görüşülecek tarım aracısı veya çadır yerleşimi sorumlusu veya grup lider(ler)i ile tanışılması ve onlara çalışmanın amacının açıklanması,

kuruluştur. Birinci basamak sağlık hizmeti verir. Detaylı bilgi için kaynakçaya bakınız.

2. Her bir geçici yerleşimde bir adet Mevcut Durum Tespit Formunun doldurulması, çadır yerleşiminin konumunu, mevcut yaşam koşulları ve riskleri gösteren fotoğrafların[6] çekilmesi, yerleşime yakın yol, dere, deniz, göl, nehir, sulama kanalı, çöp toplama alanı, fabrika atıkları gibi riskler mevcutsa fotoğraflanması.
3. Her forma sayı verilmesi, mümkünse formun doldurulduğu tarih ve formu dolduran kişi bilgilerinin girilmesi,
4. Form doldururken ve gözlem yaparken yerleşimde bulunan birden fazla kişiden cevap alınması, tüm alanın gezilerek verilen bilgilere dair gözlem yapılması, yaşam koşulları ve risklerin görülerek forma not edilmesi,
5. Formun tamamının yerleşimden ayrılmadan bir kez daha kontrol edilmesi, varsa eksik bilgilerin tamamlanması,
6. Tüm formların tek bir dosya içerisinde ve koruyabilecek bir kişide ve yerde muhafaza edilmesi.

Saha çalışması sırasında görüşülen kişi(ler) ile birlikte yerleşim alanının gezilmesi ve özellikle yaşam koşulları ve risklere ilişkin durumun görülerek, sorularak formun doldurulması önemlidir.

Öneri

Geçici yerleşim yeri ziyaretleri ile saha çalışmasının en az iki kişi tarafından yapılması hem zamanın verimli kullanılması hem de yeterli bilginin toplanarak çalışmanın eksiksiz bir şekilde tamamlanmasını sağlayacaktır. Bir kişi görüşme yaparak formu doldururken diğer kişi yerleşim alanını gezerek gözlem yaparak ve başka kişiler ile konuşarak ek veriler elde edebilir ve formdaki bazı verileri doğrulayacak sonuçlara ulaşabilir. Ayrıca özellikle çocuk sayılarının hesaplanması için, belirli sayıda çadırı örneklem olarak seçerek seçilen çadırlarda yaşayanlara detaylı bilgi sorabilir. Böyle bir görev dağılımı yapılması durumunda form doldurmayan kişinin de yanında not alabileceği kâğıt ve kalem olmalıdır.

Formların doldurulurken okunaklı, temiz, anlaşılır kelimeler içerdiğinden emin olunmalıdır. Saha çalışması, veri girişi ve veri analizi ayrı ayrı kişiler tarafından yapılabileceği akılda tutularak azami önem gösterilmelidir.

[6] Fotoğraf çekmeden önce ilgili kişilerden sözel izin alınması, durumun ne olduğunu aktarabilmek amacıyla çekim yapıldığının anlatılması gerekir. Bebek ve çocuklar başta olmak üzere kişilerin yüzlerinin çekilmemesi mahremiyet ve güvenlik açısından elzemdir. Yazılı (imzalı) izin alma gibi bir yöntem izlense bile yasal açıdan bunun geçerliliği bulunmamakta olup kişilerin ve özellikle çocukları ciddi tehlike ve riskler ile karşı karşıya bırakmaktadır.

Saha Çalışması – Tespit Formu Doldurma

Adım 3: Veri Girişi

Saha çalışmasında doldurulan tüm **Mevcut Durum Tespit Form**larında yer alan bilgiler **Mevcut Durum Veri Tablosu**na girilecektir. Veri girişi yapılırken formlara verilen sıra numarasına göre ilerlenmesi, ara kontroller yapılması veri girişinin düzenli ve doğru yapılmasını sağlar.

Veri girişi çalışması birbirini takip eden şu aşamalar ile yürütülmelidir;

1. Formların sırayla **Mevcut Durum Veri Tablosu**na girilmesi,
2. Veri girişi yapılmış formların yanına tik atılması (girişin yapıldığının belli olması için), sıra numarasına göre sıralanıp ileride gerekmesi durumunda tekrar kullanılabilmek için arşivlenmesi,
3. Veri girişi tamamlanınca ilçe bazlı veya konu (demografi, eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam koşulları gibi) bazlı verilerin ayrı ayrı incelenerek kontrol edilmesi, temizlenmesi (şüphe duyulan, anlam ifade etmeyen verilerin ayıklanması, işaretlenmesi) ve tablonun kaydedilmesi.

Örnek

Veri Girişi

EK 3: Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri Çadır Yerleşimleri Mevcut Durum Veri Tablosu
İL ADI: MANİSA
1.YERLEŞİM YERİNİN KONUMU

Çadır yerleşim yeri numar	Formun Doldurulma Tarihi	Formu Dolduran Kişi Ad-Soyad	Formu Dolduran Kişi Kurum-Unvan	1.1 İlçe Adı	1.2 Mahalle adı	1.3 Yerleşim adı	2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Toplam	2.1 Çocuk Sayısı Toplam	1.4 En yakın mahalleye uzaklı (km)	1.5 İlçeye uzaklığı (km	1.6 İle uzaklığı (km)	1.
4505	43699	ERHAN SANCAK	MANİSA İŞKUR	SARUHANLI	HEYBELİ	HEYBELİ	6	36	24	0,5	25	60	
4506	43699	ERHAN SANCAK	MANİSA İŞKUR	YUNUSEMRE	ÜÇPINAR 1	ÜÇPINAR 1	16	128	80	4	25	25	
4507	43699	ERHAN SANCAK	MANİSA İŞKUR	YUNUSEMRE	ÜÇPINAR	ÜÇPINAR	7	42	16	0,5	27	27	
4508	43656	ERHAN SANCAK	MANİSA İŞKUR	SARUHANLI	DEVELİ	SERGİ YERİ	14	70	46	0,5	10	30	
4509	43656	ERHAN SANCAK	MANİSA İŞKUR	TURGUTLU	URGANLI	URGANLI	4	24	16	0,5	15	45	
4510	43656	ERHAN SANCAK	MANİSA İŞKUR	SALİHLİ	PAZARKÖY	PAZARKÖY	8	40	16	0,5	18	70	
4511	43656	MUHAMMED ALİ ESEN	YUNUSEMRE SHM	TURGUTLU	SARIBEY	SARIBEY	50	400	157	0	10	40	
4512	43656	MUHAMMED ALİ ESEN	YUNUSEMRE SHM	SALİHLİ	ÇAPAKLI	ÇAPAKLI	9	45	27	0	17	70	
4513	43655	DENİZHAN BOYACI	MANİSA İŞKUR	SARUHANLI	HALİTPAŞA	HALİTPAŞA	4	28	10	2	10	30	
4514	43656	DENİZHAN BOYACI	MANİSA İŞKUR	SALİHLİ	KARAYAHŞİ	KARAYAHŞİ	40	280	160	0	15	55	K
4515	43656	DENİZHAN BOYACI	MANİSA İŞKUR	SALİHLİ	ELDELEK	ELDELEK	23	184	77	1	15	65	
						KEMİKLİDE							

1 | 1-analiz | 2 | 2-analiz | 3 | 3-analiz | 4 | 4-analiz | 5 | 5-analiz | SU-Çadır | RİSK | 6 | 6-analiz

Adım 4: Veri Analizi

Veri analizi, elden edilen verilerin anlamlandırılmasıdır. Örneğin, ilçelere göre altyapı ve üstyapı ihtiyaçlarındaki farklılıklar hizmetin hak ve ihtiyaç sahiplerine ne kadar ulaştığını veya verildiğini gösterir. Eğitime erişimde (okula gitme durumu) cinsiyet veya uyruk dağılımı, nüfusun içerisinde yaşlılar veya engellilerin sayısı gibi detaylı bilgiler olası müdahaleleri veya planlamayı etkiler niteliktedir. Bu nedenle verinin bu şekilde okunması, farklı değerlendirmelere tabi tutulması gerekir.

Veriler şu şekilde gruplanarak analiz edilebilir;

- İldeki mevsimlik gezici tarım işçileri geçici çadır yerleşimlerine ait temel veriler
  - Çadır yerleşimlerinin konumu; ilçe-mahalle adı
  - Çadır, kişi, çocuk sayısı ve uyruk dağılımı
  - Çadır yerleşimlerinin ilçelere göre dağılımı
  - Çadır yerleşimlerinde yıl içerisinde nüfus değişim durumu
  - Yerleşimlerde konuşulan diller ve dağılımı
- Yaşam ortamı altyapı durumu
  - Çadırların imal edildiği malzemeler
  - Çadır yerleşimlerinde içme ve kullanma suyu kaynakları
  - Yerleşimlerde elektrik mevcudiyeti durumu
  - Yerleşimlerde çöplerin toplanma durumu ve sıklığı
  - Yerleşimlerin çevre ilaçlanma durumu ve sıklığı
  - Çadır yerleşimlerinde ısınmak için kullanılan kaynaklar
  - Yaşam ortamındaki temel sorunlar
  - Çadır yerleşimlerinin risk değerlendirmesi
- Eğitim hizmetlerine erişim ve hizmetlerden yararlanma durumu
  - Çadır yerleşimlerinde yaşayan zorunlu eğitim çağındaki çocuk nüfusu ve bu çocukların eğitime erişim ve devam durumu
  - Çocukların gittikleri okul türü ve adı
  - Okula ulaşım yöntemleri
- Sağlık hizmetlerine erişim ve hizmetlerden yararlanma durumu
  - Çadır yerleşimlerinde yaşayanların sağlık hizmeti aldıkları kurumlar
  - Çadır yerleşiminde sık görülen hastalıklar ve yaşayanların temel sağlık sorunları
  - Çadır yerleşiminde yaşayan engelli ve sürekli hastalığı olan çocuk sayısı

- Çalışma ortamı altyapı durumu
  - Tarla/bahçeye ulaşım yöntemleri
  - Çalışma ortamında içme ve kullanma suyu kaynağı
  - Çalışma ortamında tuvaletin mevcudiyeti
  - İl tarımsal ürünler ve/veya mevsimlik gezici tarım işçiliği dönemleri takvimi

Veri analizi excel veya SPSS[7] kullanılarak yapılacağı gibi tüm hesaplamalar bir hesap makinesi yardımıyla da yapılabilir. Ne var ki SPSS yazılımına erişim, yazılımın kullanımına ilişkin teknik bilgi veya beceriye sahip olma durumu söz konusu değilse excel programında belirlenen formüller kullanılarak basit analizler yapmak öncelikli tercihtir. ***Mevcut Durum Veri Tablosu***na girilen verileri başka bir yere taşımadan ***EK 4: Excel'de Veri Analizi Yapma Kılavuzu*** kullanılarak Tablonun içinde analizler yapılmalıdır. ***Kılavuz Mevcut Durum Tespit Formu ve Mevcut Durum Veri Tablosu*** içeriği ile uyumlu olarak kullanılması gereken tüm formülleri ve hesaplamaları vermektedir.

Öneri

Veri analizi yapılırken formların mevcut, erişilebilir olması çok önemlidir; şüphe duyulan, anlam ifade etmeyen veya çelişkili bulunan veri ve analizler için formda yazılanlara tekrar bakılması gerekebilir. Analiz yapılırken sağlıklı olmadığı; çelişkili, anlamsız, yetersiz fark edilen veriler kullanılmamalı; neden kullanılmadığı Mevcut Durum Raporu ve Haritasına not düşülmelidir.

Formül kullanılarak yapılan tüm analizler mutlaka hesap makinesi ile son kez kontrol edilmelidir.

Adım 5: Rapor Hazırlama

Mevsimlik gezici tarım işçilerinin mevcut durumuna yönelik saha çalışmasında elde edilen bulguların ve veri analizlerin özet bir rapora dönüştürülerek belgelendirilmesi hem kurumsal arşivin oluşmasını sağlar hem de paylaşımı pratik ve hızlı hale getirir. Ayrıca hizmet sunumu veya uygulama fikirlerinin hayata geçirilmesi için karar verme süreçlerinde onayların alınması veya planlamanın yapılması için kanıtları ortaya koyar. Mevcut Durum Tespit Formu ile uyumlu olan ***EK 5: Mevsimlik Tarım İşçileri Çadır Yerleşimleri Mevcut Durum Raporu*** görselleştirilmiş analizlerin daha detaylı anlatımını, tablo ve grafiklerini ve ileri analizler veya değerlendirmeler için bilgileri içerir.

[7] Bakınız; Tanımlar-Kavramlar-Açıklamalar Bölümü, SPSS.

Öneri

Mevcut Durum Veri Tablosu analizleri, Mevcut Durum Raporu ve Mevcut Durum Haritası içerisinde yer alan tüm bilgiler birbiri ile aynı olmalıdır. Farklılık varsa öncelikle veri tablosu ve analizler (formüller ve hesaplama) kontrol edilmeli, hatanın kaynağı tespit edilmeli ve düzeltmeler yapılarak mevcut durum raporu ve haritasına yansıtılmalıdır. Bu nedenle öncelikle mevcut durum raporu hazırlanmalı, ardından veri (analizi) görselleştirme ile mevcut durum haritası hazırlanmalıdır.

Örnek

Aynı Verinin (Analizinin) Mevcut Durum Raporu ve Haritasında Görünümü

İldeki mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerin konakladığı 46 geçici çadır yerleşim alanında bulunan toplam 2.638 çadırın yüzde 32'si (855 çadır) göçmen, yüzde 68'i (1.783 çadır) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı hanelerden oluşmaktadır.

Geçici çadır yerleşimlerinde bulunan çadırlarda, yüzde 35'i (7.190 kişi) göçmen[4], yüzde 65'i (13.385 kişi) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak üzere, toplam 20 bin 575 kişi yaşamaktadır. Bahsi geçen 20 bin 575 kişinin yaş aralığı incelendiğinde, yüzde 29'u (3.560 kişi) göçmen, yüzde 71'i (8.796 kişi) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak üzere yüzde 60'ının (12 bin 356 kişi) çocuk olduğu görülmektedir (Tablo 2). Yani ilde mevsimlik gezici tarım işçilerinin konakladıkları yerleşim yerlerinde yaşayanların yarısından fazlası çocuktur.

Tablo 2. Ankara İlinde Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri Geçici Çadır Yerleşimleri Nüfusunun Uyruğa Göre Dağılımı

Uyruk	Çadır (sayı)	Çadır oranı (%)	Kişi (sayı)	Kişi oranı (%)	Çocuk (sayı)	Çocuk oranı (%)
T.C. Vatandaşı	1.783	68	13.385	65	8.796	71
Göçmen	855	32	7.190	35	3.560	29
Toplam	**2.638**	**100**	**20.575**	**100**	**12.356**	**100**

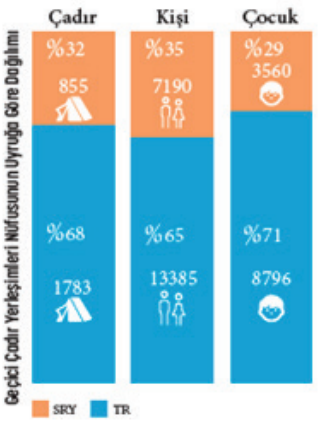

Adım 5: Veri Görselleştirme

Mevsimlik gezici tarım işçilerinin mevcut durumuna yönelik varsa kurumlardan elde edilen ve özellikle saha çalışmasında toplanan verilerin analizinin mevzu bahis ilin haritasına aktarılarak görselleştirilmesi, eğitim, sağlık, çocuk koruma alanlarında hizmet sunumunu arttırmak ve yaşam ortamı koşullarını iyileştirmek için müdahale ve uygulama fikirleri geliştirmesine katkı verir.

Veri görselleştirme çalışması birbirini takip eden şu aşamalar ile yürütülmelidir;

1. Yerleşimlerin konumunun harita üzerine işaretlenmesi,

2. Lejantın oluşturulması,

3. Verilerin ve analizlerin grafik, tablo vb. hale getirilerek görselleştirilmesi.

HARİTA ÜZERİNE İŞARETLEME

İl haritası üzerine verilerin veya bilginin girilmesi planlama yaparken kolaylık sağlamaktadır. Öncelikle geçici çadır yerleşimlerinin, okul ve sağlık hizmet yerleri gibi noktaların konumu ilin köy/mahalle haritası üzerine işaretlenecektir. Böylelikle geçici çadır yerleşimlerin hangi ilçede hangi köy/mahalleye yakın olduğu görülür. İşaretleme yapılırken lejant[8] kullanmak pratik ve açıklayıcı olacaktır. Lejant örnekleri ***EK 6: Harita Hazırlama Kılavuzu***nda verilmiştir.

Örnek

Arazi Haritası Üzerine Konum İşleme

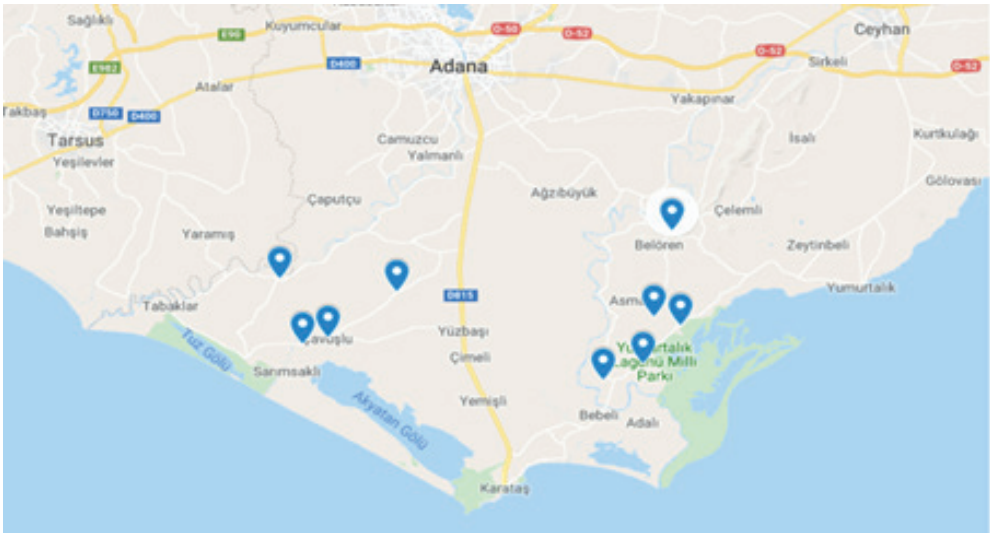

8 Bakınız; Tanımlar-Kavramlar-Açıklamalar Bölümü, Lejant.

ÖNEMLİ

Bazı illerde METİP yerleşkeleri veya hizmet binaları bulunmaktadır. Bazı illerde ise mevsimlik gezici tarım işçileri geçici çadır yerleşimleri dışında mahalle içlerinde "dam", ''müştemilat'' denilen yerleşimler veya kiralık evlerde de yaşamaktadırlar. Saha çalışmasında tespit edilen geçici çadır yerleşimlerinin konumlarının işaretlenmesi yanı sıra bu yerlerinde haritada farklı bir ikonla veya lekeleme şeklinde gösterilmesi önemlidir.

Örnek;

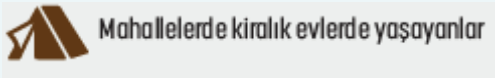

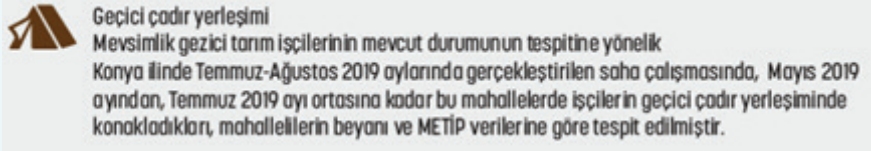

GÖRSELLERİN HAZIRLANMASI

Mevcut Durum Veri Tablosunda yer alan bazı veriler ve analizleri EK 7: Excel'de Grafik Oluşturma Kılavuzu kullanılarak grafik veya tablo haline getirilmeli ve haritanın içerisine yerleştirilmelidir. Grafik veya tablolar harita üzerinde hem görünür hem de okunur olmasına dikkat edilecek bir boyutta olmalıdır.

Örnek

Sağlık Hizmeti Alınan Kurum Türü Tablosu

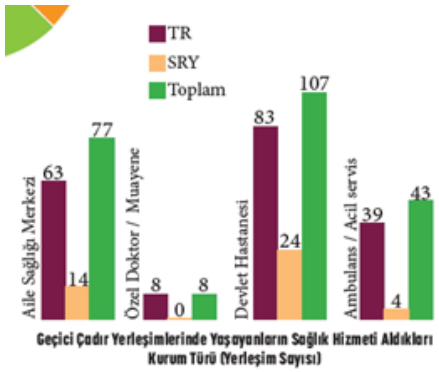

Örnek

Elektrik Mevcudiyeti Grafiği

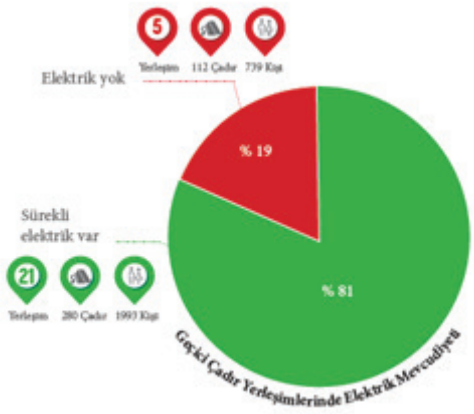

HARİTA HAZIRLAMA

Geçici çadır yerleşimlerinin işaretlendiği il haritası üzerine tüm görsel, grafik ve tabloların girilmesi ile harita hazırlanır. ***Harita Hazırlama Kılavuzu*** bu aşamada tüm görsellerin nasıl yerleştirileceği ve anlamlı şekilde sunulacağı konusunda yol gösterici olacaktır.

Öneri

Görsellerin oluşturulması için bir tasarımcı ile çalışma veya tasarım programlarını kullanma bilgi ve becerisine sahip olma durumu söz konusu değilse bu bölümün ekinde yer alan Excel'de Grafik Oluşturma Kılavuzu yanı sıra rehberin birinci bölümü olan Tarihsel Süreç Hazırlama Çalışması sırasında tasarım yapabilmek için paylaşılan Tarihsel Süreç Şeması Tasarımı için Öneri Listesi içerisindeki çevrim içi yazılımlar/sayfalardan biri kullanılarak grafik, tablo veya görseller hazırlanabilir. Ardından bunların renkli çıktısı alınıp geçici yerleşimlerin konumunun işaretlendiği il haritası üzerine yapıştırılabilir.

Öneri

Tüm çıktıların taslak versiyonları hazır olunca, Uygulama Programı hazırlama aşamasından önce elde edilen tüm veri ve bulguların doğrulanması ve eksik veya düzeltilmesi gereken bilgilerin paylaşılabilmesi için İl Doğrulama Toplantısı düzenlenebilir. Doğrulama Toplantısı'nın amacı; ilde tarım sektöründe çocuk işçiliği ile mücadele konusunda rol ve sorumluluğu olan kurum ve kuruluşlara tamamlanan belgeleme, analiz, tespit ve haritalama çalışması bulgularını sunarak, katılımcı yöntemlerle ilgili ve sorumlu taraflarca değerlendirmek ve çıktıları (Tarihsel Süreç Grafiği, Aktörler Ağ Haritası ve Şeması, Mevcut Durum ve İhtiyaçlar Haritası) görüşe açmaktır. Diğer hedef ise eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamı bağlamında beş temada hazırlanacak uygulama planları için katılımcılara ön bilgi vermektir. Toplantıda katılımcıları ile ilde tarım sektöründe çocuk işçiliği konusunda genel bilgi, o ana kadar yürütülen tüm faaliyetler ve süreç paylaşılmalı, kurum ve kuruluşların bilgi, deneyim ve planları öğrenilmelidir. Mümkünse basım ebatlarında çıktılar alınarak her çalışma sırayla sunularak, çıktıların bir grup çalışması ile incelenmelidir. Ekleme, çıkartma, düzeltme önerileri not kağıtlarına yazılmalıdır. Hangi kurumun not yazdığı ve irtibat kişinin bilgileri bulunmalıdır.

Ek 3.1. MANİSA İlinde Bulunan Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri Çadır Yerleşimleri Mevcut Durum Tespit Formu – Açıklamalı (Örnek)

ÇADIR YERLEŞİM YERİ NO: 9
(Veri toplayan tarafından her bir çadır yerleşim yerine bir numara verilecektir)

FORM DOLDURULMA TARİHİ: 10.07.2019

FORMU DOLDURAN KİŞİNİN ADI-SOYADI: Mehmet Erdoğdu

FORMU DOLDURAN KİŞİNİN ÜNVANI: İnsan Kaynakları Uzmanı

FORM DOLDURAN KİŞİNİN KURUMU: Manisa İŞKUR

1. ÇADIR YERLEŞİM YERİNİN KONUMU

İlde bulunan/ikamet eden mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerin konakladıkları/yaşadıkları yerleşim yerlerinin konumunu tespit etme, sağlık ve eğitim hizmetlerinin sağlandığı en yakın tesisleri öğrenme.

BİLGİ İSTENEBİLECEK KURUM: JANDARMA

Yerleşimin yeri, en yakın sağlık ve eğitim kurumlarına uzaklığı gibi masa başı çalışması ile elde edilemeyecek detaylı verileri toplamak için **MUTLAKA** saha çalışması ile yerinde gözlem yapılmalıdır

SAHA ÇALIŞMASI İÇİN NOT: Veriler, tarım aracısı, çadır yerleşimi sorumlusu, orada yaşayanlar, muhtar gibi kişilere sorularak ve onların beyanına dayalı olarak toplanacaktır. Toplanan veriler birden fazla kişiye sorularak ve mutlaka sahada gözlem yaparak doğrulanmalıdır.

1.1. İlçe adı: TURGUTLU
1.2. Köy/mahalle adı: URGANLI
1.3. Çadır yerleşimi adı (varsa): URGANLI
1.4. Yerleşimin en yakın köye/mahalleye uzaklığı: 0,5 (km)
1.5. Yerleşimin en yakın ilçeye uzaklığı: 15 (km)
1.6. Yerleşimin il merkezine uzaklığı: 45 (km)
1.7. Yerleşimin bağlı olduğu aile sağlığı merkezi adı: URGANLI ASM
1.8. Yerleşime en yakın ilkokulunun adı: URGANLI ATATÜRK İLKOKULU
1.9. Okulun kapasitesi (derslik, öğrenci, öğretmen sayısı): 9 / 134 / 11
1.10. Yerleşime en yakın ortaokulun adı: URGANLI 23 NİSAN ORTAOKULU
1.11. Okulun kapasitesi (derslik, öğrenci, öğretmen sayısı): 13 / 170 / 14
1.12. Yerleşime en yakın lisenin adı: URGANLI ÇOK PROGRAMLI ANADOLU LİSESİ

1.13. Okulun kapasitesi (derslik, öğrenci, öğretmen sayısı): 15 / 155 /18
1.14. Çadır yerleşiminde konuşulan diller:

Türkçe	(X)
Arapça	(….)
Kürtçe	(X)
Diğer (lütfen belirtiniz)	(….)

2. TEMEL VERİLER: NÜFUS

İlde bulunan/ikamet eden mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerin konakladıkları/yaşadıkları yerleşim yerlerindeki nüfusun, çadır sayısının, göçmen/mülteci sayısının, 18 yaş altındaki çocukların sayılarının ve yaşlarının tespiti.

BİLGİ İSTENEBİLECEK KURUM: JANDARMA

Hem elde edilen verileri doğrulamak hem de 18 yaş altı çocuklara ilişkin sayı, cinsiyet ve yaş dağılımı gibi masa başı çalışması ile elde edilemeyecek detaylı verileri toplamak için **MUTLAKA** saha çalışması ile yerinde gözlem yapılmalıdır.

2.1. Çadır yerleşimindeki çadır sayısı, kişi sayısı, çocuk sayısı

	Çadır Sayısı	Toplam kişi sayısı	Toplam çocuk sayısı
Göçmen	0	0	0
Türkiye vatandaşı	4	24	16
TOPLAM	4	24	16

Hanehalkı: Aynı kazandan yemek yiyen ve geliri paylaşan kişilerin oluşturduğu topluluk olarak tanımlanmaktadır. Bazı haneler birden fazla aileyi (farklı soyadları) barındırabilir. Örneğin amca, hala, teyze gibi birinci dereceden yakın akrabaların aileleri veya evlenen çocukların eşleri ve çocuklarını kapsayan haneler bulunmaktadır. Bu hanelerde gelirler ve giderler ortak paylaşılmakta, hanehalkı birden fazla çadırda konaklasa bile özellikle çalışma süreçlerine bir arada ve tek bir hane adına katılmakta, çalışma süreçlerinden elde edilen tüm kazanç hane reisine ödenmekte, hane reisi giderleri ödeyip kazancı dağıtmaktadır.

2.2.Çadır yerleşimindeki çadır başına kişi sayısı

Beş haneye "bir çadırda toplam kaç kişi olduğu" sorulacak, elde edilen toplam kişi sayısı (5 çadırın verileri) örneklemdeki çadır sayısına (yani 5'e) bölünerek ortalama alınacaktır.

Örnek:

Hane	Kişi Sayısı
1	7
2	6
3	8
4	5
5	4
Toplam	30
Ortalama	6

Bir çadır içerisinde yaşayan ortalama kişi sayısı: 6

2.3. Yıl içerisinde çadır yerleşimindeki nüfus değişim durumu

Sadece bir cevap seçilecektir.

Artıyor	(X)
Azalıyor	(….)
Sabit kalıyor	(….)
Yıl içerisinde, çalışılan bitkisel ürüne göre değişiyor	(….)

2.4. Çadır yerleşimindeki çocuk sayısının yaş gruplarına göre dağılımı

Çadır yerleşimlerinde çocukların yaş gruplarına (kaç çocuk, hangi yaş grubunda) ilişkin tam ve net bilgi alınamaması veya tahmin yapılamaması durumunda çadır yerleşiminin farklı noktalarında rastgele seçilecek en az beş çadırın tam nüfus verisi; çadırda yaşayan kişi sayısı, çocuk sayısı, çocukların yaşı ve cinsiyeti kişilere sorularak alınacaktır. Böylelikle en az beş çadırdan toplanan veriler örnekleme dahil edilmiş olunacaktır. Toplanan verinin ortalaması alınarak bir çadır için ortalama bir sayıya ulaşılacak, bu sayı yerleşimdeki toplam çadır sayısı ile çarpılacaktır. Çadır yerleşiminde çadır sayısının 50'den fazla olması durumunda örneklem sayısı daha fazla tutulabilir. Buradaki amaç doğruya yakın bir tahminde bulunmaktır. Bunun için aşağıdaki tablolar kullanılacaktır.

Genel toplam nüfus = çadır başına ortalama kişi sayısı x toplam çadır sayısı

2.4.1. Göçmen çocukların yaş gruplarına göre sayısı

Örnekleme dahil edilen çadırlar	Yaş gruplarına göre tahmini çocuk sayısı			
	0-5 yaş	6-9 yaş	10-13 yaş	14-18 yaş
1	0	0	0	0
Toplam	0	0	0	0
Ortalama (toplam/5)	0	0	0	0
GENEL TOPLAM	0	0	0	0

Genel toplamı = ortalama x toplam çadır sayısı

2.4.2. T.C. vatandaşı çocukların yaş gruplarına göre sayısı

Örnekleme dahil edilen çadırlar	Yaş gruplarına göre tahmini çocuk sayısı			
	0-5 yaş	6-9 yaş	10-13 yaş	14-18 yaş
1	0	0	0	0
2	0	1	2	0
3	0	1	0	4
4	0	2	3	0
5	0	1	3	3
Toplam	0	5	8	7
Ortalama (toplam/5)	0	1	1,6	1,4
GENEL TOPLAM	0	4	6	6

Genel toplam = ortalama x toplam çadır sayısı

3. TEMEL VERİLER: EĞİTİM

Çalışmak amacıyla ilde bulunan veya ilde kalıcı olarak ikamet eden mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerin konakladıkları/yaşadıkları yerleşim yerlerindeki zorunlu eğitim çağındaki, yani 18 yaş altındaki çocuklar arasında okula gidenlerin sayılarının ve devam ettikleri okul türünün tespiti.

BİLGİ İSTENEBİLECEK KURUM: İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

Hem elde edilen verileri doğrulamak hem de özellikle göçmen çocukların sayısı gibi masa başı çalışması ile elde edilmesi güç[9] verileri toplamak için **MUTLAKA** saha çalışması ile yerinde gözlem yapılmalıdır.

[9] "Yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile Türkiye'den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esaslarını" düzenleyen 4 Nisan 2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve ilgili yönetmelikler (20/10/2006 tarihli Türkiye'de

3.1. Çadır yerleşiminde okula giden çocukların okul türüne göre sayıları

Tahmini sayılar öğrenilecektir.

	İlkokul	Ortaokul	Lise	Diğer
Göçmen	0	0	0	0
T.C. vatandaşı	0	2	1	0
Toplam	0	2	1	0

3.2. Çadır yerleşiminde okula giden çocukların okula ulaşımı

VAR ise 1, YOK ise 0 yazılacaktır. Birden fazla cevap seçilebilir.

	Taşımalı (bedava) okul servisi	Okul servisi (ücret ödenen)	Halk otobüsü	Minibüs	Özel araç (elci veya başkası-nın)	Yaya	Diğer (belirtiniz)
Göçmen	0	0	0	0	0	0	0
T.C. vatandaşı	0	0	0	0	0	3	0

3.3. Çocukların gittikleri okulların adı nedir?

_____ilkokulu
_____URGANLI 23 NİSAN _____ortaokulu
_____URGANLI ÇOK PROGRAMLI ANADOLU _____lisesi

3.4. Taşımalı okul servisi varsa hangi okula taşıyor?

_____ilkokuluna
_____ortaokuluna
_____lisesine

Oturan Yabancıların Nüfus Kayıtlarının Tutulması Hakkında Yönetmelik, 29/08/2003 tarihli Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği, 22/10/2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliği, 15/01/2016 tarihli Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik, 26/04/2016 tarihli Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik) Türkiye'de ikamet eden ve çalışan yabancı uyruklu kişilerin çeşitli yasal statüler kapsamında kayıt olmasını gerektirmektedir. Bu kapsamda mevsimlik gezici tarım işçiliği yapan gruplar arasında çoğunluğu oluşturan ve geçici koruma statüsü bulunan Suriyelilerin kimlik kayıtları İl Göç İdaresi Müdürlükleri tarafından yapılmaktadır. Geçici koruma kaydı ülkeye giriş yapılan ilde yapılmaktadır. Ne var ki mevsimlik gezici tarım işçiliği bulunan ilden çalışmak için başka bir ile (veya illere) belirli bir süre için gitmeyi ve o ilde yaşamayı gerektirmekte ve bu kişiler çeşitli nedenlerle gittikleri ilde kayıt nakil işlemini gerçekleştirmektedir. Dolayısıyla gidilen ildeki kayıtlarda yer almamakta, kaydın ilk yapıldığı yerdeki kayıtlarda halen gözükmektedirler. Bu durum eğitime kayıt ve nakil işlemleri için de geçerlidir.

4. TEMEL VERİLER: SAĞLIK

İlde bulunan/ikamet eden mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerdeki yetişkinlerin ve çocukların sağlık hizmetlerine erişim ve hizmetlerden yararlanma durumları, karşılaştıkları zorlukların ve ihtiyaçlarının tespiti.

BİLGİ İSTENEBİLECEK KURUM: İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ

Elde edilen verileri doğrulamak veya masa başı çalışması ile elde edilemeyecek detaylı verileri toplamak için **MUTLAKA** saha çalışması ile yerinde gözlem yapılmalıdır.

4.1. Sağlık hizmetlerine erişim ve yararlanma durumu

Birden çok kişiye sorulmalıdır. En çok gelen cevap işlenecektir. VAR ise 1, YOK ise 0 yazılacaktır.

SAĞLIK HİZMETİ ALINAN KURUM				
	Aile Sağlığı Merkezi	Devlet Hastanesi	Özel doktor/ muayene	Ambulans/ Acil Servis
Göçmen	0	0	0	0
T.C. vatandaşı	1	1	0	0

4.2. Sağlık hizmeti alınan kurum[10]

Birden fazla yanıt alınabilir. Hizmetin alındığı yerin adı ve nerede olduğu tam olarak yazılmalıdır. YOK ise boş bırakılacaktır.

Göçmenler

_____

Türkiye Vatandaşları

_____URGANLI ASM, TURGUTLU DEVLET HASTANESİ_____

[10] **Birinci basamak tedavi hizmetleri:** Hastaların evde ve ayakta tedavileridir. Bu hizmetler esas olarak yataksız sağlık kuruluşlarında ve koruyucu hizmetlerle bir arada verilir. Sağlıkta dönüşüm programı ile birlikte birinci basamak (hizmet sunumuna göre) sağlık hizmetini sunan üç temel kurum oluşturulmuştur; Aile Sağlığı Merkezi (ASM), Toplum Sağlığı Merkezi (TSM) ve 112 Acil Sağlık Hizmetleri olarak belirlenmiştir. **İkinci basamak tedavi hizmetleri:** Hastaların bir yataklı sağlık kuruluşunda (hastanelerde) yatırılarak tedavileridir. **Üçüncü basamak tedavi hizmetleri:** Özel bir yaş grubuna, cinsiyete ya da belli bir hastalığa yakalanan kişilere, o konuda en geniş imkanlara sahip yataklı tedavi kuruluşlarında verilen tedavi hizmetidir. Bu hizmetler, genellikle özel dal ya da eğitim hastanelerinde verilir.

4.3. Çadır yerleşiminde bulunan engelli ve hasta çocuklar

YOK ise boş bırakılacaktır.

Fiziksel engelli çocuk sayısı : _____

Zihinsel engelli çocuk sayısı : _____

Görme engelli çocuk sayısı : _____

İşitme engelli çocuk sayısı : _____

Süreğen hastalığı olan çocuk sayısı : _____

Süreğen hastalık: tıbbi tedavi ve rehabilitasyona rağmen hastalığın, sakatlığın veya herhangi bir özrün giderilememesi sonucunda rahatsızlığın süreklilik arz etmesidir.

4.4. Çadır yerleşiminde yaşayanların en önemli 3 (üç) temel sağlık sorunu nedir?

Birden fazla kişiye sorulmalıdır, en çok gelen cevaplar işlenecektir.

Örnek:

TEMİZLİK

HİJYEN

4.5. En sık görülen 3 (üç) hastalık nedir? (ishal, karın ağrısı, bel ağrısı vs.)

Birden fazla kişiye sorulmalıdır, en çok gelen cevaplar işlenecektir.

Örnek:

BEL AĞRISI

5. YAŞAM ORTAMI (ÇADIR YERLEŞİMİ)

İlde bulunan/ikamet eden mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerin konakladıkları/yaşadıkları yerleşim yerlerinin koşullarının, eksikliklerinin ve içerdiği risklerin tespiti.

BİLGİ İSTENEBİLECEK KURUM: MUHTARLIKLAR, BELEDİYELER, JANDARMA

Bu bölümdeki neredeyse tüm bilgiler saha çalışmasında sorulmadan ve sahada gözlem yapılmadan elde edilmesi güç olan verilerdir. Verileri toplamak için **MUTLAKA** saha çalışması ile yerinde gözlem yapılmalıdır.

5.1. Çadır yerleşimindeki çadırların imal edildiği malzeme

Gözlem yapılarak doğrulanacaktır. İlk başta (Soru 2.1) çadırlar sayılırken de not alınabilir.

MALZEME	ÇADIR SAYISI
Branda	4
Naylon	0
Bez	0
Konteyner	0
Diğer (belirtiniz)	0

5.2. Çadır yerleşiminde içme ve kullanma suyu olanakları

Birden fazla olanak olması durumunda en fazla kullanılan 2 (iki) kaynak yazılmalıdır.

VAR ise 1, YOK ise 0 yazılacaktır. Gözlem yapılarak doğrulanacaktır.

İçme ve kullanma suyu kaynakları	İçme suyu	Kullanma suyu
1. Keson kuyu suyu	Keson kuyu suyu	0
2. Kanal (akarsu) suyu	Kanal (akarsu) suyu	24
3. Tulumba suyu	Tulumba suyu	24
4. Şebeke suyu	Şebeke suyu	0
5. Tanker suyu	Tanker suyu	24
6. Diğer (belirtiniz)	Diğer (belirtiniz)	24

5.3. Çadır yerleşiminde elektrik durumu

Sadece biri işaretlenmelidir. Gözlem yapılarak doğrulanacaktır.

Elektrik hiç yok (….)

Elektrik kısmen var (….)

Elektrik sürekli var (X)

5.4. Şebeke dışında elektrik temini var mı?

Sadece biri işaretlenmelidir. Gözlem yapılarak doğrulanacaktır.

Yok (X)

Var (….) Nasıl?_____

Elektrik üretim amaçlı güneş paneli kullanan haneler var ise, toplam hane sayısı: ____

5.5. Çadır yerleşiminde çöpler toplanıyor mu?

Gözlem yapılarak doğrulanacaktır.

Evet (X)
Hayır (…)

5.6. Çadır yerleşiminde çöpler toplanıyorsa, sıklığı nedir?

Sadece biri işaretlenmelidir.

Her gün (…)
Haftada bir (X)
On beş günde bir (…)
Ayda bir (…)
Her mevsim (…)
Arada bir (…)

5.7. Çadır yerleşimi ilaçlanıyor mu? (Sinek, haşere, kemiriciler, zararlı organizmalar, çöp alanı için)[11]

Evet (X)

Hayır (…)

5.8. Çadır yerleşimi ilaçlanıyorsa, düzenli mi?

Evet (X)

Hayır (…)

5.9. Çadır yerleşiminin 3 (üç) temel sorunu nedir? ve bu sorunlar nasıl çözülür?

Birden çok kişiye sorulmalıdır. En çok verilen 3 (üç) cevap yazılmalıdır. Farklı veya ilginç cevaplar ayrıca not alınmalıdır.

_____
_____
_____

[11] Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Alanında Haşerelere Karşı İlaçlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik gereği insan yerleşim ve çalışma yerleri ve gündelik yaşamıyla ilgili fiziki mekanlar ve çevre halk sağlığı alanında kullanılan insektisit, rodentisit ve mollusisit gibi maddelerle yapılan zararlı mücadelesine tabidir.

5.10. Çadır yerleşimlerinin çocuklar açısından risk değerlendirmesi

VAR ise 1 işareti konulacaktır. RİSK DEĞERLENDİRME TABLOSU GÖRÜŞMELERİ YAPAN KİŞİ TARAFINDAN DOLDURULACAKTIR. Tabloyu doldurabilmek için çadır yerleşiminde gözlem yapılmalıdır.

RİSKLER	TANIM	DURUM
Drenaj kanalı kenarı	Çadır yerleşiminin drenaj kanalına olan uzaklığına göre puanlama yapılmıştır. Eğer çadır yerleşimi drenaj kanalı kenarında ise bir, çocukların yürüyerek gidemeyeceği uzaklıkta ise sıfır puan verilir.	0
Ana yol kenarı	Ana yol; çevredeki yolların kendisine açıldığı, trafik yoğunluğunun fazla olduğu yollardır. Çadır yerleşiminin ana yol kenarına olan uzaklığına göre puanlama yapılır. Eğer çadır yerleşimi ana yol kenarının hemen yakınında ise bir, çocukların yürüyerek gidemeyeceği uzaklıkta ise sıfır puan verilir. Ana yoldan kasıt ilçeye giden yollardır.	0
Tali yol kenarı	Tali yol; ana yola bağlanan ve trafik bakımından daha az yoğun olan yol anlamına gelmektedir. Çadır yerleşiminin tali yol kenarına olan uzaklığına göre puanlama yapılır. Eğer çadır yerleşimi tali yol kenarının hemen yakınında ise bir, çocukların yürüyerek gidemeyeceği uzaklıkta ise sıfır puan verilir. Tali yollardan kasıt mahalleler arasındaki asfalt veya toprak yollardır.	1
Demiryolu kenarı	Çadır yerleşimi demiryolu kenarında olabilir. Eğer çadır yerleşimi demiryolu kenarının hemen yakınında ise bir, çocukların yürüyerek gidemeyeceği uzaklıkta ise sıfır puan verilir.	0
Ana sulama kanalı kenarı	Sulama amacıyla kullanılan büyük sulama kanalları mevcuttur. Bu kanallardan sular hızla akmaktadır ve kanallar insan boyundan daha yüksektir. Çadır yerleşiminin ana sulama kanalına olan uzaklığına göre puanlama yapılır. Eğer çadır yerleşimi ana sulama kanalının hemen bitişiğinde ise bir, çocukların yürüyerek gidemeyeceği uzaklıkta ise sıfır puan verilir.	0
Nehir kenarı	Çadır yerleşiminin çevresinde dere, nehir bulunuyorsa; dereye, nehre olan uzaklığına göre puanlama yapılır. Eğer çadır yerleşimi derenin, nehrin yakınında veya bitişiğinde ise bir, çocukların yürüyerek 5 dakikada gidemeyeceği uzaklıkta ise sıfır puan verilir.	0
Deniz veya göl kenarı	İlde denize, göle kıyısı olan ilçeler var ise çadır yerleşiminin denize olan uzaklığına göre puanlama yapılır. Eğer çadır yerleşimi deniz kenarının hemen yakınında ise bir, çocukların yürüyerek 5 dakikada gidemeyeceği uzaklıkta ise sıfır puan verilir.	0
Çadır yerleşiminde çöpün mevcudiyeti	Çadır yerleşiminde çöplerin hiç toplanmamasına bir puan, her gün veya belirli zamanlarda haftalık, iki haftalık gibi düzenli toplanması durumunda ise sıfır puan verilir.	0
Sokak aydınlatmasının mevcudiyeti	Çadır yerleşiminde sokak aydınlatmasının olmaması durumunda yerleşime bir puan, sürekli aydınlatmanın olması durumunda sıfır puan verilir.	0

Doğal afet riski	Çadır yerleşiminin bulunduğu yerin yağmurdan etkilenme, sel, şiddetli rüzgâr (hortum), yıldırım düşmesi gibi doğal afetlere açık olma durumuna göre puanlama yapılır. Doğal afet riski yüksekse bir, yoksa sıfır puan verilir..	0
Sürüngen, kemirgen ve böcek mevcudiyeti	Çadır yerleşiminin bulunduğu yerde yılan, çıyan, fare gibi sürüngen, kemirgen ve böcek durumunun varlığına, aşırı sivrisinek ve karasinek durumuna göre puanlama yapılır. Bunların varlığı bir puan, çok düşük oranda olması ise sıfır puan verilmesine sebep olur.	0
Diğer riskler	Yukarıda belirtilen konuların dışında çadır yerleşiminin ovanın ortasında, yerleşim yerlerinden uzakta ve yalıtılmış olması, tali sulama kanalı kenarında olması, çevresinde bataklık, sanayi tesisi sıvı, toz veya gaz atıkların olması gibi risklerin varlığı değerlendirilerek puanlama yapılır. İlinizdeki çadır yerleşimlerinin toz, gürültü, gaz kirliliği, çöp depolama alanı kıyısında olması gibi riskler var ise bir, yok ise sıfır puan verilmelidir.	0
TOPLAM PUAN		**1**

6. <u>ÇALIŞMA ORTAMI</u>

6.1. Çadır sakinlerinin en sık kullandıkları ulaşım araçları

Çadır sakinlerinin günlük olarak en çok ve/veya sık kullandıkları 2 (iki) ulaşım aracı yazılmalıdır.

VAR ise 1, YOK ise 0 yazılacaktır.

Ulaşım amacı (gidilen yer)	Traktör	Minibüs	Yaya	Bisiklet	Motosiklet Mobilet	Otobüs	Diğer (Belirtiniz)
Tarlaya, bahçeye	1						
Mahalleye, köye		0					
İlçeye		0					
İle		0					
İl dışına		0					

6.2. Çalışma ortamında (tarla ve/veya bahçede) içme ve kullanma suyu durumu

Birden fazla kaynak olması durumunda en fazla kullanılan 2 (iki) kaynak yazılmalıdır.

VAR ise 1, YOK ise 0 yazılacaktır.

Tarla ve/veya bahçede içme ve kullanma suyu kaynakları	İçme suyu	Kullanma suyu

Keson kuyu suyu	0	0
Kanal suyu	0	0
Tulumba suyu	0	0
Şebeke suyu	0	0
Tanker suyu	0	0
Diğer (belirtiniz)____BİDON, TERMOS____	1	1

6.3. Çalışma ortamında tuvaletin mevcudiyeti

VAR ise hangi tarla/bahçede olduğu, konumu, özelliği, kaç kişilik olduğu gibi detaylar da not alınacaktır.

Var (X)

Yok (…)

6.4. Çalışma yöresinde tarım işçilerinin yoğun olarak faaliyette bulunduğu ürünler, yapılan işler ve aylara göre dağılım

Ürün adı	1.ay	2.ay	3.ay	4.ay	5.ay	6.ay	7.ay	8.ay	9.ay	10.ay	11.ay	12.ay
Üzüm		d	d	c	c-e-f-g	e-f-g	e-f-g	h	h			
Domates				b	c-e-g	c-e-f-g	e-f-g	h	h			

Not: Takvime işçiliğin yapıldığı ürünler girildikten sonra ay bazında yapılan faaliyetler belirtilecektir. Kısaca a-i seçeneklerini kutu içine yazarak.

a) Toprak hazırlığı (sürme, naylon çekme vs.)
b) Fide dikimi
c) Çapalama
d) Budama
e) İlaçlama
f) Sulama
g) Gübreleme
h) Hasat
i) Diğer

Ek 3.2. Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Geçici Çadır Yerleşimleri Mevcut Durum Formu Doldurma Yönergesi

Mevcut Durum Tespit Formu saha ziyaretlerinde amaca uygun verileri toplamak için kullanılan araçlardan biridir. Nihai hedef, mevcut durumu öğrenmek ve ölçülebilir veya analiz edilebilir verileri toplamaktır. Bazı veriler ve bilgiler çeşitli kurumlardan istenebilir. Hangi kurumlardan hangi verilerin istenebileceğine dair öneriler formda yer almaktadır. Ne var ki kurumlardan elde edilemeyecek detaylı veriler ve elde edilen verileri doğrulamak için **MUTLAKA** saha çalışması ile veri toplanmalı ve yerinde gözlem yapılmalıdır!

ÖNEMLİ

Form tarım aracısı (elci, dayıbaşı, çavuş), çadır yerleşimi sorumlusu, yerleşimde yaşayanlar, köy/mahalle muhtarı gibi kişilere sorularak ve beyana dayalı olarak toplanacaktır. Birden fazla kişi ile görüşmek ve geçici çadır yerleşiminde gezerek gözlem yapmak çok önemlidir.

Veri toplama için saha çalışmasında dikkat edilmesi gerekenler:

- Formlar olabildiğince okunaklı bir yazı ile doldurulmalıdır.
- Bazı soruların altında bulunan açıklamalara dikkat edilmeli, soru anlaşılmadıysa bu açıklamalar kullanılarak tekrar sorulmalıdır.
- Özellikle sayı içeren cevaplarda istenilen bilginin türüne (gün, ay, yıl, miktar vb.) dikkat edilmeli, gerekirse not alınmalıdır. Görüşülen kişilerin kullandıkları kavram veya tanımlar talep edilen tanımlardan farklı olabilir. Örneğin Konya ilinde bir dekar pancar çapalaması geleneksel olarak 2500 metrekare veya 2,5 dönüm karşılığı olarak kullanılmaktadır.
- Formda soruların yanındaki boşluklar not almak için kullanılabilir, ancak bu notların okunaklı ve anlaşılır olmasına özen gösterilmelidir.
- Cevap seçenekleri tüm olası durumlar göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Ancak kimi zaman beklenmedik veya daha önceden düşünülmemiş cevaplar da gelebilir. Bu durumlarda “diğer” seçeneği kullanılabilir. Bu durumda “diğer” olarak ifade edilen cevabın ne olduğu da not alınmalıdır. Formdaki seçeneklere benzer (eş anlamlı, yakın anlamlı) cevapların geldiği durumlarda ise bu cevaplar “diğer” olarak işlenmemeli, uygun cevap seçeneği seçilmelidir.

- Soruların sorulma tarzı, kullanılan kelimeler görüşmeyi yapacak kişinin anlayacağı şekilde hazırlanmıştır. Bu nedenle saha çalışması öncesinde tüm soruların okunması ve soruların en anlaşılır şekilde nasıl sorulabileceğine dair düşünülmesi görüşmelerin verimli geçmesi açısından yararlı olacaktır. Görüşmede sadece soru sorulmalı, cevap seçenekleri kişilere söylenmemelidir. Sorunun ardından cevap seçeneklerinin tek tek okunması görüşülen kişiyi yönlendirecek, kişinin doğal bir şekilde cevap vermesini engelleyecektir.
- Görüşülen kişi kesinlikle yönlendirilmemelidir. Soru anlaşılır bir şekilde sorulduktan sonra alınan cevap formdaki en uygun seçenek olarak işaretlenmelidir. Ancak, eğer görüşülen kişi soruyu anlayamaz veya farklı/ilgisiz bir cevap verir ise formdaki cevap seçeneklerinden yola çıkarak görüşülen kişiyi yönlendirmeden çeşitli örnekler verilerek soru yeniden sorulabilir veya açıklanabilir.
- Sorularda yer alan kavram veya tanımlar ek açıklamalara rağmen anlaşılmıyorsa not alınmalı, neden anlaşılmadığı daha sonra değerlendirilmelidir.
- Kimi durumlarda görüşme yapılan ortamın koşulları nedeniyle kimi durumlarda ise zamanın az olmasından dolayı cevap alınamadıysa not alınmalıdır. Saha ziyareti bittikten sonra doldurulan form gözden geçirilip uygun düzeltmeler yapılabilir.

Kullanılacak veya bilinmesi gereken tanımlar:

Bahçe: Mevsimlik tarım işçilerinin tarımsal üretim çalışmalarını gerçekleştirdikleri çok yıllık bitkisel üretim yapılan alandır.

Çadır: Mevsimlik gezici tarım işçilerinin konakladıkları naylon, branda, bez, saz veya başka materyallerden imal edilen, ihtiyaca göre kurulup sökülen yaşam ortamıdır.

Çadır yerleşimi: Çadır yerleşimi (veya çadır alanı, konaklama yeri, yaşam alanı) mevsimlik gezici tarım işçiliği yapan hanelerin yaşadığı, ağırlıklı olarak bez, naylon, plastik malzemelerden imal edilmiş çadırlardan oluşan, hanelerin toplu veya dağınık şekilde ve ovanın içinde, sulama veya drenaj kanalı kenarında, köy merasında, ana veya tali yol kenarındaki yerleşimler ya da alanlardır.

Çavuş: Tarla veya bahçelerde istihdam ettiği işçilerin çalışma esnasında çalışmalarını kontrol eden ve tarım aracısının yardımcısı konumunda bulunan kişidir. Bazı yörelerde tarım aracısı ile çavuş veya dayıbaşı aynı anlamda da kullanılmaktadır.

Çocuk: Çocuk Haklarına dair Sözleşme çocuğu *"on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır"* maddesi ile tanımlamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti yasaları da 18 yaş altı tüm bireyleri çocuk olarak tanımlamaktadır.

Çocuk işçiliği: Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) göre çocuk işçiliği, *"çocukları çocukluklarını yaşamaktan alıkoyan, potansiyellerini ve saygınlıklarını eksilten, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine zarar verici işlerde istihdam edilmesi"* olarak ifade edilmektedir. Birleşmiş Milletler (BM) Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), çocuk işçiliğini *"çocuğun yaşına ve işin türüne bağlı olarak, minimum çalışma saatini aşan ve çocuğa zararlı olan iş"* olarak tanımlamıştır. Ulusal mevzuatta ise çocuk işçiliğinin tanımı, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 71. maddesine dayanılarak çıkarılan Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 4. maddesinde yapılmıştır. Bu maddeye göre; *"çocuk işçi, 14 yaşını bitirmiş, 15 yaşını doldurmamış ve ilköğretimini (ilk ve ortaokul) tamamlamış kişi, genç işçi de 15 yaşını tamamlamış, ancak 18 yaşını tamamlamamış kişi"* olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, aynı maddede hafif iş tanımı yapılmış olup, çocuk ve genç işçilerin, okula devam edenlerin okula devamları ile okuldaki başarılarına engel olmayacak, meslek seçimi için yapılacak hazırlıklara ya da yetkili makamlar tarafından yeterliliği kabul edilen mesleki eğitime katılmasına engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabileceği hükme bağlanmıştır (Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı 2017-2023).

En kötü biçimdeki çocuk işçiliği: ILO'nun 182 sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi'ne göre Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından tanımlanan mevsimlik gezici tarım işçiliğinde çalışan çocuklardır. Burada yaş sınırı 18'dir.

Hanehalkı: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) hanehalkını aralarında akrabalık bağı bulunsun ya da bulunmasın aynı konutta veya aynı konutun bir bölümünde yaşayan, temel ihtiyaçlarını birlikte karşılayan, hanehalkı hizmet ve yönetimine iştirak eden bir veya birden fazla kişiden oluşan topluluk olarak tanımlamaktadır. Benzer bir şekilde, alan çalışması kapsamında da hanehalkı, birlikte hareket eden, aynı çadır veya benzeri yerlerde kalan, gelir / gideri ortaklaşarak bölüşen, "aynı kazandan yemek yiyen", yeri geldiğinde akrabalık bağlarından da bağımsız olarak bir arada yaşayan kişiler olarak kabul edilmiştir.

Geçici koruma statüsü: Geçici Koruma Yönetmeliği (2014, Madde 3-f) geçici korumayı *"Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan koruma"* olarak tanımlamaktadır.

Göçmen: Göç, süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların çalışmak, yaşamak veya yerleşmek amacıyla yer değiştirdiği, bir bölgeden başka bir bölgeye yapılan nüfus hareketidir. Bu harekete, mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler dâhildir. Uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştiren kişiyi tanımlamak için göçmen ifadesi kullanılmaktadır. Birleşmiş Milletler

göçmeni, sebepleri, gönüllü olup olmaması, göç yolları, düzenli veya düzensiz olması fark etmeksizin yabancı bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden bir birey olarak tanımlar (IOM 2009:22).

Mahalli tarım işçisi: Tarımsal üretim süreçlerine ekonomik gelir elde etmek amacıyla katılan, bulunduğu il, ilçe, köy, mahallede gündüz tarlada veya bahçede çalışan, akşam ise sürekli yaşadığı konutuna geri dönen işçidir.

Mevsimlik gezici tarım işçisi: Sürekli ikamet ettiği yerleşimden (il, ilçe, köy, mahalle) ayrılarak bir başka yerleşim yerine seyahat ederek burada tarımsal üretim süreçlerine ekonomik gelir elde etmek amacıyla en az bir gün katılan, ancak sürekli bu işte çalışmayan (geçici) kişiyi tanımlamak için kullanılmıştır. İşçi aileler bulunduğu yeri belli süre için terk ederken, gittikleri yerde de belli süreli ikamet etmektedirler.

Mevsimlik tarım işçisi: Tarımsal üretim süreçlerine ekonomik gelir elde etme amacıyla katılan gezici veya mahalli kişiyi tanımlamak için kullanılmıştır.

Mevsimlik tarımsal üretim: Tarımsal üretim sürecinde toprak hazırlığından hasat sürecine kadar aylara ve/veya mevsimlere bağlı olarak gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Çapalama, sulama, budama, ilaçlama, yabani ot temizliği, hasat gibi birçok faaliyeti içermektedir.

Mülteci: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK) tüzüğündeki kriterlere uygun olan ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi veya Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü'ne taraf olan bir ülkede bulunup bulunmaması veya bu hukuki belgeler uyarınca ev sahibi ülke tarafından mülteci olarak tanınıp tanınmaması fark etmeksizin Yüksek Komiserlik tarafından sağlanan Birleşmiş Milletler korumasından yararlanmaya hak kazanan kişiyi tanımlamak için kullanılmıştır (IOM, 2009: 42).

Risk: Tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuç meydana gelme ihtimalidir.

Tarım aracısı: Tarım aracısı, tarım mevsiminin ya da hasat döneminin başladığı dönemlerde işgücüne ihtiyaç duyan tarım işverenine işgücü, iş arayan tarım işçisine de iş bulmada ücretli ya da ücretsiz olarak aracılık eden gerçek veya tüzel kişilerdir. Tarım aracısı genellikle elci veya dayıbaşı olarak da adlandırılmaktadır. Mevsimlik tarımsal üretim süreçlerinde işveren ile işçiyi bir araya getiren, bunun karşılığında ücret, komisyon alan, iş süresince işçilerin başta çalışma olmak üzere günlük yaşamsal koşullarının temini ve ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli roller üstlenen kimselerdir. Tarım aracıları, işin gerçekleştiği alanda (tarla, bahçe, arazi) işçilerin çalışmalarını takip, kontrol ve düzenleme görevlerini bazı durumlarda kendileri adına çalışan çavuşlarına bırakırlar. Tarım aracılarının

resmi olarak çalışabilmesi için İş Kurumu İl Müdürlüğü'ne kayıt yaptırarak tarım aracılığı belgesi almaları gerekmektedir.

Tarla: Mevsimlik tarım işçilerinin tarımsal üretim çalışmasını gerçekleştirdiği tek veya çok yıllık bitkisel üretim yapılan alandır.

Taşımalı eğitim sistemi: Nüfusun az ve dağınık olduğu bölgelerle birlikte dağınık yerleşim birimlerinde uygulanmaktadır. Taşımalı eğitim sisteminde günübirlik taşıma ile eğitim öğretim verilmesi sağlanmaktadır.

Tehlike: İş yerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek, çalışanı veya iş yerini etkileyebilecek zarar veya hasar verme potansiyelidir. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na bağlı olarak yayınlanan İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği'nde belirtilen işlerin tehlike durumlarına yer verilmektedir.

Uluslararası koruma: 1951 Mülteci Sözleşmesi, 1949 Cenevre Sözleşmeleri ve 1977 Protokolleri, Uluslararası Kızıl Haç Komitesi'nin (ICRC) inisiyatif hakkı, ILO sözleşmeleri ve insan hakları belgeleri gibi hukuki belgelerde öngörülen haklara devletlerin saygı göstermesini sağlamak için antlaşma yoluyla görevlendirilen bir örgütün sağladığı hukuki korumadır (IOM, 2009: 58).

Mevcut Durum Tespit Formu Akışı (Bölümler) ve Amaçlar:

1. **Yerleşim Yerinin Konumu;** ilde bulunan/ikamet eden mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerin konakladıkları/yaşadıkları geçici yerleşim yerlerinin konumunun tespiti, sağlık ve eğitim hizmetlerinin sağlandığı en yakın tesislerin mevcudiyetini öğrenme.
2. **Temel Veriler - Nüfus;** İlde bulunan/ikamet eden mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerin konakladıkları/yaşadıkları geçici yerleşim yerlerindeki nüfusun, çadır sayısının, göçmen/mülteci sayısının, 18 yaş altındaki çocukların sayılarının ve yaşlarının tespiti.
3. **Temel Veriler - Eğitim;** İlde bulunan/ikamet eden mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerin konakladıkları/yaşadıkları geçici yerleşim yerlerindeki zorunlu eğitim çağındaki yani 6-18 yaş aralığındaki çocuklar arasında okula gidenlerin sayılarının ve devam ettikleri okul türünün tespiti.
4. **Temel Veriler - Sağlık;** İlde bulunan/ikamet eden mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerdeki yetişkinlerin ve çocukların sağlık hizmetlerine erişim ve hizmetlerden yararlanma durumları, karşılaştıkları zorlukların ve ihtiyaçlarının tespiti.
5. **Yaşam Ortamı;** İlde bulunan/ikamet eden mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerin konakladıkları/yaşadıkları geçici yerleşim yerlerinin koşullarının, eksikliklerinin ve içerdiği risklerin tespiti.

6. **Çalışma Ortamı;** İlde bulunan/ikamet eden mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerin çalışma ortamları olan tarla veya bahçelere ulaşım için kullandıkları vasıtaların, çalışma ortamında tuvalete erişim durumlarının, içme ve kullanma suyu kaynaklarının tespiti.

Sorulara dair açıklamalar:

Soru 2.1: *"Geçici çadır yerleşiminde kaç çadır vardır, çadırlarda kaç kişi yaşamaktadır? Toplam kişi sayısının kaçı 18 yaşın altındaki çocuklardan oluşmaktadır?"* soruları cevaplanacaktır.

Çadır sayısı yerleşim yerine gidildiğinde gözlem yapılarak (sayılarak) teyit edilmelidir. Toplam çadır sayısına ek olarak, Türkiye vatandaşı işçilere ve göçmen işçilere ait çadır sayıları belirlenmelidir. Hizmet sunumu ve ihtiyaçlar yasal statüye bağlı olarak farklılaştığından planlama yapabilmek için bu detay bilgi gereklidir.

Mevsimlik gezici tarım işçilerine yönelik araştırmalarda görülmektedir ki *"çocuk veya çocukluk algısı",* yani çocuk kimdir sorusuna verilen cevaplarda çocuk, *"yaşından"* ziyade çalışabilme bakımından uygunluk ya da fiziksel gelişime göre değerlendirilmektedir. Uluslararası ve ulusal mevzuat veya standartlar 18 yaşın altındakileri çocuk olarak tanımlasa da mevsimlik gezici tarım işçiliği yapan hanelerdeki yetişkinler, ebeveynler, tarım aracıları, tarla veya bahçe sahipleri, servis şoförleri çoğunlukla 12-14 yaş üstündeki çocukları *"işçi"* olarak görmekte, yerleşim yerlerindeki *"çocuk"* sayısı sorulduğunda verdikleri sayıya bu çocukları dahil etmemektedirler. Çocuk denildiğinde daha küçük yaştakiler; 0-6 yaş grubu ve *"daha çalışamayacak"* olarak değerlendirilen 7-12 (bazen 7-10) yaş grubu (ki ilkokula devam etme durumu bunda etkili olabiliyor) düşünülerek sayı beyan edilmektedir. Bu nedenle çocuk sayısı sorulurken mutlaka *"18 yaş altındaki kişi"* vurgusu yapılmalıdır. Ayrıca bebeklerin de dahil edildiğinden emin olunmalıdır; *"yeni doğan veya 1 yaş altı bebek dahil"* vurgusu da yapılmalıdır.

Soru 2.2: *"Bir çadırda kaç kişi yaşıyor?"* sorusu ile geçici çadır yerleşimindeki çadırlarda çadır başına ortalama kaç kişi olduğu ortaya konacaktır.

Bir çadırda, yani yetişkin ve çocukların birlikte yaşadığı, uyuma gibi faaliyetleri aynı ortamda gerçekleştirdiği ortak barınma alanında kaç kişinin bulunduğu özellikle çocuk koruma bağlamında farklı risklere işaret edebilir. Mevsimlik gezici tarım işçilerinin yaşam koşullarını ortaya koyan araştırmalar hanelerin yoğunlukla tek göz çadırlarda, ortalama 6-7 kişi bir arada yaşadıklarını, yaşam gereçleri ve özel eşyaların da aynı alanda yer aldığı göz önünde bulundurulduğunda kişi başı alanın oldukça küçük olduğunu göstermektedir. Barınma ortamı olan bu çadırlarda mahremiyeti veya kişisel alanı sağlayacak bir durum olmaması özellikle çocuklar için ayrı riskler barındırmaktadır. Çadır başı ortalama kişi sayısını bulmak için beş çadırda toplam kaç kişi olduğu sorulacak, elde edilen toplam kişi

sayısı (5 çadırın verileri) örneklemdeki çadır sayısına (5'e) bölünerek ortalama rakama ulaşılacaktır.

Soru 2.3: Yıl içerisinde geçici çadır yerleşiminde nüfus değişim durumu öğrenilecektir. Bazı geçici çadır yerleşimleri yıllar boyunca hep aynı yerde bulunmaktayken bazılarının ise konumu değişebilmektedir. Aynı konumda kalsa bile çadır yerleşimindeki çadır sayısında değişim olup olmadığını bilmek, değişim oluyorsa bunun sıklığını öğrenmek ve özellikle göçmen nüfusundaki artış veya Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı hanehalkı sayısındaki azalmayı tespit etmek gereken müdahalelerin planlaması için hayati önem taşımaktadır.

Soru 2.4: Geçici çadır yerleşimindeki 18 yaşın altındaki çocukların yaş gruplarına göre sayıları öğrenilecektir. Zorunlu eğitim süresi (4+4+4) açısından yaş gruplarında kaç çocuk olduğunu ve mümkünse bu çocukların cinsiyetlerini öğrenmek önemlidir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ve göçmen haneler için farklı sayılar söz konusu olabileceğinden, soru iki grup için ayrı ayrı sorulmalıdır. Çocuk sayısı sorulurken "18 yaş altındaki" vurgusunun yapılması unutulmamalıdır.

Geçici çadır yerleşimlerinde çocukların yaş gruplarına (kaç çocuk, hangi yaş grubunda) ilişkin tam ve net bilgi alınamaması veya tahmin yapılamaması durumunda çadır yerleşiminin farklı noktalarında rastgele seçilecek en az beş çadırın tam nüfus verisi; çadırda yaşayan kişi sayısı, çocuk sayısı, çocukların yaşı ve mümkünse cinsiyeti (sorarak) alınacaktır. Böylelikle en az beş çadır örnekleme dahil edilmiş olunacaktır. Bu sayının ortalaması alınarak, ortalama sayı yerleşimdeki toplam çadır sayısı ile çarpılacaktır. Çadır yerleşiminde çadır sayısının 50'den fazla olması durumunda örneklem sayısı daha fazla tutulabilir. Buradaki amaç doğruya yakın bir tahminde bulunmaktır. Bunun için formdaki tablolar ve aşağıdaki formül kullanılmalıdır.

Genel toplam = çadır başına ortalama yaş grubuna göre çocuk sayısı x toplam çadır sayısı (şeklinde hesaplanacaktır)

Soru 3.1: Geçici çadır yerleşimindeki 18 yaşın altındaki çocuklar arasında eğitime katılanların sayısı ve hangi eğitim kademesine (ilkokul, ortaokul veya lise) devam ettikleri öğrenilecektir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ve göçmenler için sayılar farklı olabilir; bu nedenle soru iki grup için ayrı ayrı sorulmalıdır.

Türkiye'de zorunlu eğitim altı yaş itibariyle başlamaktadır. Gerekirse bu açıklama yapılmalıdır. Özellikle göçmenlerin bu konudaki bilgisi eksik veya yanlış olabilir. Altı yaş ve üzerindeki çocukların okula gitme durumu öğrenilmelidir.

Mevsimlik gezici tarım işçilerine yönelik araştırmalarda görülmektedir ki bu yerleşimlerde yaşayan hanelerdeki çocukların okula kayıt veya devam oranları çeşitli zorluklar nedeniyle oldukça düşüktür. Özellikle göçmen çocukların neredeyse hiçbiri okula gidememektedir.

Okullaşmaya ilişkin resmi veriler kentsel nüfusa ilişkin olup, kırsalda yaşayan bu grupları çoğunlukla kapsamamaktadır. Mevsimlik gezici tarım işçiliği yapmak için ikamet ettikleri yani kayıtları bulunan illerden göç eden haneler bazen çeşitli nedenlerle çocuklarının okul kayıtlarının nakil işlemini yaptırmamakta (gelinen ilçedeki/mahalledeki muhtar da bu konudan sorumludur) bazen de gelinen ilde yerleşim yerine en yakın eğitim kurumunun kapasitesi (derslik veya öğretmen sayısı, göçmenler için dil sorunu) yetmemekte veya uygun eğitim kurumu (her köyde, mahallede ortaokul veya lise olmamasından ötürü) bulunmamaktadır. Ayrıca devam için kayıt olunan okulda çocuklar uyum sorunu yaşayabilmekte, bu da okul devamsızlığına, terkine neden olabilmektedir.

Soru 3.2, 3.3, 3.4: Geçici çadır yerleşiminde okula giden çocukların okula ulaşım yöntemleri öğrenilecektir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile göçmenler arasındaki fark değerlendirilecektir. Özellikle Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan taşımalı eğitimden yararlanma durumu araştırılmalıdır. Eğitime gidilen okulların adları, kademeleri ve mümkünse konumları öğrenilmelidir.

Taşımalı eğitim sistemi, nüfusun az ve dağınık olduğu bölgeler ile dağınık yerleşim birimlerinde uygulanmaktadır. Taşımalı eğitim sisteminde günübirlik taşıma ile eğitim öğretim verilmesi sağlanmaktadır.

1) Toplu taşıma hizmeti bulunmayan, öğrencisi taşıma kapsamına alınacak okul ve yerleşim biriminin seçiminde;

   a. Nüfusun az veya dağınık olması, öğrenci sayısındaki yetersizlik, yerleşim yerinin coğrafi özellikleri, yol şartları,

   b. Eğitime erişim ihtiyacı olan öğrencinin sürekli veya geçici ikamet ettiği yerleşim yerinde bu ihtiyacını karşılayacağı türde eğitim kurumu bulunmaması veya bu kurumların kapalı olması,

   c. Doğal afetler, salgın hastalıklar, can ve mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmedik olayların ortaya çıkması ve/veya bu olaylar sonucunda; tamir, güçlendirme, bertaraf veya tedavi çalışmaları yapılıyor olması,

   d. Göçler ve mevsimlik işçi hareketleri olması, gibi özellikler aranır.

2) Öğrencisi taşınacak yerleşim yerinin taşıma merkezine uzaklığının en az iki kilometre olması esas olup, 50 kilometreden daha fazla mesafeden taşıma yapılmaz. Birinci fıkrada sayılan özellikler sebebiyle bu mesafelerin artırılıp azaltılmasına gerekçe belirtmek suretiyle Planlama Komisyonu karar verebilir.

3) En az bir ders yılı parasız yatılı öğrenim gören ortaöğretim öğrencileri taşıma kapsamında değerlendirilebilir. Parasız yatılılıktan öğrenci taşıma uygulamasına geçişler için başvurular, öğrenci velisi tarafından parasız yatılı olarak öğrenim

gördüğü okul müdürlüğüne, ders bitiminden temmuz ayının sonuna kadar yapılır. Okul müdürlüklerinden gelen bu veriler, parasız yatılılık ve bursluluk komisyonunun görüşleri de alınarak Planlama Komisyonu tarafından değerlendirilir.

Soru 4.1 ve 4.2: "Geçici çadır yerleşimde yaşayanların sağlık hizmetlerine erişimi var mı?" sorusu ile varsa sağlık hizmetinden yararlanmak için gidilen kurumlar öğrenilecektir. "Aile hekimine gidiyorlar mı?" sorusu ile birinci basamak sağlık hizmetini yani uzman doktor ve poliklinik hizmetlerini aldıkları yerler tespit edilmelidir.

Soru birden fazla kişiye sorulmalıdır, en çok gelen cevap işlenmelidir. Örneğin beş kişiye sorulduysa ve bunlardan üçü VAR, ikisi YOK diyorsa çoğunluğun cevabı, yani VAR cevabı işlenecektir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ve göçmenler için soru ayrı ayrı sorulmalıdır.

Suriyeliler geçici koruma statülerinden dolayı, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ise genel sağlık sigortası vs. nedeniyle ilk basamak sağlık hizmetlerinden ücret ödemeden yararlanabilmektedir. Ne var ki özellikle dil problemi, bilgi eksikliği, kimlik kaydı sorunları ve farklı uygulamalar nedeniyle Suriyelilerin hizmetlerden yararlanamama durumlarının olduğu bilinmektedir. Bu nedenle soruyu iki gruba ayrı ayrı sormak ve ayrı cevaplar almak önemlidir.

Birinci basamak tedavi hizmetleri: Hastaların evde ve ayakta tedavileridir. Bu hizmetler esas olarak yataksız sağlık kuruluşlarında ve koruyucu hizmetlerle bir arada verilir. Sağlıkta dönüşüm programı ile birinci basamak (hizmet sunumuna göre) sağlık hizmetini sunan üç temel kurum Aile Sağlığı Merkezi (ASM), Toplum Sağlığı Merkezi (TSM) ve 112 Acil Sağlık Hizmetleri olarak belirlenmiştir. İkinci basamak tedavi hizmetleri: Hastaların bir yataklı sağlık kuruluşunda (hastanelerde) yatırılarak tedavileridir. Üçüncü basamak tedavi hizmetleri: Özel bir yaş grubuna, cinsiyete ya da belli bir hastalığa yakalanan kişilere, o konuda en geniş imkanlara sahip yataklı tedavi kuruluşlarında verilen tedavi hizmetidir. Bu hizmetler, genellikle özel dal ya da eğitim hastanelerinde verilir.

Soru 4.3: *"Çadır alanında yaşayan tüm 18 yaş altı çocuklar arasında hasta veya engelli olan var mı, varsa bu hastalık / engel hangi hastalık / engel tipi olarak beyan ediliyor?"* sorusu ile hastalığı olan / engeli olan çocuk sayıları öğrenilmelidir.

Çok az sayıda saha çalışmasında bu konuya yönelik soru sorulmuş olup, çadır yerleşiminde bulunan kişilerin çoğunun zihinsel engelli bireyleri tanımlayamadıkları, fark etmedikleri görülmüştür. Akraba evliliğinin yaygın olduğu bu gruplarda başta zihinsel engellilik riski ve görülme sıklığı da artmaktadır. Down sendromu, otizm, hiperaktivite, angelman veya asperger sendromu, disleksi, epilepsi gibi çeşitli zihinsel engellilik türleri görülmektedir. Detaylı bilgi için https://www.zicev.org.tr/zihinsel-engel-turleri

Cevap seçeneklerinin görüşülen kişilere tek tek sorulması önemlidir.

Fiziksel engelli çocuk sayısı : _____

Zihinsel engelli çocuk sayısı : _____

Görme engelli çocuk sayısı : _____

İşitme engelli çocuk sayısı : _____

Süreğen hastalığı olan çocuk sayısı : _____

Soru 4.4 ve 4.5: Geçici çadır yerleşiminde yaşayanların (yetişkin ve çocuk) sağlık sorunları ve sık karşılaştıkları hastalıklar öğrenilecektir. Açık uçlu bir sorudur. Yani soru sorulacak ve cevap olduğu gibi kaydedilecektir. Soru birden fazla kişiye sorulmalı, en çok verilen (benzer) cevaplar işlenmelidir. Farklı veya ilginç cevaplar ayrıca not alınmalıdır.

Soru 5.1: Çadır yerleşimindeki çadırların hangi malzemeden imal edildiği öğrenilecektir. Sürecin başında (Soru 2.1) çadırlar sayılırken de not alınabilir. Tahmini sayılar öğrenilse de gözlem yapılması çok önemlidir.

Malzeme türlerine örnekler şöyledir;

Branda

Naylon

Bez

Konteyner

Soru 5.2: Geçici çadır yerleşiminde içme ve kullanma suyunun nereden veya nasıl temin edildiği öğrenilecektir. İçme ve kullanma için hangi kaynaklar olduğu ayrı ayrı sorulacaktır. Cevaplar gözlem yapılarak doğrulanmalıdır.

Burada sadece kullanılan veya mevcut olan su kaynakları sorulmaktadır. İçme ve kullanma suyunun temizliği veya analiz edilip edilmediği, ediliyorsa hangi sıklıkla analiz edildiği ayrıca araştırılabilir, forma not alınabilir.

Su kaynaklarına örnekler şöyledir;

Keson kuyu: Betondan yapılmış silindirik bir sandığın, altı kazıldıkça aşağıya doğru indirilmesi ve üste bir yenisinin konularak aynı işlemin tekrarlanması yoluyla açılan ve daha çok kumlu zeminlere uygulanan bir kuyu türüdür.[12]

[12] https://www.sumakpompa.com/tr/keson-artezyen-sondaj-kuyularin-arasindaki-farklar-nedir

Kanal (akarsu) suyu: Tarla ve bahçelerin sulanması için bazı ovalarda ana kanal, tali kanal veya kanaletler bulunmaktadır. Mevsimlik gezici tarım işçileri bu kanallardan içme veya kullanma suyu ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yararlanmaktadırlar.

Tulumba: Yeraltından suyu çıkarmaya yarayan ve bir kolu aracılığıyla su çıkartılan alet.

Şebeke suyu: Belediyenin su dağıtım sistemine bağlı olan; sürekli akar halde bulunan su kaynağı.

Tanker suyu: Paslanır veya paslanmaz kalın sac veya galvanizli materyalden yapılan, içme ve kullanma suyu ihtiyacını karşılamak amacıyla su taşımaya yarayan tanker.

Soru 5.3, 5.4: Geçici çadır yerleşiminde elektrik mevcudiyeti öğrenilecektir. Cevaplar gözlem yapılarak doğrulanacaktır.

Yerleşim yerinde ve çadırlarda elektriğin olması hem güvenlik (aydınlatma) hem ısınma / soğutma ve günlük yaşamın devamı (TV, buzdolabı, ocak, su ısıtıcı vb.) açısından önemlidir. Bu soru ile ihtiyaç veya eksiklik ortaya konulacaktır.

Elektrik ihtiyacını güneş paneli, akü veya jeneratör ile karşılayan haneler varsa, bu hanelerin sayısı ve mümkünse kullanıma dair kullanma amacı, yeterlilik, maliyet gibi detaylar not alınacaktır.

Özellikle insani yardım veya temel ihtiyaçların sağlanmasına dair destek programları veya çalışmaları gıda dışı malzemelerin teminini içermektedir. Hanelere yapılan yakacak yardımları açısından hem güvenli hem de zararsız malzemelerin seçilmesi önemlidir. Açık alana kurulu, yani her türlü iklim koşuluna maruz kalan ve çoğunlukla plastik ve/ veya branda malzemesinden imal edilen çadırlarda ısınma için kullanılan bazı kaynaklar yangın, zehirlenme, boğulma gibi tehlikeli durumlara neden olabilmektedir.

Soru 5.5, 5.6, 5.7, 5.8: Geçici çadır yerleşiminde belediyeler tarafından çöplerin toplanma ve çadır yerleşim yerinin ilaçlanma durumu ve sıklığı öğrenilecektir. Soru 5.6 için tek seçenek işaretlenmelidir. Cevaplar gözlem yapılarak doğrulanacaktır.

Çöplerin toplanması halk sağlığı açısından elzemdir. Özellikle sıcak iklim koşullarında toplama sıklığı azaldıkça sinek, haşere, kemiriciler, zararlı organizmaların çoğalması ve yayılması söz konusu olmakta, bu durum hastalıklara, ısırılma sonucu yaralanmalara neden olmaktadır. Ayrıca, çocuklar çöplerle oynayarak çöpleri dağıtabilmekte ve hastalık kapmaktadırlar. İlaçlama durumundaki düzensizlikler de benzer sonuçlar doğurmaktadır.

Soru 5.9: Yerleşim yerinde yaşayanların (yetişkin ve çocuk) geçici çadır yerleşimine dair en sık karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne dair önerileri öğrenilecektir. Açık uçlu bir sorudur. Yani soru sorulacak ve cevap alındığı şekliyle kaydedilecektir. Soru birden fazla kişiye sorulmalı, en çok verilen (benzer) cevaplar forma işlenmelidir. Farklı veya ilginç cevaplar ayrıca not alınacaktır.

Soru 5.10: Geçici çadır yerleşiminin çocuklar açısından risk değerlendirmesi görüşmeyi yapan kişi tarafından yapılacaktır. Bu nedenle gözlem yapılması gerekmektedir. Riskli durumlar harita üzerine işaretlenecektir. Toplam 12 risk tanımlamasına göre risk değerlendirmesi için gruplama şöyledir;

Az Riskli: 0-4 arasında risk tespit edilmesi durumu

Orta Riskli: 5-8 arasında risk tespit edilmesi durumu

Çok Riskli: 9-12 arasında risk tespit edilmesi durumu

Soru 6.1: Geçici çadır yerleşiminde yaşayanların gündelik yaşamda tarla veya bahçeye, mahalleye, il, ilçe ve il dışına ulaşım için hangi araçları kullandıkları öğrenilecektir.

Özellikle çalışma yeri olan tarla veya bahçelere ulaşım için kullanılan aracın ne olduğu önemlidir. 2017 yılı Mevsimlik Tarım İşçileri Başbakanlık Genelgesi *"İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı tarafından işçilerin göç döneminde yolculuklarının güvenli ve sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi maksadıyla; göç alan ve veren yerler arasında trafik denetimleri artırılacak, araç ve yol güvenliğinin gerektirdiği kontroller hassasiyetle ve sıklıkla yapılacak ve gerekli bütün tedbirler alınacaktır. Ayrıca, münhasıran mevsimlik gezici tarım işçilerini taşıyan karayolu araçlarının 24.00-06.00 saatleri arasında şehirlerarası yolculuk yapmamaları sağlanacaktır."* maddesinde ulaşım konusu detaylandırılmıştır. Bu günlük ulaşımdan çok çalışmak için gelinen ile nasıl gelindiğine ilişkindir. Günlük ulaşım içinse, Karayolları Taşıma Yönetmeliği ile servis (işçi taşıma) taşımaları usul ve kuralları belirlenmiştir; bunlar taşıt başına asgari kapasite, taşıma kapasitesi, yetki belgesi, taşıt yaşı, cinsi ve diğer şartlar gibi unsurlardır. Usul ve kurallara uygun olmayan ulaşım yöntemleri ve araç kullanımı yaralanma ve hatta ölümlü kazalara neden olmaktadır.

Soru 6.2: Çalışma ortamı olan tarla veya bahçelerde içme ve kullanma suyunun nereden veya nasıl temin edildiği öğrenilecektir. Çalışma ortamında içme ve kullanma suyu için hangi kaynakların kullanıldığı ayrı ayrı sorulacaktır.

Burada sadece kullanılan veya mevcut olan kaynaklar sorulmaktadır. İçme ve kullanma suyunun temizliği veya test edilip edilmediği, ediliyorsa hangi sıklıkla test edildiği ayrıca araştırılabilir, forma not alınabilir.

Soru 6.3: Çalışma ortamı olan tarla veya bahçelerde işçilerin kullanımı için tuvalet(ler) in mevcudiyeti öğrenilecektir. VAR ise hangi tarla/bahçede olduğu, konumu, özelliği, kaç kişilik olduğu gibi detaylar da not alınacaktır.

Soru 6.4: Çalışma ortamında tarım işçilerinin yoğun olarak faaliyette bulunduğu ürünler, yapılan işler ve işlerin aylara göre dağılımı öğrenilecektir. Bir yıllık takvime işçiliğin yapıldığı ürünler girildikten sonra ay bazında yapılan faaliyetler belirtilecektir. Aşağıdaki seçenekler her bir ay için işlenecektir.

a) Toprak hazırlığı (sürme, naylon çekme vs.)
b) Fide dikimi
c) Çapalama
d) Budama
e) İlaçlama
f) Sulama
g) Gübreleme
h) Hasat
i) Diğer

Ürün adı	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık

Bitkisel üretimde mevsimlik gezici tarım işçilerinin karşıladığı işgücüne olan ihtiyaç sadece hasat, yani ürünü tarla veya bahçeden toplama dönemleri ile sınırlı değildir. Hasat öncesindeki toprak hazırlığı, ekim-dikim, çapalama-budama-seyreltme-ilaçlama ve sulama-gübreleme faaliyetleri için de işgücüne ihtiyaç vardır. Bu tablo işgücünün yoğun kullanıldığı dönemleri (ayları) göstererek;

- Hangi dönemlerde mevsimlik gezici tarım işçisi nüfusunun yoğunlaştığını,
- Dolayısıyla hangi dönemlerde çocuk işçiliğine olan ihtiyacın da arttığını,

ortaya koyacaktır.

Bu da hem temel hizmetlere erişimi arttırma hem de yaşam ve çalışma ortamını iyileştirme için yapılması gereken müdahalelerin hangi dönemlerde (aylarda) yapılmasına ihtiyaç olduğunu gösterecektir. Örneğin yukarıdaki tablo eylül-ekim aylarında hasadın yapıldığını göstermektedir. Bu durumda, çocuk işçiliği varsa bu çocukların eğitim-öğretim yılı başlamasına rağmen okul yerine bahçede, tarlada olabilecekleri göz önünde bulundurularak eğitim hizmetine dair müdahalelerin planlanması gerekmektedir.

Cemre Yaşkeçeli, Adana, 2020

Ek 3. Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Geçici Çadır Yerleşimleri Mevcut Durum Veri Tablosu (Örnek)

1. YERLEŞİM YERİNİN KONUMU

Çadır Yerleşim Yeri Numarası	Formun Doldurulma Tarihi	Formu Dolduran Kişi Ad-Soyad	Formu Dolduran Kişi Kurum-Unvan	1.1 İlçe adı	1.2 Mahalle adı	1.3 Yerleşim adı	1.4 En yakın mahalleye uzaklığı (km)	1.5 İlçeye uzaklığı (km)	1.6 İle uzaklığı (km)	1.7 Bağlı olduğu aile sağlığı merkezi	1.8 En yakın ilkokulun adı	1.9 En yakın ilkokulun kapasitesi	1.10 En yakın ortaokulun adı	1.11 En yakın ortaokulun kapasitesi	1.12 En yakın lisenin adı	1.13 En yakın lisenin kapasitesi	1.14 Konuşulan diller
09	10.07.2019	Erhan Sancak	Manisa İŞKUR	Turgutlu	Urganlı	Urganlı	0,5	15	45	Urganlı ASM	Urganlı Atatürk İlkokulu	9,134,11	Urganlı 23 Nisan Ortaokulu	13,170,14	Urganlı Çok programlı Anadolu Lisesi	15, 155,18	Türkçe, Kürtçe

2. TEMEL VERİLER: NÜFUS

	2.1 Çadır Sayısı			2.1 Hane Sayısı			2.1 Kişi Sayısı			2.1 Çocuk Sayısı			2.2.	2.3.
Çadır Yerleşim Yeri Numarası	2.1 Çadır Sayısı Göçmen	2.1 Çadır Sayısı Türkiyeli	2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Hane Sayısı Göçmen	2.1 Hane Sayısı Türkiyeli	2.1 Hane Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Göçmen	2.1 Kişi Sayısı Türkiyeli	2.1 Kişi Sayısı Toplam	2.1 Çocuk Sayısı Göçmen	2.1 Çocuk Sayısı Türkiyeli	2.1 Çocuk Sayısı Toplam	2.2 çadır başına kişi sayısı	2.3 yıl içerisinde nüfus değişim durumu
09	0	4	4	0	24	24	0	16	16	6	0	4	4	Artıyor

2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) (K+E toplam)				2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) (K+E toplam)				2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (K+E toplam)			
2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) 0-5 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) 6-9 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) 10-13 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) 14-18 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) 0-5 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) 6-9 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) 10-13 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) 14-18 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (toplam) 0-5 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (toplam) 6-9 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (toplam) 10-13 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (toplam) 14-18 yaş
09	10.07.2019	Erhan Sancak	Manisa İŞKUR	Turgutlu	Urganlı	Urganlı	0,5	15	45	Urganlı ASM	Urganlı Atatürk İlkokulu

3. TEMEL VERİLER: EĞİTİM

	3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı (Göçmen)				3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı)				3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı (Toplam)			
Çadır Yerleşim Yeri Numarası	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) İlkokul	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) Ortaokul	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) Lise	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) Diğer	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) İlkokul	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) Ortaokul	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) Lise	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) Diğer	3.1 çocuk sayısı (Toplam) İlkokul	3.1 çocuk sayısı (Toplam) Ortaokul	3.1 çocuk sayısı (Toplam) Lise	3.1 çocuk sayısı (Toplam) Diğer
09	0	0	0	0	0	2	1	0	0	2	1	0

3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen)							3.2 okula ulaşım aracı (Türkiye vatandaşı)						
3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen) Taşımalı	3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen) Okul servisi	3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen) Halk otobüsü	3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen) Minibüs	3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen) Özel araç	3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen) Yaya	3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen) Diğer	3.2 okula ulaşım aracı (Türkiyeli) Taşımalı	3.2 okula ulaşım aracı (Türkiyeli) Okul servisi	3.2 okula ulaşım aracı (Türkiyeli) Halk otobüsü	3.2 okula ulaşım aracı (Türkiyeli) Minibüs	3.2 okula ulaşım aracı (Türkiyeli) Özel araç	3.2 okula ulaşım aracı (Türkiyeli) Yaya	3.2 okula ulaşım aracı (Türkiyeli) Diğer
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0

3.3 gidilen okul adı			3.4 taşımalı ile gidilen okul adı		
3.3 gidilen ilkokul adı	3.3 gidilen ortaokul adı	3.3 gidilen lise adı	3.4 taşımalı ile gidilen ilkokul adı	3.4 taşımalı ile gidilen ortaokul adı	3.4 taşımalı ile gidilen lise adı
0	Urganlı Ortaokulu	Urganlı Çok programlı Anadolu Lisesi			

4. TEMEL VERİLER: SAĞLIK

	4.1 sağlık hizmeti alınan kurum (Göçmen)				4.1 sağlık hizmeti alınan kurum (Türkiye vatandaşı)				4.2 sağlık hizmeti alınan kurumun adı	
Çadır Yerleşim Yeri Numarası	4.1 sağlık kurumu (Göçmen) Aile Sağlığı Merkezi	4.1 sağlık kurumu (Göçmen) Devlet Hastanesi	4.1 sağlık kurumu (Göçmen) Özel doktor	4.1 sağlık kurumu (Göçmen) Ambulans/Acil Servis	4.1 sağlık kurumu (Türkiyeli) Aile Sağlığı Merkezi	4.1 sağlık kurumu (Türkiyeli) Devlet Hastanesi	4.1 sağlık kurumu (Türkiyeli) Özel doktor	4.1 sağlık kurumu (Türkiyeli) Ambulans/Acil Servis	4.2 gidilen sağlık kurumu (Mülteci)	4.2 gidilen sağlık kurumu (Türkiye vatandaşı)
09	0	0	0	0	1	1	0	0	0	Urganlı ASM, Turgutlu Devlet Hastanesi

4.3 hasta veya engelli çocuk sayısı					4.4 temel sağlık sorunları			4.5 temel hastalıklar		
4.3 Fiziksel engelli çocuk sayısı	4.3 Zihinsel engelli çocuk sayısı	4.3 İşitme engelli çocuk sayısı	4.3 Görme engelli çocuk sayısı	4.3 Süreğen hastalığı olan çocuk sayısı	4.4 temel sağlık sorunu 1	4.4 temel sağlık sorunu 2	4.4 temel sağlık sorunu 3	4.5 temel hastalık 1	4.5 temel hastalık 2	4.5 temel hastalık 3
0	0	0	0	0	Temizlik	Hijyen		Bel ağrısı		

5. YAŞAM ORTAMI (ÇADIR YERLEŞİMİ)

	5.1 çadırların imal edildiği malzeme					5.2 içme ve kullanma suyu kaynağı					
Çadır Yerleşim Yeri Numarası	5.1 çadırların imal edildiği malzeme Branda	5.1 çadırların imal edildiği malzeme Naylon	5.1 çadırların imal edildiği malzeme Bez	5.1 çadırların imal edildiği malzeme Konteyner	5.1 çadırların imal edildiği malzeme Diğer	5.2 içme ve kullanma suyu kaynağı Keson kuyu	5.2 içme ve kullanma suyu kaynağı Kanal	5.2 içme ve kullanma suyu kaynağı Tulumba	5.2 içme ve kullanma suyu kaynağı Şebeke	5.2 içme ve kullanma suyu kaynağı Tanker	5.2 içme ve kullanma suyu kaynağı Diğer
09	4	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0

5.3.	5.4.	5.5.	5.6.	5.7.	5.8.	5.9.	5.10 temel sorunlar	5.11.		
5.3 elektrik durumu	5.4 şebeke dışı elektrik temini	5.5 güneş paneli olan hane sayısı	5.6 çöplerin toplanması	5.7 çöplerin toplanma sıklığı	5.8 ilaçlanma durumu	5.9 ilaçlanma sıklığı	5.10 temel sorun 1	5.11 temel sorun 2	5.11 temel sorun 3	5.11 risk puanı
0	100	0	0	0	0	0	Temizlik	Hijyen		Bel ağrısı

6. ÇALIŞMA ORTAMI

	6.1 en sık kullanılan ulaşım aracı					6.2 içme ve kullanma suyu kaynağı						6.3.
Çadır Yerleşim Yeri Numarası	6.1 en sık kullanılan ulaşım aracı Tarlaya	6.1 en sık kullanılan ulaşım aracı Mahalleye	6.1 en sık kullanılan ulaşım aracı İlçeye	6.1 en sık kullanılan ulaşım aracı İle	6.1 en sık kullanılan ulaşım aracı İl dışına	6.2 içme ve kullanma suyu kaynağı Keson kuyu	6.2 içme ve kullanma suyu kaynağı Kanal	6.2 içme ve kullanma suyu kaynağı Tulumba	6.2 içme ve kullanma suyu kaynağı Şebeke	6.2 içme ve kullanma suyu kaynağı Tanker	6.2 içme ve kullanma suyu kaynağı Diğer	6.3 tuvalet mevcudiyeti
09	Traktör	Minibüs	Minibüs	Minibüs	Minibüs	0	0	0	0	0	1	1

EK 3.4: Excel'de Veri Analizi Yapma Kılavuzu

Mevcut Durum Veri Tablosu içerisinde yer alan verilerin excel üzerinde analizinin yapılabilmesi için öncelikle hangi analizlerin yapılmak istendiği seçilmelidir. Ardından seçilen veriler için uygun formül (toplama, çıkarma, bölme, yüzde alma gibi) kullanılarak yapılan hesaplamalar ile sonuca ulaşılır.

Bu kılavuzda ***Mevsimlik Tarım İşçilerinin Geçici Çadır Yerleşimleri Mevcut Durum Haritası ve Raporu***nda kullanılacak tüm analiz başlıkları ve formüller yer almaktadır. Her bir analizin nasıl yapılacağı detaylı bir şekilde açıklanmaktadır.

Öncelikle, ***Mevcut Durum Veri Tablosu*** içerisindeki her bir bölümün (tab) yanına Analiz adlı yeni bir bölüm (tab) açılmalıdır.

Örnek

Veri Analizi – Mevcut Durum Tablosu

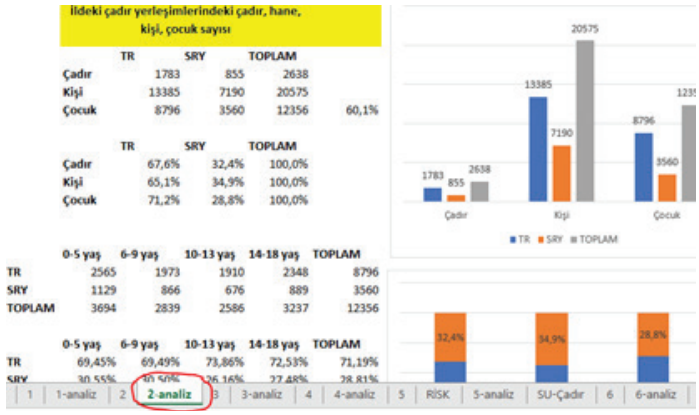

Ardından verilerin olduğu 6 bölümde (tab) yer alan tablolar tek tek düzenlenmelidir; üst başlıklar ("Çadır yerleşim yeri numarası", "1.1 İlçe Adı" gibi yan yana yer alan tüm sütunlar) seçilerek Filtre butonuna basılmalıdır.

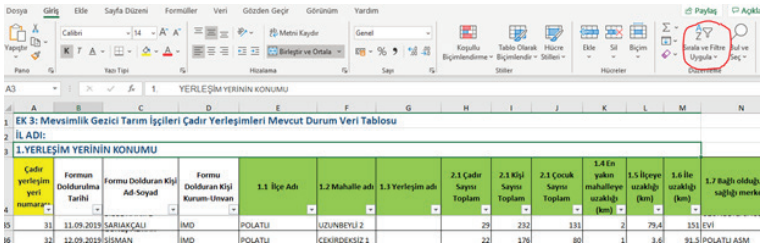

Böylelikle bütün sütunlar filtrelenebilecek hale gelecektir. Bir sütun içerisindeki istenen veriyi aramak ve sadece benzer verileri bir arada görmek mümkün olacaktır.

Ayrıca her bir sütunun verileri, ilgili sütunun en alt satırında toplam formülü kullanılarak toplanmalıdır; **=TOPLA(D6:D32)**

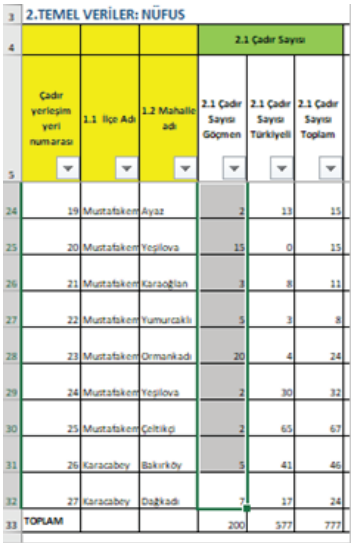

2.TEMEL VERİLER: NÜFUS					
			2.1 Çadır Sayısı		
Çadır yerleşim yeri numarası	1.1 İlçe Adı	1.2 Mahalle adı	2.1 Çadır Sayısı Göçmen	2.1 Çadır Sayısı Türkiyeli	2.1 Çadır Sayısı Toplam
19	Mustafakem	Ayaz	2	13	15
20	Mustafakem	Yeşilova	15	0	15
21	Mustafakem	Karaoğlan	3	8	11
22	Mustafakem	Yumurcaklı	5	3	8
23	Mustafakem	Ormankadı	20	4	24
24	Mustafakem	Yeşilova	2	30	32
25	Mustafakem	Çeltikçi	2	65	67
26	Karacabey	Bakırköy	5	41	46
27	Karacabey	Dağkadı	7	17	24
TOPLAM			200	577	777

İlk sütuna yazılan formül sağa doğru çekildiğinde diğer sütunlar için de aynı hesaplama otomatik olarak yapılacaktır. Bunun için formülün olduğu kutucuğun altında çıkan küçük kare sol tık ile tutularak sağa çekilmelidir.

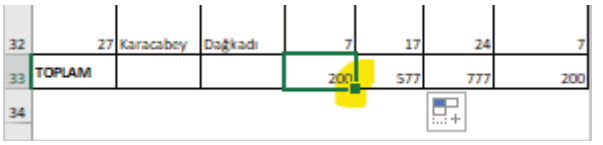

27	Karacabey	Dağkadı	7	17	24	7
TOPLAM			200	577	777	200

Hesaplamanın doğru olup olmadığı sütun başlığı altındaki tüm kutucuklar seçilerek en alttaki toplama bakılarak kontrol edilmelidir.

6 bölüm (tab) için de aynı işlem yapılmalıdır. Böylelikle veriler kontrol edilmiş de olacaktır. Çadır yerleşimi, çadır, kişi ve çocuk sayıları tüm tablolarda / hesaplamalarda aynı olmalıdır. Sayıların farklı çıktığı durumlarda veri girişinde veya veri toplama sırasında hata yapılmış olma olasılığı düşünülerek gerekirse formlara bakılmalı, sorunun kaynağı tespit edilerek tablodaki veri düzeltilmelidir.

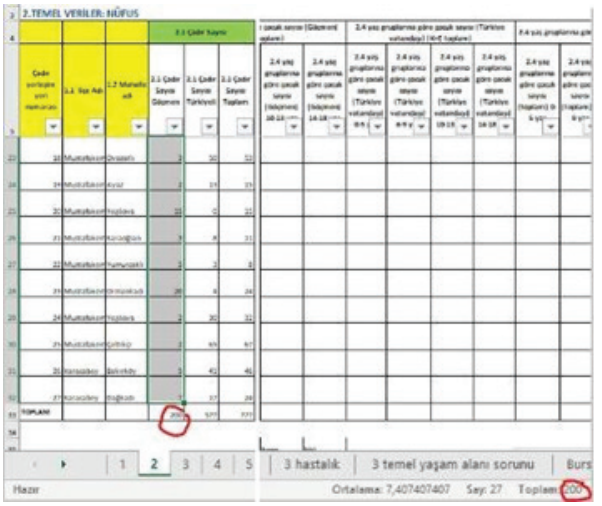

Yapılacak analizler; (başlıklar ve formüller)

1. Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri Çadır Yerleşimlerinin İlçelere Dağılımı (Sayı ve Oran) Tabloları

Ardından verilerin olduğu 6 bölümde (tab) yer alan tablolar tek tek düzenlenmelidir; üst başlıklar ("Çadır yerleşim yeri numarası", "1.1 İlçe Adı" gibi yan yana yer alan tüm sütunlar) seçilerek Filtre butonuna basılmalıdır.

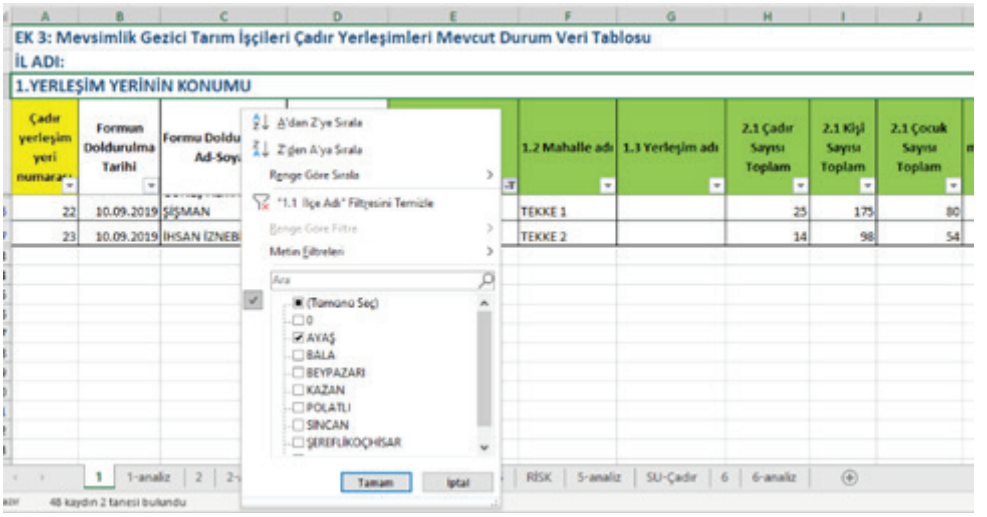

Her ilçe için toplam çadır yerleşimi, çadır, çocuk, kişi sayıları hesaplanarak (ilgili sütunda çıkan tüm alt alta satırlar seçildiğinde toplam en altta çıkmaktadır) **birinci bölüm ANALİZ tablosuna** girilecektir.

1.1 İlçe Adı	1.2 Mahalle adı	1.3 Yerleşim adı	2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Toplam	2.1 Çocuk Sayısı Toplam	1.4 En yakın mahalle uzaklığı (km)
AYAŞ	TEKKE 1		25	175	80	
AYAŞ	TEKKE 2		14	98	54	

- Geçici çadır yerleşimi sayısı toplam **formül; =TOPLA(C3:I3)**
- Geçici yerleşimlerdeki çadır sayısı toplam **formül; =TOPLA(C4:I4)**
- Geçici yerleşimlerdeki çocuk sayısı toplam **formül; =TOPLA(C5:I5)**

- Geçici yerleşimlerdeki kişi sayısı toplam **formül; =TOPLA(C6:I6)**

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1		İldeki çadır yerleşimlerinin ilçelere dağılımı								
2			Ayaş	Bala	Beypazarı	Kazan	Polatlı	Sincan	Şereflikoçhisar	TOPLAM
3		Çadır Yerleşimi (Sayı)	2	2	2	4	23	6	7	46
4		Çadır (sayı)	39	145	70	124	1178	346	736	2638
5		Çocuk (sayı)	134	561	228	598	6007	1273	3555	12356
6		Kişi (sayı)	273	1015	470	958	9046	2715	6098	20575
7										
8			Ayaş	Bala	Beypazarı	Kazan	Polatlı	Sincan	Şereflikoçhisar	TOPLAM
9		Çadır Yerleşimi (Oran)	4,3%	4,3%	4,3%	8,7%	50,0%	13,0%	15,2%	100%
10		Çadır (Oran)	1,5%	5,5%	2,7%	4,7%	44,7%	13,1%	27,9%	100%
11		Çocuk (Oran)	1,1%	4,5%	1,8%	4,8%	48,6%	10,3%	28,8%	100%
12		Kişi (Oran)	1,3%	4,9%	2,3%	4,7%	44,0%	13,2%	29,6%	100%

İlçe dağılımı sayısal tablosu kullanılarak oran tablosu yapılacaktır.

- Geçici çadır yerleşimi oranı "Ayaş" =ilçedeki geçici çadır yerleşimi sayısı [C3]/ildeki toplam çadır yerleşimi sayısı [J3] *100 **formül; =C3/J3*100**

Yani =2/46 *100 sonuç 4,3%

- Geçici yerleşimlerdeki çadır oranı "Ayaş" = ilçedeki geçici çadır yerleşimlerinde çadır sayısı [C4]/ildeki toplam çadır sayısı [J4] *100 **formül; =C4/J4*100**

Yani =39/2638 *100 sonuç 1,5%

- Geçici yerleşimlerdeki çocuk oranı "Ayaş" = ilçedeki geçici çadır yerleşimlerinde çocuk sayısı [C5]/ildeki toplam çocuk sayısı [J5] *100 **formül; =C5/J5*100**

Yani =134/12356 *100 sonuç 1,1%

- Geçici yerleşimlerdeki kişi oranı "Ayaş" = ilçedeki geçici çadır yerleşimlerinde kişi sayısı [C6]/ildeki toplam kişi sayısı [J6] *100 **formül; =C6/J6*100**

Yani =273/20575 *100 sonuç 1,3%

2. Geçici Çadır Yerleşimleri Nüfusunun Uyruğa Göre Dağılımı (Sayı ve Oran) Tabloları

2.TEMEL VERİLER: NÜFUS

2.1 Çadır Sayısı			2.1 Kişi Sayısı			2.1 Çocuk Sayısı		
2.1 Çadır Sayısı Göçmen	2.1 Çadır Sayısı Türkiyeli	2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Göçmen	2.1 Kişi Sayısı Türkiyeli	2.1 Kişi Sayısı Toplam	2.1 Çocuk Sayısı Göçmen	2.1 Çocuk Sayısı Türkiyeli	2.1 Çocuk Sayısı Toplam
855	1783	2638	7190	13385	20575	3560	8796	12356

Veri tablosunda ikinci bölüm olan "Nüfus" tablosunda 2.1 Çadır Sayısı, 2.1 Kişi Sayısı, 2.1 Çocuk Sayısı toplamları **ikinci bölüm ANALİZ tablosuna** yazılacaktır.

- Çadır sayısı toplam **formül;**

=TOPLA(C4:D4)

- Kişi sayısı toplam **formül; =TOPLA(E4:G4)**
- Çocuk sayısı toplam **formül; =TOPLA(H4:J4)**

Bu sayısal tablo kullanılarak oran tablosu yapılacaktır.

	A	B	C	D	E
1					
2		İldeki çadır yerleşimlerindeki çadır, hane, kişi, çocuk sayısı			
3			TR	SRY	TOPLAM
4		Çadır	1783	855	2638
5		Kişi	13385	7190	20575
6		Çocuk	8796	3560	12356
7					
8			TR	SRY	TOPLAM
9		Çadır	67,6%	32,4%	100,0%
10		Kişi	65,1%	34,9%	100,0%
11		Çocuk	71,2%	28,8%	100,0%

- Çadır oranı "TR" = ildeki geçici çadır yerleşimlerinde TR çadır sayısı [C4]/ildeki toplam çadır sayısı [J4]*100 **formül; C4/J4*100**

  Yani =1783/2638*100 sonuç 67,6%

- Kişi oranı "TR" = ildeki geçici çadır yerleşimlerinde TR çadır sayısı [C5]/ildeki toplam çocuk sayısı [J5] *100 **formül; C5/J5*100**

  Yani =13385/20575 *100 sonuç 65,1%

- Çocuk oranı "TR" = ildeki geçici çadır yerleşimlerinde TR çadır sayısı [C6]/ildeki toplam kişi sayısı [J6] **formül; C6/J6*100**

  Yani =8796/12356*100 sonuç 71,2%

- İldeki geçici çadır yerleşimlerinde yaşayanlar arasında çocukların oranı **=toplam çocuk sayısı/toplam kişi sayısı*100**

  Yani =12356/20575*100 sonuç 60,1%

3. Geçici Çadır Yerleşimlerinde Bulunan Çocukların Yaş Grupları ve Uyruğa Göre Dağılımı (Sayı ve Oran) Tabloları

2.TEMEL VERİLER: NÜFUS

2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) (K+E toplam)					2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) (K+E toplam)					2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (K+E toplam)				
2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) 0-5 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) 6-9 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) 10-14 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) 15-18 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) TOPLAM	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) 0-5 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) 6-9 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) 10-14 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) 15-18 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) TOPLAM	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (toplam) 0-5 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (toplam) 6-9 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (toplam) 10-14 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (toplam) 15-18 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (toplam) TOPLAM
1129	866	676	889	3560	2565	1973	1910	2348	8796	3694	2839	2586	3237	12356

Veri tablosunda **ikinci bölüm olan "Nüfus" tablosunda** *2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı* toplamları **ikinci bölüm ANALİZ tablosuna** girilecektir.

	0-5 yaş	6-9 yaş	10-14 yaş	15-18 yaş	TOPLAM
TR	2565	1973	1910	2348	8796
SRY	1129	866	676	889	3560
TOPLAM	3694	2839	2586	3237	12356

	0-5 yaş	6-9 yaş	10-14 yaş	15-18 yaş	TOPLAM
TR	69,45%	69,49%	73,86%	72,53%	71,19%
SRY	30,55%	30,50%	26,16%	27,48%	28,81%

- TR çocuk sayısı toplam **formül; =TOPLA(C3:F3)**
- Göçmen (SRY) çocuk sayısı toplam **formül; =TOPLA(C4:F4)**

Bu sayısal tablo kullanılarak oran tablosu yapılacaktır.

- 0-5 yaş TR çocuk oranı = ildeki geçici çadır yerleşimlerindeki 0-5 yaş TR çocuk sayısı [C3]/0-5 yaş toplam çocuk sayısı [C5]*100 **formül; C3/C5*100**

  Yani =2565/3694*100 sonuç 69,45%

- 0-18 yaş TR çocuk oranı = 0-18 yaş TR çocuk sayısı [G3]/0-18 yaş toplam çocuk sayısı [G5]*100 **formül; G3/G5*100**

  Yani =8796/12356*100 sonuç 71,19%

4. Çadır Yerleşimlerinde Bulunan Zorunlu Eğitim Çağındaki Çocukların Yaş Grupları ve Uyruğa Göre Dağılımı (Sayı ve Oran) Tabloları

	0-5 yaş	6-9 yaş	10-14 yaş	15-18 yaş	TOPLAM
TR	2565	1973	1910	2348	8796
SRY	1129	866	676	889	3560
TOPLAM	3694	2839	2586	3237	12356

	6-14 Yaş	15-18 Yaş	TOPLAM
TR	3883	2348	6231
SRY	1542	889	2432
TOPLAM	5425	3237	8663

	6-14 Yaş	15-18 Yaş
TR	71,57%	72,53%
SRY	28,43%	27,47%

Zorunlu eğitim çağı olan 6-18 yaş aralığı için ilköğretim çağı olan 6-14 ve ortaöğretim çağı olan 15-18 yaş gruplarındaki çocuk sayıları hesaplanacaktır. Bunun için Geçici Çadır Yerleşimlerinde Bulunan Çocukların Yaş Grupları ve Uyruğa Göre Dağılımı (Sayı) tablosundaki 6-9 yaş ve 10-13 yaş sayıları toplanarak 6-13 yaş çocuk sayıları elde edilecek, ayrıca yine aynı tablodaki 14-18 yaş çocuk sayıları kullanılacaktır. Sayılar **İkinci bölüm ANALİZ tablosuna** yazılacaktır.

- 6-14 yaş TR çocuk sayısı toplam **formül; =D3+E3**

  Yani =1973+1910 sonuç 3883

- 6-18 yaş (zorunlu eğitim çağı) çocuk sayısı toplam **formül; =TOPLA(C8:D8)**

Bu sayısal tablo kullanılarak oran tablosu yapılacaktır.

- 6-14 yaş TR çocuk oranı = ildeki geçici çadır yerleşimlerindeki 6-14 yaş TR çocuk sayısı [C8]/6-14 yaş toplam çocuk sayısı [C10]*100 **formül; C8/C10*100**

  Yani =3883/5425*100 sonuç 71,57%

- İldeki geçici çadır yerleşimlerindeki tüm çocuklar arasında zorunlu eğitim çağında olanların oranı =6-18 yaş çocuk sayısı [E10]/toplam çocuk sayısı [G5]*100 **formül; E10/G5*100**

  Yani =8663/12356*100 sonuç 70,1%

5. Bir çadır içerisinde yaşayan kişi sayısı ortalaması

İldeki geçici çadır yerleşimlerinde bir çadırda yaşayan kişi ortalaması **=toplam kişi sayısı/toplam çadır sayısı**

Yani =20575/2638 sonuç 7,8 kişi

6. Geçici Çadır Yerleşimlerinde Nüfusun Yıl İçerisinde Değişme Durumu (Sayı ve Oran) Tabloları

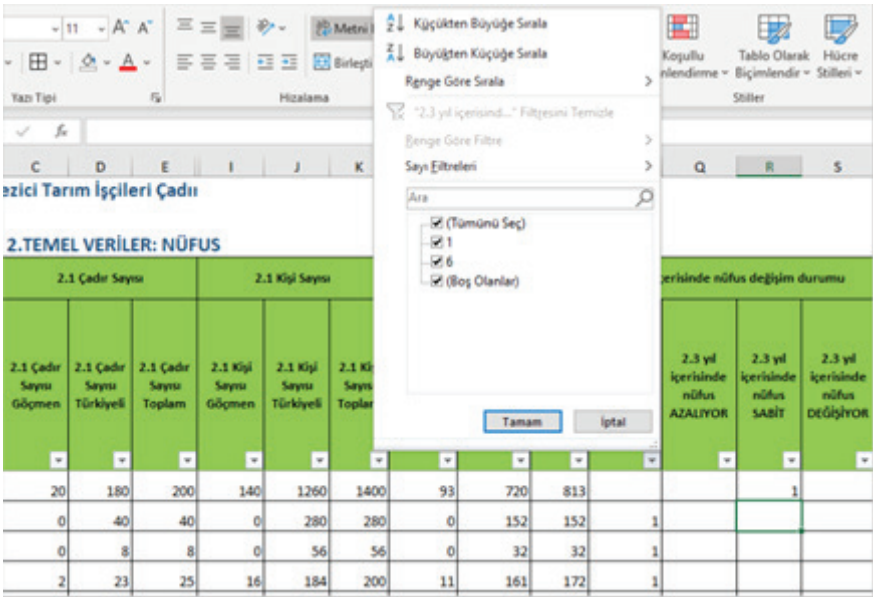

2.TEMEL VERİLER: NÜFUS

2.1 Çadır Sayısı			2.1 Kişi Sayısı			2.1 Çocuk Sayısı			2.3 yıl içerisinde nüfus değişim durumu				2.4 yaş
2.1 Çadır Sayısı Göçmen	2.1 Çadır Sayısı Türkiyeli	2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Göçmen	2.1 Kişi Sayısı Türkiyeli	2.1 Kişi Sayısı Toplam	2.1 Çocuk Sayısı Göçmen	2.1 Çocuk Sayısı Türkiyeli	2.1 Çocuk Sayısı Toplam	2.3 yıl içerisinde nüfus ARTIYOR	2.3 yıl içerisinde nüfus AZALIYOR	2.3 yıl içerisinde nüfus SABİT	2.3 yıl içerisinde nüfus DEĞİŞİYOR	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) 0-5 yaş
0	40	40	0	280	280	0	152	152	1				0
0	8	8	0	56	56	0	32	32	1				0
2	23	25	16	184	200	11	161	172	1				0
0	60	60	0	480	480	0	312	312	1				0
0	40	40	0	280	280	0	187	187	1				0
5	25	30	40	200	240	23	117	140	1				

2 | 2-analiz | 3 | 3-analiz | 4 | 4-analiz | 5 | RİSK | 5-analiz | SU-Çadır | 6 | 6-analiz

Ortalama: 166 Say: 6 Toplam: 995

Veri tablosunda ikinci bölüm olan "Nüfus" tablosunda 2.3 yıl içerisinde nüfus değişim durumu sütun başlığı üzerindeki filtreleme ile artıyor-azalıyor-sabit-değişiyor seçilerek yerleşim, çadır, kişi, çocuk sayıları (ilgili sütunda çıkan tüm alt alta satırlar seçildiğinde toplam en altta çıkmaktadır) **ikinci bölüm ANALİZ tablosuna** girilecektir.

İldeki mevsimlik gezici tarım işçilerinin çadır yerleşimlerinin yıl içerisinde nüfus artış durumu

	artıyor	sabit	azalıyor	değişiyor	TOPLAM
yerleşim	6	15	24	1	46
çadır	203	711	1714	10	2638
kişi	1536	5031	13908	100	20575
çocuk	995	3531	7763	67	12356

	artıyor	sabit	azalıyor	değişiyor	TOPLAM
yerleşim	13%	32,6%	52,2%	2,2%	100%
çadır	7,7%	27%	65%	0,4%	100%
kişi	7,5%	24,5%	67,6%	0,5%	100%
çocuk	8,1%	28,6%	62,8%	0,5%	100%

Bu sayısal tablo kullanılarak oran tablosu yapılacaktır.

Nüfusu artan yerleşim oranı = nüfusu artan geçici çadır yerleşimi sayısı [C4]/toplam yerleşim sayısı [G4]*100 **formül; C4/G4*100**

Yani =6/46*100 sonuç 13%

7. Geçici Çadır Yerleşimlerinin Risk Değerlendirmesi (Sayı ve Oran) Tabloları

vsimlik Gezici Tar

5.YAŞAM ORTAMI (ÇADIR YERLEŞİMİ)

2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Toplam	5.12 risk puanı												
		5.12 risk puanı (Drenaj kanalı kenarı)	5.12 risk puanı (Ana yol kenarı)	5.12 risk puanı (Tali yol kenarı)	5.12 risk puanı (Demiryolu kenarı)	5.12 risk puanı (Ana sulama kanalı kenarı)	5.12 risk puanı (Nehir kenarı)	5.12 risk puanı (Deniz kenarı)	5.12 risk puanı (Çadır yerleşiminde çöpün mevcudiyeti)	5.12 risk puanı (Sokak aydınlatmasının mevcudiyeti)				
40	280	0	0	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	5
8	56	0	0	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	5

Beşinci bölüm olan "Yaşam Ortamı" tablosunda 5.10 risk puanı toplam risk puanı sütun başlığı üzerindeki filtreleme ile az-orta-çok dereceler seçilerek yerleşim, çadır, kişi sayıları **beşinci bölüm ANALİZ tablosuna** girilecektir.

Bu sayısal tablo kullanılarak oran tablosu yapılacaktır.

Çadır Yerleşimi Risk Değerlendirmesi	yerleşim sayısı	yerleşim oranı	çadır sayısı	kişi sayısı
ÇOK RİSKLİ: 7-11 PUAN	0	0%	0	0
ORTA RİSKLİ: 5-8 PUAN	39	85%	2188	17378
AZ RİSKLİ: 0-4 PUAN	7	15%	450	3197

Orta riskli çadır yerleşimlerinin oranı **= orta riskli geçici çadır yerleşimi sayısı/toplam yerleşim sayısı*100**

Yani =39/46*100 sonuç 85%

8. Geçici Çadır Yerleşimlerindeki Riskler (Sayı ve Oran) Tabloları

5.10 risk puanı												
5.10 risk puanı (Drenaj kanalı kenarı)	5.10 risk puanı (Ana yol kenarı)	5.10 risk puanı (Tali yol kenarı)	5.10 risk puanı (Demiryolu kenarı)	5.10 risk puanı (Ana sulama kanalı kenarı)	5.10 risk puanı (Nehir kenarı)	5.10 risk puanı (Deniz kenarı)	5.10 risk puanı (Çadır yerleşiminde çöpün mevcudiyeti)	5.10 risk puanı (Sokak aydınlatmasının mevcudiyeti)	5.10 risk puanı (Doğal afet riski)	5.10 risk puanı (Sürüngen, kemirgen ve böcek mevcudiyeti)	5.10 risk puanı (Diğer-LÜTFEN BELİRTİN)	5.10 risk puanı TOPLAM
0	0	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	5
0	0	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	5
0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	4

	Yeri Sayısı
Drenaj kanalı kenarı	0
Ana yol kenarı	17
Tali yol kenarı	32
Demiryolu kenarı	3
Ana sulama kanalı kenarı	0
Nehir kenarı	12
Deniz kenarı	0
Çadır yerleşiminde çöpün mevcudiyeti	42
Sokak aydınlatmasının mevcudiyeti	44
Doğal afet riski	35
Sürüngen, kemirgen ve böcek mevcudiyeti	46
Diğer riskler (tali sulama kanalı kenarı)	16
TOPLAM	247

Beşinci bölüm olan **"Yaşam Ortamı" tablosunda** 5.10 risk puanı sütun başlığı üzerindeki filtreleme ile riskler tek tek (12 adet) seçilerek yerleşim, çadır, kişi sayıları **beşinci bölüm ANALİZ tablosuna** girilecektir.

9. Çadırlarının İmal Edildiği Malzemeler (Sayı ve Oran) Tabloları

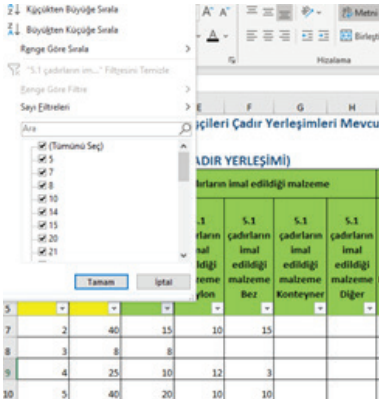

Beşinci bölüm olan **"Yaşam Ortamı" tablosunda** 5.1 çadırların imal edildiği malzeme sütun başlığı altındaki malzeme türleri (branda, naylon, bez, konteyner, diğer) başlığı üzerindeki filtreleme ile yerleşim sayısı **beşinci bölüm ANALİZ tablosuna** girilecektir.

İldeki çadır yerleşimlerinde bulunan çadırların imal edildiği malzeme		
Malzeme	yerleşim sayısı	yerleşim oranı
Branda	2310	87,6%
Naylon	174	6,6%
Bez	154	5,8%
TOPLAM	2638	100,0%

İldeki geçici çadır yerleşimlerinde brandadan çadır oranı **= branda çadır sayısı/toplam çadır sayısı*100**

Yani =2310/2638*100 sonuç 87,6%

10. Geçici Çadır Yerleşimlerinde Elektrik Mevcudiyeti (Sayı ve Oran) Tabloları

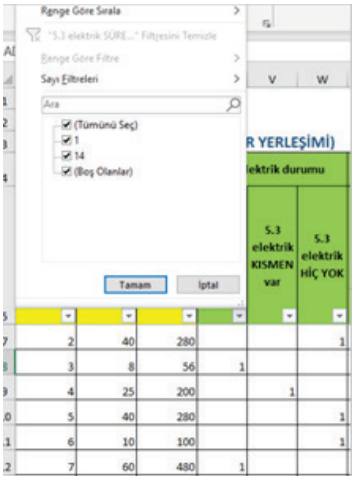

Beşinci bölüm olan **"Yaşam Ortamı" tablosunda** 5.3 elektrik durumu sütun başlığı altındaki seçenekler (sürekli, kısmen, hiç yok) başlığı üzerindeki filtreleme ile yerleşim, çadır, kişi sayıları **beşinci bölüm ANALİZ tablosuna** girilecektir.

İldeki çadır yerleşimlerinde elektrik varlığı, çadır ve etkilenen kişi				
Elektriği	yerleşim sayısı	yerleşim oranı	çadır sayısı	kişi sayısı
Sürekli olan	14	30%	566	4548
Kısmen olan	4	9%	319	2338
Hiç olmayan	28	61%	1753	13689

İldeki geçici çadır yerleşimleri arasında sürekli elektriği olan yerleşim oranı **= sürekli elektrik olan yerleşim sayısı/toplam yerleşim sayısı*100**

Yani =14/46*100 sonuç 30%

5.YAŞAM ORTAMI (ÇADIR YERLEŞİMİ)

		5.3 elektrik durumu			5.4.	5.4.
2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Toplam	5.3 elektrik SÜREKLİ var	5.3 elektrik KISMEN var	5.3 elektrik HİÇ YOK	5.4 şebeke dışı elektrik temini var	5.4 güneş paneli olan hane sayısı
40	280			1	1	40
8	56	1			0	
25	200		1		0	

Ayrıca 5.4 şebeke dışı elektrik temini var ve 5.4 güneş paneli olan hane sayısı sütun başlığı üzerindeki filtreleme ileyerleşim sayıları **beşinci bölüm ANALİZ tablosuna** girilecektir.

	çadır sayısı
Şebeke dışı elektrik temini	27
güneş paneli olan	577

11. Geçici Çadır Yerleşimlerinde Çöplerin Toplanma Durumu (Sayı ve Oran) Tabloları

5.YAŞAM ORTAMI (ÇADIR YERLEŞİMİ)

		5.3 elektrik durumu			5.4.	5.4.
2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Toplam	5.3 elektrik SÜREKLİ var	5.3 elektrik KISMEN var	5.3 elektrik HİÇ YOK	5.4 şebeke dışı elektrik temini var	5.4 güneş paneli olan hane sayısı
40	280			1	1	40
8	56	1			0	
25	200		1		0	

		5.5.	5.6 çöplerin toplanma sıklığı					
2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Toplam	5.5 çöplerin toplanması	5.6 çöplerin toplanma sıklığı HER GÜN	5.6 çöplerin toplanma sıklığı HAFTADA BİR	5.6 çöplerin toplanma sıklığı 15 GÜNDE BİR	5.6 çöplerin toplanma sıklığı AYDA BİR	5.6 çöplerin toplanma sıklığı HER MEVSİM	5.6 çöplerin toplanma sıklığı ARADA BİR
40	280							
10	100							
60	480	1			1			
14	98	1		1				
10	50							
60	420	1		1				

Beşinci bölüm olan “Yaşam Ortamı” tablosunda 5.5 çöplerin toplanması sütun başlığı altındaki seçenekler (toplanıyor, toplanmıyor) üzerindeki filtreleme ile seçilerek yerleşim, çadır, kişi sayıları **beşinci bölüm ANALİZ tablosuna** girilecektir.

İldeki çadır yerleşimlerinde çöplerin toplanma durumu				
Çöpleri	yerleşim sayısı	yerleşim oranı	çadır sayısı	kişi sayısı
Toplanan	13	28%	1227	10054
Toplanmayan	33	72%	1411	10521

İldeki geçici çadır yerleşimleri arasında çöpleri toplanan yerleşim oranı **= çöpleri toplanan yerleşim sayısı/ toplam yerleşim sayısı*100**

Yani =13/46*100 sonuç 28%

Ayrıca 5.8 çöplerin toplanma sıklığı sütun başlığı altındaki filtreleme ile her gün-haftada bir-15 günde bir-ayda bir-her mevsim-arada sırada durumları seçilerek yerleşim, çadır, kişi sayıları **beşinci bölüm ANALİZ tablosuna** girilecektir.

Sıklık	yerleşim sayısı	yerleşim oranı
haftada bir	10	77%
15 günde bir	2	15%
ayda bir	1	8%

İldeki geçici çadır yerleşimleri arasında çöpleri haftada bir toplanan yerleşim oranı **= çöpleri haftada bir toplanan yerleşim sayısı/çöpleri toplanan yerleşim sayısı*100**

Yani =10/13*100 sonuç 77%

12. Geçici Çadır Yerleşimlerinin Çevre İlaçlanması Durumu (Sayı ve Oran) Tabloları

		5.7.	5.8.
2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Toplam	5.7 ilaçlanma durumu	5.8 ilaçlanma sıklığı DÜZENLİ
40	280		
10	100		
60	480	1	
14	98		
10	50		
60	420		
400	3600	1	

Beşinci bölüm olan "Yaşam Ortamı" tablosunda 5.7 ilaçlanma durumu sütun başlığı altındaki seçenekler (ilaçlanıyor, ilaçlanmıyor) üzerindeki filtreleme ile seçilerek yerleşim, çadır, kişi sayıları **beşinci bölüm ANALİZ tablosuna** girilecektir.

İldeki çadır yerleşimlerinde ilaçlama yapılma durumu				
İlaçlama	yerleşim sayısı	yerleşim oranı	çadır sayısı	kişi sayısı
Yapılan	5	11%	643	5361
Yapılmayan	41	89%	1995	15214

İldeki geçici çadır yerleşimleri arasında ilaçlama yapılan yerleşim oranı **= ilaçlama yapılan yerleşim sayısı/toplam yerleşim sayısı*100**

Yani =5/46*100 sonuç 11%

Ayrıca 5.8 ilaçlanma sıklığı sütun başlığı altındaki filtreleme ile düzenli-düzenli değil durumları seçilerek yerleşim, çadır, kişi sayıları **beşinci bölüm ANALİZ tablosuna** girilecektir.

İldeki geçici çadır yerleşimleri arasında ilaçlaması düzenli yapılmayan yerleşim oranı = **düzenli ilaçlanmayan yerleşim sayısı/ilaçlama yapılan yerleşim sayısı*100**

Yani =5/5*100 sonuç 100%

13. Geçici Çadır Yerleşimlerinde İçme ve Kullanma Suyu Kaynakları (Sayı)

5.YAŞAM ORTAMI (ÇADIR YERLEŞİMİ)														
			5.2 içme suyu kaynağı						5.2 kullanma suyu kaynağı					
Çadır yerleşim yeri numarası	2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Toplam	5.2 içme suyu kaynağı Keson kuyu	5.2 içme suyu kaynağı Kanal	5.2 içme suyu kaynağı Tulumba	5.2 içme suyu kaynağı Şebeke	5.2 içme suyu kaynağı Tanker	5.2 içme suyu kaynağı Diğer	5.2 kullanma suyu kaynağı Keson kuyu	5.2 kullanma suyu kaynağı Kanal	5.2 kullanma suyu kaynağı Tulumba	5.2 kullanma suyu kaynağı Şebeke	5.2 kullanma suyu kaynağı Tanker	5.2 kullanma suyu kaynağı Diğer
2	40	280				1						1		
3	8	56	1						1					
4	25	200				1						1		
5	40	280						1						1

Beşinci bölüm olan "Yaşam Ortamı" tablosunda 5.2 içme suyu kaynağı ve 5.2 kullanma suyu kaynağı sütun başlığı altındaki türler (keson kuyu, kanal, tulumba, şebeke, tanker, diğer) filtreleme ile seçilerek yerleşim, çadır, kişi sayıları **beşinci bölüm ANALİZ tablosuna** girilecektir.

İldeki çadır yerleşimlerinde içme suyu olanakları						
İÇME SUYU KAYNAĞI	Keson kuyu	Tulumba suyu	Şebeke suyu	Tanker	Diğer (çeşme, kaynak suyu, bidon)	TOPLAM
Çadır Yerleşimi	1	2	12	22	9	46
Toplam Çadır Sayısı	8	40	1061	1160	369	2638
Toplam Kişi Sayısı	56	360	8668	8768	2723	20575

İldeki çadır yerleşimlerinde kullanma suyu olanakları						
KULLANMA SUYU KAYNAĞI	Keson kuyu	Tulumba suyu	Şebeke suyu	Tanker	Diğer (çeşme, kaynak suyu, bidon)	TOPLAM
Çadır Yerleşimi	1	2	12	22	9	46
Toplam Çadır Sayısı	8	40	1061	1160	369	2638
Toplam Kişi Sayısı	56	360	8668	8768	2723	20575

14. Geçici Çadır Yerleşimlerinde Konuşulan Diller (Sayı ve Oran) Tabloları

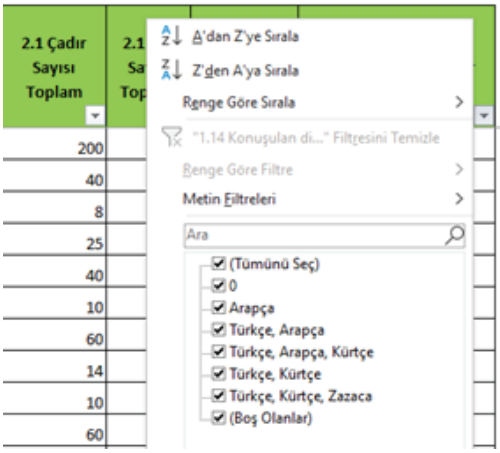

Birinci bölüm olan "Yerleşim Yerinin Konumu" tablosunda 1.14 Konuşulan diller sütun başlığı üzerindeki filtreleme ile dil grupları tek tek seçilerek, yerleşim, çadır, kişi sayıları (ilgili sütunda çıkan tüm alt alta satırlar seçildiğinde toplam en alt satırda çıkmaktadır) **birinci bölüm ANALİZ tablosuna** girilmelidir.

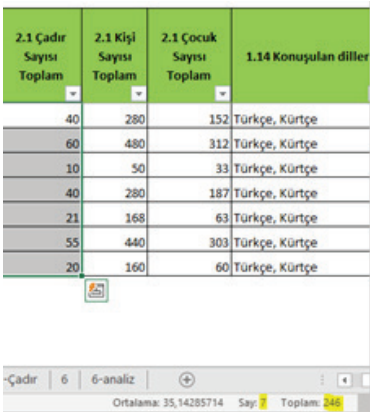

2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Toplam	2.1 Çocuk Sayısı Toplam	1.14 Konuşulan diller
40	280	152	Türkçe, Kürtçe
60	480	312	Türkçe, Kürtçe
10	50	33	Türkçe, Kürtçe
40	280	187	Türkçe, Kürtçe
21	168	63	Türkçe, Kürtçe
55	440	303	Türkçe, Kürtçe
20	160	60	Türkçe, Kürtçe

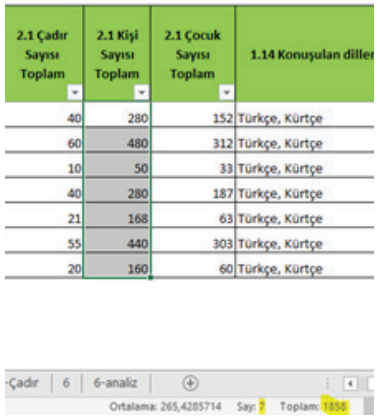

2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Toplam	2.1 Çocuk Sayısı Toplam	1.14 Konuşulan diller
40	280	152	Türkçe, Kürtçe
60	480	312	Türkçe, Kürtçe
10	50	33	Türkçe, Kürtçe
40	280	187	Türkçe, Kürtçe
21	168	63	Türkçe, Kürtçe
55	440	303	Türkçe, Kürtçe
20	160	60	Türkçe, Kürtçe

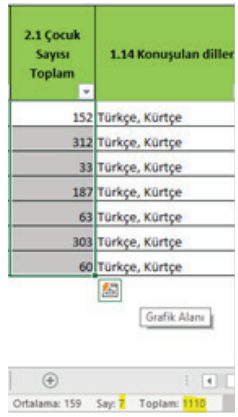

2.1 Çocuk Sayısı Toplam	1.14 Konuşulan diller
152	Türkçe, Kürtçe
312	Türkçe, Kürtçe
33	Türkçe, Kürtçe
187	Türkçe, Kürtçe
63	Türkçe, Kürtçe
303	Türkçe, Kürtçe
60	Türkçe, Kürtçe

2 Dil: Türkçe, Kürtçe konuşulan 7 yerleşimde, 246 çadır, 1858 kişi, 1110 çocuk

İldeki çadır yerleşimlerinde konuşulan diller				
	çadır yerleşimi (sayı)	çadır yerleşimi (oran)	çadır sayısı	kişi sayısı
3 DİL: Türkçe, Arapça, Kürtçe	29	63,0%	2096	16406
3 DİL: Türkçe, Kürtçe, Zazaca	1	2,2%	60	420
2 DİL: Türkçe, Kürtçe	7	15,2%	246	1858
2 DİL: Türkçe, Arapça	8	17,4%	221	1786
1 DİL: Arapça	1	2,2%	15	105
TOPLAM	46	100%	2638	20575

3 Dil: Türkçe, Arapça, Kürtçe konuşulan çadır yerleşimi oranı **= 3 Dil konuşulan çadır yerleşimi sayısı/toplam çadır yerleşimi sayısı*100**

Yani =29/46*100 sonuç 63%

15. Geçici Çadır Yerleşimlerindeki Çocukların Eğitim Durumu (Sayı ve Oran) Tabloları

3.TEMEL VERİLER: EĞİTİM

	3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı (Göçmen)				3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı)				3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı (Toplam)			
Çadır yerleşim yeri numarası	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) İlkokul	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) Ortaokul	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) Lise	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) Diğer	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) İlkokul	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) Ortaokul	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) Lise	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) Diğer	3.1 çocuk sayısı (Toplam) İlkokul	3.1 çocuk sayısı (Toplam) Ortaokul	3.1 çocuk sayısı (Toplam) Lise	3.1 çocuk sayısı (Toplam) Diğer
TOPLAM	5	0	0	0	19	6	5	0	24	6	5	0

Üçüncü bölüm olan "Temel Veriler: Eğitim" tablosunda 3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı sütun başlığı altındaki tüm türlerdeki (ilkokul, ortaokul, lise, diğer) çocuk sayısı toplamı **üçüncü bölüm ANALİZ tablosuna** girilecektir. Bunun için 4 kutucuğu seçerek aşağıda toplam sayı görülebilir.

3.TEMEL VERİLER: EĞİTİM

	3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı (Göçmen)				3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı)				3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı (Toplam)					
Çadır yerleşim yeri numarası	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) İlkokul	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) Ortaokul	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) Lise	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) Diğer	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) İlkokul	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) Ortaokul	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) Lise	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) Diğer	3.1 çocuk sayısı (Toplam) İlkokul	3.1 çocuk sayısı (Toplam) Ortaokul	3.1 çocuk sayısı (Toplam) Lise	3.1 çocuk sayısı (Toplam) Diğer	3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen) Taşıma*	3.2 okul ulaşım aracı (Göçme Okul servis
TOPLAM	5	0	0	0	19	6	5	0	24	6	5	0	1	

İşaretleme | 1 | 1-analiz | 2 | 2-analiz | 3 | 3-analiz | 4 | 4-analiz | 5 | RİSK | 5-analiz | SU-Çadır | 6 | 6-analiz

Ortalama: 7,5 Say: 4 Toplam: 30

Bir tarafta ildeki geçici çadır yerleşimlerindeki TR ve Göçmen çocuk sayıları ile zorunlu eğitim çağında olan TR ve Göçmen çocuk sayılarının bulunması faydalı olacaktır.

	TR	SRY	TOPLAM
Çocuk Sayısı	8796	3560	12356
Zorunlu eğitim çağındaki çocuk sayısı	6231	2431	8662

	TR	SRY	TOPLAM
Okul giden	30	5	35
Okula gitmeyen	6201	2426	8627
TOPLAM	6231	2431	8662

İldeki geçici çadır yerleşimlerinde zorunlu eğitim çağında olan TR çocuklar arasında okula gitmeyen çocuk sayısı **=zorunlu eğitim çağında olan toplam TR çocuk sayısı-okula giden TR çocuk sayısı**

Yani 6231-30 sonuç 6201

	TR	SRY	TOPLAM
Okul giden	0,5%	0,2%	0,4%
Okula gitmeyen	99,5%	99,8%	99,6%

İldeki geçici çadır yerleşimlerinde zorunlu eğitim çağında olan TR çocuklar arasında okula gitmeyen çocuk oranı **= okula gitmeyen TR çocuk sayısı/ zorunlu eğitim çağında olan TR çocuk sayısı*100**

Yani =6201/6231*100 sonuç 99,5%

DİKKAT: *Okula giden ve gitmeyen çocuk sayı ve oranları hesaplanırken toplam çocuk sayısı olarak MUTLAKA zorunlu eğitim çağındaki (6-18 yaş) çocuk sayısı kullanılmalıdır. Zorunlu eğitim çağındaki (6-18 yaş) çocuk sayısı yerine genel toplamdaki çocuk sayısının (0-18 yaş) kullanılması, zorunlu eğitim çağında olmayan 0-5 yaş grubunu da hesaplamaya dahil etmek anlamına geldiğinden hataya sebep olacaktır.*

16. Geçici Çadır Yerleşimlerinde Yaşayan Çocukların Gittikleri Okul Türüne Göre Sayı ve Oran Tabloları

3.TEMEL VERİLER: EĞİTİM

	3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı (Göçmen)				3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı)				3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı (Toplam)			
Çadır yerleşim yeri numarası	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) İlkokul	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) Ortaokul	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) Lise	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) Diğer	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) İlkokul	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) Ortaokul	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) Lise	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) Diğer	3.1 çocuk sayısı (Toplam) İlkokul	3.1 çocuk sayısı (Toplam) Ortaokul	3.1 çocuk sayısı (Toplam) Lise	3.1 çocuk sayısı (Toplam) Diğer
TOPLAM	5	0	0	0	19	6	5	0	24	6	5	0

İldeki çadır yerleşimlerinde yaşayan okula giden çocuk okul türüne göre sayıları			
	İlkokul	Ortaokul	Lise
Göçmen	5	0	0
Türkiye vatandaşı	19	6	5
Toplam	24	6	5

Üçüncü bölüm olan "Temel Veriler: Eğitim" tablosunda 3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı sütun başlığı altındaki türlerde (ilkokul, ortaokul, lise, diğer) çocuk sayısı toplamı **üçüncü bölüm ANALİZ tablosuna** girilmelidir.

17. Geçici Çadır Yerleşimlerinde Yaşayanların Sağlık Hizmeti Aldıkları Kurum Türü (yerleşim sayısı)

4.TEMEL VERİLER: SAĞLIK

	4.1 sağlık hizmeti alınan kurum türü (Göçmen)				4.1 sağlık hizmeti alınan kurum türü (Türkiye vatandaşı)			
Çadır yerleşim yeri numarası	4.1 sağlık kurumu (Göçmen) Aile Sağlığı Merkezi	4.1 sağlık kurumu (Göçmen) Devlet Hastanesi	4.1 sağlık kurumu (Göçmen) Özel doktor	4.1 sağlık kurumu (Göçmen) Ambulans/ Acil Servis	4.1 sağlık kurumu (Türkiyeli) Aile Sağlığı Merkezi	4.1 sağlık kurumu (Türkiyeli) Devlet Hastanesi	4.1 sağlık kurumu (Türkiyeli) Özel doktor	4.1 sağlık kurumu (Türkiyeli) Ambulans/ Acil Servis
TOPLAM	11	27	0	13	22	42	5	26

İldeki çadır yerleşimlerinde yaşayanların sağlık hizmeti aldıkları kurum türü				
	Aile Sağlığı Merkezi	Devlet Hastanesi	Özel doktor	Ambulans/ Acil Servis
TRY	22	42	5	26
SRY	11	27	0	13
TOPLAM	33	69	5	39

Dördüncü bölüm olan "Temel Veriler: Sağlık" tablosunda 4.1 sağlık hizmeti alınan kurum türü sütun başlığı altındaki türlerde (ASM, hastane, doktor, acil servis) yerleşim sayısı toplamı **dördüncü bölüm ANALİZ tablosuna** girilmelidir.

18. Geçici Çadır Yerleşimlerinde Engelli ve Süreğen Hastalığı Olan Çocuk Sayısı

Dördüncü bölüm olan "Temel Veriler: Sağlık" tablosunda 4.3 hasta veya engelli çocuk sayısı sütun başlığı altındaki seçeneklerde çocuk toplamları **dördüncü bölüm ANALİZ tablosuna** girilmelidir.

	4.3 hasta veya engelli çocuk sayısı				
Çadır yerleşim yeri numarası	4.3 Fiziksel engelli çocuk sayısı	4.3 Zihinsel engelli çocuk sayısı	4.3 İşitme engelli çocuk sayısı	4.3 Görme engelli çocuk sayısı	4.3 Süreğen hastalığı olan çocuk sayısı
TOPLAM	18	22	2	4	13

fiziksel	18
zihinsel	22
görme	4
işitme	2
hasta	13
TOPLAM	59

19. Geçici çadır yerleşiminde en sık görülen üç hastalık

Dördüncü bölüm olan "Temel Veriler: Sağlık" tablosunda 4.5 temel hastalıklar sütun başlığı altındaki seçeneklerde (sorun 1,2,3) en çok tekrar eden cevaplar **dördüncü bölüm ANALİZ tablosuna** girilmelidir.

4.TEMEL VERİLER: SAĞLIK

	4.5 temel hastalıklar		
Çadır yerleşim yeri numarası	4.5 temel hastalık 1	4.5 temel hastalık 2	4.5 temel hastalık 3
10	İSHAL	AĞRISI	GÜNEŞ ÇARPMASI
11	İSHAL	AĞRISI	SOĞUK ALGINLIĞI
12	AĞRISI	AĞRISI	GÜNEŞ ÇARPMASI
13	İSHAL	KAŞINTI	BAŞ AĞRISI
14	İSHAL	KAŞINTI	GÜNEŞ ÇARPMASI
15	İSHAL	AĞRISI	GÜNEŞ ÇARPMASI
16	İSHAL	AĞRISI	GÜNEŞ ÇARPMASI
17	İSHAL	AĞRISI	GÜNEŞ ÇARPMASI
18	İSHAL	KUSMA	

İldeki çadır yerleşimlerinde en sık görülen hastalıklar					
Bel ağrısı	11	Bel ağrısı	1	Bel ağrısı	6
İshal	10	İshal	2	Astım	1
Mide yanması	1	Mide yanması	0	Sıtma	1
Soğuk algınlığı	1	Soğuk algınlığı	1	Soğuk algınlığı	1
	23	Alerji	1		
		Baş ağrısı	1		
		Baş dönmesi	1		
		Böcek ısırması	1		
		Cilt hastalıkları	1	Kaşıntı	2
		Grip	1		
		Güneş çarpması	3	Güneş çarpması	6
		Güneş yanığı	1		
		Karın ağrısı	6	Karın ağrısı	1
		Sırt ağrısı	1		

20. Geçici çadır yerleşiminde üç temel sorun

Beşinci bölüm olan "Yaşam Ortamı" tablosunda 5.9 temel sorun sütun başlığı altındaki seçeneklerde (sorun 1,2,3) en çok tekrar eden cevaplar **beşinci bölüm ANALİZ tablosuna** girilmelidir.

4.TEMEL VERİLER: SAĞLIK

	4.5 temel sağlık sorunları		
Çadır yerleşim yeri numarası	4.5 temel sağlık sorunu 1	4.5 temel sağlık sorunu 2	4.5 temel sağlık sorunu 3
1	TOPLAN	KESİNTİL	
2	ŞERE	SU	
3	SU		
4	ŞERE	SU	ÇÖP
5	TOPLAN	SU	
6	TOPLAN	ELEKTRİK	SU
7	TOPLAN	SU	
8	SOĞUK		

Tuvalet yokluğu	2
Su sıkıntısı	2
Toz	2
Hijyen	4
Sürüngen-böcek sokması	4
Sinek-haşere	4
İlaçlama olmaması	1
Güneş çarpması	2

21. Geçici Çadır Yerleşimlerinde Yaşayanların Çalışma Ortamında İçme ve Kullanma Suyu Kaynakları (Sayı)

6.ÇALIŞMA ORTAMI

			6.2 içme suyu kaynağı						6.2 kullanma suyu kaynağı					
Çadır yerleşim yeri numarası	2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Toplam	6.2 içme suyu kaynağı Keson kuyu	6.2 içme suyu kaynağı Kanal	6.2 içme suyu kaynağı Tulumba	6.2 içme suyu kaynağı Şebeke	6.2 içme suyu kaynağı Tanker	6.2 içme suyu kaynağı Diğer	6.2 kullanma suyu kaynağı Keson kuyu	6.2 kullanma suyu kaynağı Kanal	6.2 kullanma suyu kaynağı Tulumba	6.2 kullanma suyu kaynağı Şebeke	6.2 kullanma suyu kaynağı Tanker	6.2 kullanma suyu kaynağı Diğer
39	7	63					1						1	
40	20	160					1						1	
41	15	105						1						1
42	8	56						1						1
43	30	240						1						1

Altıncı bölüm olan "Çalışma Ortamı" tablosunda 6.2 içme suyu kaynağı ve 6.2 kullanma suyu kaynağı sütun başlığı altındaki türler (keson kuyu, kanal, tulumba, şebeke, tanker, diğer) filtreleme ileseçilerek yerleşim, çadır, kişi sayıları **altıncı bölüm ANALİZ tablosuna** girilmelidir.

İldeki çadır yerleşimlerinde yaşayanların çalışma ortamında içme suyu olanakları				
İÇME SUYU KAYNAĞI	Tulumba	Tanker Suyu	Diğer (bidon)	TOPLAM
Çadır Yerleşimi	1	24	21	**46**
Çadır	8	1488	1142	**2638**
Kişi	56	11064	9455	**20575**

İldeki çadır yerleşimlerinde yaşayanların çalışma ortamında kullanma suyu olanakları				
KULLANMA SUYU KAYNAĞI	Tulumba	Tanker Suyu	Diğer (bidon)	TOPLAM
Çadır Yerleşimi	1	24	21	**46**
Çadır	8	1488	1142	**2638**
Kişi	56	11064	9455	**20575**

22. Geçici Çadır Yerleşimlerinden Tarlaya, Bahçeye Ulaşım (Sayı)

6.ÇALIŞMA ORTAMI

			6.1 en sık kullanılan ulaşım aracı				
Çadır yerleşim yeri numarası	2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Toplam	6.1 en sık kullanılan ulaşım aracı Tarlaya	6.1 en sık kullanılan ulaşım aracı Mahalleye	6.1 en sık kullanılan ulaşım aracı İlçeye	6.1 en sık kullanılan ulaşım aracı İle	6.1 en sık kullanılan ulaşım aracı İl dışına
39	7	63	MİNİBÜS	MİNİBÜS	MİNİBÜS	MİNİBÜS	MİNİBÜS, KAMYON
40	20	160	TRAKTÖR, MİNİBÜS	YAYA	OTOMOBİL	OTOMOBİL	MİNİBÜS
41	15	105	TRAKTÖR, MİNİBÜS	MİNİBÜS, YAYA	MİNİBÜS	MİNİBÜS	MİNİBÜS
42	8	56	MİNİBÜS	MİNİBÜS, YAYA	MİNİBÜS	MİNİBÜS	MİNİBÜS, KAMYON
43	30	240	MİNİBÜS	MİNİBÜS, OTOMOBİL	MİNİBÜS	MİNİBÜS, OTOMOBİL	MİNİBÜS, OTOMOBİL

Altıncı bölüm olan "Çalışma Ortamı" tablosunda 6.1 en sık kullanılan ulaşım aracı sütun başlığı altındaki türlerden SADECE tarlaya, bahçeye başlığı üzerindeki filtreleme kullanılarak yerleşim sayısı toplamı **altıncı bölüm ANALİZ tablosuna** girilmelidir.

İldeki çadır yerleşimlerinde yaşayanların en sık kullandıkları ulaşım araçları (yerleşim sayısı)							
Ulaşım amacı (gidilen yer)	Traktör	Minibüs	Kamyonet	Pikap	Yaya	Otomobil	Otobüs
Tarlaya, bahçeye	18	38	2	1	9	2	1

23. Çalışma ortamında tuvalet mevcudiyeti

6.ÇALIŞMA ORTAMI

Çadır yerleşim yeri numarası	2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Toplam	6.3. 6.3 tuvalet mevcudiyeti
1	200	1400	YOK
2	40	280	YOK
3	8	56	YOK
4	25	200	YOK
5	40	280	YOK

Altıncı bölüm olan "Çalışma Ortamı" tablosunda 6.3 tuvalet mevcudiyeti sütun başlığı altındaki seçenekler (var, yok) filtreleme ile seçilerek yerleşim sayısı toplamı **altıncı bölüm ANALİZ tablosuna** girilecektir.

Çalışma yeri olan tarla veya bahçelerin sadece birinde mahremiyeti olan tuvalet olanağı bulunduğu beyan edilmiştir.

VEYA

Çalışma yeri olan tarla veya bahçelerin hiçbirinde mahremiyeti olan tuvalet olanağı bulunmadığı beyan edilmiştir.

EK 3.5: Mevsimlik Tarım İşçilerinin Geçici Çadır Yerleşimleri Mevcut Durum Raporu (Örnek)

Ankara ilinde bulunan toplam 25 ilçenin 7'sinde (Ayaş, Bala, Beypazarı, Kazan, Polatlı, Sincan, Şereflikoçhisar) Temmuz-Ağustos 2019 aylarında, mahallelere yakın konumda, toplam 46 mevsimlik gezici tarım işçileri geçici çadır yerleşim alanı tespit edilmiştir. Yoğunluk Polatlı (yüzde 50; 23 yerleşim) ve Şereflikoçhisar (yüzde 15; 7 yerleşim) ilçelerindedir. İldeki mevsimlik gezici tarım işçilerinin geçici çadır yerleşimlerindeki nüfusun yıl içerisindeki değişme durumuna bakıldığında; üretim süreçlerine bağlı olarak çadır yerleşimlerinin yüzde 52'sinde (24 yerleşim-1.714 çadırda 13 bin 908 kişi) nüfusun azaldığı, yüzde 33'ünde (15 yerleşim-711 çadırda 5.031 kişi) nüfusun sabit kaldığı yani değişmediği, yüzde 13'ünde (6 yerleşim-203 çadırda 1.536 kişi) nüfusun arttığı ve yüzde 2'sinde (1 yerleşim-10 çadırda 100 kişi) yıl içerisinde çalışılan bitkisel ürüne göre nüfusun değişim gösterdiği saptanmıştır.

46 geçici çadır yerleşim alanında bulunan toplam 2.638 çadırın yüzde 32'si (855 çadır) göçmen (geçici koruma altındaki Suriyeli), yüzde 68'i (1.783 çadır) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı hanelerden oluşmaktadır. Geçici çadır yerleşimlerinde bulunan çadırlarda, yüzde 35'i (7.190 kişi) göçmen, yüzde 65'i (13.385 kişi) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak üzere, toplam 20 bin 575 kişi yaşamaktadır. Bir çadır içerisinde yaşayan kişi sayısı ortalama 7,8'dir. Bahsi geçen 20 bin 575 kişinin yaş aralığı incelendiğinde, yüzde 60'ının (12 bin 356 kişi) çocuk olduğu ve bu çocukların yüzde 29'unun (3.560 kişi) göçmen, yüzde 71'inin (8.796 kişi) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğu görülmektedir. 12 bin 356 çocuk

arasında zorunlu eğitim çağı olan (ilkokul ve ortaokul) 6-14 yaş grubunda toplamda 5.425 çocuk bulunmakta olup bu çocukların yüzde 72'si (3.883 çocuk) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, yüzde 28'i (1.542 çocuk) göçmendir. Bir diğer zorunlu eğitim çağı olan (lise) 15-18 yaş grubunda ise yüzde 72'si (2.348 çocuk) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, yüzde 28'i (889 çocuk) göçmen olmak üzere 3.237 çocuk bulunduğu beyan edilmiştir. Bu çocuklar (6-18 yaş zorunlu eğitim çağı) ildeki geçici çadır yerleşimlerinde bulunan toplam çocuk nüfusunun yüzde 70'ine karşılık gelmektedir. Zorunlu eğitim çağındaki toplam 8.662 çocuğun sadece 35'inin ilde eğitime devam ettiği beyan edilmiştir. Tüm geçici çadır yerleşimlerindeki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ve göçmen çocukların sadece yüzde birinin eğitime devam ettiği beyan edilmiştir.

Geçici çadır yerleşimlerinde yaşayanlar sağlık hizmetlerinden çoğunlukla, devlet hastanesine veya aile sağlığı merkezlerine giderek ve acil durumlarda da ambulans çağırarak yararlanmaktadırlar.

46 geçici çadır yerleşiminin; yüzde 30'unda (14 yerleşim) sürekli elektrik, yüzde 9'unda (4 yerleşim) kısmen elektrik bulunurken, yüzde 61'inde (28 yerleşim) ise elektrik bulunmamaktadır. Elektriğin hiç olmadığı 1.753 çadırda 13 bin 689 kişi, elektriğin sürekli olduğu 566 çadırda 4.548 kişi, elektriğin kısmen olduğu 319 çadırda ise 2.338 kişi yaşamaktadır.

Geçici çadır yerleşimlerinin yüzde 28'inde (13 yerleşim) çöpler toplanmakta, yüzde 72'sinde (33 yerleşim) çöpler hiç toplanmamaktadır. Çöpleri hiç toplanmayan yerleşimlerde 1.411 çadır olup, toplam 10 bin 521 kişi bu durumdan etkilenmektedir. Çöplerin toplandığı 13 yerleşimin 10'unda çöplerin haftada bir, ikisinde 15 günde bir ve birinde ayda bir toplandığı beyan edilmiştir.

Yerleşimlerin çoğunda (41 yerleşim) çevre ilaçlaması yapılmamaktadır. Çevre ilaçlaması yapılmayan yerleşimlerde 1.995 çadır olup, bu durumdan 15 bin 214 kişi etkilenmektedir. Çevre ilaçlaması yapıldığı söylenen 5 yerleşimin hiçbirinde ilaçlamanın düzenli yapılmadığı beyan edilmiştir.

Çadır yerleşimlerinde hem içme hem kullanma suyu kaynağı olarak çoğunlukla tanker kullanılmaktadır. Diğer kaynaklar; tulumba, kuyu, şebeke ve çeşmeden doldurulup bidon ile taşınan sudur.

Geçici çadır yerleşiminde yaşayanların üç temel sağlık sorunu; temiz suya erişim sıkıntısı, çöplerin toplanmaması, sinek, haşere mevcudiyetidir. En sık görülen üç hastalık; ishal, bel ağrısı, karın ağrısı olarak beyan edilmiştir. Geçici yerleşim yerlerinin temel sorunları ise; temiz suya erişim sıkıntısı, çöplerin toplanmaması ve elektrik olmamasıdır.

Geçici çadır yerleşimlerinden çalışma ortamı olan tarla veya bahçelere ulaşım, çoğunlukla minibüs ve traktör ile yapılmakta olup çalışma ortamına yaya olarak gidenler de bulunmaktadır. Çalışma ortamında içme ve kullanma suyu kaynağı olarak çoğunlukla tulumbadan doldurulan ve bidon veya termos ile taşınan su kullanılmaktadır. Diğer kaynak ise tankerdir. Çalışma yeri olan tarla veya bahçelerin sadece birinde mahremiyeti olan tuvalet olanağı bulunduğu beyan edilmiştir.

Çalışma yöresinde tarım işçilerinin yoğun olarak faaliyette bulunduğu ürünler, yapılan işler ve bunların aylara göre dağılımı şöyledir;

Ürün adı	1.ay	2.ay	3.ay	4.ay	5.ay	6.ay	7.ay	8.ay	9.ay	10.ay	11.ay	12.ay
Şeker Pancarı				a, b,c,d	a,b,c,d	e,f,g	e,f,g	e,f,g,h	h	h		
Kuru fasulye, nohut				a,b, c,d	a,b,c,d, e,f,g	e,f,g	h	h				
Kimyon		a,b, c,d	a,b, c,d	e,f,g	e,f,g	e,f,g	h	h				

a) Toprak hazırlığı (sürme, naylon çekme vs.)
b) Fide dikimi
c) Çapalama
d) Budama
e) İlaçlama
f) Sulama
g) Gübreleme
h) Hasat
i) Diğer

İhsan İznebioğlu, Konya, 2019

EK 3.6: Mevcut Durum Haritası Hazırlama Kılavuzu

Mevcut durum haritası hazırlama işi, mevcut durum tablosuna girilen veriler ve veri analizi kullanılarak oluşturulan görsellerin, grafik veya tabloların ilin köy/mahalle haritası üzerine yerleştirilmesidir. Böyle bir harita hazırlanması ile toplanan ve analiz edilen veriler birleştirilerek görsel olarak paylaşılabilir hale gelmiş, geçici çadır yerleşimlerinin konumları ve koşulları gösterilmiş olur. Kurumlar ve kuruluşlar ise faaliyet yürütürken veya planlama yaparken bu haritayı kullanarak hangi faaliyetlerin veya müdahalelerin nerede ve nasıl yapılması gerektiği hakkında bilgi sahibi olurlar. Böylece bu harita ile kurum veya kuruluşların harekete geçmeleri de kolaylaşır.

Burada amaç, hem geçici çadır yerleşimlerinin harita üzerindeki yerlerini, bu yerleşimlerde kaç adet çadır, kişi ve çocuk bulunduğunu, çadır sayılarının göçmen ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına göre ayrımını, yerleşimlerde yıl içerisinde nüfusun değişim durumunu, hem de yaşam ve çalışma ortamının koşullarını, risklerini ve bu yerleşimlerde yaşayanların temel hizmetlerden yararlanma durumuna ilişkin bazı analizleri bir arada göstermektir. Bu çalışma ile, olası uygulama ve müdahaleler için gerek duyulan temel bilgi ve bulguları tek bir materyal (harita) üzerinde gösterebilmeyi mümkün kılan bir araç geliştirilmiş olacaktır.

Öneri

Tüm grafik ve tablolar tek bir haritaya sığmıyor ise veya isteğe bağlı olarak tek bir harita ile görselleştirme yerine birden fazla; (1) yaşam ortamı ve nüfus bilgileri, (2) eğitim, (3) sağlık, (4) çalışma ortamı haritası hazırlanabilir. Burada önemli olan bazı ortak veri ve bilgilerin (yerleşim yeri, çadır, kişi, çocuk sayısı, uyruğa göre dağılım, veri toplama saha çalışmasının ne zaman yapıldığı gibi) her haritada mutlak yer almasıdır.

Harita hazırlama birbirini takip eden şu aşamalar ile yürütülmelidir;

1. Tespit edilen geçici çadır yerleşim yerlerinin konumunun (yakındaki mahalle) il köy/mahalle haritası üzerinde işaretlenmesi,
2. Mümkünse (bilgi edinilmişse veya biliniyorsa) her bir geçici çadır yerleşimine yakın olan okulların (ilkokul, ortaokul, lise) konumlarının okul türü simgesi kullanılarak harita üzerinde işaretlenmesi,
3. Mümkünse (bilgi edinilmişse veya biliniyorsa) her bir çadır yerleşimine yakın olan sağlık hizmeti veren kurumun (toplum sağlığı merkezi (TSM), aile sağlığı merkezi (ASM), devlet hastanesi) konumlarının sağlık kurumu türü simgesi kullanılarak harita üzerinde işaretlenmesi,

4. ***Excel'de Grafik Oluşturma Kılavuzu*** kullanılarak grafik veya tablo haline getirilen veriler arasından haritaya konulacakların seçilmesi,

   Veri ve analiz görsellerinin tamamı tek bir (veya birden fazla) haritaya sığmayabilir. Özellikle; ilde fazla sayıda ve birbirine çok yakın çadır yerleşimi olması durumunda bazı görseller harita içerisine yerleştirilemeyebilir. Hangi görsellerin mutlaka kullanılması, yani harita üzerinde bulunması gerektiği aşağıda belirtilmektedir.

5. ***Excel'de Grafik Oluşturma Kılavuzu*** kullanılarak grafik veya tablo haline getirilen verilerin haritaya yerleştirilmesi,

Simge ve Lejant örnekleri

Harita hazırlanırken kullanabilecek simgeler ve lejant için aşağıda örnekler bulunmaktadır. Bunlar çeşitlendirilebilir. Burada önemli olan, lejantın haritanın sol alt köşesine okunabilir / görülebilir büyüklükte ve tablo, grafik, görsel, çizgi veya yazı ile karışmayacak şekilde yerleştirilmesidir.

Harita içerisinde MUTLAKA/GEREKİRSE yer alması gereken analizler, görsel türü önerisi, örnekler

Mevcut Durum Tespit Formu ve Veri Tablosunda yer alan

Soru 1.1, 1.2, 1.3 cevapları bir arada kullanılarak ***İŞARETLEME*** yapma.

Soru 1.1, 1.2, 1.3 cevapları bir arada kullanılarak ***TABLO*** yapma.

Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri Çadır Yerleşimlerinin İlçelere Dağılımı (Sayı ve Oran)

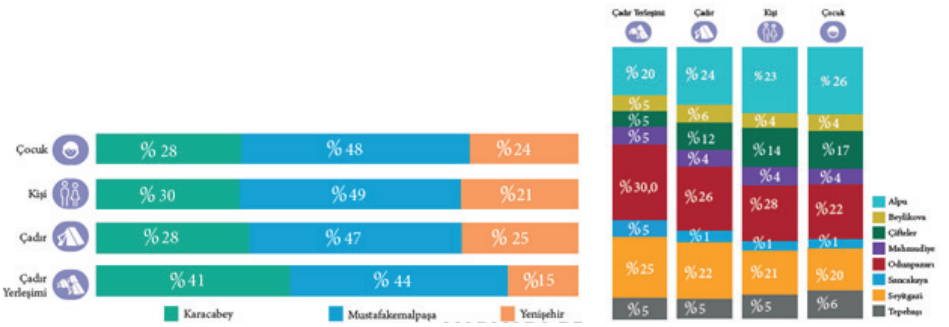

Soru 1.4, 1.5, 1.6 cevapları bir arada kullanılarak ***TABLO*** türünde görselleştirme.

Soru 1.14 cevapları kullanılarak ***GRAFİK*** türünde görselleştirme.

Geçici Çadır Yerleşimlerinde Konuşulan Diller (Sayı ve Oran)

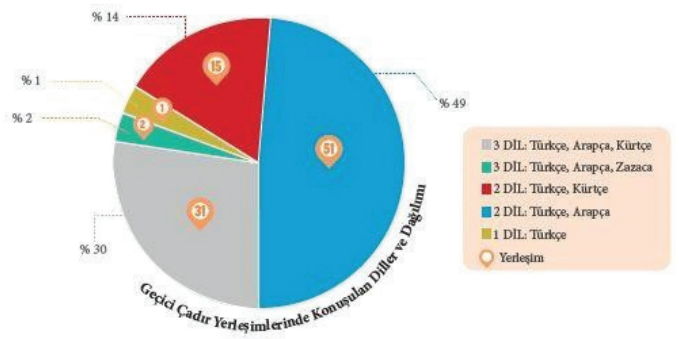

Soru 2.1 cevabı kullanılarak, ***GÖRSEL*** hazırlama.

Soru 2.1 cevabı kullanılarak, ***TABLO*** yapma.

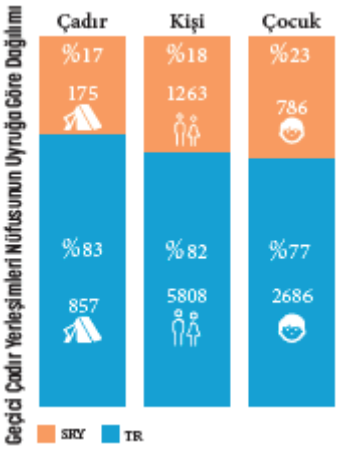

Soru 2.1, 2.3, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.7 cevapları bir arada kullanılarak, her bir çadır yerleşiminin bulunduğu noktanın yakınına ***TABLO*** yapma.

Soru 2.2 cevabı kullanılarak, ***GÖRSEL*** hazırlama.

Bir çadır içerisinde yaşayan kişi sayısı ortalaması

Soru 2.3 cevapları kullanılarak ***GRAFİK*** türünde görselleştirme.

Geçici Çadır Yerleşimlerinde Nüfusun Yıl İçerisinde Değişme Durumu (Sayı ve Oran)

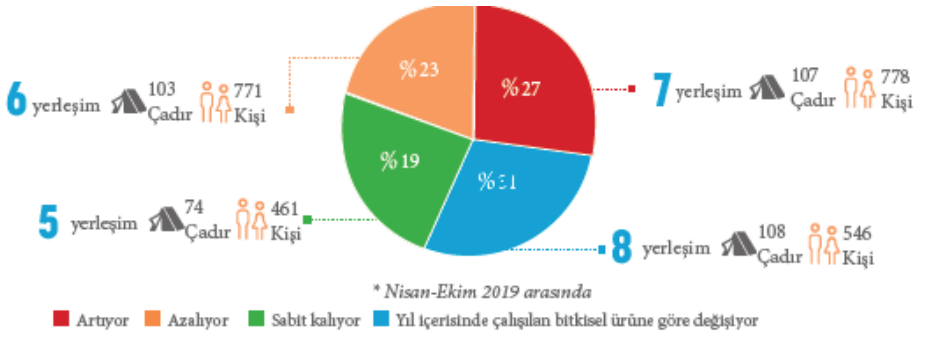

Soru 2.4.1 ve 2.4.2 cevapları bir arada kullanılarak ***TABLO*** türünde görselleştirme.

Geçici Çadır Yerleşimlerinde Bulunan Çocukların Yaş Grupları ve Uyruğa Göre Dağılımı (Sayı ve Oran)

Çadır Yerleşimlerinde Bulunan Zorunlu Eğitim Çağındaki Çocukların Yaş Grupları ve Uyruğa Göre Dağılımı (Sayı ve Oran)

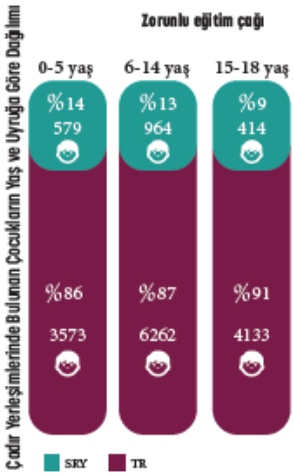

Soru 3.1 cevapları kullanılarak ***TABLO*** türünde görselleştirme.

Geçici Çadır Yerleşimlerindeki Çocukların Eğitim Durumu (Sayı ve Oran)

Geçici Çadır Yerleşimlerinde Yaşayan Çocukların Gittikleri Okul Türüne Göre Sayı ve Oranı

Soru 3.2 cevapları kullanılarak ***TABLO*** türünde görselleştirme.

Soru 4.1 cevapları kullanılarak ***GRAFİK*** türünde görselleştirme

Geçici Çadır Yerleşimlerinde Yaşayanların Sağlık Hizmeti Aldıkları Kurum Türü (yerleşim sayısı)

Soru 4.3 cevapları kullanılarak ***GRAFİK*** türünde görselleştirme.

Soru 4.4 cevapları kullanılarak ***GRAFİK*** türünde görselleştirme.

Geçici Çadır Yerleşimlerinde Engelli ve Süreğen Hastalığı Olan Çocuk Sayısı

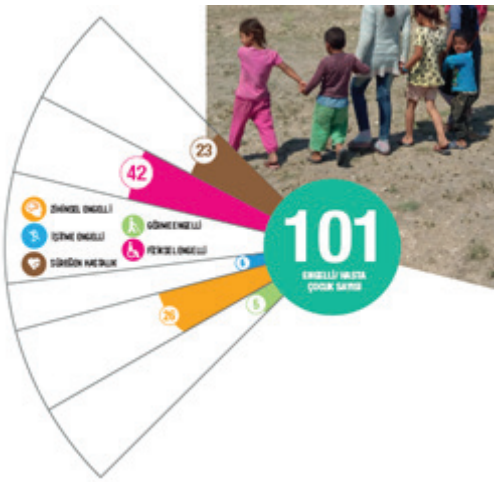

Soru 4.5 cevapları kullanılarak ***TABLO*** görselleştirme.

Geçici çadır yerleşiminde yaşayanların üç temel sağlık sorunu

Soru 5.1 cevapları kullanılarak ***GRAFİK*** görselleştirme.

Çadırlarının İmal Edildiği Malzemeler (Sayı ve Oran)

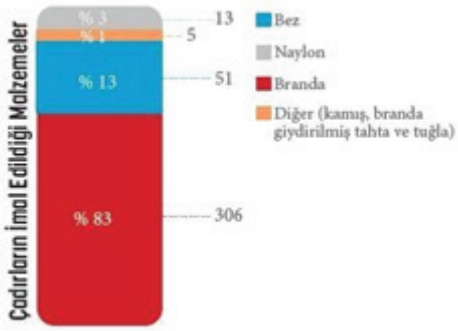

Soru 5.2 cevapları kullanılarak ***GRAFİK*** görselleştirme.

Geçici Çadır Yerleşimlerinde İçme ve Kullanma Suyu Kaynakları (Sayı)

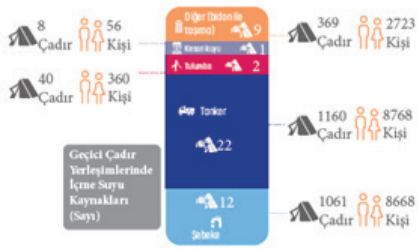

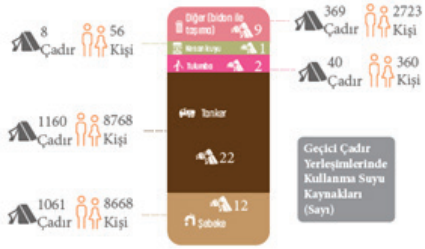

Soru 5.3 cevapları kullanılarak ***GRAFİK*** görselleştirme.

Geçici Çadır Yerleşimlerinde Elektrik Mevcudiyeti (Sayı ve Oran)

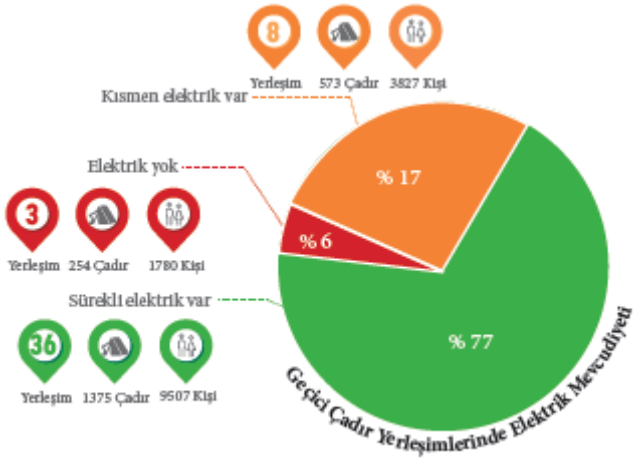

Soru 5.5, 5.6 cevapları bir arada kullanılarak ***GRAFİK*** görselleştirme.

Geçici Çadır Yerleşimlerinde Çöplerin Toplanma Durumu

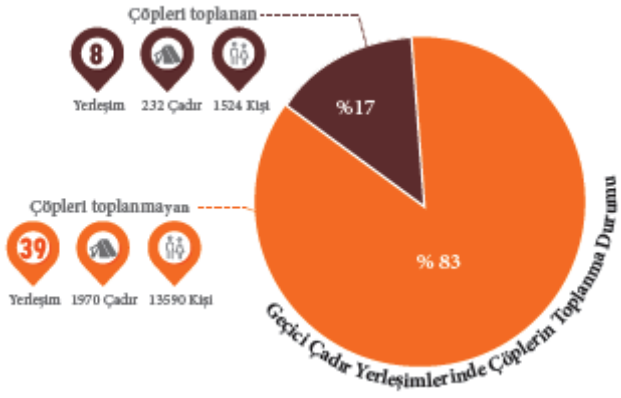

Soru 5.7, 5.8 cevapları bir arada kullanılarak ***GRAFİK*** görselleştirme.

Geçici Çadır Yerleşimlerinin Çevre İlaçlanması Durumu

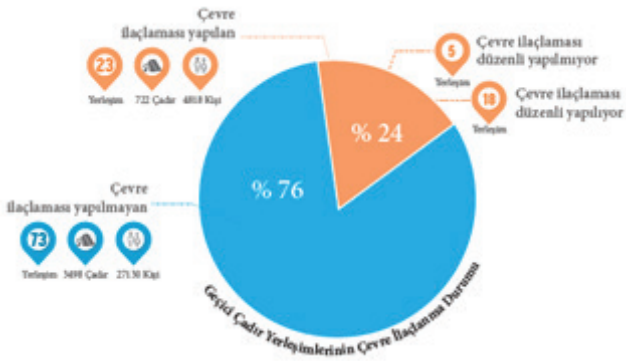

Soru 5.9 cevapları kullanılarak ***TABLO*** görselleştirme.

Geçici çadır yerleşimlerinin üç temel sorunu

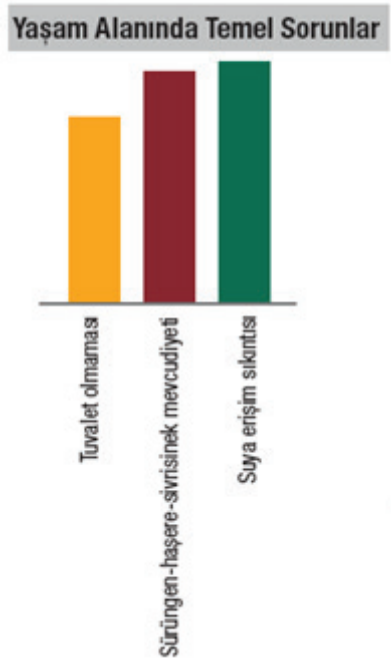

Soru 5.10 cevapları kullanılarak ***GRAFİK*** görselleştirme.

Geçici Çadır Yerleşimlerinin Risk Değerlendirmesi (Sayı ve Oran)

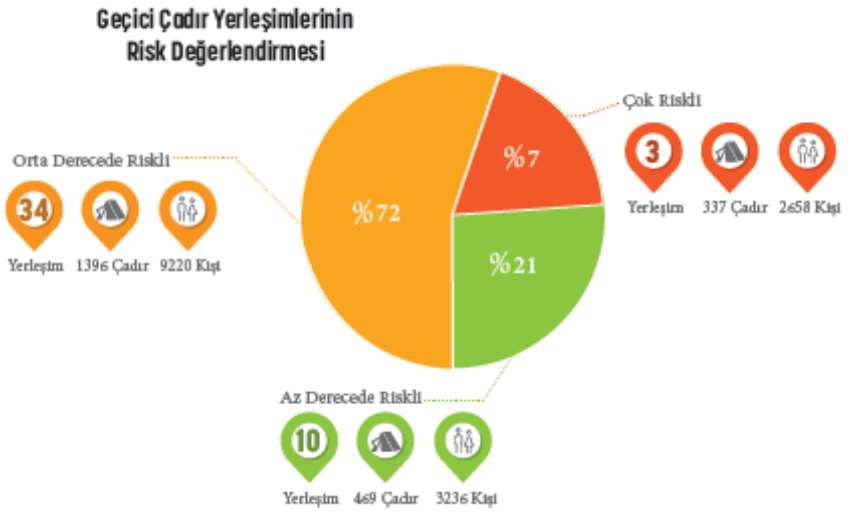

Soru 6.1 cevapları kullanılarak ***GÖRSEL*** hazırlama.

Soru 6.2 cevapları kullanılarak ***GRAFİK*** görselleştirme.

Geçici Çadır Yerleşimlerinde Yaşayanların Çalışma Ortamında İçme ve Kullanma Suyu Kaynakları (Sayı)

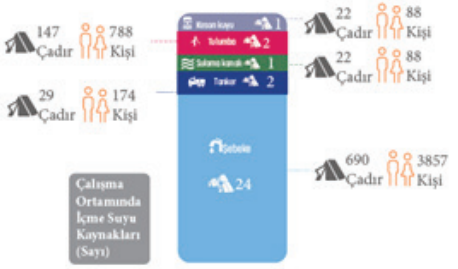

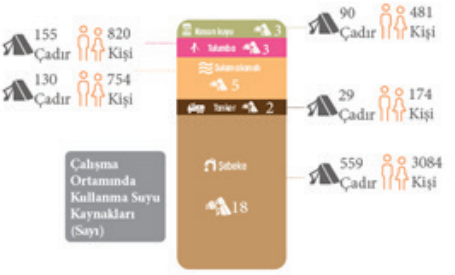

Soru 6.3 cevapları kullanılarak ***GÖRSEL*** hazırlama.

Çalışma ortamında tuvalet mevcudiyeti

Soru 6.4 cevapları kullanılarak ***TABLO*** görselleştirme.

*Bu tarımsal üretim takvimi Adana ilinde bir üretim yılı içerisinde mevsimlik gezici tarım işçiliğinin yoğun olarak istihdam edildiği bitkisel ürün ve üretim süreçlerini göstermektedir. Adana ilinde sebze, kavun, karpuz, pamuk, patates, soğan, yer fıstığı üretiminde dikim hazırlığı, çapalama, ot alma bu ürünlere ek olarak karpuz, kavun, yazlık ve kışlık sebzeler, narenciye gibi ürünlerin işçilik süreçlerine yoğun olarak katılmakla birlikte, tüm ürünlerin hasat süreçlerinde yılın bütün aylarında mevsimlik gezici tarım işçileri çalışmaktadır.

Örnek Haritalar;

Adana Ovası'ndaki Mevsimlik Tarım İşçilerin Çadır Yerleşim Yerleri Mevcut Durum Haritası

Adana Ovası'nda Eğitim Hizmetleri ve Çocuk Sayısı Mevcut Durum Haritası

Adana Ovası'nda Nüfus, Engelliler ve Sağlık Hizmetleri Mevcut Durumu

http://www.ka.org.tr/TumYayinlar

EK 3.7: Excel'de Grafik Oluşturma Kılavuzu

1. ADIM:

Excel dosyası içerinde Grafik haline getirmek istediğiniz verilerin (yazı ve/veya sayı) olduğu alanı seçin. (Farenin sol tuşuna basılı tutarak)

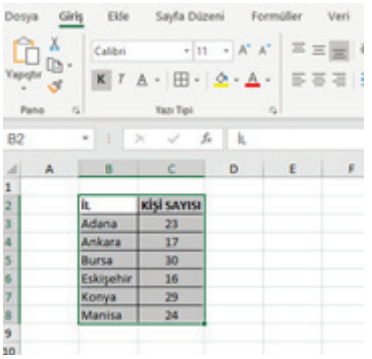

ÖRNEK: B ve C Kolonu (İl ve Kişi Sayısı yazan), 3-8 arası Satırlar (Adana-Ankara-Bursa-Eskişehir-Konya-Manisa) toplam 14 adet hücre.

2. ADIM:

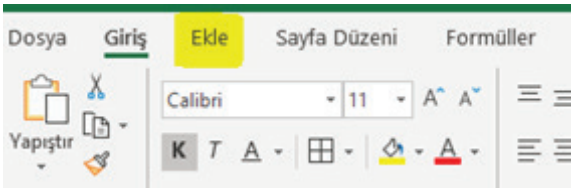

En üst sırada yer alan EKLE başlığını (Giriş ve Sayfa Düzeni başlıklarının arasındaki) tıklayın.

ÖNERİLEN GRAFİKLER kısmından grafik türlerini inceleyin; grafikleri seçerek ön izleme yapabilirsiniz.

YA DA Herhangi bir grafik görselinin sağ yanındaki çubuk seçildiğinde çıkan DİĞER…. Butonuna basarak grafik türlerini veya önerilen grafiklerin hepsini görebilirsiniz.

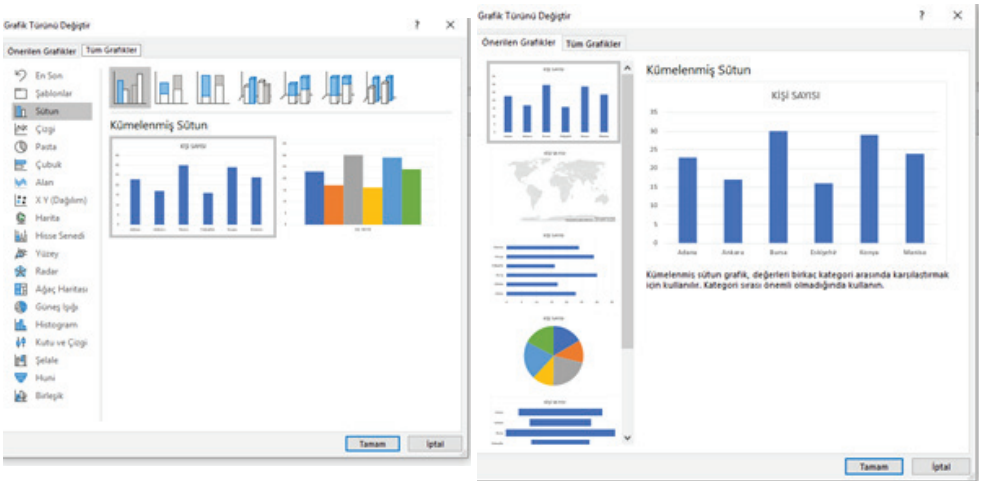

Not: *Veriler seçilip ALT+F1 tuşlarına basarak da grafik oluşturabilir. Ancak bu durumda verileri görselleştirmek için en uygun grafik oluşmayabilir. Uygun grafiği seçerek ilerlemek daha doğru olacaktır.*

SÜTUN GRAFİKLER

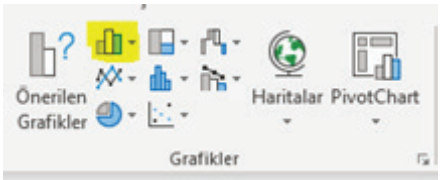

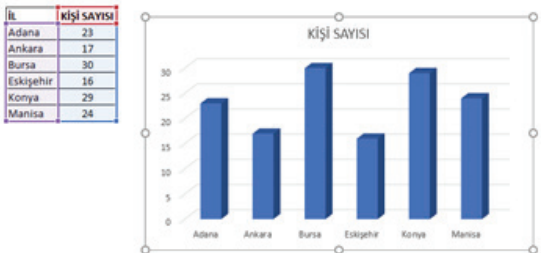

İL	KİŞİ SAYISI
Adana	23
Ankara	17
Bursa	30
Eskişehir	16
Konya	29
Manisa	24

Kümelenmiş Sütun sık kullanılan bir görseldir. Değerleri karşılaştırmak için uygundur.

ÖRNEK: İllerdeki kişilerin dağılımı grafiği

İL	KADIN SAYISI	ERKEK SAYISI
Adana	23	21
Ankara	17	5
Bursa	30	23
Eskişehir	16	4
Konya	29	11
Manisa	24	10

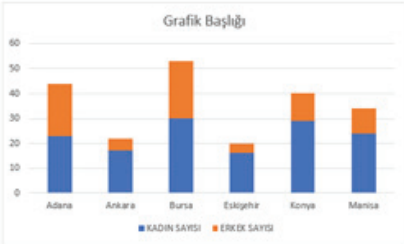

Yığılmış Sütun bütünün parçalarını karşılaştırmak için uygundur. Oranları görmek için daha uygundur. Yani 3 kolon var ise.

ÖRNEK: İllerdeki kişilerin cinsiyet dağılımı grafiği

PASTA GRAFİKLERİ

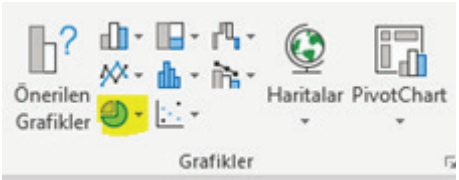

İL	KİŞİ SAYISI
Adana	23
Ankara	17
Bursa	30
Eskişehir	16
Konya	29
Manisa	24

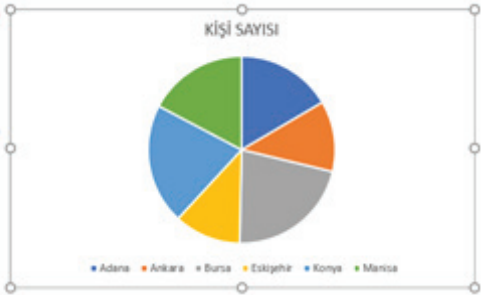

Pasta en sık kullanılan görseldir. Bir bütün içindeki oranı gösterir. Sayılar %100'e eşit olduğunda kullanılır. Bu nedenle verilerin uygun olması gerekir; 2 sütun (daha fazla sütun olamaz) ve toplam veri değeri belli.

ÖRNEK: Kişilerin illere dağılımı grafiği (toplam 139 kişi)

YAŞ	KİŞİ
0-5	23
6-17	17
18-35	30
35-45	16
45-65	29
+65	24

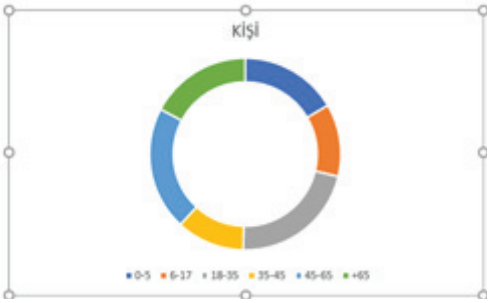

Halka, pastagrafiği gibi bütün içindeki oranı gösterir ve yine sayılar %100'e eşit olduğunda kullanılır. Birden fazla seri (satır) varsa tercih edilir.

ÖRNEK: Kişilerin yaş dağılımı grafiği (toplam 139 kişi)

3. ADIM:

Grafik türünü belirledikten sonra ilgili grafiği seçerek **GRAFİK OLUŞTURUN.**

Grafiği (grafik ögelerini) şekillendirmek; başlık eklemek / değiştirmek, renk değiştirmek, göstergeyi biçimlendirmek / yerini değiştirmek, yüzde (%) işareti eklemek / göstermek için en üstteki TASARIM komutuna basılmalıdır.

Renk değiştirmek için **RENKLERİ DEĞİŞTİR** komutundan renk serisi şeçilmelidir.

Stil değiştirmek için yani 2 veya 3 boyutlu yapmak, yüzde (%) göstermek vb. STİL seçin.

Başlık eklemek / değiştirmek için başlığın olduğu kutucuğa çift tıklayarak yazıyı değiştirin ya da tamamen silinmelidir (başlığı seçerek sağ klik; SİL)

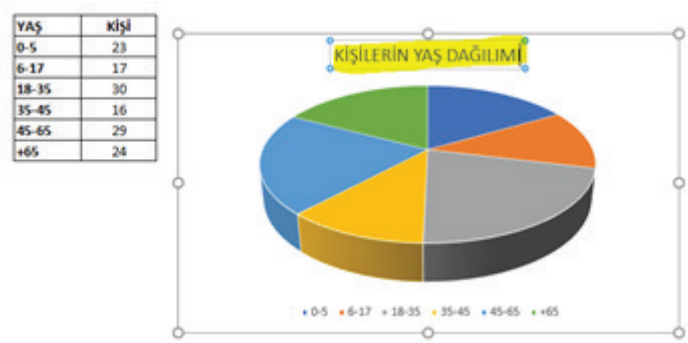

Gösterge yerini değiştirmek için grafiğin yanında çıkan + işaretine basarak Göstergenin sağ/sol/üst/alt konumda olmasını seçilmelidir.

Veri etiketinde yüzde göstermesi için grafiğin yanında çıkan Veri Etiketleri işaretine basarak Diğeri seçin. Yan tarafta beliren Veri Etiketlerini Biçimlendir tablosundan Yüzde kutucuğunu işaretlenmelidir.

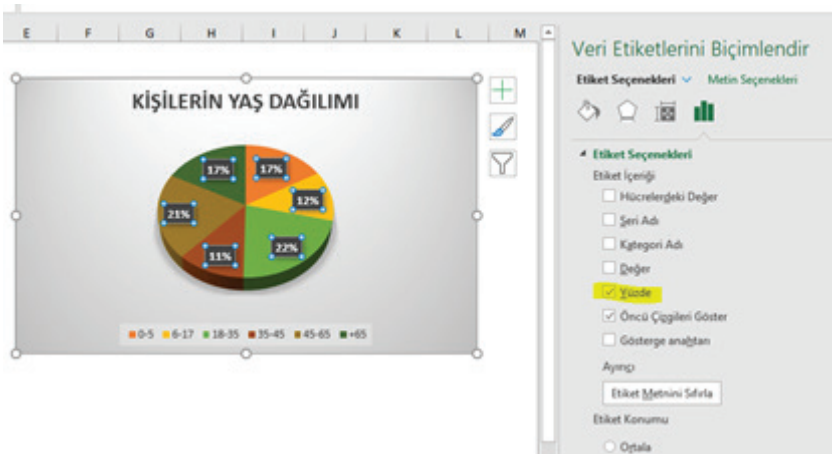

Ayrıca, HIZLI DÜZEN seçeneği ile göstergenin yerini değiştirme, yüzde gösterme/ göstermeme gibi değişiklikleri hızlıca yapın.

Kaynakça;

Excel Kullanarak Grafik Nasıl Yapılır? 2:01 dk

https://www.youtube.com/watch?v=GSWCxcUN15k

Excel'de Grafik Oluşturma 4:27 dk.

https://www.youtube.com/watch?v=XKBbgEymPBo

Excel Grafik Oluşturma: Resimli Anlatım (Çizgi Akademi)

https://www.cizgiakademi.com/excel-grafik-olusturma-resimli-anlatim/

Cemre Yaşkeçeli, Adana, 2020

Uygulama Programı Hazırlama

BÖLÜM 4

Uygulama Programı Hazırlama Çalışması Nedir?

Eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamı temalarında teknik bilgi, deneyim, rol ve sorumluluğu olan kurum veya kuruluşların da katkıları alınarak ilde mevsimlik gezici tarım işçilerine yönelik belirlenen sürede uygulanacak olan faaliyetler için bir uygulama programı belgesinin hazırlanmasıdır.

Mevsimlik gezici tarım işçiliği yapan haneler ve onların çalışan veya çalışmayan çocuklarına yönelik yürütülecek *Uygulama Programı Hazırlama çalışması* ilin bu bağlamdaki tarihsel sürecinden hareketle günümüzde konuyla ilgili kurumların başta çocuklar olmak üzere mevsimlik gezici tarım işçilerine yönelik faaliyetlerini gözden geçirmeye, ilde bulunan tüm geçici çadır yerleşiminde yaşayanların eğitime ve sağlık hizmetlerine erişimlerini; çocuk koruma haklarının gözetilmesini ve ihtiyaçlarının karşılanmasını; çalışma ve yaşam ortamlarının iyileştirilmesi temalarına yönelik hizmet sunumlarını arttırmayı amaçlamaktadır.

Amaç

a. Belirli sürelerde ilde konaklayan mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerdeki çocukların iyi olma halini sağlamak için eğitim, sağlık, çocuk koruma hizmetlerinin sunumunu arttıran ve çocukların yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve risklerin bertaraf edilmesini sağlayan faaliyetleri, il genelinde uygulayıcı ve destekleyici kurumları, zaman planını ve bütçeyi belirlemek,

b. Uygulama programının hayata geçirilmesi sürecinde yer alacak kurumların aynı zamanda kapasite gelişimi veya güçlendirilmesini desteklemek,

c. Kurumlar arasında iş birliğinin ve koordinasyonun sağlanacağı modeller yaratmak.

Çıktı

➡ ***Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocukları için Uygulama Programı***

Neden önemlidir?

Mevsimlik gezici tarım işçileri ve onların çalışan veya çalışmayan, ailesiyle birlikte geçici çadır yerleşim alanlarında yaşayan çocukları temel hizmetler olarak tanımlanan sağlık, eğitim ve çocuk koruma hizmetlerine erişimde ve hizmetlerden yararlanmada sorunlar yaşamakta, yaşam ve çalışma ortamlarında risklerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Mevsimlik gezici tarım işçisi haneler için eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ortamı ve çalışma ortamı temalarında sürdürülebilir, tekrarlanabilir, maliyet etkin, yaygınlaşabilir ve yöre koşullarına uygun olarak geliştirilen uygulama programı bu hanelerdeki yetişkinlerin ve çocukların yaşam kalitesini yükselterek iyi olma hallerine katkı verir.

Mevsimlik gezici tarım işçiliği, iklim faktörleri, ürün çeşitliliği, tarımsal faaliyet türleri, tarımsal alan büyüklükleri ve teknolojik altyapı gibi sürecin tamamını illere, ilçelere ve sezonlara göre farklılaştıran pek çok değişkenden etkilenen dinamik bir süreçtir. Bu nedenle hedef kitleye yönelik hizmetler için gerçekçi ve uygulanabilir faaliyetler belirlenmeli; hizmet sunumları dinamik ve esnek bir uygulama yöntemiyle planlanmalıdır. ***Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Mevcut Durum Haritası ve Raporu***nda yer alan ve saha çalışmasında tespit edilmiş olan hizmet sunumu ihtiyaçlarına yönelik faaliyet önerileri aşağıdaki sorulara yanıt verecektir;

- Mevcut sorunlar, temel ihtiyaçlar ve haklara dair tespit çalışmaları nasıl yapılmalıdır?
- Tespit çalışması yapılması için söz konusu ile uygun ekipler nasıl oluşturulmalıdır?
- Temel hizmetlerin sağlanmasına yönelik hangi kurum veya kuruluşlar neler yapabilirler?
- Bu kurum ve kuruluşların rol ve sorumlulukları ile kapasite durumları nedir?
- Temel hizmetlere erişimde ile özel uygulamalar neler olabilir?
- Özellikle yenilikçi fikirler ve uygulamalar neler olabilir?
- Kurumlar arasında iş birliği, koordinasyon ya da iş bölümü için koşullar nasıl olmalıdır?
- Uygulama yaparken hangi yöntemler ve ilkeler izlenmelidir?
- Uygulamanın izleme ve değerlendirmesi nasıl yapılmalıdır?
- Mevcut insan kaynağı ve bütçe imkanlarıyla neler yapılabilir?
- Temel hizmetler dışında ek olarak neler yapılabilir?
- Olası riskler nasıl bertaraf edilmelidir?

Özetle, mevsimlik gezici tarım işçilerine yönelik ilde uygulanacak olan faaliyetlerin gerçekçi, uygulanabilir, sistemli, etkili ve sonuç alıcı olması için bir Uygulama Programı hazırlanması gerekmektedir. Uygulama Programı faaliyetlerini yürütecek ve destekleyici olarak görev alacak kurumların belirlenmesi, görev dağılımının yapılması, uygulama sürelerinin planlanması, ihtiyaç duyulan insan kaynağı ve bütçenin belirlenmesi, olası finansal kaynakların tespit edilmesi ve buna yönelik olarak mevcut ve olası fırsatlardan yararlanabilecek şekilde hazır olunması önem taşımaktadır.

İzlenecek Yöntem ve Kullanılacak Araçlar Nelerdir?

Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Tarihsel Süreç Şeması, Mevsimlik Gezici Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliğiyle İlgili Aktörler, Rol ve Sorumluluklar Şeması ve Aktörler Arası İlişki Ağı, Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Mevcut Durum Haritası ve Raporu materyallerinde yer alan tüm bulgular ve bilgiler Uygulama Programı hazırlama süreci için gerekli olduğundan süreçte bu materyaller kullanılacaktır.

Yöntem

a. Masa başı çalışma
b. Bilgi/veri toplama
c. Bilgi/veri analizi ve uygulama programını sunma

Araçlar

a. Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocuklarına Yönelik Tespitler Bilgi Notu
b. Temaya Göre Çalıştay Katılımcı Tablosu
c. Uygulama Programı Hazırlama Çalıştayı Yönergesi
d. Uygulama Programı Faaliyetler Tablosu
e. Uygulama Programı Detaylı Zaman Planı Tablosu
f. Uygulama Programı Detaylı Bütçe Tablosu
g. Uygulama Programı Belgesi

Adımlar

Adım 1: Masa Başı Çalışma

Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Tarihsel Süreç Şeması; Mevsimlik Gezici Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliğiyle İlgili Aktörler, Rol ve Sorumluluklar Şeması ve Aktörler Arası İlişki Ağı; Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Mevcut Durum Haritası ve Raporu materyallerinde yer alan tüm bulgular ve bilgilerin gözden geçirildiği, illerde gerçekleştirilecek olan uygulama programı hazırlık çalıştayları öncesindeki hazırlık sürecidir.

Program Hazırlama Çalıştayı Hazırlıkları

Tüm materyallerin ayrı ayrı incelenmesiyle ilde belli süreli / geçici olarak bulunan mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerin en acil ihtiyaçlarının ve bu hanelere sunulması gereken hizmetlerin ortaya çıkarılmasını, çalıştay programının, katılımcı listesinin, görev dağılımının, kullanılacak sunum ve araçların planlanmasını ve çalıştay organizasyon hazırlıklarının yapılmasını içeren süreçtir.

Hazırlık birbirini takip eden şu aşamalar ile yürütülmelidir;

1. Tüm materyallerde yer alan önemli tespitler ve bunların özet değerlendirilmesinin bilgi notu veya sunum haline getirilmesi, ***EK 1: İl Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocuklarına Yönelik Tespitler Bilgi Notu***

2. ***Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Tarihsel Süreç Şeması, Mevsimlik Gezici Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliğiyle İlgili Aktörler, Rol ve Sorumluluklar Şeması***nda yer alan kurum ve kuruluşlar öncelikli olmak üzere beş temada faaliyet önerilerinde bulunabilecek teknik bilgi, deneyim, ilgi veya yükümlülüğü olan kurum ve kişilerin ***EK 2: Temaya Göre Çalıştay Katılımcı Tablosu***na işlenmesi,

3. ***EK 3: Uygulama Programı Hazırlama Çalıştayı Yönergesi*** kullanılarak tam gün sürecek çalıştay tarihinin kesinleştirilerek gündemin ve davet yazısının hazırlanması, mekanın belirlenmesi, olası masraflardan karşılanabilecek olanlar (çay, kahve, su, atıştırmalıklar, öğle yemeği) için bütçe yapılması ve masrafların karşılanması için girişimde bulunulması veya talep edilmesi, sunum veya çalışma grubu oturumlarında görev alacak kişilerin seçilmesi, gündemin ve çalışma grubu oturumunda kullanılacak ***EK 4: Uygulama Programı Faaliyetler Tablosu***nun çoğaltılması.

Öneri

Uygulama Programı hazırlama aşamasından önce elde edilen tüm veri ve bulguların doğrulanması ve eklenmesi veya düzeltilmesi gereken bilgilerin paylaşılabilmesi için düzenlenen **İl Doğrulama Toplantılarına** katılan kurum temsilcilerinin çalıştaya katılımı sağlanabilirse kurumsal sahiplenmeyi, uygulama programı hazırlanırken katkı almayı kolaylaştırır. Özellikle uygulama programı ortaya çıkınca kurum temsilcileri kurumlarının harekete geçirilmesini hızlandırabilir ve bu durum faaliyetlerinin uygulanmasını kolaylaştırır.

Adım 2: Bilgi Toplama

Uygulama programının hazırlanmasını amaçlayan çalıştayın valilik davetiyle düzenlenmesi çalıştayın sahiplenilmesini ve kurumların harekete geçmesini hızlandıracaktır. Bu nedenle,

- Tüm çıktıları, sürece dair deneyim ve değerlendirmeleri sunmak; ilde geçici çadır yerleşim yerlerinde yaşayan mevsimlik gezici tarım işçisi haneler ve çocuklarının mevcut durumuna ilişkin bulguları paylaşmak,
- İlde konuyla ilgili kurum ve kuruluşların katılımı ile mevsimlik gezici tarım işçisi haneler ve çocukları için uygulama programı hazırlama çalıştayının düzenlenmesi konusunda destek almak,
- Eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ortamı, çalışma ortamı temalarında hazırlanacak uygulama programının hayata geçirilmesine dair fikirleri paylaşmak,
- İle özel fırsatlar ve olası iş birliklerini değerlendirmek,

amacıyla METİP'ten sorumlu vali yardımcısı ziyaret edilir. Ziyaret esnasında, hazırlanan tüm materyallerin renkli ve orijinal boyutlardaki ***(EK 5: Materyal Basım Ölçüleri Tablosu)*** çıktıları, ön çalışmalarda hazırlanan çalıştay gündemi, davet listesi ve bilgi notu vali yardımcısı ile paylaşılmalıdır.

Çalıştayın sabah oturumuna mevcut durum bulguları sunularak sürece dair bilgi ve değerlendirme aktarımı ile başlanmalıdır. Ardından katılımcı kurum temsilcileri 1) eğitim, 2) çocuk koruma, 3) sağlık ve çalışma ortamı olmak üzere üç gruba bölünür; masalara çıktısı alınmış materyaller destek alınması için bırakılır; gruplar / katılımcılar temaları odağında ***Uygulama Programı Faaliyetler Tablosu***nda bulunan başlıklardan faaliyetler, ana sorumlu ve destek verecek kurumlar, zaman planı ve tahmini bütçe veya ihtiyaç duyulan bütçe kalemlerini belirlerler ve bu başlıklar için sunulan öneriler tabloya işlenir. Yaşam ortamı teması için ise, tüm katılımcıların bir arada ve ortak paylaşımları ile sundukları öneriler toplanarak tabloya not alınmalıdır.

Çalıştaylar

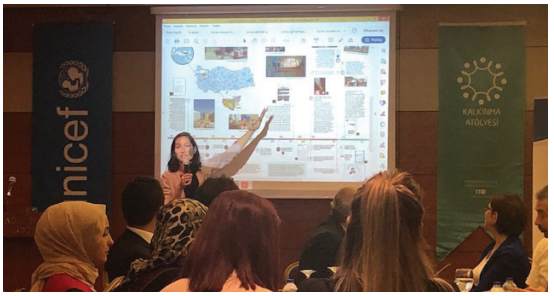

Örnek

Uygulama Programı Hazırlama Çalıştayı- Faaliyet Tablosu

TEMA 3: Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çocuklarına Yönelik Çocuk Koruma

Faaliyetler	Faaliyet detayı	Sorumlu kuruluş	Destek alınacak kuruluşlar	Tahmini bütçe
1. Çocukların yaşına ve ihtiyaçlarına uygun bakım, dinlenme ve ihtiyaç alanlarının tespiti	- Geniş çaplı bir araştırma yapılması ve gerçekleştirilmesi	- C.B.Ü Sosyal Hizmetler Eğitim Uygulama Araştırma Merkezi - AGSHİM.	- Jandarma - Valilik - Kaymakamlık	- 50.000 TL.
2. Ihmal ve istismar ile ilgili ailelerin yet eğitimi.	- Çocuklara oyun ağırlıklı eğitimler - Ailelere de öğretim elemanları ve öğrenciler tarafından eğitimlerin verilmesi	- CBÜ. Sosyal Hizmetler Eğitim Uygulama Araştırma Merkezi - AGSHİM. (Ilçe SHM.)	- Jandarma - Diyanet (müftülük)	- 50.000 TL
3. Çocuk hakları temel eğitimi	- Taş oyununa uygun eğitim faaliyetleri	- MEM. Rehberlik araştırma merkezi - Ilçe SHM.	- CBÜ - STK'lar - Jandarma	- 50.000 TL
4. Çocukların bulunduğu mahremiyet	Çocukların mahremiyetle ve çocuk korumayı uygun çadır ile bulundurulma	A.G.S.H.B	YKOB	

Adım 3: Bilgi Analizi ve Uygulama Programını Sunma

Çalıştayda hazırlanan beş tema bazlı faaliyet tabloları kullanılarak ***EK 6: Uygulama Programı Belgesi*** hazırlanır. Bunun için bu bölüm sonunda yer alan örnek belgedeki başlıklara göre metinler hazırlanmalı, çalıştayda gelen bazı öneriler dikkatlice incelenerek ek bilgi, açıklama veya düzeltme gereksinimleri ortaya konulmalıdır. Yazılan faaliyetler gerçekçi, uygulanabilir, ihtiyacı karşılayan veya sorunu çözen, etkili, sürdürülebilir ve esnek olmalıdır. Önerilen zaman planı her faaliyetin adımlarını dikkate alan, gerçekçi ve yeterli nitelikte olmalıdır. Ana sorumlu ve destekçi konumundaki kurum ve kuruluşların bu rol veya görevi yerine getirme potansiyeli, ihtiyaç duyulan bütçe kalemlerinin detayları belirlenmeli ve mevcut kaynaklardan karşılanabilenler tespit edilmeli, karşılanamayanlar için ise fiyat araştırması yapılmalıdır.

Ardından, taslak Uygulama Programı belgesi çalıştaya katılım gösteren kurumların geri bildirimlerine açılarak kurumların varsa eklemeleri alınır. Uygulama Programı valiye veya görevli vali yardımcısına sunulacak hale getirilir. Sunum sonrası varsa geri bildirimlere göre gereken düzeltmeler yapılarak uygulama programı nihai hale getirilir ve Valilik ile paylaşılır. Sonrasında Valilik programın uygulamaya konulması konusunda sorumlu kurumlara görev verir, gerekirse komisyonlar, gruplar ve ekipler kurabilir.

Öneri

Uygulama programı içerisinde yer alacak faaliyetlerin ve ana sorumlu ve destekçi olacak kurumların tespiti için ilgili tüm kurum ve kişiler ile çalıştay yapılması hem pratik hem katılımcı bir yöntemdir. Böylelikle kısa sürede, teknik bilgi ve kurumsal temsil ile taslak belge ortaya çıkar. Ne var ki çeşitli nedenlerden dolayı böyle bir çalıştayın veya kurumlar ve kişiler ile yüz yüze görüşmenin yapılamaması durumunda boş **Uygulama Programı Faaliyetler Tablosu** kurumlara resmi yazı veya elektronik posta ile ve mümkünse İl Valiliği imzasıyla gönderilebilir. Kurumların cevapları toplanarak tabloya işlenir, bilgi analizi çalışmasından sonra taslak Uygulama Programı Belgesi tekrar kurumlara geri bildirim için yollanarak sonraki adımlar aynı şekilde takip edilebilir.

EK 4.1: ANKARA İli Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocuklarına Yönelik Tespitler Bilgi Notu (Örnek)

ARKA PLAN

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma Genel Müdürlüğü, İstihdam Politikaları Daire Başkanlığı ile iş birliği ve diyalog halinde devam eden bu çalışmada, *Cumhurbaşkanlığı II. 100 Günlük İcraat Planı* kapsamında her ilde Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri koordinasyonunda kurulan *Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimleri* altı ilde tarım sektöründe çocuk işçiliği ile mücadeleye yönelik uygulama programı hazırlama ve hali hazırdaki uygulamaları izleme konusunda çalışmaktadır. Nihai hedef, bu altı ilde bitkisel üretim faaliyetlerinde çalışmak üzere belirli süreli ve geçici olarak konaklayan mevsimlik gezici tarım işçisi haneler ve onların çocuklarının eğitim, sağlık, çocuk koruma hakları ve ihtiyaçları ile çalışma ve yaşam ortamlarının iyileştirilmesine yönelik hizmet sunumunu arttırmak, bunun için illerin mevcut finansal ve insan kaynaklarını en etkili şekilde değerlendirmektir.

Şubat 2019'dan itibaren uygulanmakta olan çalışmalar sonucunda her ilin;

- Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Tarihsel Süreci Şeması,
- Mevsimlik Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliği ile İlgili Aktörler Şeması ve Aktörler Arası İlişki Ağı,
- Mevsimlik Tarım İşçilerinin Çadır Yerleşim Yerleri Mevcut Durum Haritası ve Mevcut Durum Raporu

hazırlanmıştır. Tamamlanan belgeleme, analiz, tespit ve haritalama çalışması bulguları ve

taslak çıktılar İŞKUR İl Müdürlüğü'nün daveti ve ev sahipliğinde, tarım sektöründe çocuk işçiliği ile mücadele konusunda rol ve sorumluluğu olan kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımı ile gerçekleşen doğrulama toplantılarında görüşe açılarak geri bildirimler alınmıştır. Alınan geri bildirimler sonrasında nihai haline getirilen tüm çıktılar ve mevcut durum, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve İl Valisi ile paylaşılmıştır.

TAMAMLANAN ÇALIŞMALAR VE ÇIKTILAR

- Ankara İlinde Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Tarihsel Süreci
- Mevsimlik Gezici Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliğiyle Mücadelede Rol ve Sorumluluğu Olan Aktörler ve İlgili Faaliyetleri ve Aktörler Arası İlişkiler
- Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Hanelerin ve Konakladıkları Çadır Yerleşim Yerlerinin Mevcut Durumu

Ankara İlinde Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Tarihsel Süreci

Tarihsel süreç çalışması ile tarımsal üretimde çalışan haneler veya işçiler ve onların çalışan veya çalışmayan çocuklarını odak alan program, proje, araştırma veya faaliyetleri tespit etmek, bunlar hakkında bilgi ve belge toplamak, program ve projelerin sonuçlarına ve etkilerine odaklanarak kurum veya kuruluşların proje ve programları nasıl uyguladıklarını anlamak ve ilerisi için planlanan uygulamalar için dersler çıkarmak amaçlanmaktadır.

Ankara ilinin mevsimlik gezici tarım işçileri odağında zaman çizelgesi incelendiğinde ***Başbakanlık Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi Genelgesi***'nin yayımlandığı 2010 yılının, faaliyetlerin başlaması bakımından eşik bir yıl olduğu görülmektedir. Bu Genelge ile önemli bir kısmı işsizlik fonundan olmak üzere, genel bütçeden illere planladıkları uygulamalar için fon aktarımı yapılmıştır.

2010 yılından önce;

- 2004 yılında Ankara-Polatlı ilçesinde *Gezici Kadın Tarım İşçilerinin Çalışma ve Yaşam Koşulları Araştırması Raporu* yayımlanmıştır.
- 2008 yılında Ankara-Beypazarı ilçesinde yaygın sağlık taraması çalışması yapılmıştır.
- 2008'de *Ankara-Polatlı Örneğinde Sosyal Dışlanma Açısından Mevsimlik Tarım İşçiliği Araştırması Raporu* yayımlanmıştır.

2010 yılından sonra;

- 2010 yılında İlkokul öğretmeni Hasan Çetin'in Ankara'nın Polatlı ilçesinde yaşayan mevsimlik tarım işçileri için hazırladığı proje METİP kapsamında örnek proje seçilerek uygulamaya konulmuştur.
- 2010 yılında Ankara-Polatlı ilçesinin Sarıoba mahallesi yerleşimine METİP alanı tesis edilmiştir. 2018 yılında aynı yere yeni bir METİP alanı daha kurulmuştur. İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri METİP alanında konaklayan hanelerdeki çocuklar için çadır kent okulu açmıştır. İlçe Sağlık Müdürlükleri hanelere sağlık konularında bilgilendirme yapmıştır.
- 2010 yılında *Tarımda Mevsimlik Göçmen İşçiler: Ordu ve Polatlı Örnekleri Makalesi* yayımlanmıştır.
- 2012 yılında METİP kapsamında ilk mobil sağlık gezici aracı hizmete başlayarak Sarıoba yerleşkesinde mevsimlik tarım işçilerine sağlık taraması gerçekleştirilmiştir.
- 2014 yılında *Mevsimlik Göç ve Yoksulluk Ankara-Polatlı Mevsimlik Tarım İşçileri Örneği Makalesi* yayımlanmıştır.
- 2014 yılında Ankara İli Polatlı İlçesi Sarıoba Köyündeki Mevsimlik Tarım İşçilerinde İş Kazası Sıklığı ve İlişkili Etmenler Araştırması yayımlanmıştır.
- 2016 yılında Mevsimlik Tarım işçilerinin Çocuklarının Temel Eğitim Sorunları Araştırması yayımlanmıştır.
- 2017'de Şereflikoçhisar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından çadır kent okulu açılmıştır.
- 2018 yılında Kırıkkale Üniversitesi Mevsimlik Göç ve Yoksulluk İlişkisi: Mevsimlik Tarım İşçileri Örneği Araştırması yayımlanmıştır.
- Ankara Üniversitesi ile Ankara Sanayi Odası (2015 yılında) Çubuk İlçesi Kent Konseyi ile Türk Kızılayı Ankara Şubesi (2015-2017-2018-2019), Birleşik Kamu-İş Konfederasyonu ve Tarım Orman İş Sendikası (2016), İHH İnsani Yardım Vakfı (2016), Şereflikoçhisar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü (2017), Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü (2018) mevsimlik gezici tarım işçisi aileler ve çocuklarına yönelik insani yardım çalışmaları yürütmüştür.

Özetle; 2010 yılından önce mevsimlik gezici tarım işçilerine yönelik yürütülen faaliyetler, araştırma odaklıdır. 2010 yılından itibaren ise işçilerin konakladığı çadır yerleşimlerinin yani yaşam ortamlarının iyileştirilmesine yönelik müdahaleler, araştırma ve insani yardımlar sıklık kazanmıştır. Çalışma ortamlarının iyileştirilmesi ve çocuk korumaya dair herhangi bir faaliyet gerçekleştirilmemiştir. Mevsimlik gezici tarım işçilerinin durumu

biraz daha ilgi çeker hale gelmiş olsa da yapılan müdahaleler ve araştırmaların veriye dayalı bir uygulama programı çerçevesinde olmadığı, her bir kurumun kendi bakış açısına ve hedeflerine göre çalışmalar yürüttüğü ve belli yerlere müdahaleler ile sonuç alınmaya çalışıldığı, özellikle araştırma çalışmalarının ilin ihtiyaçlarından bağımsız olduğu görülmektedir.

Ankara İlinde Mevsimlik Gezici Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliğiyle Mücadelede Rol ve Sorumluluğu Olan Aktörler, İlgili Faaliyetleri ve Aktörler Arası İlişki Ağı

Mevsimlik gezici tarım işçileri ve onların çalışan veya çalışmayan çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamının iyileştirilmesi amacıyla doğrudan hizmet veren, faaliyet uygulayan, araştırma, izleme, değerlendirme, model geliştirme ve savunu yapan kurum ve kuruluşların, yasalar ve kurumun kendisine ait yönetmelik, tüzük, ana sözleşme, vakıf senedi gibi bağlayıcı belgelerinden hareketle, rol ve sorumluluğu bulunan aktörlerin haritalandırılması amaçlanmıştır. Çalışma tamamlandığında konuya dair il özelinde rol ve sorumluluğu olan aktörler ve bu bağlamda yürüttükleri çalışmalar ve çalışmaların hedef kitle üzerindeki etkisi hakkında detaylı bilgiye sahip olunmuş, aktörlerin birbirlerine temasının ne düzeyde ve durumda olduğu görülmüştür. Tüm bu bilgiler ele alındığında çıkarılan dersler, planlanacak olan programlar veya projelere yön verecektir.

Ankara ilinde bu kapsamda yürütülen masa başı çalışmada, ilgili 85 kurum listelenmiş, 57 kuruma resmi yazı ile kuruma dair kısa bilgi, kurumun mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik amaçları, tamamlanan veya devam eden faaliyetleri, bu bağlamda yakın zaman planları veya hedefleri, varsa iş birliği veya iletişim halinde olunan kurum veya kuruluşlar, faaliyet gerçekleştirebilmek için insan kaynağı (sayı ve yetkinlik), finansal kaynağı, bilgi ve deneyimi gibi bilgilerin derlenebileceği soruların bulunduğu aktör formu yollanmıştır. 17 kurumdan cevap gelmiş ve bu cevapların 12'si kısa rapor haline getirilerek bilgiler hem tarihsel süreç şemasının hem de aktörler şeması ve ilişki ağının hazırlanması için kullanılmıştır.

Tema odağında çalışma yürüten kurumlar şunlardır;

Eğitim; Ankara Valiliği, İlçe Kaymakamlıkları, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Şereflikoçhisar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Ankara Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi,

Sağlık; Ankara İl Sağlık Müdürlüğü, Şereflikoçhisar ve Polatlı İlçe Sağlık Müdürlükleri,

Çocuk koruma; Ankara Valiliği, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Türk Kızılayı Ankara Şubesi,

Yaşam ortamı; Ankara Valiliği, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve İlçe Sosyal Hizmet Merkezleri, Ankara Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyeleri, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü, Şereflikoçhisar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Türk Kızılayı Ankara Şubesi, Ankara Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Tarım Orman İş Sendikası, Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü,

Çalışma ortamı; İl Jandarma Komutanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü, İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Ankara Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi.

Özetle; bahsi geçen temalar odağında faaliyetler gerçekleştiren kurum ve kuruluşlar araştırma, tespit, insani yardım, koruma, iyileştirme vb. çalışmaları yürütmüştür. Mevsimlik gezici tarım işçileri ve onların çocuklarına dair çeşitli faaliyetler gerçekleştiren kurum ve kuruluşların çeşitliliği ve sürece katılımlarının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca il dışındaki bazı akademik kurumların da Ankara'daki mevsimlik gezici tarım işçilerinin durumuyla ilgilendiği görülmüştür.

Kurumlar arası ilişkilere bakıldığında ise tespitler şöyledir;

- Kamu kurumlarının kendi aralarında rutin kamusal ilişkilerinin bulunduğu, sadece faaliyet bazlı çalışmalarında koordinasyon halinde oldukları tespit edilmiştir.
- Kamu kurumları ve yerel yönetimlerin konu odağında, faaliyet bazlı ilişkiler kurduğu tespit edilmiştir.
- Kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının konu odağında, proje bazlı ilişkiler kurduğu tespit edilmiştir.
- Sivil toplum kuruluşları ve sendikaların tek seferlik faaliyetlerde rol aldığı ve birbirleri ile ilişkili olmadıkları görülmüştür.
- Meslek odaları, sendikalar, sivil toplum kuruluşları ve akademik kuruluşların ise birbirileri ile iş birliği içerisinde olmadığı görülmüştür.
- Kamu ile sivil toplum kuruluşları, sendikalar ve akademik kuruluşlar arasında konu odağında ilişki tespit edilememiştir.
- Mevsimlik gezici tarım işçisi aileler ve onların çocuklarının eğitim, sağlık, yaşam ortamı, çalışma ortamı, çocuk koruma konularının iyileştirilmesine yönelik mevcut mekanizmaların kamunun il merkezi ve ilçe teşkilatları arası koordinasyonu kapsamaması ve kamu dışındaki aktörleri (meslek örgütleri, STK'lar, yerel yönetimler, akademik kurumlar) içermemesi nedeniyle çok ortaklı çözümler mevcut değildir.

- Kurumlar mevsimlik gezici tarım işçisi aileler ve onların çocuklarına yönelik kısa-orta-uzun vadeli, bütçesi ve insan kaynağı olan program veya proje planlamaları beyan etmemişlerdir. Sadece rutin ve mevzuatta yeri olan faaliyetler üzerinden planlamalar ifade edilmiştir.

- Kamu kurumları ile diğer aktörler (yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları, sendikalar, akademik kuruluşlar) arasında konu odağında etkili ve sürdürülebilir uygulamalara dair ilişki (iletişim-iş birliği) kurulması için girişimlerde bulunulabilir.

- Sivil toplum kuruluşları, sendikalar, akademik kuruluşların konu odağında düzenli ilgi ve dolayısıyla düzenli faaliyetleri bulunmamaktadır. Buna rağmen, bu aktörlerin uzmanlık alanlarındaki bilgileri ve deneyimleri ile kaynakları yönlendirilebilir, sürece bilfiil katılımları sağlanabilir.

Ankara İlinde Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Hanelerin ve Konakladıkları Çadır Yerleşim Yerlerinin Mevcut Durumu

Mevsimlik gezici tarım işçisi hanelere ve özellikle de çocuklarına ilgili hizmetlerin sunumuna dair planlama ve izleme yapabilmek için bu hanelerin demografik özelliklerini, yaşam koşullarını, konakladıkları yerleşim alanındaki riskler ile eğitim ve sağlık başta olmak üzere, kamusal hizmetlerden yararlanma durumları ve ihtiyaçlarını tespit ve analiz etmek gereklidir.

Bitkisel üretimde mevsimlik gezici tarım işçiliği yapan hanelerin yaşadıkları çadır yerleşim yerlerinde işçi hanelerin yaşam koşullarına dair;

- Çadır yerleşimi altyapı durumu; yerleşimin konumu, kapasitesi, eğitim ve sağlık kurumlarına yakınlık ve erişim durumu, temiz suya erişim, elektrik, tuvalet, banyo, belediye hizmetleri (yol, çöp toplama, ilaçlama vb.) mevcudiyeti,

- Ailelerin ve çocukların eğitim, sağlık, çocuk koruma hizmetleri ile çalışma ve yaşama ortamı konusunda karşı karşıya kaldıkları riskler ve öncelikli veya en acil ihtiyaçları belirlenmiştir.

- amaçla yerinde tespit ve gözlem için il Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimi personeli ve Kalkınma Atölyesi saha uzmanları 2019 yılının Haziran-Eylül ayları arasında belirlenen tarihlerde ***Mevcut Durum Tespiti için Saha Çalışması*** yürütmüşlerdir. Analizler görselleştirilerek il haritası üzerine yerleştirilmiş ve böylece her il özelinde ***İl Mevsimlik Tarım İşçilerinin Geçici Çadır Yerleşim Yerleri Mevcut Durum Raporu*** ve ***İl Mevcut Durum Haritası*** hazırlanmıştır.

Ankara ilinde bulunan toplam 25 ilçenin 7'sinde (Ayaş, Bala, Beypazarı, Kazan, Polatlı, Sincan, Şereflikoçhisar) Temmuz-Ağustos 2019 aylarında, mahallelere yakın konumda, toplam 46 mevsimlik gezici tarım işçileri geçici çadır yerleşim alanı tespit edilmiştir. Yoğunluk Polatlı (yüzde 50; 23 yerleşim) ve Şereflikoçhisar (yüzde 15; 7 yerleşim) ilçelerindedir. İldeki mevsimlik gezici tarım işçilerinin geçici çadır yerleşimlerindeki nüfusun yıl içerisindeki değişme durumuna bakıldığında; üretim süreçlerine bağlı olarak çadır yerleşimlerinin yüzde 52'sinde (24 yerleşim-1.714 çadırda 13 bin 908 kişi) nüfusun azaldığı, yüzde 33'ünde (15 yerleşim-711 çadırda 5.031 kişi) nüfusun sabit kaldığı yani değişmediği, yüzde 13'ünde (6 yerleşim-203 çadırda 1.536 kişi) nüfusun arttığı ve yüzde 2'sinde (1 yerleşim-10 çadırda 100 kişi) yıl içerisinde çalışılan bitkisel ürüne göre nüfusun değişim gösterdiği saptanmıştır.

46 geçici çadır yerleşim alanında bulunan toplam 2.638 çadırın yüzde 32'si (855 çadır) göçmen (geçici koruma altındaki Suriyeli), yüzde 68'i (1.783 çadır) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı hanelerden oluşmaktadır. Geçici çadır yerleşimlerinde bulunan çadırlarda, yüzde 35'i (7.190 kişi) göçmen, yüzde 65'i (13.385 kişi) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak üzere, toplam 20 bin 575 kişi yaşamaktadır. Bir çadır içerisinde yaşayan kişi sayısı ortalama 7,8'dir. Bahsi geçen 20 bin 575 kişinin yaş aralığı incelendiğinde, yüzde 60'ının (12 bin 356 kişi) çocuk olduğu ve bu çocukların yüzde 29'unun (3.560 kişi) göçmen, yüzde 71'inin (8.796 kişi) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğu görülmektedir. 12 bin 356 çocuk arasında zorunlu eğitim çağı olan (ilkokul ve ortaokul) 6-14 yaş grubunda toplamda 5.425 çocuk bulunmakta olup bu çocukların yüzde 72'si (3.883 çocuk) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, yüzde 28'i (1.542 çocuk) göçmendir. Bir diğer zorunlu eğitim çağı olan (lise) 15-18 yaş grubunda ise yüzde 72'si (2.348 çocuk) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, yüzde 28'i (889 çocuk) göçmen olmak üzere 3.237 çocuk bulunduğu beyan edilmiştir. Bu çocuklar (6-18 yaş zorunlu eğitim çağı) ildeki geçici çadır yerleşimlerinde bulunan toplam çocuk nüfusunun yüzde 70'ine karşılık gelmektedir. Zorunlu eğitim çağındaki toplam 8.662 çocuğun sadece 35'inin ilde eğitime devam ettiği beyan edilmiştir. Tüm geçici çadır yerleşimlerindeki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ve göçmen çocukların sadece yüzde birinin eğitime devam ettiği beyan edilmiştir.

Geçici çadır yerleşimlerinde yaşayanlar sağlık hizmetlerinden çoğunlukla, devlet hastanesine veya aile sağlığı merkezlerine giderek ve acil durumlarda da ambulans çağırarak yararlanmaktadırlar.

46 geçici çadır yerleşiminin; yüzde 30'unda (14 yerleşim) sürekli elektrik, yüzde 9'unda (4 yerleşim) kısmen elektrik bulunurken, yüzde 61'inde (28 yerleşim) ise elektrik bulunmamaktadır. Elektriğin hiç olmadığı 1.753 çadırda 13 bin 689 kişi, elektriğin sürekli olduğu 566 çadırda 4.548 kişi, elektriğin kısmen olduğu 319 çadırda ise 2.338 kişi yaşamaktadır.

Geçici çadır yerleşimlerinin yüzde 28'inde (13 yerleşim) çöpler toplanmakta, yüzde 72'sinde

(33 yerleşim) çöpler hiç toplanmamaktadır. Çöpleri hiç toplanmayan yerleşimlerde 1.411 çadır olup, toplam 10 bin 521 kişi bu durumdan etkilenmektedir. Çöplerin toplandığı 13 yerleşimin 10'unda çöplerin haftada bir, ikisinde 15 günde bir ve birinde ayda bir toplandığı beyan edilmiştir.

Yerleşimlerin çoğunda (41 yerleşim) çevre ilaçlaması yapılmamaktadır. Çevre ilaçlaması yapılmayan yerleşimlerde 1.995 çadır olup, bu durumdan 15 bin 214 kişi etkilenmektedir. Çevre ilaçlaması yapıldığı söylenen 5 yerleşimin hiçbirinde ilaçlamanın düzenli yapılmadığı beyan edilmiştir.

Çadır yerleşimlerinde hem içme hem kullanma suyu kaynağı olarak çoğunlukla tanker kullanılmaktadır. Diğer kaynaklar; tulumba, kuyu, şebeke ve çeşmeden doldurulup bidon ile taşınan sudur.

Geçici çadır yerleşiminde yaşayanların üç temel sağlık sorunu; temiz suya erişim sıkıntısı, çöplerin toplanmaması, sinek, haşere mevcudiyetidir. En sık görülen üç hastalık; ishal, bel ağrısı, karın ağrısı olarak beyan edilmiştir. Geçici yerleşim yerlerinin temel sorunları ise; temiz suya erişim sıkıntısı, çöplerin toplanmaması ve elektrik olmamasıdır.

Geçici çadır yerleşimlerinden çalışma ortamı olan tarla veya bahçelere ulaşım, çoğunlukla minibüs ve traktör ile yapılmakta olup çalışma ortamına yaya olarak gidenler de bulunmaktadır. Çalışma ortamında içme ve kullanma suyu kaynağı olarak çoğunlukla tulumbadan doldurulan ve bidon veya termos ile taşınan su kullanılmaktadır. Diğer kaynak ise tankerdir. Çalışma yeri olan tarla veya bahçelerin sadece birinde mahremiyeti olan tuvalet olanağı bulunduğu beyan edilmiştir.

GELİNEN AŞAMA VE TAMAMLANACAK FAALIYETLER

Süreçte atılması planlanan adımlar şöyledir;

- Valilik daveti ile ilde eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamı temalarında teknik bilgi, deneyim, rol ve sorumluluğu olan kurum veya kuruluşların katılımı ile ***Uygulama Programı Hazırlama Çalıştayı***nın düzenlenmesi,
- Çalıştayda alınan bilgileri de kullanarak uygulama programı dokümanının hazırlanarak valiliğe sunulması,
- Uygulama programının hayata geçirilmesine dair, illere özel fırsatlar ve olası kurumsal iş birliklerinin değerlendirmesi.

Çalıştayın temel hedefi; 2021-2024 yılları arasında mevsimlik gezici tarım işçilerine yönelik ilde uygulanacak olan faaliyetlerin sistemli, etkili ve sonuç alıcı olması için bir ***Uygulama Programı*** hazırlanmasıdır.

EK 2: Temaya Göre Çalıştay Katılımcı Tablosu (Örnek)

Sayı	Kurum Türü	Kurum Adı	EĞİTİM	SAĞLIK	ÇOCUK KORUMA	ÇALIŞMA ORTAMI	YAŞAM ORTAMI
1	KAMU	Valilik	X	X	X	X	X
2	KAMU	Valilik METİP Bürosu	X	X	X	X	X
3	KAMU	İl Milli Eğitim Müdürlüğü	X				
4	KAMU	İl Sağlık Müdürlüğü		X		X	X
5	KAMU	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü			X		X
6	KAMU	İl Jandarma Komutanlığı				X	X
7	KAMU	İl Tarım ve Orman Müdürlüğü				X	
8	KAMU	Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü				X	
9	KAMU	Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü				X	
10	KAMU	Çukurova Kalkınma Ajansı					X
11	MESLEK ÖRGÜTÜ	Seyhan Ziraat Odası				X	
12	MESLEK ÖRGÜTÜ	Yüreğir Ziraat Odası				X	
13	MESLEK ÖRGÜTÜ	Karataş Ziraat Odası				X	
14	MESLEK ÖRGÜTÜ	Yumurtalık Ziraat Odası				X	
15	YEREL YÖNETİM	Adana Büyükşehir Belediyesi					X
16	YEREL YÖNETİM	Yüreğir Belediyesi					X
17	YEREL YÖNETİM	Seyhan Belediyesi					X
18	YEREL YÖNETİM	Karataş Belediyesi					X
19	YEREL YÖNETİM	Yumurtalık Belediyesi					X
20	SİVİL TOPLUM KURULUŞU	Tük Kızılayı Adana Şubesi					
21	MESLEK ÖRGÜTÜ	Adana Barosu Çocuk Hakları Komisyonu			X		
22	MESLEK ÖRGÜTÜ	Adana Ziraat Mühendisleri Odası				X	
23	MESLEK ÖRGÜTÜ	Adana Tabip Odası		X			X
24	MESLEK ÖRGÜTÜ	Adana Mimarlar Odası					X
25	AKADEMİ	Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı		X			
26	AKADEMİ	Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi	X				
27	AKADEMİ	Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi				X	
28	SİVİL TOPLUM KURULUŞU	Hayata Destek Derneği Adana Şubesi			X		X
29	SİVİL TOPLUM KURULUŞU	Adana Çocuk ve Kadın Hakları Derneği			X		X
30	SİVİL TOPLUM KURULUŞU	IOM Adana					X
31	SİVİL TOPLUM KURULUŞU	TEGV Adana	X				

EK 3: Uygulama Programı Hazırlama Çalıştayı Yönergesi

UYGULAMA PROGRAMI GELİŞTİRME ÇALIŞTAYININ AMACI

Eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamı temalarında teknik bilgi, deneyim, rol ve sorumluluğu olan kurum veya kuruluşların katılımı ile 2021-2024 yıllarında mevsimlik gezici tarım işçilerine yönelik ilde uygulanacak olan faaliyetlerin sistemli, etkili ve sonuç alıcı olması için bir Uygulama Programı hazırlanmasıdır.

Ayrıca;

- Uygulama Programının hayata geçirilmesi sürecinde yer alacak kurumlar için kapasite geliştirme,
- Kurumlar arasında iş birliğinin ve koordinasyonun sağlanmasına katkı sağlama,
- İlin sosyal ve ekonomi kalkınmasına katkı verme de amaçlar arasında yer almaktadır.

GÜNDEM

09:00-09:30	**KAYIT**
09:30-09:45	Tanışma
09:45-10:00	Çocuk İşçiliği ile Mücadele Programı bilgi (15 dk)
10:00-11:00	Adana İlinde Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği (Toplam 60 dk)
	Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Tarihsel Süreci
	Aktörler, Rol ve Sorumluluklar Şeması ve İlişki Ağı
	Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Mevcut Durumu ve İhtiyaçları
11:00-11:15	**ARA** (15 dk)
11:15-11:30	Uygulama Programı Geliştirme; grup çalışması yönergesi (15 dk)
11:30-12:30	Uygulama Programı Geliştirme Grup Çalışması (60 dk)
	• Eğitim • Sağlık ve Çalışma Ortamı • Çocuk Koruma

12:30-13:30	**ÖĞLE YEMEĞİ** (60 dk)
13:30-14:30	Yaşam Ortamı Uygulama Programı Geliştirme (60 dk)
14:30-16:00	Grup çalışması sunumları ve katkılar (90 dk)
16:00-16:15	**Kapanış** (15 dk)

GRUP ÇALIŞMASI YÖNERGESİ

Çalıştayın yapılacağı mekânda oturma düzeni mümkünse her birine 6 kişinin oturacağı yuvarlak 4 masa şeklinde olmalıdır.. Her bir masadaki katılımcıların sunum yapılacak alanı görebilmeleri önemlidir. İlk araya kadar olan sabah oturumunda katılımcılar istedikleri masaya oturabilirler. Aradan sonra grup çalışmasına geçileceği ve her bir grubun belli bir veya iki tema odağında teknik bir çalışma yürüteceği bilgisi verilmelidir.

Özellikle grup çalışması için yuvarlak masa düzeni kurulamıyorsa; U masa düzeninde gruplar aralarında mesafe olacak (seslerin karışmasını en aza indirecek kadar) şekilde oturabilirler; sınıf düzeninde ise sandalyeler 3 grup olacak ve yine arada mesafe bırakacak şekilde bir araya getirilebilir.

Temaya Göre Çalıştay Katılımcı Tablosuna da bakılarak çalıştaya katılan kurumlar 3 gruba ayrılacaktır; 1) eğitim 2) sağlık ve çalışma ortamı 3) çocuk koruma. Kurumlar bu temalara dair teknik bilgi ve deneyimleri ile tema odağında rol ve sorumlulukları veya çalışmaları bulunduğu için davet edilmiştir. Bu nedenle her bir tema masasında bulunan katılımcının kurumsal temsiliyet veya kişisel bilgi ve deneyim katkısı nedeniyle bulunacağı açıklanmalıdır. Mümkünse her masanın teması boş bir A4 kâğıda yazılıp masanın ortasına konmalıdır.

Ardından, boş ***Uygulama Programı Faaliyetler Tablosu*** gösterilerek (mümkünse yansı/slayt olarak) katılımcılardan grup halinde beklentinin; gerçekçi, uygulanabilir, etkili faaliyet önerileri sunmaları; bu faaliyetleri kimin gerçekleştirmesi gerektiği, başka hangi kurumların destek verebileceği, faaliyetlerin gerçekleşebilmesi için gereken bütçe ve bu faaliyetin ne zaman, hangi aralıkta yapılması gerektiği gibi detayları belirlemeleri olduğu açıklanmalıdır. Mevsimlik gezici tarım işçilerinin konakladıkları çadır yerleşimlerinde yaşayan yetişkin ve çocuk tüm bireyleri kapsayan rutin faaliyetler dahil tema odağında sunulan tüm önerilerin ***Uygulama Programı Faaliyetler Tablosu*** formatına yazılması gerektiği vurgulanmalıdır. Bu nedenle gruplardan öncelikle bir yazıcı ve bir sunucu (aynı kişi de olabilir) seçmeleri istenecektir. Okunaklı bir yazı ile doldurulan tablolar daha sonra toplanarak beş temada uygulama programı belgesi hazırlamak için kullanılmalıdır.

Her masaya kendi temasına ait boş ***Uygulama Programı Faaliyetler Tablosu*** (çalıştaydan önce mutlaka her tablo ikişer sayfa halinde çoğaltılmalıdır) dağıtılarak grup çalışması başlatılmalıdır. Her masa ara ara ziyaret edilerek konuşulanlar dinlenmeli, gözlem yapılmalı; anlaşılmayan veya odağı dağıtan konular varsa açıklanmalı, mevsimlik gezici tarım işçilerinin ihtiyaçları veya sorunlarına dair örnekler verilerek kolaylaştırıcılık yapılmalıdır. Gruplarda söz almayan kurum temsilcileri veya kişiler varsa fikir beyan etmeleri veya öneride bulunmaları için aracılık yapılmalıdır. Önerilerin tablolara aktarılma durumu gözlemlenmeli, tabloları kullanmayan gruplar varsa hatırlatma yapılmalıdır.

3 grubun çalışması bitince Yaşam Ortamı temasına yönelik tablo dağıtılmalı ve tüm masalar aynı anda faaliyet önerilerini girmelidir. Grup çalışmasını erken bitiren masalar bu çalışmaya daha önce başlayabilirler. Ayrıca, kurumsal çalışma alanı, bilgi ve deneyimi grup çalışması için bulunulan masa (yani tema) dışında diğer masalarda çalışılan temaları da kapsayan katılımcılar diğer masalara da geçebilirler. Tüm temalarda tablolar hazır olunca belirlenen sunucular tek tek masalarını temsilen sunum yapmalıdırlar. Sunum esnasında tüm katılımcılardan geri bildirim veya soru alınabilir. Ek bilgiler ve öneriler ayrıca not alınmalıdır. Sunumların ardından doldurulmuş 5 tema tabloları toplanarak çalıştayın kapanışı yapılmalıdır.

EK 4: Uygulama Programı Faaliyetler Tablosu (Örnek)

TEMA 1: Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Çocuklarının Eğitime Erişim ve Devamın Desteklenmesi	
Faaliyetler	**Faaliyet detayı**
1.1. Zorunlu Eğitim Çağındaki Çocukların Temel Eğitime Kazandırılması	**1.1.1. Tespit ekiplerinin kurulması ve saha çalışması** • 2016/5 No'lu Mevsimlik Tarım İşçileri ile Göçer ve Yarı Göçer Ailelerin Çocuklarının Eğitime Erişimi Genelgesi kapsamında "İl/İlçe Mevsimlik Tarım İşçileri ile Göçer veya Yarı Göçer Ailelerin Çocuklarını Takip Ekipleri"nin il, ilçe ve okul düzeyinde oluşturulması. • İldeki mevsimlik gezici tarım işçilerinin konakladıkları geçici çadır yerleşimlerinin tamamında tespit çalışması yapmak üzere ekip içi görev dağılımının yapılması ve yıllık çalışma planının hazırlanması

TEMA 2: Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Çocuklarına Yönelik Sağlık Hizmetleri	
Faaliyetler	**Faaliyet detayı**
2.1. Kişiye Yönelik Koruyucu Sağlık Hizmetinin Sağlanması	**2.1.1. Yaşam ortamında sağlık taraması** • Gezici Sağlık Aracının temini: Ayakta muayene hizmeti sunabilecek bir adet tam donanımlı gezici sağlık aracının alımının yapılması • Gezici ekibin oluşturulması: Şoför dahil olmak üzere ekipte yer alacak sağlık personelinin belirlenmesi • Gezici ekibin eğitimi: Araçta görevlendirilmiş kişilere mevsimlik gezici tarım işçiliği, mevcut durum hakkında eğitim verilmesi. • Hizmet sunumu: İldeki tüm mevsimlik gezici tarım işçilerinin çadır yerleşimlerinde konaklamanın olduğu tüm zamanlarda Mart-Kasım ayları içinde sağlık taramalarının yapılması ve koruyucu sağlık hizmetinin verilmesi.

Sorumlu kuruluş	Destek alınacak kuruluşlar	Tahmini bütçe	Zaman
Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü Temel Eğitim Şubesi	• Ankara Valiliği • İlçe Kaymakamlıkları • İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri • Okul müdürleri • İl/ İlçe Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri İzleme Kurulu	0	2021-2024

Sorumlu kuruluş	Destek alınacak kuruluşlar	Tahmini bütçe	Zaman
Ankara İl Sağlık Müdürlüğü	• Ankara İlçe Sağlık Müdürlükleri • Ankara Kalkınma Ajansı • Türk Kızılayı Ankara Şubesi • BM Nüfus Fonu (UNFPA) • Ankara Çalışma İŞKUR İl Müdürlüğü	400.000 TL	2021-2024

TEMA 3: Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çocuklarına Yönelik Çocuk Koruma	
Faaliyetler	**Faaliyet detayı**
3.1. Çocuk Korumaya Yönelik Eğitim, Farkındalık ve Bilgilendirme Çalışmaları	**3.1.1. Mahremiyet, erken evlilikler konularında eğitimler verilmesi** • Geçici çadır yerleşimlerinde çocuklara ve yetişkinlere mahremiyet seminerleri düzenlenmesi, • Geçici çadır yerleşimlerindeki 500 aileye erken evlilikle mücadele eğitimi verilmesi • Her yıl 25, toplamda 100 tarım aracısının mahremiyet seminerlerine ve erken evlilikle mücadele eğitimine katılımı ve tarım aracıları ile iş birliğinin sağlanması

TEMA 4: Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Hanelerin Çocuklarının Yaşam Koşullarının İyileştirilmesi	
Faaliyetler	**Faaliyet detayı**
4.1. Yaşam Alanının Düzenlenmesi	**4.1.1. METİP yerleşkelerinin güvenliğinin sağlanması** Sarıoba METİP yerleşkesi için en az 2 güvenlik görevlisinin görevlendirilmesi

TEMA 5: Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Çocuklarının Çalışma Ortamının İyileştirilmesi	
Faaliyetler	**Faaliyet detayı**
5.1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Sağlanması	**5.1.1. İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin ve donanımların sağlanması** • Her yıl en az 7 ilçede 7 ay süresince geçici çadır yerleşim yerlerinde yaşayan en az 500 mevsimlik tarım işçisine iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verilmesi için çadır yerleşim yerlerinin belirlenmesi, eğitim takviminin çıkarılması, en az 500 işçiye yerinde eğitim verilmesi. • Eğitim verilen 500 tarım işçisine şapka, maske ve eldivenden oluşan kişisel koruyucu donanımların dağıtımı için ürünlerin belirlenmesi, satın alımın tamamlanarak her eğitim sonunda katılımcılara teslim edilmesi.

Sorumlu kuruluş	Destek alınacak kuruluşlar	Tahmini bütçe	Zaman
Ankara Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl/ İlçe Müdürlüğü	• Beypazarı Sosyal Hizmet Merkezi • Kahramankazan Sosyal Hizmet Merkezi • Polatlı Sosyal Hizmet Merkezi • Sincan Sosyal Hizmet Merkezi • Türk Kızılayı Ankara Şubesi	400.000 TL	2021-2024

Sorumlu kuruluş	Destek alınacak kuruluşlar	Tahmini bütçe	Zaman
Ankara Valiliği Ankara İŞKUR İl Müdürlüğü	Ankara İŞKUR İl Müdürlüğü	336.000 TL	2021-2024

Sorumlu kuruluş	Destek alınacak kuruluşlar	Tahmini bütçe	Zaman
Ankara İŞKUR İl Müdürlüğü İSG Genel Müdürlüğü	Ankara İl Sağlık Müdürlüğü	200.000 TL	2021-2024

EK 5: Materyal Basım Ölçüleri Tablosu

No	Materyal Adı	Ebat	Sayfa sayısı	Renk
1	Tarihsel Süreç Şeması	97,5x50 cm	1	4 renk
2	Aktör Şeması	78x50 cm	1	4 renk
3	Mevcut Durum Haritası	97,5x78 cm	1	4 renk
4	Mevcut Durum Raporu	19,5x25 cm	48	4 renk

EK 6: Uygulama Programı Belgesi (Örnek)

BURSA İLİNDE MEVSİMLİK GEZİCİ TARIM İŞÇİSİ HANELER VE ÇOCUKLARI İÇİN UYGULAMA PROGRAMI

1. Arka Plan

2. Programın Amacı

Bursa ilinde tarımsal üretim bölgesinde geçici çadır yerleşimlerinde yaşayan mevsimlik gezici tarım işçisi hanelerin ve onların çocuklarının eğitim hizmetlerine erişiminin arttırılması ve uyum süreçlerinin hızlandırılması; sağlık hakkının temini ve imkanlarına erişimin sağlanması; uygun çocuk koruma modelleri ile ihmal ve istismar risklerinin ortadan kaldırılması; yaşam ve çalışma ortamı koşullarının iyileştirilmesi ile çocuklar için (i) sürdürülebilir, (ii) tekrarlanabilir, (iii) maliyet etkin, (iv) yaygınlaşabilir ve (v) yöre koşullarına uygun modeller oluşturulması; çocukların yaşam kalitesini yükselterek iyi olma hallerinin sağlanmasına katkı verilmesi, çocuk işçiliğinin çocuklar üzerindeki etkisinin azaltılması ile çocuk işçiliğini önlemek, işten el çektirilmesini sağlamak.

Bu kapsamda alt amaçlar ise;

- Çadır yerleşim alanlarında bulunan çocukların yaşam ortamlarında karşılaşmaları olası sağlık, güvenlik ve çocuk koruma risklerini azaltmak ve ortadan kaldırmak,
- Çocuk hakları ihlallerini azaltmak ve engellemek,
- …..

3. Program Hedefleri

Eğitime erişim için tespit çalışması

Çadır yerleşim alanlarında yaşayan okul çağında olan çocukların tespit edilmesi, verilerinin kayıt altına alınması ve bu verilerin okula devamı destekleyecek ilgili kurumlarla

paylaşılması, okula kayıt için gerekli girişimleri başlatacak mekanizmaların harekete geçirilmesi ile çocuğun eğitime erişimine katkı sağlanması.

Eğitime erişimin sağlanması

Okul öncesi, temel eğitim, ortaöğretim ve lise düzeyinde eğitime erişimin sağlanması için çocukların okula kayıtlarının yapılması, taşımalı eğitim ile okula ulaşımlarının sağlanması, okulda her gün öğle yemeği verilmesi, aynı zamanda okula kayıt olan çocuklara kırtasiye ve kıyafet desteği sağlanması; okula devam eden çocuklara gıda kolisi desteği ve şartlı eğitim yardımı desteği sağlanması ile çocukların okula devamlarının önündeki engellerin kaldırılması ile eğitime erişimin sağlanması ve eğitime devamın arttırılmasının sağlanması.

……

4. Program Faaliyetleri

UYGULAMA PROGRAMI FAALİYET TABLOSU

5. Program Uygulama Yöntemi

- Proje veya faaliyeti ilgilendiren tarafların planlama, uygulama ve çıktılarını birlikte değerlendirilebilecek katılımcı bir anlayış benimsenerek ilgili tarafların sürece aktif katılımı sağlanacak, çözümlerin maliyet etkin, sürdürülebilir, yerel sosyal ve kültürel yapıya uygun, tekrarlanabilir ve yaygınlaşabilir çözümler olması göz önüne alınacak, teknik yeterliliğe sahip ve konusunda uzman kişiler tarafından mevsimlik tarım işçilerine bilgilendirme yapılacaktır.
- ….

6. Zaman Planı

FAALİYETLER	2020				2021				2022				2023			
	1Ç	2Ç	3Ç	4Ç	1Ç	2Ç	3Ç	4Ç	1Ç	2Ç	3Ç	4Ç	1Ç	2Ç	3Ç	4Ç
1. Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Çocuklarının Eğitime Erişim ve Devamın Desteklenmesi																
1.1. Zorunlu Eğitim Çağındaki Çocukların Tespiti																
1.1.A. Tespit ekiplerinin kurulması, saha çalışmasının planlanması, veri toplama formlarının hazırlanması		X			X				X				X			
1.1.B. Verilerin toplanması, analiz edilmesi ve rapor haline getirilmesi		X	X		X	X	X		X	X	X		X	X	X	

1.1.C. Mevcut durum verilerinin ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılması		X	X		X	X	X		X	X	X		X	X	X	
1.2. Eğitime Erişimin Sağlanması																
1.2.1. Okul Öncesi Eğitime Erişimin Sağlanması																
1.2.1.A. Eğitim çadırlarının belirlenmesi ve satın alınması		X	X													

7. Programın Tahmini Bütçesi

Programın tahmini bütçesi: **4.049.600 TL.** Program detaylı bütçesi aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

FAALİYETLER	2020	2021	2022	2023
1. Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Çocuklarının Eğitime Erişim ve Devamının Desteklenmesi				
1.1. Zorunlu Eğitim Çağındaki Çocukların Tespiti				
1.1.A. Tespit ekiplerinin kurulması, saha çalışmasının planlanması, veri toplama formlarının hazırlanması	0 TL	0 TL	0 TL	0 TL
1.1.B. Verilerin toplanması, analiz edilmesi ve rapor haline getirilmesi	0 TL	0 TL	0 TL	0 TL
1.1.C. Mevcut durum verilerinin ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılması	0 TL	0 TL	0 TL	0 TL
1.2. Eğitime Erişimin Sağlanması				
1.2.1 Okul Öncesi Eğitime Erişimin Sağlanması				
1.2.1.A. Eğitim çadırlarının belirlenmesi ve satın alınması (35-40 m2 alan büyüklüğünde)	12.000 TL	0 TL	0 TL	0 TL

8. Program Riskleri ve Varsayımlar

- Çocukların tarla ve/veya bahçelerde işgücüne yoğun bir şekilde katılıyor olmaları eğitime kayıtlı olmayı ve/veya düzenli devam etmeyi kısıtlayabilir.
- Çocuklarını eğitime göndermek istemeyen Türkiyeli ya da Suriyeli aileler direnç gösterebilir.
- ….

EKLER

Örnek Eğitim Çadırı Modeli

Cemre Yaşkeçeli, Adana, 2020

Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocuklarına Yönelik

Uygulama Modeli Geliştirme Rehberi

KAVRAMLAR VE TANIMLAR

Açık kaynak: Bir verinin görüntülenebilir hâlinin, web siteleri veya basılı materyaller üzerinden kamuyla paylaşılıyor olması.

Aile Sağlığı Merkezi: Sağlıkta Dönüşüm Programı kapsamında 13.11.2010 itibariyle Türkiye genelinde 81 ilde Sağlık Ocakları Aile Sağlığı Merkezlerine (ASM) dönüştürülmüştür. ASM bir veya daha fazla aile hekiminin (uzman veya pratisyen doktor) ebe, hemşire, sağlık memuru ve tıbbi sekreter gibi sağlık personeli eşliğinde aile hekimliği hizmeti verdiği kuruluştur. Birinci basamak sağlık hizmeti verir.

Arşivleme: Kurumların, gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri sonucunda oluşturulan idari, hukuksal, kurumsal değeri olan ya da tekrar kullanılmak üzere üretilen her türlü görsel, yazılı verilerin uzun süreli muhafaza edilmesidir.

Bahçe: Sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer.

Bilgi doğrulama: Bir varsayımın doğruluğunu teyit etmek amacıyla yapılan mantıksal tanımlama işlemlerinin tümüdür.

Çadır: Mevsimlik gezici tarım işçilerinin konakladıkları naylon, branda, bez veya başka materyallerden imal edilen, ihtiyaca göre kurulup sökülebilen yaşam ortamıdır.

Çavuş: Tarla veya bahçelerde istihdam ettiği işçilerin çalışma esnasında çalışmalarını kontrol eden ve tarım aracısının yardımcısı konumunda bulunan kişidir. Bazı yörelerde tarım aracısı ile çavuş veya dayıbaşı aynı anlamda da kullanılmaktadır.

Çevrim içi: Bilgisayar sisteminde sunucuya bağlı ve çalışır durumda olma halidir.

Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimi: Cumhurbaşkanlığının ikinci 100 günlük eylem planı çerçevesinde, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından 81 ilde 2018 yılında kurulan birimlerdir. Çocuk işçiliği ile mücadele konusunda farkındalık oluşturmak, toplum nezdinde duyarlılığı artırmak, çocuk işçiliğinin önüne geçebilmek için, çocukların işçilikten el çekmesini sağlamak için saha çalışmalarını belirli aralıklarla gerçekleştirerek elde edilen bilgiler ışığında faaliyetler yürüten, denetim mekanizmasının çalışmasını sağlayan, ildeki kamu, kuruluş, gerçek ve tüzel kişileri harekete geçiren birimlerdir.

Çocuk: Çocuk Haklarına dair Sözleşme *"on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır"* diyerek çocuğu tanımlamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti yasaları da 18 yaş altı tüm bireyleri çocuk olarak tanımlamaktadır. Mevsimlik gezici tarım işçilerine yönelik araştırmalarda görülmüştür ki çocuk ve çocukluk algısı, yani çocuk kimdir diye sorunca yapılan tanım çocuğun yaşından çok çalışabilme açısından uygunluğu ya da fiziksel olarak gelişimi açısından değerlendirilmektedir. Uluslararası ve ulusal yasalar veya standartlar 18 yaşın altındakileri çocuk olarak tanımlasa da mevsimlik gezici tarım işçiliği yapan hanelerdeki yetişkinler, ebeveynler veya tarım aracıları, tarla veya bahçe sahipleri, servis şoförleri çoğunlukla 12-14 yaş üstündekileri işçi olarak görmekte, çocuk sayısı sorulduğunda onları dahil etmemektedir. Çocuk dendiğinde daha

küçük yaştakiler; 0-6 yaş grubu ve daha çalışamayacak olarak değerlendirilen 7-12 (bazen 7-10) yaş grubu (ki ilkokula devam etme durumu bunda etkili olabiliyor) beyan edilmektedir.

Çocuk işçiliği: Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) göre çocuk işçiliği, *"çocukları çocukluklarını yaşamaktan alıkoyan, potansiyellerini ve saygınlıklarını eksilten, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine zarar verici işlerde istihdam edilmesi"* olarak ifade edilmektedir. Birleşmiş Milletler (BM) Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), çocuk işçiliğini *"çocuğun yaşına ve işin türüne bağlı olarak, minimum çalışma saatini aşan ve çocuğa zararlı olan iş"* olarak tanımlamıştır. Ulusal mevzuatta ise çocuk işçiliğinin tanımı, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 71. maddesine dayanılarak çıkarılan Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 4. maddesinde yapılmıştır. Bu maddeye göre; *"çocuk işçi, 14 yaşını bitirmiş, 15 yaşını doldurmamış ve ilköğretimini (ilk ve ortaokul) tamamlamış kişi, genç işçi de 15 yaşını tamamlamış, ancak 18 yaşını tamamlamamış kişi"* olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, aynı maddede hafif işin tanımı yapılmış olup, çocuk ve genç işçilerin, okula devam edenlerin okula devamları ile okuldaki başarılarına engel olmayacak, meslek seçimi için yapılacak hazırlıklara ya da yetkili makamlar tarafından yeterliliği kabul edilen mesleki eğitime katılmasına engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabileceği hükmüne bağlanmıştır.

En kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği: ILO'nun 182 sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi'ne göre Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından tanımlanan mevsimlik gezici tarım işçiliğinde çalışan çocuklardır. Bu çalışma biçiminde yaş sınırı 18'dir.

Geçici çadır yerleşimi (veya çadır alanı, konaklama yeri, yaşam alanı): Mevsimlik gezici tarım işçiliği yapan hanelerin kısa veya uzun süreli yaşadıkları, ağırlıklı olarak bez, naylon, plastik malzemelerden imal edilmiş çadırlardan oluşan, hanelerin toplu veya dağınık şekilde, bazen sulama veya drenaj kanalı kenarında, köy merasında, ana veya tali yol yanında bulunan yerleşimler ya da alanlardır.

Geçici koruma statüsü: Geçici Koruma Yönetmeliği, Madde (3-f) geçici korumayı *"Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan koruma"* olarak tanımlamaktadır.

Göçmen: Göç, süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların çalışmak, yaşamak veya yerleşmek amacıyla yer değiştirdiği, bir bölgeden başka bir bölgeye yapılan nüfus hareketidir. Bu harekete, mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler dâhildir. Uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştiren kişiyi tanımlamak için *"göçmen"* ifadesi kullanılmaktadır. Birleşmiş Milletler göçmeni, *"sebepleri, gönüllü olup olmaması, göç yolları, düzenli veya düzensiz olması fark etmeksizin yabancı bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden bir birey"* olarak tanımlamaktadır.

Hanehalkı: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) hanehalkını *"aralarında akrabalık bağı bulunan ya da bulunmayan aynı konutta veya aynı konutun bir bölümünde yaşayan, temel ihtiyaçlarını birlikte karşılayan, hanehalkı hizmet ve yönetimine iştirak eden bir veya birden fazla kişiden oluşan topluluk"* olarak tanımlamaktadır. Alan çalışması kapsamında da benzer bir şekilde hanehalkı, birlikte hareket eden, aynı çadır veya benzeri yerlerde beraber kalan ve gelir/ gideri ortaklaşarak bölüşen, aynı kazandan yemek yiyen, yeri geldiğinde akrabalık bağlarından da bağımsız bir arada yaşayan kişiler olarak kabul edilmiştir. Bazı haneler birden fazla aileyi (farklı soyadları da olabilir) barındırabilir. Örneğin amca, hala, teyze gibi birinci dereceden yakın akrabaların aileleri veya evlenen çocukların eşleri ve çocuklarını kapsayan haneler bulunmaktadır. Kazanılanlar ve giderler ortak paylaşılmakta, birden fazla çadırda konaklansa bile, özellikle çalışmaya bir arada tek bir hane adına katılmakta, bu çalışmadan elde edilen tüm kazanç hane reisine ödenmekte ve hane reisi giderleri ödedikten sonra kazancı dağıtmaktadır.

Kanal (akarsu) suyu: Mevsimlik tarım işçilerinin, tarla ve bahçelerin sulanması için bazı ovalarda bulunan ana kanal, tali kanal veya kanaletlerden temin ettikleri içme veya kullanma suyudur.

Keson kuyu suyu: Betondan yapılmış silindirik bir sandığın, altı kazıldıkça aşağıya doğru indirilmesi ve üste bir yenisinin konularak aynı işlemin tekrarlanması yoluyla açılan ve daha çok kumlu zeminlere uygulanarak oluşturulan kuyu vasıtasıyla elde edilen sudur.

Lejant (işaret tablosu): Haritalarda kullanılan özel işaret ve sembollerin ne anlama geldiğini gösteren, haritanın içeriğinde yer alan özel bölümdür.

Mahalli tarım işçisi: Tarımsal üretim süreçlerine ekonomik gelir elde etmek amacıyla katılan, bulunduğu il, ilçe, köy, mahallede gündüz tarlada veya bahçede çalışan, akşam ise sürekli yaşadığı yere, evine geri dönen işçidir.

Mevsimlik gezici tarım işçisi: Sürekli ikamet ettiği yerleşimden (il, ilçe, köy, mahalle) ekonomik gelir elde etmek amacıyla ayrılarak bir başka yerleşim yerine seyahat ederek burada tarımsal üretim süreçlerine en az bir gün katılan, ancak sürekli bu işte çalışmayan (geçici) kişiyi tanımlamak için kullanılmıştır. İşçi aileler bulunduğu yeri belli bir süre için terk ederken, gittikleri yerde de belli sürelerde ikamet etmektedirler.

Mevsimlik tarım işçisi: Ekonomik gelir elde etme amacıyla tarımsal üretim süreçlerine katılan gezici veya mahalli kişiyi tanımlamak için kullanılmıştır.

Mevsimlik tarımsal üretim: Tarımsal üretim sürecinde toprak hazırlığından hasat sürecine kadar aylara ve/veya mevsimlere bağlı olarak gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Çapalama, sulama, budama, ilaçlama, yabani ot temizliği, hasat gibi birçok faaliyeti içermektedir.

Mülteci: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK ya da UNHCR) tüzüğündeki kriterlere uygun olan ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi veya Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü'ne taraf olan bir ülkede bulunup

bulunmaması veya bu hukuki belgeler uyarınca ev sahibi ülke tarafından mülteci olarak tanınıp tanınmaması fark etmeksizin, Yüksek Komiserlik tarafından sağlanan Birleşmiş Milletler korumasından yararlanmaya hak kazanan kişiyi tanımlamak için kullanılmıştır.

Risk: Tehlikenin hastalık ya da yaralanma, çevrenin, bitkilerin, mülkün zarar görmesi sonucunu doğurma ihtimali, olasılığıdır.

SPSS: 'Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı' adındaki bir bilgisayar programıdır ve başta Sosyal Bilimler olmak üzere Sağlık Bilimleri, Fen Bilimleri ve Eğitim Bilimleri alanlarında kullanılmaktadır.

Şebeke suyu: genellikle belediyelerin su dağıtım şebeke sistemine bağlı olan; sürekli akar halde bulunan su kaynağı.

Tam Aşılı Olma: Bir yaşın altındaki tüm çocukların aşı ile önlenebilir 6 hastalığa (tüberküloz, difteri, boğmaca, tetanos, polio, kızamık) karşı aşılanması, bebek ve çocuk hastalıkları ve ölümlerinin önlenmesinde en maliyet-etkili programlardan biridir. Bir çocuğun tam aşılı olması için bir doz BCG (verem), üç doz DBT (karma aşı, difteri, boğmaca ve tetanos), üç doz polio (çocuk felci) ve bir doz kızamık aşısı olması gerekmektedir.

Tanker suyu: Paslanır veya paslanmaz kalın sac veya galvanizli materyalden yapılan içme, kullanma ve sulama suyu temin etmek amacıyla su taşımaya yarayan depoda bulunan suya denir.

Tarım aracısı: Tarım aracısı, tarım mevsiminin ya da hasat döneminin başladığı dönemlerde işgücüne ihtiyaç duyan tarım işverenine işgücü, iş arayan tarım işçisine de iş bulmada ücretli ya da ücretsiz olarak aracılık eden gerçek veya tüzel kişilerdir. Tarım aracısı genellikle "elci" veya dayıbaşı olarak da adlandırılmaktadır. Mevsimlik tarımsal üretim süreçlerinde işveren ile işçiyi bir araya getiren, bunun karşılığında ücret, komisyon alan, iş süresince işçilerin başta çalışma olmak üzere günlük yaşamsal koşullarının temini ve ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli roller üstlenen kimselerdir. Tarım aracıları, işin gerçekleştiği tarla ve bahçelerde işçilerin çalışmalarını takip, kontrol ve düzenleme görevini, bazı durumlarda kendileri adına çalışan çavuşlara bırakırlar. Tarım aracılarının resmi olarak çalışabilmesi için İş Kurumu İl Müdürlüğü'ne kayıt yaptırarak çalışma izni almaları gerekmektedir. (Tarımda İş Aracılığı Yönetmeliği)

Tarla: Tarıma elverişli olan, sınırlı ve belirli toprak parçası.

Taşımalı eğitim sistemi: Nüfusun az ve dağınık olduğu bölgelerle birlikte dağınık yerleşim birimlerinde uygulanmaktadır. Taşımalı eğitim sisteminde günübirlik taşıma ile eğitim öğretim verilmesi sağlanmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı, Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği;

Madde 8 – (1) Toplu taşıma hizmeti bulunmayan, öğrencisi taşıma kapsamına alınacak okul ve yerleşim biriminin seçiminde;

a Nüfusun az veya dağınık olması, öğrenci sayısındaki yetersizlik, yerleşim yerinin coğrafi özellikleri, yol şartları,

b Eğitime erişim ihtiyacı olan öğrencinin, sürekli veya geçici ikamet ettiği yerleşim yerinde bu ihtiyacını karşılayacağı türde eğitim kurumu bulunmaması veya bu kurumların kapalı olması,

c Doğal afetler, salgın hastalıklar, can ve mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmedik olayların ortaya çıkması ve/veya bu olaylar sonucunda; tamir, güçlendirme, bertaraf veya tedavi çalışmaları yapılıyor olması,

d Göçler ve mevsimlik işçi hareketlerinin olması, gibi özellikler aranır.

(2) Öğrencisi taşınacak yerleşim yerinin, taşıma merkezine uzaklığının en az iki kilometre olması esas olup, 50 kilometreyi geçen mesafelerden öğrenci taşıması yapılmaz. Birinci fıkrada sayılan özellikler sebebiyle bu mesafelerin arttırılıp azaltılmasına gerekçe belirtmek suretiyle, Planlama Komisyonu karar verebilir.

(3) En az bir ders yılı parasız yatılı öğrenim gören ortaöğretim öğrencileri taşıma kapsamında değerlendirilebilir. Parasız yatılılıktan öğrenci taşıma uygulamasına geçişler için başvurular, öğrenci velisi tarafından parasız yatılı olarak öğrenim gördüğü okul müdürlüğüne, ders bitiminden temmuz ayının sonuna kadar yapılır. Okul müdürlüklerinden gelen bu veriler, parasız yatılılık ve bursluluk komisyonunun görüşleri de alınarak Planlama Komisyonunca değerlendirilir.

Tedavi Hizmetleri;

Birinci basamak tedavi hizmetleri: Hastaların evde ve ayakta tedavileridir. Bu hizmetler esas olarak yataksız sağlık kuruluşlarında ve koruyucu hizmetlerle bir arada verilir. Sağlıkta Dönüşüm Programı ile birlikte birinci basamak (hizmet sunumuna göre) sağlık hizmetini sunan üç temel kurum oluşturulmuştur, bunlar; Aile Sağlığı Merkezi (ASM), Toplum Sağlığı Merkezi (TSM) ve 112 Acil Sağlık Hizmetleri olarak belirlenmiştir.

İkinci basamak tedavi hizmetleri: Hastaların yataklı bir sağlık kuruluşunda (hastanelerde) yatırılarak tedavi edilmeleridir.

Üçüncü basamak tedavi hizmetleri: Özel bir yaş grubuna, cinsiyete ya da belli bir hastalığa yakalanan kişilere, o konuda en geniş imkanlara sahip olan yataklı tedavi kuruluşlarında verilen tedavi hizmetidir. Bu hizmetler, genellikle özel dal ya da eğitim hastanelerinde verilir.

Tehlike: İşyerinde veya çalışma ortamında var olan ya da dışarıdan gelebilecek, çalışanı veya işyerini etkileyebilecek olan hasar verme potansiyelidir. Tehlike bir durumu tanımlar, risk ise alınan risk kontrol tedbirlerine göre değişebilir. Tehlikeye maruz kalma durumu uygun bir biçimde kontrol edilirse, riskin de kabul edilebilir bir düzeye indirilmesi söz konusu olabilir. Tehlike, teknoloji ya da uygulamaların barındırdığı değiştirilemez bir durumken; riskler, risk kontrol tedbirleri ile önlenebilir.

Toplum Sağlığı Merkezi: Bölgesinde yaşayan toplumun sağlığını geliştirmeyi ve korumayı ön plana alarak sağlıkla ilgili risk ve sorunları belirleyen, bu sorunları gidermek için planlama yapan ve bu planları uygulayan, uygulatan; birinci basamak koruyucu, iyileştirici ve rehabilite edici sağlık hizmetlerini müdürlüğün sevk idaresinde organize eden, bu hizmetlerin verimli şekilde sunulmasını izleyen, değerlendiren ve destekleyen, bölgesinde bulunan sağlık kuruluşları ile diğer kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyonu sağlayan sağlık kuruluşuna denir.

Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği, Madde (2)'ye göre TSM'nin mevsimlik nüfus hareketlerine ilişkin görevleri şunlardır:

a) Mevsimlik tarım işçilerine yönelik birinci basamak sağlık hizmetlerini planlamak, sunmak veya sunulmasını sağlamak ve bu hizmetleri koordine etmek,

b) Mevsimlik tarım işçilerine sunulan sağlık hizmetlerinin kayıtlarını, Kurumun belirlediği standartlar doğrultusunda tutmak; bu kayıtları ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda kişinin kayıtlı olduğu aile hekimliği birimi ve TSM ile paylaşmak,

c) Mevsimlik tarım işçilerine yönelik sağlık hizmetleri konusunda personel farkındalığı oluşturmak ve gerekli eğitimleri vermek,

ç) Mevsimlik tarım işçilerine yönelik farkındalık eğitimleri düzenlemek,

d) Bölgesindeki mevsimsel nüfus hareketlerini ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte takip etmek, görev tanımı içerisinde yer alan tedbirleri almak.

25 Mayıs 2018 CUMA Resmi Gazete Sayı: 30431 Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına dair Yönetmelik;

Madde 5 - (1) Nüfusu 15.000'e kadar olan ilçelerde ve 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa tabi olmayan il merkezlerinde bir toplum sağlığı merkezi kurulur. Nüfusu 15.000 ila 30.000 arasında olan ilçelerde, sağlık hizmet sunumunun planlanması, coğrafi koşullar, dönemsel nüfus artışları gibi hususlar esas alınarak ilçe sağlık müdürlüğü kurulmamış ise toplum sağlığı merkezi kurularak hizmetler yürütülür.

(2) Nüfusu 30.000 ve üzerinde olan ilçeler ile ilçe devlet hastanesi bulunan yerlerde toplum sağlığı merkezi kurulmaz.

(3) Toplum sağlığı merkezinin kurulmadığı ilçelerde bu Yönetmelik ile öngörülen hizmetler ilçe sağlık müdürlüğü, ilçe sağlık müdürlüğünün de kurulmadığı yerlerde ise ilçe devlet hastanesi tarafından yürütülür.

Tulumba suyu: Suyu kuyudan, alçak yerlerden çekmeye ya da yüksek yerlere çıkarmaya, basmaya yarayan bir araçla elde edilen sudur.

Ulaşım aracı: Günlük çalışma ortamı olan tarla veya bahçelere ulaşım için yoğunlukla kullanılmakta olan minibüs, traktör, kamyonet gibi araçlardır, tarım işçileri çalışma ortamına zaman zaman yaya olarak da gitmektedirler. 2017 tarihli Başbakanlık METİP Genelgesi *"İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı tarafından işçilerin göç döneminde yolculuklarının güvenli ve sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi maksadıyla; göç alan ve veren yerler arasında trafik denetimleri artırılacak, araç ve yol güvenliğinin gerektirdiği kontroller hassasiyetle ve sıklıkla yapılacak ve gerekli bütün tedbirler alınacaktır. Ayrıca, münhasıran mevsimlik gezici tarım işçilerini taşıyan karayolu araçlarının 24.00-06.00 saatleri arasında şehirler arası yolculuk yapmamaları sağlanacaktır."* demektedir. Bu, günlük ulaşımdan çok, çalışmak için gelinen şehre/yöreye nasıl gelindiğiyle ilişkilidir. Günlük ulaşım içinse, Karayolları Taşıma Yönetmeliği ile servis (işçi taşıma) taşımaları usul ve kuralları belirlenmiştir; bunlar araç başına asgari kapasite, taşıma kapasitesi, yetki belgesi, taşıt yaşı, cinsi ve diğer şartlar gibi unsurlardır. Usul ve kurallara uygun olmayan ulaşım yöntemleri ve araç kullanımı, yaralanma ve hatta ölümlü kazalara neden olmaktadır.

Uluslararası koruma: 1951 Mülteci Sözleşmesi, 1949 Cenevre Sözleşmeleri ve 1977 Protokolleri, Uluslararası Kızıl Haç Komitesi'nin (ICRC) inisiyatif hakkı, ILO sözleşmeleri ve insan hakları belgeleri gibi hukuki belgelerde öngörülen haklara devletlerin saygı göstermesini sağlamak için antlaşma yoluyla görevlendirilen bir örgütün sağladığı hukuki korumadır.

Zorunlu eğitim: Türkiye'de zorunlu eğitim, 2012-2013 eğitim öğretim döneminde 8 yıldan 12 yıla çıkarılmıştır. Daha önce 5+3 (İlkokul-ortaokul) şeklinde uygulanan model, 4+4+4 (4 sene ilkokul, 4 sene ortaokul ve 4 sene lise) şeklinde kademelendirilmiştir. 10 Temmuz 2019 tarihli ve 30827 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'te belirtildiği üzere 68 ayını dolduran çocukların okula kayıt olmaları zorunlu hale getirilmiştir. Mecburi ilköğretim (ilkokul + ortaokul) çağı 6-13 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 13 yaşını bitirip 14 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter. Lise eğitimi ise ilköğretime dayalı, en az dört yıllık genel, meslekî ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar. Sistem, 14-17 yaş grubu gençleri bir alana/mesleğe ve/veya yükseköğretime hazırlayacak biçimde yapılandırılmıştır.

Zarar: Bir şeyin, bir olayın yol açtığı olumsuz, kötü sonuç. Kontrol edilmeyen tehlikenin sonucu zarardır. Örneğin; kontrol edilmeyen tehlikenin sonucu olarak hastalık ya da yaralanma, çevrenin, bitkilerin, mülkün zarar görmesi gibi.

KAYNAKÇA

Araştırma Raporları, Makaleler, Lisans/Yüksek Lisans/Uzmanlık Tezleri, Bilgi Notları

Demir, Müslim (2015) Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sosyal Güvenlik Haklarına İlişkin Değerlendirmeler ve Öneriler, Çalışma ve Toplum, 44(1)

Friedrich Ebert Stiftung Derneği (2012) Tarımda Mevsimlik İşçi Göçü Türkiye Durum Özeti, Mevsimlik İş Göçü İletişim Ağı (MİGA)

Hayata Destek Derneği (2014) Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği 2014 Araştırma Raporu

ILO (2019) Küresel Tedarik Zincirlerinde Çocuk İşçiliği, Zorla Çalıştırma ve İnsan Ticaretini Sona Erdirmek Raporu

ILO (2018) Çocuk İşçiliği Küresel Tahminler Raporu

IOM (2009) Göç Terimleri Sözlüğü

İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi, Haritalama Teknikleri

https://stk.bilgi.edu.tr/media/cd/06/doc/uygulama_02.pdf

Kalkınma Atölyesi (2018a) Bir Yevmiye Bir Yevmiyedir: Tarım Aracıları ve Türkiye'de Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliği Raporu

Kalkınma Atölyesi (2018b) Yevmiyeci, Yarıcı veya Kürekçi Hepsi Çocuk: Tarımsal Üretimde Ücret Tipleri ve Çocuk İşçiliğinin Görünümleri Raporu

Kalkınma Atölyesi (2018b) Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliğinin Önlenmesine Yönelik Yasal Boşluk Analizi ve Öneriler Raporu, Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliğinin Önlenmesine Yönelik Kurumsal Boşluk Analizi ve Öneriler Raporu, Türkiye'de Mevsimlik Tarım İşçileriyle İlgili Ulusal ve Uluslararası Hukuksal Düzenlemeler Tarihçesi (1869-2017), Tarımsal Üretimde Çalışan Çocukların Karşılaştıkları Sağlık Riskleri Raporu

Kalkınma Atölyesi (2017) Geçmişten Günümüze Adana Ovası'nda Mevsimlik Tarım İşçileri ve Çocukları: Adana Ovası'nda Çalışan Mevsimlik Tarım İşçileri ve Çocuklara Hizmet Modeline Yönelik Mevcut Durum Analizi Raporu

Kalkınma Atölyesi (2016a) Yoksulluk Nöbetinden Yoksulların Rekabetine: Türkiye'de Mevsimlik Tarımsal Üretimde Yabancı Göçmen İşçiler Mevcut Durumu Raporu

Kalkınma Atölyesi (2016b) Bereketli Topraklar Zehir Gibi Yaşamlar: Suriyeli Göçmen Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri Adana Ovası Mevcut Durum Araştırması

Kalkınma Atölyesi (2014) Fındık Hasadının Oyuncuları: Batı Karadeniz İllerinde Fındık Hasadında Yer Alan Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri, Çocuklar, Tarım Aracıları ve Bahçe Sahipleri Temel Araştırması

Kalkınma Atölyesi (2012) Mevsimlik Tarım Göçünden Etkilenen 6-14 Yaş Grubundaki Çocuklar İçin Temel Araştırma (Fındık, Şeker Pancarı, Pamuk Hasadı ile Örtü Altı Alçak Tünel Sebze Yetiştiriciliği)

Mura, Elif S. Uyar (2017) Türkiye Tarım Sektöründeki Ücretli Emek Süreçleri Üzerine Kavramsal Bir Tartışma, ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar, Temmuz 2017, 10(2), 53-68

Öz, Cihan (2015) Mevsimlik Gezici Tarım İşinde Kadın Emeği ve Sorunları, Türkiye Tohumcular Birliği-TÜRKTOB Dergisi, 4(16):13-15

Özbekmezci, Şule ve Sahil, Sare (2004) Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sosyal, Ekonomik ve Barınma Sorunlarının Analizi, Gazi Üniv. Müh. Mim. Fak. 19(3): 261-274

Parlak, Bekir ve Şahin, Ali Utku (2015) Türkiye İltica ve Göç Mevzuatının Coğrafi Kısıtlama Uygulaması Yönünden Analizi, TESAM Akademi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2

TED Üniversitesi Sosyal İnovasyon Merkezi, Ankara Sosyal İnovasyon Ekosistemi Haritalama Çalışması

TBMM (2015) Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sorunlarını Araştırmak Amacı ile Kurulan Meclis Araştırması Komisyon Raporu

Topal, Ahmet Hamdi (2015) Geçici Koruma Yönetmeliği ve Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2(1):5-22

Türkiye Anne, Çocuk ve Ergen Sağlığı Enstitüsü (2019) Türk Eğitim Sistemi, Eğitim Yaş Aralıkları ve Zorunlu Eğitim Tarihsel Gelişimi

UNFPA (2012) Mevsimlik Tarım İşçilerinin ve Ailelerinin İhtiyaçlarının Belirlenmesi Araştırması. Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı

Uyan Semerci, Pınar ve Erdoğan, Emre (2017) Adana'da (Mevsimlik Gezici) Tarım İşçilerinin Çocuklarının Yaşam Koşullarının Çocuğun İyi Olma Hali Perspektifinden İyileştirilmesi Projesi Araştırma Sonuçları: Ben Kendim Büyüdüm Demiyorum, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

Helsinki Yurttaşlar Derneği, Güç ve Yetki İlişkilerini Anlamak - Yerel Demokrasi Projesi Haritalama Rehberi ve Yerel Demokrasi Haritaları

Mevzuat ve İstatistik

AFAD (2019) Türkiye Afet Müdahale Planının (TAMP)

https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-plani

Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği, 25 Ocak 2013, Resmî Gazete Sayısı: 28539
https://www.mevzuat.gov.tr/Metin
Aspx?MevzuatKod=7.5.17051&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=Aile%20Hekimli%C4%9Fi%20
Uygulama%20Y%C3%B6netmeli%C4%9Fi

Aile Hekimliği sorgulama

https://www.turkiye.gov.tr/aile-hekim-bilgisi

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetle Bakanlığı, Sosyal Hizmet Merkezleri Hakkında Bilgi

https://ailevecalisma.gov.tr/tr-tr/sss/aile-ve-toplum-hizmetleri-genel-mudurlugu/sosyal-hizmet-merkezi/

Aşı Portalı - Çocukluk Dönemi Aşı Takvimi; Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

https://asi.saglik.gov.tr/asi-takvimi2

Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri

https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/ailehekimligi/birinci-basamak-sağlık-hizmetleri.html

Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı (2017-2023)

https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/1322/cocukisciligimucadele_2017_2023_tr.pdf

Geçici Koruma Kanunu ve Yönetmeliği, 22 Ekim 2014, Resmî Gazete Sayı: 29153

https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/gecicikorumayonetmeligi.pdf

https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/gk_yon_getirdigi_yenilikler.pdf

Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar Hakkında Yönerge, 22 Ekim 2014, 29153 Sayılı

https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/1376,saglik-bakanligi-gecici-koruma-yonergesi-25032015pdf.pdf?0

ILO 182 En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi, 18 Haziran 2015

https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377311/lang--tr/index.htm

Mevsimlik Tarım İşçileri Başbakanlık Genelgesi, 19 Nisan 2017, Resmî Gazete Sayı: 30043

https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/04/20170419-8.pdf

http://www.ka.org.tr/dosyalar/file/Yayinlar/Raporlar/TURKCE/12/Basbakanlık%20MTİ%20
Genelgesi%20%2021_05_2018.pdf

MEB Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi Genelgesi, 24 Mart 2010, Resmî Gazete Sayı: 27531

https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/03/20100324-15.htm

MEB (2012) 12 Yıl Zorunlu Eğitim Sorular-Cevaplar

http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12Yil_Soru_Cevaplar.pdf

Mobil Sağlık Hizmetleri Genelgesi 19 Ekim 2018, 2018/24 sayılı

https://dosyaism.saglik.gov.tr/Eklenti/48992,mobil-saglik-hizmetlekpdf.pdf?0

Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Yönerge, 10 Şubat 2005

http://www.ttb.org.tr/mevzuat/index.php?option=com_content&view=article&id=240:saik-hmetler-ymeshakkinda-saik-bakanli-yerges&catid=8:ygeler&Itemid=34

Sağlık Hizmeti Sunucularının Basamaklandırılması Hakkında Genelge, 31 Mayıs 2019, 2019/10

https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/30975,tara0006pdf.pdf?0

Sağlık Hizmet Sunucularının Basamaklandırılması Genelgesi, 2019/18

https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/33684,saglik-hizmeti-sunucustyazi.pdf?0

Tarımda İş Aracılığı Yönetmeliği, 27 Mayıs 2010, Resmî Gazete Sayı: 27593

https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100527-4.htm

Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 11 Eylül 2014, Resmî Gazete Sayı: 29116

http://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_09/12024357_tasimayonetmeligi.pdf

Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 8 Temmuz 2018, Resmî Gazete Sayı: 30472

https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180708-3.htm

Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği, 5 Şubat 2015, Resmî Gazete Sayı: 29258

https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/02/20150205-5.htm

Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına dair Yönetmelik, 25 Mayıs 2018, Resmî Gazete Sayı: 30431

https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/05/20180525-1.htm

Türkiye İstatistik Kurumu (Nisan 2013) Çocuk İşgücü Anketi Sonuçları, 2012, Haber Bülteni

http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13659

Türkiye İstatistik Kurumu (Nisan 2019) İstatistiklerle Çocuk, 2018, Haber Bülteni

http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30708

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Çocuk işçiliği tanımı, http://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/child-labour/lang--tr/index.htm

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) 182 sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşmesi

UNHCR, Mülteciler Hakkında Yasal ve Bilgilendirici Belgeler

http://www.unhcr.org/turkey/home.php?page=20

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf

https://www.goc.gov.tr/uluslararasi-koruma-sss

EK 1: Tarihsel Süreç Bilgi Derleme Formu

Yıl	
Program, proje, faaliyeti uygulayan kurum/kişi Araştırma, makale, tezi hazırlayan kurum/kişi	
Uygulanan program, projeler, faaliyet Yayın adı	
İlgili Tema(lar)	**Eğitim (.....)** **Sağlık (.....)** **Çocuk koruma (.....)** **Yaşam ortamı (.....)** **Çalışma ortamı (.....)**
Program, proje, faaliyet veya yayın hakkında kısa bilgi	
Elde edilen sonuçlar, (yayın ise) temel bulgular	
İlgili bilgiler	

EK 2: Tarihsel Süreç Arşiv Listesi Şablonu

Türü	Konu	Başlık	Tarih	Hazırlayan	Özet/Önemli Bilgi	Link

EK 3: Tarihsel Süreç Şeması

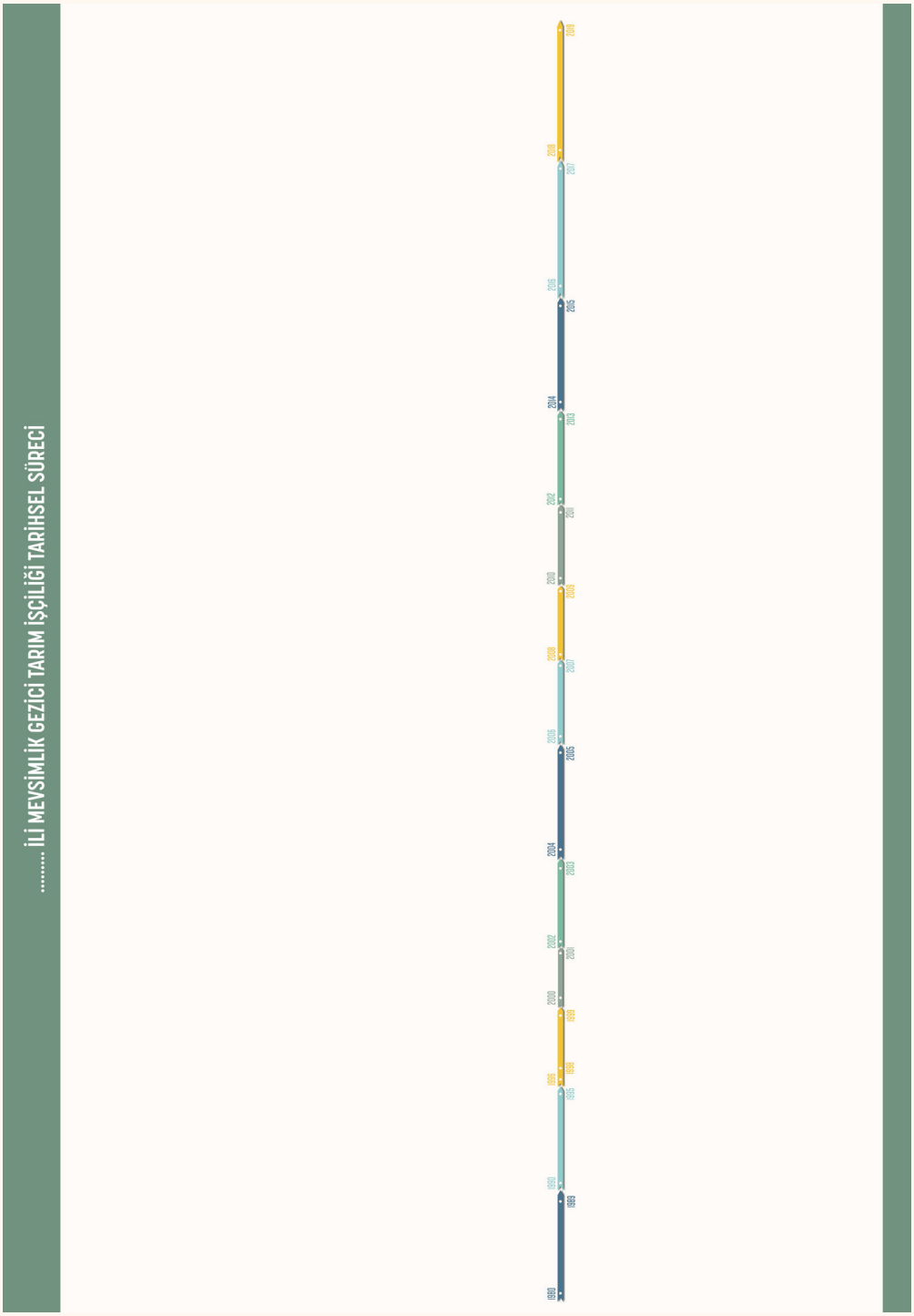

EK 4: Aktör Haritalama ve Değerlendirme Tablosu Şablonu

	Kurum Adı	Kurum Türü	Yetkili Kişi	Ünvanı	Telefon	e-mail	adres	web adresi	Görüşme Tarihi	Görüşme Notları	Eğitim	Sağlık	Çocuk Koruma	Yaşam Ortamı	Çalışma Ortamı
1															
2															
3															
4															
5															
6															

Kurum Türü ve Renkleri		5 Tema Alanı
Kamu Kurumları		Burada belirtilen beş tema alanında, bu alandaki kurumun faaliyetlerine göre 1 ile 5 arasında puan verilecektir.
Akademik Kuruluşlar		
Meslek Örgütleri		
Sendikalar		
Yerel Yönetimler		
Sivil Toplum Kuruluşları Kooperatifler		
Kurum adının yazdığı hücreler türlerine göre bu şekilde aynı gruplarla aynı renler ile ren-klendirilebilir.		

EK 5: Aktör Veri Derleme Formu

..... İlinde Çalışan ve Yaşayan Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Onların Çocuklarına Yönelik Aktör Veri Derleme Formu

Aktör: Mevsimlik gezici tarım işçilerine yönelik kurumsal olarak herhangi bir program veya proje uygulayan, eğitim, sağlık, çocuk koruma, sosyal yardım gibi rutin faaliyetler gerçekleştiren, kuruluş yasasında, tüzüklerinde, sözleşmelerinde, vakıf senetlerinde veya yönerge, genelgelerle bu kesime yönelik bir faaliyeti öngören ilde kurulmuş veya il dışından sürece katılmış her türlü kurumu ifade eder.

Kurumun Adı	
Statüsü	
Kurumun Adresi	
Telefonu	
Web adresi	
E-mail adresi	
Görüşülen kurum temsilcisi ve ünvanı/ görevi	
Kurum temsilcisinin iletişim bilgileri	
Kaç yıldır meslekte görev aldığı	
Kaç yıldır kurumda görev aldığı	
Kurumun kuruluş tarihi	
Kurumun aktif olduğu yıl sayısı	

EK 6: Aktör Özet Bilgi Notu Şablonu

***Kırmızı bölümler Aktör Veri Derleme Formundan alınmıştır.**

Kurum Hakkında Bilgi;

Bir ..... olan ..... ilinde ..... yılında kurulmuş olup ..... yıldır aktif olarak faaliyet göstermektedir. .... nedeniyle ..... ilinde ..... ilçesinde çalışmalarını sürdürmektedir. Kurum çalışmalarını ..... çerçevesinde yapmakta olup ..... üyesi/ ..... çalışanı bulunmaktadır. Kurumun çalışma ve temel faaliyet alanları; .... olup, hedef kitlesi .... Finansal kaynakları ....Kurumun yıllık ortalama bütçesi .....civarındadır.

Mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik amaçlar, tamamlanan veya devam eden faaliyetler;

Kurumun mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik amaçları ....olup, bu kapsamda yürüttükleri ..... çalışmalar .....

Kurumun mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik planları;

Mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik gelecek döneme ilişkin planları ....

Kurumun mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik faaliyet gerçekleştirmek için insan kaynağı (sayı ve yetkinlik), finansal kaynağı, bilgi ve deneyimi. Varsa sorunları ve ihtiyaçları;

Kurumun mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik faaliyet gerçekleştirmek için mevcut insan kaynağı ..... kişidir, ...ve bu sayı ....Mevcut insan kaynağının kapasitesi (bilgi düzeyi ve saha deneyimi).....Kurumun bu kapsamda faaliyet gerçekleştirmek için finansal kaynağı ..... Bilgi ve deneyimi .....

Kurumun mevsimlik gezici tarım işçiliği ve tarımda çocuk işçiliği konusunda yayınları veya kaynakları;

.....

Kurumun mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik iletişim, işbirliği veya koordinasyon halinde olduğu kurum, kuruluş, STK veya gerçek kişiler;

Kurum mevsimlik gezici tarım işçileri ve/veya onların çocuklarına yönelik eğitim, sağlık, çocuk koruma, yaşam ve çalışma ortamına yönelik ..... ile ..... halindedir.

EK 8: Aktörler Şeması

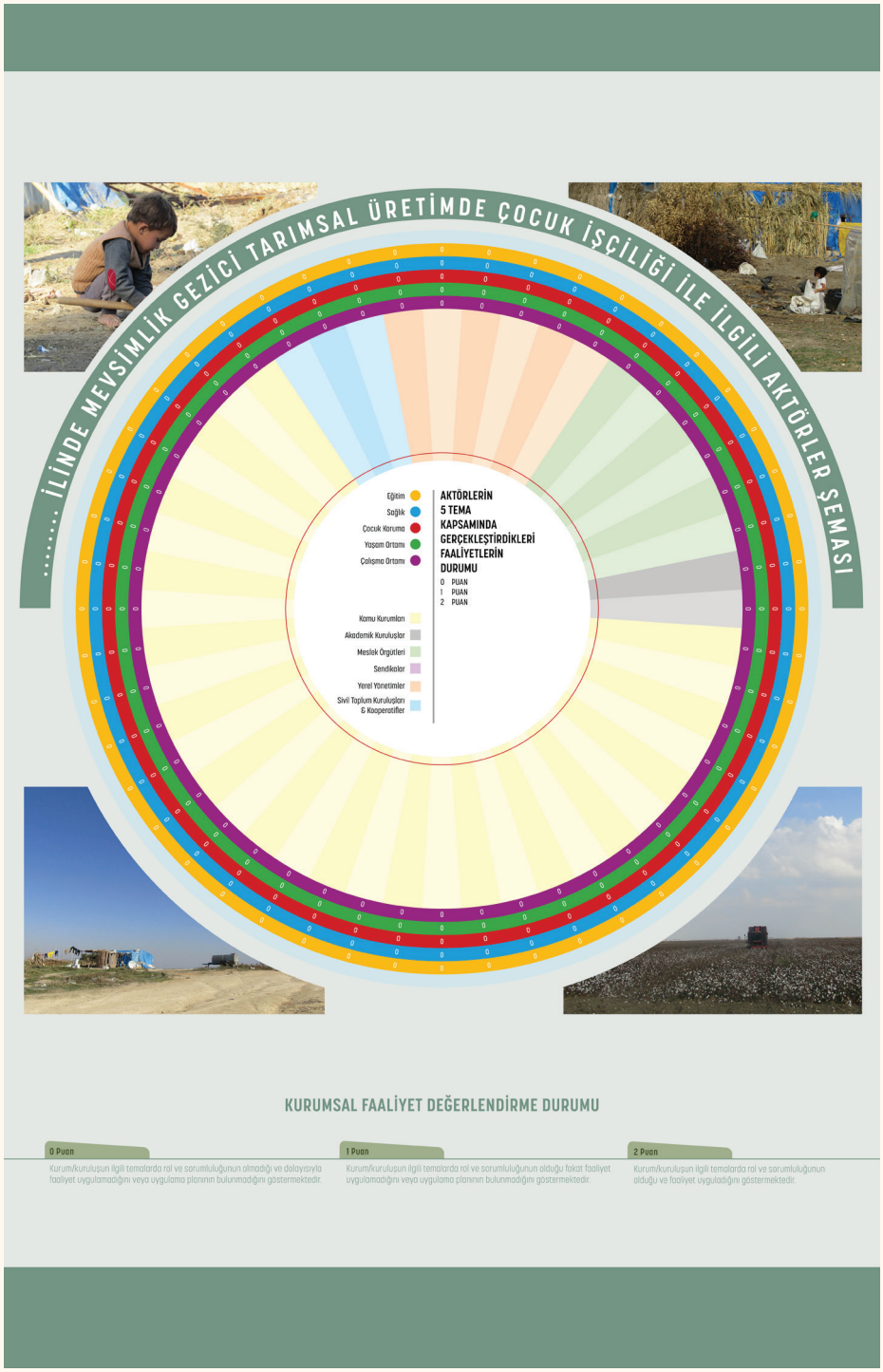

Ek 9: Mevcut Durum Tespit Formu

ÇADIR YERLEŞİM YERİ NO: .....
(Veri toplayan tarafından her bir çadır yerleşim yerine bir numara verilecektir)

FORM DOLDURULMA TARİHİ: .....

FORMU DOLDURAN KİŞİNİN ADI-SOYADI: .....

FORMU DOLDURAN KİŞİNİN ÜNVANI: .....

FORM DOLDURAN KİŞİNİN KURUMU: .....

1.1. İlçe adı: .....
1.2. Köy/mahalle adı: .....
1.3. Çadır yerleşimi adı (varsa): .....
1.4. Yerleşimin en yakın köye/mahalleye uzaklığı: .....
1.5. Yerleşimin en yakın ilçeye uzaklığı: .....
1.6. Yerleşimin il merkezine uzaklığı: .....
1.7. Yerleşimin bağlı olduğu aile sağlığı merkezi adı: .....
1.8. Yerleşime en yakın ilkokulunun adı: .....
1.9. Okulun kapasitesi (derslik, öğrenci, öğretmen sayısı): .....
1.10. Yerleşime en yakın ortaokulun adı: .....
1.11. Okulun kapasitesi (derslik, öğrenci, öğretmen sayısı): .....
1.12. Yerleşime en yakın lisenin adı: .....
1.13. Okulun kapasitesi (derslik, öğrenci, öğretmen sayısı): 15 / 155 /18
1.14. Çadır yerleşiminde konuşulan diller:

Türkçe	(X)
Arapça	(….)
Kürtçe	(X)
Diğer (lütfen belirtiniz)	(….)

2.1. Çadır yerleşimindeki çadır sayısı, kişi sayısı, çocuk sayısı

	Çadır Sayısı	Toplam kişi sayısı	Toplam çocuk sayısı
Göçmen			
Türkiye vatandaşı			
TOPLAM			

2.2.Çadır yerleşimindeki çadır başına kişi sayısı

Hane	Kişi Sayısı
1	
2	
3	
4	
5	
Toplam	
Ortalama	

Bir çadır içerisinde yaşayan ortalama kişi sayısı: .....

2.3. Yıl içerisinde çadır yerleşimindeki nüfus değişim durumu

Sadece bir cevap seçilecektir.

Artıyor (….)
Azalıyor (….)
Sabit kalıyor (….)
Yıl içerisinde, çalışılan bitkisel ürüne göre değişiyor (….)

3.2. Çadır yerleşiminde okula giden çocukların okula ulaşımı

VAR ise 1, YOK ise 0 yazılacaktır. Birden fazla cevap seçilebilir.

	Taşımalı (bedava) okul servisi	Okul servisi (ücret ödenen)	Halk otobüsü	Minibüs	Özel araç (elci veya başkası-nın)	Yaya	Diğer (belirtiniz)
Göçmen							
T.C. vatandaşı							

3.3. Çocukların gittikleri okulların adı nedir?

_____ilkokulu
_____ortaokulu
_____lisesi

3.4. Taşımalı okul servisi varsa hangi okula taşıyor?

_____ilkokuluna
_____ortaokuluna
_____lisesine

4. TEMEL VERİLER: SAĞLIK

4.1. Sağlık hizmetlerine erişim ve yararlanma durumu

Birden çok kişiye sorulmalıdır. En çok gelen cevap işlenecektir. VAR ise 1, YOK ise 0 yazılacaktır.

SAĞLIK HİZMETİ ALINAN KURUM				
	Aile Sağlığı Merkezi	Devlet Hastanesi	Özel doktor/ muayene	Ambulans/ Acil Servis
Göçmen				
T.C. vatandaşı				

4.2. Sağlık hizmeti alınan kurum

Birden fazla yanıt alınabilir. Hizmetin alındığı yerin adı ve nerede olduğu tam olarak yazılmalıdır. YOK ise boş bırakılacaktır.

Göçmenler

_____

Türkiye Vatandaşları

_____

4.3. Çadır yerleşiminde bulunan engelli ve hasta çocuklar

YOK ise boş bırakılacaktır.

Fiziksel engelli çocuk sayısı : _____

Zihinsel engelli çocuk sayısı : _____

Görme engelli çocuk sayısı : _____

İşitme engelli çocuk sayısı : _____

Süreğen hastalığı olan çocuk sayısı : _____

4.4. Çadır yerleşiminde yaşayanların en önemli 3 (üç) temel sağlık sorunu nedir?

Birden fazla kişiye sorulmalıdır, en çok gelen cevaplar işlenecektir.

Örnek:

_____

4.5. En sık görülen 3 (üç) hastalık nedir? (ishal, karın ağrısı, bel ağrısı vs.)

Birden fazla kişiye sorulmalıdır, en çok gelen cevaplar işlenecektir.

Örnek:

_____

5. YAŞAM ORTAMI (ÇADIR YERLEŞİMİ)

5.1. Çadır yerleşimindeki çadırların imal edildiği malzeme

MALZEME	ÇADIR SAYISI
Branda	
Naylon	
Bez	
Konteyner	
Diğer (belirtiniz)	

5.2. Çadır yerleşiminde içme ve kullanma suyu olanakları

Birden fazla olanak olması durumunda en fazla kullanılan 2 (iki) kaynak yazılmalıdır.

VAR ise 1, YOK ise 0 yazılacaktır. Gözlem yapılarak doğrulanacaktır.

İçme ve kullanma suyu kaynakları	İçme suyu	Kullanma suyu

5.3. Çadır yerleşiminde elektrik durumu

Sadece biri işaretlenmelidir. Gözlem yapılarak doğrulanacaktır.

Elektrik hiç yok (….)

Elektrik kısmen var (….)

Elektrik sürekli var (….)

5.4. Şebeke dışında elektrik temini var mı?

Sadece biri işaretlenmelidir. Gözlem yapılarak doğrulanacaktır.

Yok (….)

Var (….) Nasıl?_____

Elektrik üretim amaçlı güneş paneli kullanan haneler var ise, toplam hane sayısı: ____

5.5. Çadır yerleşiminde çöpler toplanıyor mu?

Gözlem yapılarak doğrulanacaktır.

Evet (….)
Hayır (…)

5.6. Çadır yerleşiminde çöpler toplanıyorsa, sıklığı nedir?

Sadece biri işaretlenmelidir.

Her gün (…)
Haftada bir (…)
On beş günde bir (…)
Ayda bir (…)
Her mevsim (…)
Arada bir (…)

5.7. Çadır yerleşimi ilaçlanıyor mu? (Sinek, haşere, kemiriciler, zararlı organizmalar, çöp alanı için)

Evet (…)

Hayır (…)

5.8. Çadır yerleşimi ilaçlanıyorsa, düzenli mi?

Evet (…)

Hayır (…)

5.9. Çadır yerleşiminin 3 (üç) temel sorunu nedir? ve bu sorunlar nasıl çözülür?

Birden çok kişiye sorulmalıdır. En çok verilen 3 (üç) cevap yazılmalıdır. Farklı veya ilginç cevaplar ayrıca not alınmalıdır.

_____

5.10. Çadır yerleşimlerinin çocuklar açısından risk değerlendirmesi

VAR ise 1 işareti konulacaktır. RİSK DEĞERLENDİRME TABLOSU GÖRÜŞMELERİ YAPAN KİŞİ TARAFINDAN DOLDURULACAKTIR. Tabloyu doldurabilmek için çadır yerleşiminde gözlem yapılmalıdır.

RİSKLER	TANIM	DURUM
Drenaj kanalı kenarı	Çadır yerleşiminin drenaj kanalına olan uzaklığına göre puanlama yapılmıştır. Eğer çadır yerleşimi drenaj kanalı kenarında ise bir, çocukların yürüyerek gidemeyeceği uzaklıkta ise sıfır puan verilir.	
Ana yol kenarı	Ana yol; çevredeki yolların kendisine açıldığı, trafik yoğunluğunun fazla olduğu yollardır. Çadır yerleşiminin ana yol kenarına olan uzaklığına göre puanlama yapılır. Eğer çadır yerleşimi ana yol kenarının hemen yakınında ise bir, çocukların yürüyerek gidemeyeceği uzaklıkta ise sıfır puan verilir. Ana yoldan kasıt ilçeye giden yollardır.	
Tali yol kenarı	Tali yol; ana yola bağlanan ve trafik bakımından daha az yoğun olan yol anlamına gelmektedir. Çadır yerleşiminin tali yol kenarına olan uzaklığına göre puanlama yapılır. Eğer çadır yerleşimi tali yol kenarının hemen yakınında ise bir, çocukların yürüyerek gidemeyeceği uzaklıkta ise sıfır puan verilir. Tali yollardan kasıt mahalleler arasındaki asfalt veya toprak yollardır.	
Demiryolu kenarı	Çadır yerleşimi demiryolu kenarında olabilir. Eğer çadır yerleşimi demiryolu kenarının hemen yakınında ise bir, çocukların yürüyerek gidemeyeceği uzaklıkta ise sıfır puan verilir.	
Ana sulama kanalı kenarı	Sulama amacıyla kullanılan büyük sulama kanalları mevcuttur. Bu kanallardan sular hızla akmaktadır ve kanallar insan boyundan daha yüksektir. Çadır yerleşiminin ana sulama kanalına olan uzaklığına göre puanlama yapılır. Eğer çadır yerleşimi ana sulama kanalının hemen bitişiğinde ise bir, çocukların yürüyerek gidemeyeceği uzaklıkta ise sıfır puan verilir.	
Nehir kenarı	Çadır yerleşiminin çevresinde dere, nehir bulunuyorsa; dereye, nehre olan uzaklığına göre puanlama yapılır. Eğer çadır yerleşimi derenin, nehrin yakınında veya bitişiğinde ise bir, çocukların yürüyerek 5 dakikada gidemeyeceği uzaklıkta ise sıfır puan verilir.	
Deniz veya göl kenarı	İlde denize, göle kıyısı olan ilçeler var ise çadır yerleşiminin denize olan uzaklığına göre puanlama yapılır. Eğer çadır yerleşimi deniz kenarının hemen yakınında ise bir, çocukların yürüyerek 5 dakikada gidemeyeceği uzaklıkta ise sıfır puan verilir.	
Çadır yerleşiminde çöpün mevcudiyeti	Çadır yerleşiminde çöplerin hiç toplanmamasına bir puan, her gün veya belirli zamanlarda haftalık, iki haftalık gibi düzenli toplanması durumunda ise sıfır puan verilir.	
Sokak aydınlatmasının mevcudiyeti	Çadır yerleşiminde sokak aydınlatmasının olmaması durumunda yerleşime bir puan, sürekli aydınlatmanın olması durumunda sıfır puan verilir.	

Doğal afet riski	Çadır yerleşiminin bulunduğu yerin yağmurdan etkilenme, sel, şiddetli rüzgâr (hortum), yıldırım düşmesi gibi doğal afetlere açık olma durumuna göre puanlama yapılır. Doğal afet riski yüksekse bir, yoksa sıfır puan verilir..	
Sürüngen, kemirgen ve böcek mevcudiyeti	Çadır yerleşiminin bulunduğu yerde yılan, çıyan, fare gibi sürüngen, kemirgen ve böcek durumunun varlığına, aşırı sivrisinek ve karasinek durumuna göre puanlama yapılır. Bunların varlığı bir puan, çok düşük oranda olması ise sıfır puan verilmesine sebep olur.	
Diğer riskler	Yukarıda belirtilen konuların dışında çadır yerleşiminin ovanın ortasında, yerleşim yerlerinden uzakta ve yalıtılmış olması, tali sulama kanalı kenarında olması, çevresinde bataklık, sanayi tesisi sıvı, toz veya gaz atıkların olması gibi risklerin varlığı değerlendirilerek puanlama yapılır. İlinizdeki çadır yerleşimlerinin toz, gürültü, gaz kirliliği, çöp depolama alanı kıyısında olması gibi riskler var ise bir, yok ise sıfır puan verilmelidir.	
TOPLAM PUAN		

6. <u>ÇALIŞMA ORTAMI</u>

6.1. Çadır sakinlerinin en sık kullandıkları ulaşım araçları

Çadır sakinlerinin günlük olarak en çok ve/veya sık kullandıkları 2 (iki) ulaşım aracı yazılmalıdır.

VAR ise 1, YOK ise 0 yazılacaktır.

Ulaşım amacı (gidilen yer)	Traktör	Minibüs	Yaya	Bisiklet	Motosiklet Mobilet	Otobüs	Diğer (Belirtiniz)
Tarlaya, bahçeye							
Mahalleye, köye							
İlçeye							
İle							
İl dışına							

6.2. Çalışma ortamında (tarla ve/veya bahçede) içme ve kullanma suyu durumu

Birden fazla kaynak olması durumunda en fazla kullanılan 2 (iki) kaynak yazılmalıdır.

VAR ise 1, YOK ise 0 yazılacaktır.

Tarla ve/veya bahçede içme ve kullanma suyu kaynakları	İçme suyu	Kullanma suyu
Keson kuyu suyu		
Kanal suyu		
Tulumba suyu		
Şebeke suyu		
Tanker suyu		
Diğer (belirtiniz)____BİDON, TERMOS____		

6.3. Çalışma ortamında tuvaletin mevcudiyeti

VAR ise hangi tarla/bahçede olduğu, konumu, özelliği, kaç kişilik olduğu gibi detaylar da not alınacaktır.

Var (…)

Yok (…)

6.4. Çalışma yöresinde tarım işçilerinin yoğun olarak faaliyette bulunduğu ürünler, yapılan işler ve aylara göre dağılım

Ürün adı	1.ay	2.ay	3.ay	4.ay	5.ay	6.ay	7.ay	8.ay	9.ay	10.ay	11.ay	12.ay
Üzüm												
Domates												

Not: Takvime işçiliğin yapıldığı ürünler girildikten sonra ay bazında yapılan faaliyetler belirtilecektir. Kısaca a-i seçeneklerini kutu içine yazarak.

a) Toprak hazırlığı (sürme, naylon çekme vs.)
b) Fide dikimi
c) Çapalama
d) Budama
e) İlaçlama
f) Sulama
g) Gübreleme
h) Hasat
i) Diğer

Ek 10. Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Geçici Çadır Yerleşimleri Mevcut Durum Veri Tablosu

1. YERLEŞİM YERİNİN KONUMU

Çadır Yerleşim Yeri Numarası	Formun Doldurulma Tarihi	Formu Dolduran Kişi Ad-Soyad	Formu Dolduran Kişi Kurum-Unvan	1.1 İlçe adı	1.2 Mahalle adı	1.3 Yerleşim adı	1.4 En yakın mahalleye uzaklığı (km)	1.5 İlçeye uzaklığı (km)	1.6 İle uzaklığı (km)	1.7 Bağlı olduğu aile sağlığı merkezi	1.8 En yakın ilkokulun adı	1.9 En yakın ilkokulun kapasitesi	1.10 En yakın ortaokulun adı	1.11 En yakın ortaokulun kapasitesi	1.12 En yakın lisenin adı	1.13 En yakın lisenin kapasitesi	1.14 Konuşulan diller

2. TEMEL VERİLER: NÜFUS

	2.1 Çadır Sayısı			2.1 Hane Sayısı			2.1 Kişi Sayısı			2.1 Çocuk Sayısı			2.2.	2.3.
Çadır Yerleşim Yeri Numarası	2.1 Çadır Sayısı Göçmen	2.1 Çadır Sayısı Türkiyeli	2.1 Çadır Sayısı Toplam	2.1 Hane Sayısı Göçmen	2.1 Hane Sayısı Türkiyeli	2.1 Hane Sayısı Toplam	2.1 Kişi Sayısı Göçmen	2.1 Kişi Sayısı Türkiyeli	2.1 Kişi Sayısı Toplam	2.1 Çocuk Sayısı Göçmen	2.1 Çocuk Sayısı Türkiyeli	2.1 Çocuk Sayısı Toplam	2.2 çadır başına kişi sayısı	2.3 yıl içerisinde nüfus değişim durumu

2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) (K+E toplam)				2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) (K+E toplam)				2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (K+E toplam)			
2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) 0-5 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) 6-9 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) 10-13 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Göçmen) 14-18 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) 0-5 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) 6-9 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) 10-13 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı) 14-18 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (toplam) 0-5 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (toplam) 6-9 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (toplam) 10-13 yaş	2.4 yaş gruplarına göre çocuk sayısı (toplam) 14-18 yaş

3. TEMEL VERİLER: EĞİTİM

	3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı (Göçmen)				3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı (Türkiye vatandaşı)				3.1 okul türüne göre okula giden çocuk sayısı (Toplam)			
Çadır Yerleşim Yeri Numarası	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) İlkokul	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) Ortaokul	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) Lise	3.1 çocuk sayısı (Göçmen) Diğer	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) İlkokul	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) Ortaokul	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) Lise	3.1 çocuk sayısı (Türkiyeli) Diğer	3.1 çocuk sayısı (Toplam) İlkokul	3.1 çocuk sayısı (Toplam) Ortaokul	3.1 çocuk sayısı (Toplam) Lise	3.1 çocuk sayısı (Toplam) Diğer

3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen)							3.2 okula ulaşım aracı (Türkiye vatandaşı)						
3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen) Taşımalı	3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen) Okul servisi	3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen) Halk otobüsü	3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen) Minibüs	3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen) Özel araç	3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen) Yaya	3.2 okula ulaşım aracı (Göçmen) Diğer	3.2 okula ulaşım aracı (Türkiyeli) Taşımalı	3.2 okula ulaşım aracı (Türkiyeli) Okul servisi	3.2 okula ulaşım aracı (Türkiyeli) Halk otobüsü	3.2 okula ulaşım aracı (Türkiyeli) Minibüs	3.2 okula ulaşım aracı (Türkiyeli) Özel araç	3.2 okula ulaşım aracı (Türkiyeli) Yaya	3.2 okula ulaşım aracı (Türkiyeli) Diğer

3.3 gidilen okul adı			3.4 taşımalı ile gidilen okul adı		
3.3 gidilen ilkokul adı	3.3 gidilen ortaokul adı	3.3 gidilen lise adı	3.4 taşımalı ile gidilen ilkokul adı	3.4 taşımalı ile gidilen ortaokul adı	3.4 taşımalı ile gidilen lise adı

4. TEMEL VERİLER: SAĞLIK

	4.1 sağlık hizmeti alınan kurum (Göçmen)				4.1 sağlık hizmeti alınan kurum (Türkiye vatandaşı)				4.2 sağlık hizmeti alınan kurumun adı	
Çadır Yerleşim Yeri Numarası	4.1 sağlık kurumu (Göçmen) Aile Sağlığı Merkezi	4.1 sağlık kurumu (Göçmen) Devlet Hastanesi	4.1 sağlık kurumu (Göçmen) Özel doktor	4.1 sağlık kurumu (Göçmen) Ambulans/Acil Servis	4.1 sağlık kurumu (Türkiyeli) Aile Sağlığı Merkezi	4.1 sağlık kurumu (Türkiyeli) Devlet Hastanesi	4.1 sağlık kurumu (Türkiyeli) Özel doktor	4.1 sağlık kurumu (Türkiyeli) Ambulans/Acil Servis	4.2 gidilen sağlık kurumu (Mülteci)	4.2 gidilen sağlık kurumu (Türkiye vatandaşı)

4.3 hasta veya engelli çocuk sayısı					4.4 temel sağlık sorunları			4.5 temel hastalıklar		
4.3 Fiziksel engelli çocuk sayısı	4.3 Zihinsel engelli çocuk sayısı	4.3 İşitme engelli çocuk sayısı	4.3 Görme engelli çocuk sayısı	4.3 Süreğen hastalığı olan çocuk sayısı	4.4 temel sağlık sorunu 1	4.4 temel sağlık sorunu 2	4.4 temel sağlık sorunu 3	4.5 temel hastalık 1	4.5 temel hastalık 2	4.5 temel hastalık 3

EK 11: Mevcut Durum Raporu Şablonu

..... ilinde bulunan toplam ..... ilçenin .....'sinde ..... aylarında, mahallelere yakın konumda, toplam 46 mevsimlik gezici tarım işçileri geçici çadır yerleşim alanı tespit edilmiştir. Yoğunluk ..... ilçelerindedir. İldeki mevsimlik gezici tarım işçilerinin geçici çadır yerleşimlerindeki nüfusun yıl içerisindeki değişme durumuna bakıldığında; üretim süreçlerine bağlı olarak çadır yerleşimlerinin .... nüfusun azaldığı, ...nüfusun sabit kaldığı yani değişmediği, ...nüfusun arttığı ve ..... yıl içerisinde çalışılan bitkisel ürüne göre nüfusun değişim gösterdiği saptanmıştır.

..... geçici çadır yerleşim alanında bulunan toplam ..... çadırın yüzde ..... göçmen (geçici koruma altındaki Suriyeli), yüzde ..... Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı hanelerden oluşmaktadır. Geçici çadır yerleşimlerinde bulunan çadırlarda, ... göçmen, ... Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak üzere, toplam ..... yaşamaktadır. Bir çadır içerisinde yaşayan kişi sayısı ortalama .....'dir. Bahsi geçen ..... kişinin yaş aralığı incelendiğinde, yüzde ..... çocuk olduğu ve bu çocukların yüzde ..... göçmen, yüzde ..... Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğu görülmektedir. ..... çocuk arasında zorunlu eğitim çağı olan (ilkokul ve ortaokul) 6-14 yaş grubunda toplamda ..... çocuk bulunmakta olup bu çocukların yüzde ..... Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, yüzde ..... göçmendir. Bir diğer zorunlu eğitim çağı olan (lise) 15-18 yaş grubunda ise yüzde ..... Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, yüzde ..... göçmen olmak üzere ..... çocuk bulunduğu beyan edilmiştir. Bu çocuklar (6-18 yaş zorunlu eğitim çağı) ildeki geçici çadır yerleşimlerinde bulunan toplam çocuk nüfusunun yüzde ..... karşılık gelmektedir. Zorunlu eğitim çağındaki toplam ..... çocuğun sadece ..... ilde eğitime devam ettiği beyan edilmiştir. Tüm geçici çadır yerleşimlerindeki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ve göçmen çocukların sadece yüzde birinin eğitime devam ettiği beyan edilmiştir.

Geçici çadır yerleşimlerinde yaşayanlar sağlık hizmetlerinden çoğunlukla, ...yararlanmaktadırlar.

..... geçici çadır yerleşiminin; yüzde ..... sürekli elektrik, yüzde ..... kısmen elektrik bulunurken, yüzde ..... ise elektrik bulunmamaktadır. Elektriğin hiç olmadığı ..... çadırda ..... kişi, elektriğin sürekli olduğu ..... çadırda ..... kişi, elektriğin kısmen olduğu ..... çadırda ise ..... kişi yaşamaktadır.

Geçici çadır yerleşimlerinin yüzde ..... çöpler toplanmakta, yüzde ..... çöpler hiç toplanmamaktadır. Çöpleri hiç toplanmayan yerleşimlerde 1.411 çadır olup, toplam ..... kişi bu durumdan etkilenmektedir. Çöplerin toplandığı ..... yerleşimin .....'unda çöplerin haftada bir, ... 15 günde bir ve birinde ayda bir toplandığı beyan edilmiştir.

Yerleşimlerin ..... çevre ilaçlaması yapılmamaktadır. Çevre ilaçlaması yapılmayan yerleşimlerde ..... çadır olup, bu durumdan ..... kişi etkilenmektedir. Çevre ilaçlaması yapıldığı söylenen ..... yerleşimin ..... ilaçlamanın düzenli yapılmadığı beyan edilmiştir.

Çadır yerleşimlerinde hem içme hem kullanma suyu kaynağı olarak ..... kullanılmaktadır. Diğer kaynaklar; .....

Geçici çadır yerleşiminde yaşayanların üç temel sağlık sorunu; .... En sık görülen üç hastalık; ..... olarak beyan edilmiştir. Geçici yerleşim yerlerinin temel sorunları ise; ....

Geçici çadır yerleşimlerinden çalışma ortamı olan tarla veya bahçelere ulaşım, çoğunlukla ..... ile yapılmakta olup çalışma ortamına .... Çalışma ortamında içme ve kullanma suyu kaynağı olarak çoğunlukla .... kullanılmaktadır. Diğer kaynak ise ..... Çalışma yeri olan tarla veya bahçelerin .... beyan edilmiştir.

EK 12: ..... İli Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Haneler ve Çocuklarına Yönelik Tespitler Bilgi Notu Şablonu

ARKA PLAN

TAMAMLANAN ÇALIŞMALAR VE ÇIKTILAR

- İl Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Tarihsel Süreci
- Mevsimlik Gezici Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliğiyle Mücadelede Rol ve Sorumluluğu Olan Aktörler ve İlgili Faaliyetleri ve Aktörler Arası İlişkiler
- Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Hanelerin ve Konakladıkları Çadır Yerleşim Yerlerinin Mevcut Durumu

İl Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Tarihsel Süreci

Mevsimlik Gezici Tarımsal Üretimde Çocuk İşçiliğiyle Mücadelede Rol ve Sorumluluğu Olan Aktörler ve İlgili Faaliyetleri ve Aktörler Arası İlişkiler

Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Hanelerin ve Konakladıkları Çadır Yerleşim Yerlerinin Mevcut Durumu

GELİNEN AŞAMA VE TAMAMLANACAK FAALİYETLER

EK 13: Temaya Göre Çalıştay Katılımcı Tablosu

Sayı	Kurum Türü	Kurum Adı	EĞİTİM	SAĞLIK	ÇOCUK KORUMA	ÇALIŞMA ORTAMI	YAŞAM ORTAMI
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							

EK 14: Uygulama Programı Faaliyetler Tablosu

TEMA 1: Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Çocuklarının Eğitime Erişim ve Devamın Desteklenmesi					
Faaliyetler	Faaliyet detayı	Sorumlu kuruluş	Destek alınacak kuruluşlar	Tahmini bütçe	Zaman
1.1. Zorunlu Eğitim Çağındaki Çocukların Temel Eğitime Kazandırılması	1.1.1. Tespit ekiplerinin kurulması ve saha çalışması				

TEMA 2: Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Çocuklarına Yönelik Sağlık Hizmetleri					
Faaliyetler	Faaliyet detayı	Sorumlu kuruluş	Destek alınacak kuruluşlar	Tahmini bütçe	Zaman
2.1. Kişiye Yönelik Koruyucu Sağlık Hizmetinin Sağlanması	2.1.1. Yaşam ortamında sağlık taraması				

TEMA 3: Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çocuklarına Yönelik Çocuk Koruma					
Faaliyetler	Faaliyet detayı	Sorumlu kuruluş	Destek alınacak kuruluşlar	Tahmini bütçe	Zaman
3.1. Çocuk Korumaya Yönelik Eğitim, Farkındalık ve Bilgilendirme Çalışmaları	3.1.1. Mahremiyet, erken evlilikler konularında eğitimler verilmesi				

TEMA 4: Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Hanelerin Çocuklarının Yaşam Koşullarının İyileştirilmesi					
Faaliyetler	Faaliyet detayı	Sorumlu kuruluş	Destek alınacak kuruluşlar	Tahmini bütçe	Zaman
4.1. Yaşam Alanının Düzenlenmesi	4.1.1. METİP yerleşkelerinin güvenliğinin sağlanması				

TEMA 5: Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Çocuklarının Çalışma Ortamının İyileştirilmesi					
Faaliyetler	Faaliyet detayı	Sorumlu kuruluş	Destek alınacak kuruluşlar	Tahmini bütçe	Zaman
5.1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Sağlanması	5.1.1. İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin ve donanımların sağlanması				

EK 15: Uygulama Programı Detaylı Zaman Planı Şablonu

FAALİYETLER	X				X				X				X			
	1Ç	2Ç	3Ç	4Ç	1Ç	2Ç	3Ç	4Ç	1Ç	2Ç	3Ç	4Ç	1Ç	2Ç	3Ç	4Ç
1. Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Çocuklarının Eğitime Erişim ve Devamın Desteklenmesi																
1.1. Zorunlu Eğitim Çağındaki Çocukların Tespiti																
1.1.A. Tespit ekiplerinin kurulması, saha çalışmasının planlanması, veri toplama formlarının hazırlanması																
1.1.B. Verilerin toplanması, analiz edilmesi ve rapor haline getirilmesi																
1.1.C. Mevcut durum verilerinin ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılması																
1.2. Eğitime Erişimin Sağlanması																
1.2.1. Okul Öncesi Eğitime Erişimin Sağlanması																
1.2.1.A. Eğitim çadırlarının belirlenmesi ve satın alınması																

EK 16: Uygulama Programı Detaylı Bütçe Tablosu

Programın tahmini bütçesi: ..... Program detaylı bütçesi aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

FAALİYETLER	X	X	X	X
1. Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Çocuklarının Eğitime Erişim ve Devamının Desteklenmesi				
1.1. Zorunlu Eğitim Çağındaki Çocukların Tespiti				
1.1.A. Tespit ekiplerinin kurulması, saha çalışmasının planlanması, veri toplama formlarının hazırlanması				
1.1.B. Verilerin toplanması, analiz edilmesi ve rapor haline getirilmesi				
1.1.C. Mevcut durum verilerinin ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılması				
1.2. Eğitime Erişimin Sağlanması				
1.2.1 Okul Öncesi Eğitime Erişimin Sağlanması				
1.2.1.A. Eğitim çadırlarının belirlenmesi ve satın alınması (35-40 m2 alan büyüklüğünde)				

EK 17: Uygulama Programı Belgesi

1. Arka Plan

2.Programın Amacı

Bu kapsamda alt amaçlar ise;

- .....
- .....
- .....

3.Program Hedefleri

(Hedef)

Açıklama

(Hedef)

Açıklama

(Hedef)

Açıklama

4.Program Faaliyetleri

UYGULAMA PROGRAMI FAALİYET TABLOSU

5. Programı Uygulama Yöntemi

6. Zaman Planı

FAALİYETLER	X				X				X				X			
	1Ç	2Ç	3Ç	4Ç	1Ç	2Ç	3Ç	4Ç	1Ç	2Ç	3Ç	4Ç	1Ç	2Ç	3Ç	4Ç
1.																
1.1.																
1.1.A.																
1.1.B.																
1.1.C.																
1.2.																
1.2.1.																
1.2.1.A.																

6. Zaman Planı

Programın tahmini bütçesi: **.....TL.** Program detaylı bütçesi aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

FAALİYETLER	**X**	**X**	**X**	**X**
1.				
1.1.				
1.1.A.				
1.1.B.				
1.1.C.				
1.2.				
1.2.1				
1.2.1.A.				

Bu yayın bir kamu malıdır. Bir kısmından veya tamamından alıntı yapılabilmesi ve çoğaltılabilmesi için Kalkınma Atölyesi'nden izin alınmasına gerek yoktur.

KALKINMA
ATÖLYESİ

ÇOCUK İŞÇİLİĞİYLE
Mücadele Programı

unicef